VITA IOANNIS DVNSII SCOTI FRANCISCANI DOCTORIS SVBTILIS.

ET APOLOGIÆ PRO EODEM.

AVTHORE MATTHÆO FERCHIO Veglense Min. Con. Doct. Theol.





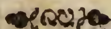


Bononiæ 1622. Et iterum Neapoli 1629.
Ex Typographia Io. Dominici Roncalioli.

Superiorum Permissu.



PHILIPPI IIII. AVSTRIÆ MAIESTATI CATHOLICÆ.



Frater Ioseph à Capua Minor Conuentualis, nihilhomo, cuiuscumq; gloriæ pondus exoptat.



Ensatorum communi iudicio tubæ lituoque vel auræ plumis expositis siuè obscura, siue clara, ad eius signandam inimpedibilitatem, memphiticè commendata fama; alterutra si vel clarificari vel obfuscari tentetur, proculdubio itidem lituis vel auræ parenti-

bus necessariò commendāda sistit. Offuscatam olim à sonora tuba vel eloquenti aura Pauli Iouij, & nunc ab acri Bzouij & Matenesij fistula vitæ doctrinæ, & mortis denuò denigratam Theologorum Subtilissimi Principis claram famam luci restituere volens Adm. Reu. P. Matthæus Ferchius Veglensis, Seraphicæ Conuentualitatis fulgentissimum sydus, ex authenticis tàm antiquis, quàm modernis scriptoribus & monumentis àd supradictas Tubam & Fistulam nouissimas Apologias, melodicas quidem pro tanto Doctore contrarias tubas, aurataſq; plumas, & ex eis eiusdem dulcissimam vitæ auram fœlicissimè composuit: sed orbis amplitudini religiosa pauperie diues, sobriè typis exposuit, & transcendentes (quod debuerat) sæculi partes non quæsiuit. Hoc igitur tantummodo supererat, vt & pluralibus typis vbiq; terrarum pro viribus vltimis diuulgarentur, & alicui sæcula transcendenti dicarentur, committerentur, adhærerent. Cuius negotij prouinciam, vt tanto Patri, Subtilissimo Theologorum Principi, & Religioni Seraphicæ Matri, quin & ipsi

veri-

veritati morem geram, Deo Duce, in eiusdem religiosæ pauperiei potentia audens, suscipiens ipse; aptiùs ac iustiùs vlli, quàm Austriæ Catholicæ Maiestati Tuæ natiuus famulus consecrarem. Quandoquidem, si radiantem singulariter adoro talem ac tantam Austriam Maiestatem Catholicam, catholicas intelligo has esse singulares tàm theoricas quàm practicas supra cunctos in hac luce partes; petētibus cunctis in cunctis auxilium humanitùs impendere, non petentibus Diuinitùs offerre, nolentibus inferre: ac ideo cuiuscumq; conditionis & status omnem vtilis delectabilis & honesti splendorem docere, præbere, regere, conseruare, tamdem & augere. Testatur experitur hoc non inuita natio quæquæ, & inter eas cum Apostolico Domno quilibet Ecclesiasticus Ordo, regnis in austrijs nullis adstricti contributionibus, & proprijs iudicijs vbiq; liberi, exempti, & honorati. Itaut non immeritò, sicut eadem Ecclesia, illius fides, & vtriusq; Pastor, Catholica verè dicatur, & verissimè sit Austria Tua sola Maiestas. Quod quidem vel solo hæreditario nomine, ana-

grãmaticè & naturaliter portẽdis. Filippus enim idem eſt, ac Filius P.P. Auſtriaque, laus Triadis ethymologicè ſonare videtur. Quare & Diuini Nominis fari sãctificatio cogit. Cuius Miniſter & Vas etſi in Eccleſia, vel veteri vel noua ſurgẽti Moſes potẽtia, Paulus doctrina fuerit, his tñ vltimis mundi diebus vel Auſtria Tua ſola Maieſtas, ad hoc Diuinitùs catholica facta, tàm potentia quã doctrina illius Miniſtra Vaſq;, Potentes atq; docentes prouidè deſtinando, ducendo, & eſt, & ſufficit. Omnibus enim ex Auſtria Maieſtate Catholica, ac ſi ex Apoſtolis, procedere patet tàm feruidè à Chriſto Domino expetita, tàm frequenter à fidelibus deſiderata apud incultas Indiarum gentes continua Nominis Dei ſanctificatio, ſanctificationis extenſio, extenſionis conſeruatio. Non plus, imò minus decoris, honoris, atq; potentiæ in omni gloria ſua Salomon habuit, eius tantummodò nominis fama, non fide atq; potentia illùc ad Inſulas procùl quàm difficilimè peruenta: & auro metallico, non humano, ex permutatione fortaſsis inde ſumpto. At Catholicæ

Maie-

Maieſtatis Auſtriæ & fama, & fides, & Potentia vnà ſimul illùc appulerunt,& in ęternum permanent: atq; aurum tàm metallicum, quàm humanum in Martyribus,Confeſſoribus, atq; Virginibus & indè & aliundè ſumit, & in vtroq; empyreo, eum decorando, locat. Itaut Salomonis tanta Maieſtas Catholicę Maieſtatis Auſtrię vmbra figuraq; fuerit, & de ea, ecce plùsquam Salomon hic, dici queat. Nec mirum, ſi Tuę Catholicę Maieſtatis etiam glorioſa contemplemur multiformia ſtemmata; certè nedum ſemideorum omnium regias aulas, receptacula vera, manſiones delicioſas,ſed propriè Deorum & Excelſi filiorum diuerſis manerijs diſtinctum empyreum coelum, cuius inacceſsibilis ac indeficiens lucerna eſt Aurei Velleris Agnus. Ac deniq; propheticum quoddã examinemus elogiũ. Deus àb Auſtro veniet: Habacuc, & Auſtriam Metropolim Ieruſalem, & Auſtriam intelligendo Maieſtatem Catholicam, cecinit. Quia Deum in carne, Ieruſalem Auſtriaca Metropolis Occidenti & veteri mundo peperit :& Deum incarnatum Orienti & nouo mundo Auſtriaca Maieſtas in Spi-

ritu parit. Hoc illud eſt, quod pluſquàm Propheta Ioannes Baptiſta, coram Domino ſupernæ magnus Hiſpaniæ, totis præcordijs, quùm, Audite Inſulæ & attendite Populi de longe: Dominus ab vtero vocauit me (apud Vos præcurſorem ſuum) dixit, anhelauit: ſed in Auſtria Maieſtate Catholica, non in eo, completum eſt, atq; completur. Quo fit, vt Deum ipſum multiformem multiformis in ſtemmate, Sceptro, atq; Corona, aureo Vellere, Emmanuelem capitulum omnium ſignante, concluſis, & circumſeptis, Auſtria Tua ſola Maieſtas catholicè repræſentet; & Catholicis meritis multiformiùs ſimul & vniformiùs in dies æternos repræſentare cœlitùs conſequatur. Bone Deus, quantum gloriæ cœlis, pacis in terris, dilatationis, atq; ſplendoris in Eccleſia, augumenti, roboris, & Maieſtatis in Auſtrio Diademate hæc Dei ſanctificatio & attulit, & affert, & afferet? Tot ordinatis in vitam æternam ſtupent cœli: Tot ordinandis ſtupet Mater Eccleſia, dicens in corde ſuo, & quis genuit mihi iſtos? Tot nouis ædificatis Eccleſijs magnificatur Rex pacificus, ſanctificatur caput earum Chriſtus, tàm ingen-

ter

ter excreſcente corpore eius: ac denique Auſtriæ familiæ ſemper Auguſtæ incomparabilibus meritis cruciatur infernus,exultat orbis, reſeratur olympus, ſyderatur empyreum. Quid plura ? Auſtriæ Maieſtati, pro nouiter purgatis, illuminatis, atq; perfectis Granatæ,Braſilis,& Flandriæ Partibus,orbẽ capitulandi,regendi,coronandi, ſymbolum, Poteſtas, Authoritas nouiter in dies firmiſſimè certiſſimè cœlitùs dantur.Hæc nãq;ſecũ fert Auſtriæ tuæ Fidei ſemper viuæ meritũ. *Hinc Apoſtolus. Hæc eſt victoria, quæ vincit mundum, fides noſtra.* Et ò mirum. Nedum climata quæquæ ſymbolũ tantũ, poteſtatẽ, authoritatemq; tantam Auſtriæ Maieſtati Catholicæ confitentur, verùm & ipſa Catholica Maieſtas Auſtria, velut alter Moſes ea in ſe phyſicè præſentit.O quàm beati nos populi tui,quorum Rex tàm nobilis:quin & tàm fortis & potens,vt & ſerpẽtẽ antiquũ in tot hæreticis, ſchiſmaticis, iudeis, idololatris,atq; moriſchis, & maumethicum tartarum velut alter Michael, Quis vt Deus ? ſub pedibus ſolus, ſolus habeas. Quis tibi non ſeruiret optimæ mentis ? Ad hos igitur, prè cæteris infinitis,in Auſtria Catholica Maie-

ſtate

ſtate Tua conſideratos repertoſq; ad ſplendores Sanctorum Diuinos fulgores, toti mundo erigenda, atque glorificanda præſentibus recurrit Apologijs, & vitæ, mortisq; immaculatæ hiſtoria vera, ſubtiliſſimi Theologorum Principis probabilis Sanctitas, ac ſanctitatis liuidorum nebulis obtenebrata fama: exaltata iàm ſæpè ſæpiùs ab Auſtria Maieſtate Catholica illius doctrina Seraphicè ſubtiliſſima, ſupple de Deiparæ Immaculatæ Conceptionis arcano in vniuerſo mundo: quin & eius omni Doctrina ad Hiſpaniæ ſtudiorum illuminationem atq; perfectionem, noctuis recuſantibus, à Catholica Maieſtate Tua (cui nos quoq; Conuentuales omnes perennes gratias agimus) nouiter celebrata atq; glorificata. Quæ ſpontè cœpit Catholica Maieſtas Auſtria, voluntariè (precamur) Ipſa perficiat. Catholica Maieſtas Auſtria exaltauit Scoti Doctrinam, exaltet & Scoti perſonam, conſequens eſt. Qui cœpit, Apoſtolus ait, Ipſe perficiet. Certè vel hęc vna Subtiliſs. Theologorũ Principis de Deiparæ Virginis Immaculata Conceptione sẽtẽtia miraculorũ eſt miraculũ maximũ: quippe quæ ex totius

ſa-

ſacræ ſcripturæ quinta eſſentia nouiter meritis ſeraphici Patris à ſeraphica Conuentualitate extracta eſt, & Auſtriaco medio flamine tàm ſummo Dei quã imo tui quàm citiùs manifeſtanda dogmatizandaq; manet. Accingere igitur, velut Emmanuel, gladio tuo ſuper fœmur tuum potentiſsimè. Specie tua & pulchritudine tua intende, proſperè procede, & regna. Certè & Idem Ipſe Scotus miraculorum eſt miraculum maximum. Pauperes euangelizari, ſupra mortuos ſuſcitari, Saluator, quùm dixit, mortui reſurgunt, pauperes euangelizantur: cenſuit, exiſtimauit. oportet namq; orationem creſcere. Subtiliſsimus Theologorum Princeps Scotus pauperum euangelizatorum vnus & principalis eſt; quippe qui puerulus Orationem Dominicam, à Franciſcano Fratre ſemel ei recitatam, Diuinitùs appræhendit, replicauit: & pariter talis ac tantus euaſit, vt eius ſententiarũ & dictorũ nec Eccleſia Catholica nec Vniuerſitas vlla vel minimũ quid detraxerit, vel correxerit. Ergo quia eorũ ſapiẽtũ Princeps & ſubtiliſſimus eſt; de quibus Ariſtoteles: Sapientes non peccant. Ergo quia ſemper & à ſpiritu

& cum

& cum ſpiritu Doctus ac euangelizatus. Ergo quia ſupra mortuos ſuſcitare & ſuſcitari, miraculorum eſt ipſe miraculum maximum. Vt ſic vltra viſibilia in hoc vel illo materiali ſubiecto quæ cœpit coruſcare miracula, principaliter intelligibilibus, velut Alter Ioannes & Baptiſta & Euangeliſta, Teſtimonialis Doctrinæ miraculis ſanctus eſſe, fuiſſeq; demonſtretur, inter duos Ioannes ipſos, alterum Baptiſtam, Euangeliſtam alterum, ceteris Sanctis Doctoribus circumquaq; iubilantibus, collocatus: ſecundùm illud: Qui elucidant me, vitam æternam habebunt. Accipe igitur Diuum Scotum, iuridicè tuum Catholica Sacra Maieſtas, & in intimo cordis tui reclina manerio. Dignus eſt enim Deiparæ immaculatæ Conceptionis Curator & Tutor. Catholica namq; Maieſtás tantum onus, tantum opus, tantum decus denegare non poteſt: ſicut nec ſyderei ciues ſuffragabiles actus, in ſua fœlicitate formaliter incluſos, nobis denegare valent: negares namque, pariter ac illi ſibimet, tibimet; & eo maximè, quo depræſſionum torrens, in Auſtrio (non alibi) ſolatia reperire, Propheta ſignante,

gnante,

gnante, natura docente, Deoque ducente, verti poteſt & debet. Hinc offerens, apertè peto, pulſo, clamo: Ac etiam, quia viri nihili, vt ipſe ſum, ſecretò non audent: & ſi auderent, non admitterentur, & maximè procul ſtantes. Et hinc Catholica tua tanta Maieſtas e contra exultans accipiat, accipiendo exaudiat, exaudiendo aperiat, factis, vt ſolet, aperiendo reſpondeat. Altiſſimus enim, cuius formam omnium admiratione iubilationeq; geris, Antipodas nanoſq; & propriè quæ non ſunt, tamquam ſint, alloqui, vocare, & exaudire dignatur. Quòd ſi donum, quia alienum, minus gratum apparere poſſet; Vnum hoc acceptationi gratæ ſufficiat: quia qualecumque eſt, Catholicæ Maieſtati Tuæ debetur. Quòd ſi auſum tantum quis iudicaret effrontem! Catholicæ Maieſtatis Auſtriæ vera pietas atq; iuſtitia & diſcipulum ſui Magiſtri obligatum commendatorem, & naturalem Auſtrij Domini ſui ſeruum, toto corde cultorē excuſet, dignificet: eius proprios, licet paruos, ſemper fœliciſſimus in tributum expectando labores. Neapoli. Kalendis Ianuarij.

1629.

AD AMICVM LECTOREM.

SCripſeram Coloniæ tres Apologiæ libros, Amice lector, ſuperioribus annis pro Io. Duns Scoti ſingulari authoritate, innocentia, doctrina. cum viſum eſt ſeparatim debere me tum ex probatiſſimis quibusq; authoribus, tum ex Apologia ipſa Doctoris Subtilis vitam contexere. Nec iniuria, quoniam alia eſt Apologiæ ratio, alia hiſtoriæ: apologia cum hoſte, hiſtoria cum ciue loquitur; illa diſceptat armata, hæc pacifica narrat; multa illic ex aduerſarij placitis dicuntur, hic omnia ex re ipſa, propterea quod apologia ad victoriam, ad veritatem aſpiret hiſtoria. In apologia ſanè, neque omnia, quæ dicuntur ad Scotum pertinent, neque omnia quæ pertinent, afferuntur: ſed ea duntaxat, quæ inſtituta diſputatio deſiderare videatur. In hiſtoria verò cuncta, quæ ad natales, vitam, mortem Dunsij ſpectant, ordine, quo ad fieri potuit aptiore, collegi: qua edita, ſpero me finem aſſecuturum illarum, quæ mihi impoſitæ ſunt, Scoti defenſionum. Eas in Io. Duns claritatem, S. Franciſci honorem, Dei gloriam, atque in omnium noſtrum ſalutem. Deus ipſe Opt. Max. dignetur conuertere.

Vale.

EX-



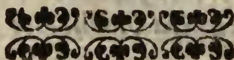
D. THOMAS DEMPSTERVS

à Muresk Scotus

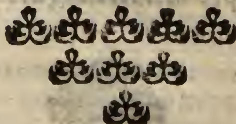
I. C. & Humanioris.

Literaturæ Bononiæ professor primarius.

Scholæ Scotistarum in Scotum præfixit.



Scotia habet cunas, famã orbis, funera Rhenus,
Cęlum animã, hinc magni spirat imago viri.



PHI-

D. DOMINICI GALLI NEAP.
PHYSICI EXCELL.

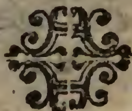
IOANNES SCHOTVS

Anagramma.

Is acuit hos omnes.

Epigramma.

Quotquot supremi pandunt arcana Tonantis
Luce hac cuncta vident, hoc Duce cuncta docent.
Et quotquot fidei exponunt sacra dogmata Is *vnus*
Hos Omnes acuit *solus*, Is *vnus agit*,
Ergo inter reliquos est, vt acutior omnes
Est quoque pre meritis dignior in reliquos.



VITA IOANNIS DVNS SCOTI FRANCISCANI.

Cognomento Doctoris Subtilis, Academiæ Subtilium Principis.

CAPVT PRIMVM.



RITANNIA Europæ Insula nomen à Brito Iulij Syluij Posthumi III. Latinorum Regis Filio; qui primus in ea Rex anno mundi 2855. constitutus est, obtinens *ex Ioanne Pitseo relat. Historicarum de rebus Anglic. tom. 1. pagina 62.* in Septentrionali Oceano ab austro Galliam triginta milliaribus dissitam, ab ortu mare Germanicum; à occasu Vergiuum, aut Hibernicum, à septentrione Deucalidonium aspiciens, duas in partes diuiditur, alteram australem, quæ Anglia, Borealem alterum, quæ Scotia est appellata. Secernuntur hæ partes duplici æstu maris, aut fluuio, qui ab occidente Suluaius, ab oriente Tueda dicitur, medij sunt montes Ordeluci, vulgo Cheuiot, vbi olim pictorum regnum. Hibernia insula Britanniæ proxima, Scotiæ occidentalem, Angliæ borealem plagam occupat. Hæ tres præclare prouinciæ, immo tria regna amplissima certant, vt quodlibet Ioannem Dunsium Scotum Doctorem Subtilem tanquam ciuem suum sibi vendicet. Pro Homero septem vrbes I.

Græciæ pugnarunt, prout lepidè Actius Sincerus Sanazarius cecinit in epigrammatum lib.2.

Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Ios, Argos, Athenæ
Cedite iam : cœlum Patria Mæonidæ est.

Aſt longè glorioſius pro ſummo Theologo, quàm pro ſummo Poeta tria præliantur opulentiſſima regna : ſed Cœlum potius patria Dunſij eſt, quam ardentibus charitatis, & ſapientiæ tormentis Chriſti miles rapuit violentus. Hæc ſedes Ioannem in æternam requiem ſuſcepit, at quæ regio eundem ad labores temporarios enixa ſit, iucundum eſt quærere.

II. Hiberni Doctorem ſubtilem Hibernum ex vrbe Epiſcopali Dun ortum aſſerunt. Angli verò Anglum ex comitatu Nortumbriæ, Parœchia de Emylden, villula Dynſtan, contractè Dyns vocata, natum putant, Scoti autem ex Prouincia Scotiæ, cui Marchia nomen eſt, ex vico Duns exortum ſcribunt. Citantur pro Hibernis, Ricardus Stanhurtus in deſcriptione Hiberniæ chronicon Angliæ, Hiberniæ, Scotiæ Anglico idiomate ſcriptum fol. 457. Ricard. Conueus Ieſuita tractatu de ſanctitate, & litteris Hiberniæ. Mauritius Hibernicus in prologo expoſitionis ſuper vniuerſalia Scoti, qui & Scotię nomen homonymum cenſuit ad Scotiam maiorem, quæ Hibernia eſset, atq; ad minorem Scotiam, quæ Britanniæ pars eſt, & communiter dicitur Scotia. Scilicet eludendis auctorum teſtimonijs, non proprio aſſerto roborando id conducit : vt qui Doctorem ſubtilem Scotum dixerint, de maiori Scotia dixiſſe intelligantur. Cum tamen Scotiæ nomine abſolutè prolato minor Scotia intelligatur, profectò de Scotia Britanniæ auctores locutos crediderim, qui Ioannem Dunſium abſolutè Scotum pronuntiarunt. Pro Anglis ſunt Ioannes Pitſeus Anglus lib. ſup. cit. in catalogo de Illuſtribus Angliæ ſcriptoribus, ſcriptore 442. & Lelandus de Britanniæ antiquitatibus, quos Illuſtriſſimus Bellarminus

minus in lib. de ſcriptoribus Eccleſiaſticis aliquando ſecutus, poſtea deſeruit. Probant verò illi ex codicibus Scoti manu ſcriptis in Collegio Martonenſi, quæ ſic habent. *Explicit lectura doctoris Ioannis Duns nati in quadam villa de Emylden vocata Dynſtam, contractè Dyns, quæ eſt in comitatu Nortumbriæ.* Sed librarius illos codices ſcribens parum ſcitè vocat Duns villam, quæ Dyns vocatur, aut contra, & nullam fidem facit. Pro Scotis egregiè depugnat Eccellentiſsimus Dominus D. Thomas Dempſter libello inſcripto, *Aſſerti Scotiæ ciues ſui*, In quo duodecim rationibus Ioannem Duns aſſerit Scotiæ, & 45. auctoribus citatis potenter euincit. Grauiores mihi teſtes pro Scotis videntur tum Scoti auditores, tum alij contemporanei. Ex auditoribus, Franciſcus de Mayronis III.
præceptorem ſuum Scotum eſſe aſſerit ſæpe, ſed præſertim in 1. d. 27. q. 1. *Dico ergo*, inquit, *ſecundum Doctorem, ſcilicet ſecundum Ioannem Scotum.* Ioannes Baſſolius in 1. q. Prologi ſcribit. *Adducitur ad hoc vna ratio ad probandum, quòd ſic à Scoto in Quolib. ſuo q. 6.* Idem Baſſolius *in 2. d. 6. q. 1. Nota*, inquit, *quòd iſte Doctor, Scotus ſcil. cui imponitur iſta opinio, non dicit, ſicut illi imponunt ſibi.* Antonius Andræas in calce Commentar. ſuper duodecimum Metaph. ait, *Magiſter Ioannes Duns, qui fuit natione Scotus, religione Minor.* Ex alienis coæuus fuit Scoto author ſummæ Aſtenſis, qui & ſummam orbi protulit anno Domini 1317. Is autem fol. 3. ſcripſit. *Frater Ioannes Scotus famoſiſſimus, & ſubtiliſſimus.* Gonſaluus Generalis Miniſter Ord. Min. Conu. in epiſtola data 14. Kal. Decembris Anno 1304. quæ infra habebitur, ait. *Secundum ſtatuta Ordinis, & ſecundum ſtatuta veſtri Conuentus, Baccalaureus huiuſmodi præſentandus ad præſens debeat eſſe de aliqua Prouincia aliarum à Prouincia Franciæ, dilectum in Chriſto Patrem Ioannem Scotum, &c. Aſſigno poſt dictum Patrem Ægidium principaliter, & ordinariè præſentandum.* Cum

igitur ex debito prouinciarum ordine Baccalaureus offerri deberet, oportebat Generalem probè cognoscere, an Ioannes Scotus esset ex Prouincia Hiberniæ, an Angliæ oriundus, nam sub Angliæ prouincia Scotiæ Conuentus continebantur. Sanè religiosi distinguentes prouinciam à prouincia, Hiberniam à Scotia, Dunsium ab Hibernia, non à Scotia, si fuisset Hibernus, vocassent. Quin & ipse Doctor subtilis Hibernum se, nō Scotum, subscripsisset. Cur enim Mauritius non appellauit se Scotum, vel Dunsium non est ausus Hibernum appellare? Nimirum amor patriæ pro Hibernia, timor veritatis pro Scotia certabat. Itaque Mauritium, qui se Hibernum non Scotum, Hibernis: Ioannem, qui se Scotum non Hibernū subscripsit (*prout cap. 6 constiterit*) Scotiæ decerna-
IV. mus. Porrò Scotia de nomine Scotæ Regis Ægypti filiæ nuncupata, Illustriss. sapientibus, sanctissimis viris, fortissimis Heroibus feracissima, inter prouincias Meridionales (*Io. Maior apud Ortelium in Theatro has laudat*) primam habet Marchiam, quæ *Tueda)* Ioannes Leslæus in lib. de orig. moribus, & reb. gest. Scot. cap. 7.) *Flumine Germanicum mare ad Portha æstuarium intrante & Laudonia terminatur. Frugum hæc feracissima est sicut & ea quæ ad Mediteranea illi adiacet, Tifedalia, à Tifo amne Tuedam influente ita dicta: Quarum vtraque numeroso, eoq; strenuissimo milite abundat. Habent hi raras syluas, raraq; alia ignis fomenta. Inter istos complures sunt viri nobiles & vt pleriq; omnes, præcipuè tamen Marchiani iustitiam colunt, & rebus politicis student: Dissimiles admodum cæteris ferè omnibus limitum incolis, qui nec pace, nec bello à prædis abigendis compesci possunt. Habet Marchia vicos, potissimum Dunseum, ex quo Doctor ille celeberrimus cognomine Subtilis oriundus erat.* Hactenus ille; Deinceps Ecclesia Dunsei parochialis S. Patricio dicata est, quo fortasse collimat Antonius Andreas in 7. *Metaph. comment.* 17. Familia-

re

re forsan Doctori subtili pręceptori suo exemplum, afferens, de patrono patrię S.Patricio, ac de patre religionis S.Francisco. Visitur ibidem parietina domus, in qua natus est Ioannes Duns: quin etiam consanguineis, & honos habitus, & nomen patrię, vt gentilitius est concessus in gratiam tanti Doctoris, quemadmodum Thomas Dempster vir omni bonarum artium peritia instructus in libello citato differit. Igitur secundum sęculum è Regno Scotię, prouincia Marchię, vico Duns, Doctor subtilis noster mundo illuxit. Nunc ad Religionem transgredior.

CAPVT SECVNDVM.

CHristiana fides sexagesimo ab ortu Seruatoris anno creditur per S. Iosephum ab Arimathia Britannis euangelizata; illud ratū est anno Christi octuagesimo supra centesimum, *ex Ioanne Pitseo, sed ex Ioāne Leslæo car.* 111 *anno* 186. Eleutherio primo Pōtifice Lucium I. Britannorum regem Christi religionē suscepisse: Donaldum I. item Scotorum regē anno 203. Victore I.Pontifice, vt significāt subscripta carmina. V.

Christi transactis tribus annis atq; ducentis
Scotia catholicam cæpit inire fidem.

Certumqne est Britannię, atque Scotię reges omnium primos Christianam religionem cū suo vtroq; populo professos fuisse (*Io. Leslæus car.* 114. *Io. Pitseus tom.*1.*c.*14.) nisi Abgarus Edesſę rex apud Eusebium *lib.*1.*c.vlt.* excipiat. Maximam verò laudem Scotia, ꝙ celeriter Christi fidem sit amplexa, promeretur: sed cui non postremā adiecerit, cū simili celeritate Franciscanum excepit institutū. Franciscus Gonzaga Generalis Minor. Obseruātum *in lib. de orig. Seraph. Relig. in Scotiam car.* 848. Franciscanā Religionem ait in Scotiam penetrasse anno salutis 1224. atq; ad annū 1400 quatuordecim Conuentus habuisse: anno demum 1447. Iacobo I. Rege Franciscanos obseruātes primū

Conuentum Edimburgi in regia Scotiæ obtinuisse. Quo fit Ioannem Duns, qui circa 1300. vitam traduxerit, ex Min. Conu. familia prodijsse. Bartholomæus de Pisis *in conform.* 8. *car.* 94. *col.* 3. *confor.* 10. *car.* 148. *col.* 3. *&* *car.* 161. *col.* 2. docet à S. Francisco post confirmatam secundam regulam per Honorium III. anno 1224. (*chron. Fran. par.* 1. *lib* 6. *cap.* 31. *ann.* 1219. *&c.*) destinatum fuisse Ministrum Prouincialem in Angliam Fratrem Angelum de Pisis, & eum benignè ab Henrico rege exceptum, Oxonij locum ædificasse. Ioannes Pitseus putat cum Thoma Ecclestono in opere, quod scripsit *De Aduentu Minorum in Anglia*, Fratres eius ordinis primum in Angliam venisse an-
VI. no 1224. vel potius 1226. primumq; Monasterium habuisse Cantuariæ, secundum apud Carnhil. Londini. Thomas Dempster cum Scoti chronico *lib.* 9. *car.* 48. docet ad annum 1262. ędificatum Dunfrisij (Dunfresum est in prouincia Scotiæ Nidisdalia. *Io. Leslæus car.* 8) primum omnium conuentuum Franciscanorum in Scotia, opera, & pietate Alani Galueię Principis trigesimo primo anno ab ingressu ord. Minorũ in Scotiam. Quamobrem anno 1231. astruit Minores in eam prouinciam appulisse: hoc est paulò post mortem D. Patris Francisci, qui anno 1226. in cœlum euolarat. Modica varietas 12. annorum est; verò similius arbitror in Angliam primum, mox in Scotiam minores ingressos; Quoniam regna hæc iuxta sęcularem potestatem diuisa, iuxta religiosam coniuncta sunt in vnam prouinciam sub Angliæ titulo, *quemadmodũ apud Petrum Rodulphium Tossinian. in lib.* 2. *Histor. Seraph. Relig. de prouincia Anglia post Bartholomæum Pisanum in conformitate* 11. *constat.* Ordo quippe Minorum in prouincias, prouinciæ in custodias, custodiæ in conuentus distinguuntur, quibus gradatim respondent quatuor Prælati ordinariam in Religione iurisdictionem habentes, Generalis, Prouin-

uincialis, Custos, & Guardianus. Iam verò in Angliæ prouincia, custodia Nouicastri continet locum Dunfrisij, locum Beruici, locum Adintonæ, locum Dundæ, & alios procul dubio Scotiæ conuentus. Quare ab Anglis Religio migrauit ad Scotos, & Franciscanorum Monasteria Scotorum, Anglicanæ prouinciæ aggregauit, viuitque. Hæc vnio secundum Religionem Franciscanam omen fuit vnionis secundum sæculum (nam nostri ordinis vnio, vel diuisio tum spirituali, tum temporali potestati vnionem, diuisionemue sæpius præmonstrauit) Scotiæ nanque, & Angliæ olim diuisi Reges, nunc vnus sceptra tenet magnę Britanniæ Iacobus VI. à Scotis regibus prognatus. Rem miram narro. In lapidea cathedra Scotorum reges à Fergusio primo ante ortum Christi anno 330. ad Robertum Bruseum I. post ortum 1300. inaugurati. Tùm verò ab Eduardo I. Anglorum Rege è Scona in Scotia ad Vvestmonasterium Londini, vbi nunc reseruatur, ea transportata est. Putabatur vtique Scotorum regnum, vbicumque esset portendere; Sic in ea multis iam sæculis scriptum.

Ni fallat fatum, Scoti quocumq; locatum.
Inueniant lapidem, regnare tenentur ibidem.

Euicit fatalis diuina dispositio, cùm nostro æuo, clauum Ecclesiæ vniuersalis gubernante Gregorio XV. qui feliciter viuat, & regnet, sedeat Londini Iacobus rex Scotus; & vtinam lineam regiam sanguine sacrato Mariæ Stuartæ matris purpuratã nõ inficiat perenni hęresis contagione Iacobus filius: sed cõuersione sua splẽdorem auito generi, gaudiũ Angelis, & hominibus Christianis pariat. Cathedra isthæc Scotici regni pignus Dunsio viuente in Angliã trãslata est, vnde & eius memoria nõ incõmoda est in Dũsij vita

Itaque Ioannes Duns Diuo Francisco nomen dedit in Angliæ prouincia, quàm, heu, nunc, & olim à semetipsa differente. Si enim sacrum præteriti tem- VII.

poris spatium respicias, cultum Dei florentem, sacrarum maiestatem victimarum, obseruantiæ sanctæ rigorem, virtutum opera, optimarum artium studia, libros miracula, profectò cantes.

Iam fides, & pax, & honor, pudorq;
Hor. Epo. carm. vlt. *Priscus, & neglecta redire virtus*
Audet: apparetq; beata pleno
copia cornu

Ex hac nobili, & celebri prouincia, eruditissimis viris, religiosissimisq; tùm ex omni ordine Christianorum, & regularium, tùm præsertim Franciscanorum affluenti, doctor subtilis emersit. De custodia, & conuentu res non est adeo certa. Ex custodia Londinensi, & ex loco Vvarre, si Bartolomeo Pisano, & Petro Rodulphio credimus, Ioannes Duns apparuit: Nam Thomas Dempster post Gilbertum Brunum Dulcicordij Abbatem Ordinis Cisterciẽsis vult eum in loco Dunfrisij Ordini Minorum addictum, nimirum in custodia Nouicastri. Probat hoc traditio in hodiernum diem apud populum illum durans. Quin & multa opera illius in Bibliotheca ibi asseruabantur. Refertur insuper non iucunda incolarum relatio planè rustica; Quod Ioannes rei rusticæ in pueritia addictus fuerit, & licet opulenti hominis filius gregibus custodiẽdis præpositus, maximè anseribus. Aduenisse sub autumnum duos Patres Franciscanos, qui victum cœnobio, vt moris erat, quęrerent. Et à Patre Ioannis nostri hospitio susceptos, visum puerum examinare cępisse, deq; fidei mysterijs erudire; qui omniũ rerũ inscius semel orationem Dominicã, vt audisset, è vestigio repetijt. Quod Patres illi obstupescentes, tantăq; indolis viuacitatem admirantes, ne gante matre, concedẽte Patre, Dunsio Dunfrisium secũ adduxerunt, & attonsum S. P. Francisco consecrarunt, quo & in loco professionem emisit. *Ex historia ecclesiast. Scotiæ Gilb. Bruni, cuius rei fides sit penes auctores.*

CA-

CAPVT TERTIVM.

DOctori ſubtili nomen Ioannes fuit, cognomen VIII.
Duns, agnomen Scotus: & cognomen à loco natiuitatis, agnomen à natione promptum eſt. Et quidē de nomine obſeruo, plures Ioannis Scoti nomenclatura inſignes viros extitiſſe, in quibus error, ne alter pro altero ſupponatur, eſt præcauendus. Sit primùm Sanctus Ioannes Scotus Monachus S. Galli Scoti Apoſtoli Heluetiorum diſcipulus Epiſcopus Conſtantiæ XI. anno 640 *Arnol. VVion. lib. 2. Ligni vita cap. 39. Anton. Demochares lib. 2. ſacrific. Miſſ. cap. 35.*

Secundò S. Ioannes Scotus Canonicus Regularis S. Andreæ in Scotia Epiſcopus an. 1188. *Scotichronic. lib. 6. capit. 39. Bulla PP. Alex. III. Lucij III. Vrbani III. Gregorij VIII. Clementis III. apud Rogerum de Houeden. annal. par. 2.*

Tertiò S. Ioannes Scotus Monachus Epiſcopus Mykelemburgenſis, ſeù Magnopolenſis, ſeù Sucrinenſis in Vvandalia anno 1060. *Vuion. lib 3. Ligni vita pag. 366. Alb. Abbas Stadenſis. Albert. Krantz. lib. 4. Metropolis cap. 43, Demochares loc. cit. Thritemius lib. 3. virorum Illuſtrium ord. S. Benedicti cap. 35. Hæc ex eruditiſſ Dempſter.*

Quarto Ioannes Scotus Monachus Sancti Benedicti omnino diſtinguendus eſt à Ioanne Dunſio Scoto Fratre S. Franciſci; quoniam Volaterranus lib. 21. Antrhopol. mortem illius huic attribuit ferè, dicens Doctorem ſubtilèm à diſcipulis fuiſse graphijs occiſum. Theodorus Zuing. hac in re, & errauit, & ſibi contradixit in Theatro hum. vit. tom. 3. pag. 3503. Cū tom. 1. pag. 448. & 560. Secernūtur verò hi duo Scoti cognomine, nā Benedictinus Ærigena, Franciſcanus cognominatur Dunſius. Ærigena ſub anno 883. Dunſius. 1308. claruit. Ærigena Oxonienſis Acade-

miæ ab Aelfredo Rege Angliæ, vel instauratæ, vel restauratæ lector primus fuit, Dunsius ibidem legit sub Eduardo I. Angliæ rege teste Volaterrano *lib. 3. Geograph. cap. vlt.* Ærigena græcæperitus latinam fecit B. Dionysij Hierarchiam, ob quam à Nicolao Papa eius nominis primo reprehenditur apud Carolum Cæsarem secūdum Ioannem Pitseum de illustribus Angliæ scriptoribus an. 884. scriptore 133. & Baronium anno 878. num. 62. Dunsius autem ne græcè quidem nouerat. Ærigena in Angliæ conuentu Malmesberiensi discipulorum, quos obiurgauerat seueriùs, gladijs peremptus est: Dunsius in Germania Coloniæ Agrippinæ spontaneo morbo obijt. Ærigenæ libros de mysterio mysteriorum Eucharistia synodus Vercellensis sub Leone IX. damnauit *iuxta Philip. Bergom. ad ann. 1052. Bellarm. contro. tom. 3. lib. 1. cap. 1. de Euchar.* Dunsij nihil hactenus aut à summis Pontificibus, aut à Concilijs Oecumenicis vel prouincialibus est reiectum *annotante Antonio Posseuino in apparatu sacro de Ioan. Duns, & Bartholuccio in Apologia Scoti syllabo præfixa* De Ærigena legantur *Ioan. Pitseus loco proximè relato. Ioan. Leslaus in Donaldo 6. car 188. fascicul. temp circa 874. Thomas Dempster in libro inscripto Asserti Scotiæ ciues pag 32. & alij citati lib. 3 nu. 5. & 6. in Apologia Matthæi Veglensis pro Scoto.* His ergo notis Ioannes Dunsius Scotus Doctor Subtilis à cæteris eadem voce indicatis discerni potest.

CAPVT QVARTVM.

IX. QVo deinceps anno à Seruatoris ortu venerit in communis vitæ auram, vel in Franciscanæ religionis gremium Dunsius noster, ignotum est: probabile vero est eundem anno salutis 1275. vel natum vitæ vel religioni; si etenim triginta quatuor vixit annos, vt versibus tumulo appensis hisce declaratur.

Tem-

Tempora post Christi propria dulcedine lethum
Venit atrox raptim carcere composito.

Aut si placet cum Andræa Theuet in libro de vitis, & imaginibus virorum illustrium vixit annos tres, quadraginta; iam natus fuisset anno 1266. mundo, qui ex mundo excessit 1308. tumque suscepisse Minorum institutum anno 1275. putem. Extincto nanque Illustrissimo sapientiæ sole Beato Bonauentura Doctore Seraphico in Concilio generali Lugdunensi, Ecclesiæ claues tenente Gregorio X. ad ann. 1274. Ioannem Duns Doctorem Subtilem vel Christianis, vel Franciscanis donatum anno 1275. sequenti crediderim: Mira Dei prouidentia erga pusillum Francisci gregem, vt vno doctrinæ lumine occidente, alterum Minoribus oriretur. Illud certius elucet. Dunsium ex legitimo thoro natum *in 4.d.25.q 2.* E. Item integra valetudine vsum, præsertim ab epilepsia, quam, cum improperet Maumeto *in 4.d.45 q.2.E.*non est verisimile ipsum fuisse perpessum, vt errantes quidam censent. Primùm quidem catholicus, & apostolicus fide fuit mox religiosus, & Franciscanus euasit; demum sacer, & Sacerdos; sicut author tabellæ de Scoti sepulchro pendentis cecinit.

Huic humilis casto Francisci cordula renes
Strinxit, erat sapiens, presbyter officio

Qua de causa Deo coniunctum assiduè per sanctas meditationes, lectiones, orationes, maximè horas nocturnas, diurnas vè à sacris personis recitandas persoluendo: insuper, & per frequentiam Sacramentorum tùm diligenter se pœnitentia expiando, tum sacrificia conficiendo, offerendo, sumendo, asfereré, quemadmodum, & ipse huic studio se deuotum indicat *in 4.d.8.q.1.*

CAPVT QVINTVM.

X. NVnc acta morum, postea doctrinæ opera ac monumenta prosequar. Floruere in animo, & corpore Dunsij plurimæ vel etiam vniuersæ virtutes, tametsi vt in omnibus ferè optimis, ac præstantissimis proceribus, sic & in Dunsio quædam venustius promicauerint. In fide catholica, & Apost. Rom. Io. Scotus tanquam in columna, & firmamento veritatis, immobiliter innixus permansit, si legas eius *q. 2. Prologi.* §. *De 7.* & *4. d. 6. q. 1.* §. *Ad quæstionem*, & sexcentos suę doctrinæ locos. Ea propter admirandum in modum sategit mysteria diuinitus tradita meditari, vestigare tueri, roborare, illustrare: Quibus ad bilem excitus Io. Balęus apostata schismatis Anglicani sequax, plurima in Doct. Subtilem euomuit maledicta (*Andraas Theuet in Scoti vita*, *Steph. Broelmen in in suis hist. schedijs*) Magna lux Scoticæ fidei, quæ non modo Christi fideles illustrat, sed & perfidas hæreticorum noctuas veritatis inimicas, æternum eliminat, & absterret. Sed quid vnum hęreticum memoro? Omnes Anglię hæretici in scholasticos omnes, vt in vnum Scotum, in vnum, vt in omnes debacchati sunt. Referam, quę Dominicus Grauina eminētissimi Dominicani ordinis iubar *in Præscriptionibus cathol lib. 1. pag. 168. colum. 4.* tradit *Eduardus*, inquit, *Angliæ Rex Henrici 8. sanguine, & errore hæres collegia, vniuersitatesque Theologicas euertit, & scholasticos incusans, eorum libros vndiq; collectos ex bibliothecis feretro impositos rogo consumpsit, clamantibus adolescentulis, Funus Scoti & Scotistarum.* O rabiem truculentam, in omnes quidem Theologos, sed in Scotum speciatim exertam, ceù inuisum atrocius. Luculenta sanè Scotistis occasio, quò districtis doctrinę subtilissimę pungentissimis mucronibus peruersam hęreticorum trucident malitiā & fi-

& fideles splendore illustratos ad perditorum libros, velut zizania in fasciculos colligata, iustiore igne concremandos impellant.

Ignita deinde charitate flagrasse Ioannem Duns agnouit Antonius Posseuinus, & pius, & solers ex Societate Iesu, in apparatu sacro dicens *Certè cum illud D. Aug. de charitate verum sit; ille tenet quicquid latet, & quicquid patet in diuinis sermonibus, qui charitatem seruat in moribus. Haud mirum fuerit, si ingenium Doct. Subt. appellati modestia, & charitate praditum altissimos sensus eruere potuerit ad veritatem indagandam. Nunquam enim suam sententiam profert in aliorum iniuriam, vel depressionem; quin quorum aut errores conuellit, aut opiniones excutit, tam id modestè, & adeò plerunque supppresso nomine facit, vt Christiano pectore hasisse à Domino sapientiam (certè integram mentem) coniici possit.* Hæc posseuinus candidè, veraciter, accuratè Ex hac etiam charitate illa deuotio fluit, quam Guglielmus Vorilon strenuus scholasticæ Theologiæ miles in 1. d. vltima in gratiarum actione de Scoto profitetur, & longè clarius innotescit ex libro Doct. Subtilis de primo principio, in quo crebris ad Deum veri, ac boni fontem inuocationibus iaculatorijs, amoris æstuantem alto corde flammam, quiuis quantumuis rigens animus experiretur. Rarum, sed percarum (*narrat Philip. de Sosa in Chronicis Min. lib. 3. parte 2. cap. 7. Ioannes à Pola in primum sententiarum, Paulinus Berti. August. in vita Scoti ante quatuor sententiarum libros Venetijs impressa 1617. Gregorius Ruis in Epistola ante commentar. in quatuor sententiarum Scoti. Anton. Cucharus Episc. Acernen. in lucidario Virg. par. 2. Christophorus Morenus de puritate Virginis cap. 4. §. vltimo*) inæstimabilis amoris Iesu Sacramentum: nempe nocte Christo natali Seruatorem nostrum se specie paruuli, Ioannis Dunsi aspectui, oculis, amplexibus obtulisse, vt quomodo se Christus Deiparæ obtulit

ſit attrectandum, ſic quoq; addictiſſimo Dei parentis deuoto ſeſe offerre dignatus fuerit.

Porrò deuotione ſingulari Dunſij præcordia in
XII. Beatam Dei genitricem deflagraſſe reuincit quæſtio celeberrima de Conceptione Deiparæ intemerata, qua Scotus eam ab omni criminis contagio conatus eſt oſtendere innocentem, impollutam, ſegregatam à peccatoribus, quippe quæ parens eſſet illius futura Pontificis, qui, vt Apoſtolus locuples teſtis extitit, fuit innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus, & excelſior cælis factus. Quanquam autem Scotus in Theologicam facultatem plurimas inuexerit nouas, vel antiquas innouauerit ſententias, ex hac vna innouata de Mariæ immaculato conceptu, tanquam proprio ſtemmate glorioſius eniteſcit, & penè omnibus poſterorum votis collaudatur. Memorabile & illud Ioan. Dunſio diſputaturo Pariſijs pro innoxio à noxa originaria conceptu Dei parentis, atq; enixius deprecanti, repetentiq; verſiculum *Dignare me, laudare te, virgo ſacrata, da mihi virtutem contra hoſtes tuos*, euenit; Imago nanq. D. Virginis marmorea caput inclinauit, eoque miraculo victoriam benignè pollicita eſt; diciturque Pariſijs eadẽ imago capite inclinato ad noſtra tempora perſtare. *Sic Ioannes de Pineda Societ. Ieſu in aduertentijs ad priuilegium D. Ioannis Regis Aragonum pro immaculata Conceptione, Gregor. Ruis in vita Scoti ante comment. in 4. Ioannes de Maganellis à Pola in 1. ſent. Matriti impreſſum 1619. Chriſtophorus Morenus de puritate Virg. c. 4. fol 273. Io. Baptiſta Lezana Carmelita in Apologet. pro immaculata Conceptione.*

Hinc apparet Dunſio integerrimam vitam, modeſtiſſimos mores, ſummam fidem, continentiam, pietatem, ſapientiam, innocentiam à D. Virgine impetratas. Ne magnitudo reuelationum Doctorem gentium extolleret, Angelum ſathanæ colaphizantem

per-

perpessus est. Ne magnitudo gratiarum à Christipara concessarum Doctorem Subtilem inflaret, ferum hominem captiuitatis tribulatione mancipantem tolerare compulsus est. Aurum probat fornax, hominem iustos tentatio. Eduardus I. Angliæ Rex à longis tibijs cognominatus LongsKanKs Scotiam atrociter inuasit, omnia sacra, & profana confudit, nulla monumenta priscæ maiestatis reliquit, quin vel raperet, vel demoliretur. Nobilium, atque doctorum virorum quoscunq; potuit, aut crudeli ferro obtruncauit, aut horrore catenarum oppressit. Inter hos duodecim religiosos abduxit, Et ne funestissimæ stragis & acerbissimæ captiuitatis expers esset, duodecimus ex ijs Ioannes Duns Scotus seruitutem miserabilem sustinuit, *prout Iacob. Ballantynus doctor Sorbonicus in supplemento histor. atque Thomas Dempster in opere sup. cit. car, 30. significant.* & ipse Scotus *in 4. d. 36. q. 1.* seruitutem maledictam, & magnæ crudelitatis titulis indicat: Non quia iniustum, quod passus est, conqueratur: sed vt, quod iustum est quæratur.

Hisce Christianarum virtutum quasi stellis rutilatus addidit sacrorum votorum quibus se, suamque XIII. animam, corpus, opes: obedientia, castitate, paupertate Christo perpetim obstrinxit; In quibus plurima facere, paucissima loqui debuit: Ea quippe altissima humilitas est, omnes acquirere nullas in se virtutes agnoscere. Mirandum est, quam parce de se modestissimus vir scripserit, sed quas ille tacuit innocentiæ, ac probitatis laudes, nos ab hoc humili silentio deprehendemus, vt olim Pythagoras *ex Aulo Gellio lib. 1. noct. attic.* à pede non à capite corporis Herculei proceritatem indagauit. Ita sacer sponsus animæ dilectæ non à capite, sed à pedibus mirabilibus mirabilem totius corporis pulchritudinem conclusit, ac decorem. Inchoat si quidem dictione admiratiua laudes. *Quam pulchri sunt gressus tui.* & eadem

dem dictione perficit inferens. *Quam pulchra es, & quàm decora cariſſima.* Iudex æquior, & caſtior, quam Pſammetichus iudex Memphiticus, qui pulcherrimę Rhodophes venuſtatem ex vnius calcei ab Aquila delati concinnitate, ac venuſtate deperijt. *Ælian, de var. hiſt. lib.* 13. *cap.* 33. A ſumma humilitate feliciter exundat obedientia. Inſigne illius ſpecimen ab Adm. R.P. Magiſtro Ioſepho de Tertijs Bergomen. viro integerrimo (quo Doctore logicæ tyrocinium feci) janquam à maioribus traditum accepi, quod ferè *in* 2. *ſenten. d. vlt. q.* 1. Gulielm. Vorilon edifferit. Regens in Pariſiorum ſcholis lectionem Ioan. noſter abſoluerat, cum ei datæ ſunt litteræ à Reuerendiſs. Patre Generali mandantes, vt Lutetia proficiſceretur Coloniam, ex Regente lector. Continuò iter arripuit, & à diſcipulis comitibus interrogatus, quonam pergeret, curuè prius fratres in conuentum ſalutatum non iret. Dignam reſpondit Doctore Subt. ſententiam. *Pater Generalis Coloniam ire iubet, non in conuentum ad ſalutandos fratres;* Imitatus ea in re B. Ægidium Patriarchæ pauperum Franciſci ſocium tertium.

XIV. Paupertatis præterea inſignis cultor fuiſſe ſcribitur, habitu vili, pictacijs ornato, nudis pedibus inceſſiſſe, vt pauperem Chriſtum pauper ſequeretur. Ioannes Maior. 4. *ſent. d* 38. *q* 11. loquens de Alexandro Alenſe, Scoto, & Richardo à Media Villa. *Conſtat,* inquit, *quod in itinere, vbi non habebant cœnobia, amore Dei victum, hoſpitium, & tranſitum per Oceanum à Britannia in Gallias, & è contra petebant, in grande meritum ſibi, & aliorum ædificationem: Quòd viri ſummo Pontificatu digni, digito demonſtrati ob eminentes ſuas virtutes, ſic eleemoſynas non veriti ſunt petere.* Caſtitas quaſi proprius theſaurus cælatur, neq; enim in actu externo, ſed in actus negatione conſtat cælibatus: Quamobrem acta Scoti de candidiſſima hac virtute

Chron. Franc. p. 2. *li.* 3. *c.* 7.

referri non possunt, tametsi castissimus appareat ex ijs, quæ scripsit *in 4.d.37.B. & d. 42 q.1.N.* Igitur ad summam præclara fuit innocentia, probitate singulari. Innocentia malum propellere, probitate armatus bonum asserere studuit, quibus perfectæ iustitiæ summa concluditur, cælesti Poeta concinente

Diuerte à malo, & fac bonum. Ps. 33.

Innocens Scotus, qui firmissimè sibi persuaserat in 4. *d.50.q.1.* & 2. Non creaturam offendi, sed creatorem offendere præ omnibus euitandum fore. Quapropter ad culpæ horrorem teterrimum profligandum omnino nihil esse optandum esse, non ad pœnas sempiternas gehennæ redimendas. Præstantissimum dogma, Charitatis excellentissimæ est, velle potius non esse, quàm offenso Deo superesse. Iustitiæ immaculatissimę, quæ nullum incommodum præponat iniusto, nullum commodum iusto. Hac regula Dunsius potuit, non modò annum, sed annos multos, Dei gratia iuuante, mortalem culpam præuertere, quod *in 3.d.13.q.2 car.91.col.1.* in Scoto non inscitè Petrus Tataret. obseruauit: vt minus mirum sit, eum homines ad mortem pro veritate, & virtute generosè oppetendam cohortatum esse, qui pro eisdem seruandis non mortali dumtaxat corpore, verùm etiam anima immortali, si possibile foret mori, imò, quia possibile erat, in nihilum resolui, paratus esset. Acutè Horatius *carm. lib. 3. ode 3.*

Iustum, ac tenacem propositi virum
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida: neq; auster
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus:
Si fractus illabatur orbis
Impauidum ferient ruinæ.

Qui verò tàm acerbus vitiorum osor fuerit, nonne XV.

ardens esset probitatis amator? Ex amore boni mali odium animus spirat. Attulit vir præstantissimus probitate, maximisque rebus gestis rudibus doctrinam, sapientibus incrementum, fidelibus exemplũ, cleris normam, religiosis lucem, cœlis gloriam, Deo honorem sempiternum. Cæterum de Scoti virtute dispersa dicta in vnum quasi sertum coruscantibus gemmis contextum, coercui, dum Apologiæ *librum 2. num. 41. scriberem*, quæ hunc in locum transferre perplacuit. Laudat Antonius Posseuinus in Scoto eximiam modestiam, charitatem, animi integritatẽ. Guglielmus Eysengrenius fidei catholicæ professionem, excitationem in diuina lege. Abbas Trithemius studiosam cęlestium scripturarum eruditionem. Petrus Tataretus contẽptum vitæ pro iustitia, & æquitate extollit; paupertatis opulentiam euangelicę, Chronicum Franciscanum: Obedientię magnam propensionem, Guglielmus Vorilon: Pisanus educationem in diuino cultu, & religiosis sanctionibus: Cœlibatus puritatem, Epigrammatarius penes Tossianum. Deniq; Gonsaluus conscripsit Ioannem Scotum vita laudabilem; Philippus à Sosa morte venerabilem; Antonius Andręas memoria benedictum. Omnes agnoscunt eius in Deiparam pietatem. In Christum, & hunc crucifixum, affectum ipse Doctor Subtilis ostendit *in 1.d.16.q.1.* Postremò canam cum epigraphæ antiquiore.

Dux fuit hic cleri, claustri lux, & tuba veri.

XVI. Actis ergo virtutum gloriosè perfunctus Doctor Subtilis piè viuens pietatis præclarissimum Patris Generalis à Beato Francisco in Minorum religione 15. promeritus est testimonium in epistola, quam infra subtexam, sed nunc fragmentum appono. *Dilectum in Christo Patrem Ioannem Scotum. de cuius vita laudabili, scientia excellenti, ingenioq; subtilissimo, alijsq; conditionibus suis partim experientia longa, partim fama,*

quæ vbiq; diuulgata est informatus sum. Quam autem cœpit viam, eandem persecutus est ad metam vsque (sic pie censeo) donec perseueranti fideliter vsque ad mortem redderet Christus coronam vitæ. Adiiciam huius rei testimonium ex Ludouico de Manganellis à Pola in vita Dunsij, quem authorem, vt in historiæ iudicio non omnino probo, ita in hoc dicto aliena fide probato non improbo. Sic ille. *Non desunt homines quamplurimi qui eum sanctum vocent ex eo quòd sacra, & sancta volumina scripsit. Angelus etiam sic testatus est nobis in Apoc. Beati Amadei patris eiusdem ord. quando erudiens ipsum Amadeum de sacramento altaris, monuit, vt in eius difficultatibus cum Scoti doctrina consuleret dicens: sentias de ipso secundum modum, quem scripsit vnus Doctor ordinis tui, qui est plenus sanctitate, quia primus gladium suum exemit pro Conceptione Immaculata Virg. Mariæ, & Reginæ nostræ. Et ostendebat Angelus Ioannem Scotum nuncupatum. In ipsa etiam Apocal. de eiusdem etiam sacramenti difficultatibus loquens idem Angelus, ostendit Scotum cum diademate beatorum in capite & aureola doctorum (* hoc vidi in auth. raptu *6.) Ibi etiam idem Angelus loquens de Scoto, dicit, Amicus noster*, & infra: *De ipsomet dicit, Quem Regina nostar multum diligit, quia eam publicè defensauit.* Hæc ille. *Dempst.in Monolog. Scot. 4. No.*

CAPVT SEXTVM.

SEquitur de admirandis eiusdem in scientijs pro XVII.
fectibus dicere. Omnes, quotquot attingunt studia Dunsiana, scriptores illum in Oxoniensi Angliæ Academia celeberrima studijs operam nauasse asserunt, quibus addo, & in Academia Parisiensi. Præceptorem Dunsij Alexandrum Alensem fuisse arbitrati sunt Abbas Trithemius, Sixtus Senensis, & Petrus Cratepolius magnæ lectionis, parui iudicij hi-

ſtoricus. Ludouicus de Manganellis è contra dicit Alexandrum Alenſem Ioannis Duns diſcipulum. Sed obierat Alexander Lutetiæ anno ab incarnatione 1245. vt ferè ſatis probaui *lib. 2. Apologiæ nu.* 20. 21.22. Et 23. explicui inſtitutorem Dunſij noſtri vel Ioannem, vel Gulielmum Varronem vocitatum fuiſſe. Atqui vero ſimilius eſt Vvillelmum de Vvarra fuiſſe dictum prout in 5. *Met. q.*1. Scotus ipſe nominat. *Sicut*, inquit, *recitat frater Vvil. de Vvarra in 2.par. ſcripti*, & infra. *Quod frater Vvil. de Vvarra in quæſtione, qua quærit, vtrum ſpiritualia habeant menſuram propriam.* In quem locum Mauritius Hibernicus obſeruat, Doctorem Doctoris Subtilis eſſe citatum. Fuit verò Vvillelmus de Vuarra præſtantiſſimi vir ingenij, doctrina ſolidiſſima fultus, primùm Oxonij, mox Lutetiæ publicus Theologię profeſſor, Doctor *Fundatus* nuncupatus. Eius libros in Theologicas ſententias Chamberij in Sabaudia manu ſcriptos in Bibliotheca Franciſcana, lectos pro ingenioli imbecillitate eruditiſſimos judicaui. Ioannes Pitſeus de Illuſtribus Angliæ ſcriptoribus ad an. 1270. ſcriptore 384. eius meminit, nec dicit epiſcopatum, cū tamen in indice Doctorum ex ordine Franciſcano Epiſcopum eum dicat. Id quod neminem tradidiſſe comperi.

XVIII. Poſtquam ergo Ioannes noſter Oxonij pretioſiſſima doctrinæ naturalis, & ſupernaturalis lucra fecit, Pariſijs rurſus operam ſtudijs dicauit, atque ibi juxta ſtudentium, qui licentiari velint conſuetudinem, magiſtrum ſententiarum legit. Quoniam autem nec olim, nec modo licuit Franciſcanis dignitates capeſſere abſque ſupremi ſuperioris facultate: Reuerendiſs. Pater Generalis conſaluus epiſtolam huius facultatis ad Guardianum Pariſienſem dedit, quam eandem originariam legit Petrus Rodulph. Toſſinian. Epiſcopus Senogalliæ in hæc verba

In

In Christo sibi carissimis Patribus Guglielmo Guardiano. Parisiis, vel eius Vicario & Magistris.

Frater Gonsaluus Gaudens in Domino.

Ad expeditionem dilecti in Christo Patris Ægidij de Legnaco, de quo per litteras vestras certificatus existo, cum de alio (vt moris est) eodem calculo prouidere oporteat. Et cum secundum statuta Ordinis, & secundum statuta vestri Conuentus Baccalaureus huiusmodi præsentandus ad præsens debeat esse de aliqua Prouincia aliarum à Prouincia Franciæ: Dilectum in Christo Patrem Ioannem Scotū, de cuius vita laudabili, scientia excellenti, ingenioq; subtilissimo, alijsq; conditionibus suis, partim experientia longa, partim fama, quæ vbiq; diuulgata est, informatus sum ad plenum, dilectioni vestræ assigno post dictum Pat. Ægidigium principaliter, & ordinariè præsentandum; Iniungo nihilominus vobis ad meritū salutaris obedientiæ, quatenus præsentationem huiusmodi cum solemnitate solita sine multo impendio facere debeatis. Si tamen constiterit vobis, quòd Dominus Cancellarius velit duos simul licentiare de nostris, volo, & placet mihi, quòd Frater Albertus Metensis, si ad Conuentū redire poterit, cum præfato Ioanne debeat expediri. In quo casu mando, & ordino, quòd dictus Fr. Albertus antiquitatis merito prius incipere debeat, dicto Fr, Ioanne sub eo postmodum incepturo). Valete in Domino, & orate pro me. Datum in loco Æsculi Marchiæ Anconitanæ 14. Kal. Decemb. ann. 1304.

Iuxta has literas credendum est Ioannem Duns 1305. à Guardiano Parisiensi Vniuersitati oblatum, vt periculum fieret, an posset ad quamlibet quæstionem de qualibet re proposita respondere pro Doctoratu adipiscendo iuxta consuetudinem inolitam studij Sorbonici, quam in Scoti quolibet. 1. Hieronymus Gadius Bonon. Scotista non postremus refert. Ex ea consuetudine post lauream acceptam ortæ sunt plæclarissimę Parisiensium Doctorum quæstiones quas *Quodlibeta* appellant, quales D. Thomas,

Henricus, Ægidius, Aureolus, alijque plures conscripsere, nam quæ in examine publico ventilatæ fuerant quæstiones, domi fusius, atq; robustius declaratæ, scriptis mandari cõsueuerant. Hinc & Scotus, quasi felix arbor, geniali sidere fœcundatus florem doctrinæ subtilis .*i. Quodlibeta*, ordine, profunditate, copia vernantem exclusit.

XIX. Lectoris idem officium gessit primùm Oxonij, secundo Parisijs, tertio Coloniæ. Tametsi ratione temporum emensa cum Paulino Berti Augustin. asserere oporteat, Dunsium antea publicum lectorẽ Oxonij fuisse in Anglia, q̃ Lutetię in Gallia discipulus esset, quod videtur dissonũ. Scribunt aũt, euocato ex Academia Oxoniẽsi Vvillelmo Vvarrone in Parisiensem ad cathedram Theologalem regendam, in præceptoris locum Ioannem Duns Oxoniæ suffectum. Oxonij verò legisse tradunt Tossinian. *lib. 3. in Ioan. Scotũ, Pisan. conform. car.* 71, *vel* 97, Antonius Posseuinus in Apparatu, & alij passim; vnde vniuersitas illa tùm Vvillelmo Vvarrone, tum Ioanne Scoto illustris anno 1309. scribitur habuisse tria studentium millia *à Iacobo Middendorp. in lib. Academ. orbis Christiani.* Imò verò *ex Io. Pitseo tom.* 1. *pag.* 32. anno 1300. sub Eduardo rege I. triginta millia. Hinc admirabilis illa discipulorum affluentia ex omni penè mũdi angulo ad Subtilium Principem audiendum celebrant de Dunsio penè scriptores omnes. Deinde in capitulo Generali Minorum Tholosæ celebrato sub an. 1307. (*Ioan. Pits. Tossinian.*) Regens Parisijs designatus Theologiã explicuit: sed non ita multò post, imò eodem anno Coloniam Vbiorum ad ripam Rheni celeberrimam vrbem Lector Theologiæ destinatus est. Huius rei causam infra subijciam. Constantia igitur Scotica in discendo, docendo, prædicando, disputando, scribendo, multò maxima fuit. Natis, ac nascituris, quã sine fictione didicit sapientiam, sine inuidia cõmunicauit:

cauit: Sapientibus, & insipientibus debitor, libens ingeniosos docere, at etiam rudes erudire non detrectauit. Lucidum charitatis, atque dignationis documentum profert Gulielmus Vorilon. 1.d.38. Doctor Subtilis per Britanniam iter agens seminanti cuidam occurrit; & Christiana pietate monita salutis inserere studuit; Tùm rusticus: Cur mones? si Deus præsciuit me saluandum, siue benè, siue malè fecero, saluabor. Si verò damnandum, damnabor. Excepit subtiliter subtilis: Si diuina scientia, vt arbitraris, hanc rebus necessitatem infigit, ne semines; si nanq; Deus præuidit nasciturum fore triticum, siue semines, siue non semines, nascetur. Si non nasciturum, non nascetur. Arenæ itaque semina mandas. Illum obmutescentem subinde pius Doctor instruxit.

Veruntamen quia de tanti viri doctrina scribo, primùm scientias, quarum indicium reliquit, percurram: posterius iudicij Scotici considerationem habiturus. XX. Ioannis Scoti peritia in plurimis scientijs cõperta, in Philosophia Peripatetica est singularis atq; ad Philosophos Aristotelicos contra fidem se se armantes retundendos efficacissima. Vt cũ multi Theologorum aduersus hæreticos polleant. Scotus aduersus Philosophos prælium princeps ducat. Studijs humanitatis non admodum cultus iniuria temporum potius, quàm ingenij; musis verò suauioribus haud prono genio, composuit carmina quædam *in 4. d. 42.* sed Carica, vt aiunt, Musa; nec Themistocles notam effugit indoctioris, qui lyram, nec Scotus effugeret, qui citharam moderari non sciret, prout in *3. d. 33. q. 1. M.* ipse testatur. Hæc exhilarando lectori sint dicta. Logica tàm acutè vsus est, vt nil vltra fieri posse videatur. Quapropter à non percipientibus eius acrimoniam (quod imperitorum est proprium) sophista captiosus arguitur. Physicam calluit, vt quàm maximè, & eam frequentissimè accersit ad res Theo-

logicas enucleandas, prout in 2. sententiarum de motu, loco, æuo Angelorum de materia prima, cęlo, elementis: & in 4. de actione, transmutatione, rarefactione, de causis generantibus substantiam: & alijs pluribus in locis videre est. Mathematica possedit egregiè, Geometrices peritiam *in 2.d.2.q. 9.* tam luculenter demonstrat, vt ad Scotum intelligendum nemo nisi peritus Geometer sufficiat; Astrorum peritiam ostendit *in 2.d.14.q.2. & in 4.d.43.q.3.* Optices callentissimus discernitur *in 2.d.13.q.1.& 4.d.10.q.9.* Iuris ciuilis rara in eius operibus dicta, canonici verò apprimè multa; *vt in 4.d.6.q.3.* acutè refellit glossatorem, *& eadem d.q.8.d.7.q. vltima tota, d.13. q.2.d. 25.q.1.* atq; sæpè alias, sacrorum canonum farragines citat. Metaphysicen perfectissime tenuit, ideò vt quidam ausi fuerint, Ioannē Scotū in Metaphisicis Aristoteli Stagiritæ præponere. Ego cuique suum relinquo iudicium. Illud constat absq; controuersia Dunsium in scientia transnaturali versatissimum extitisse. Theologiæ præstantiam in Subtilis operibus collucentem non ostendam, cum ipsa per se clarissimè fulgeat: nam duæ vel maximæ audiūtur scholasticæ Academiæ, Angelica, & Subtilis, quarum crebro cōgressu disputantiū non minus lætificatur S.R. Ecclesia in tēplorum amphitheatro, ac olim S.P.Q R. crudeli spectaculo gladiatorum vulnere, ac morte ruentium delectaretur. Nec scholasticæ principatū dumtaxat obtinuit, sed & sacrarum eruditione scripturarum gloriosus nitet Ioannes Duns. Scripsit enim Comment. in 4. Euangelistas, in D. Pauli epistolas, in Genesim ad litteram, postillas in scripturam ordinauit, quod suo loco probabo. Sed vt incredibilem ponderandæ legis diuinæ vigilantiam in doctissimo scriba nostro Scotistis indigitem, legant in *Quodlib.8.* expositam illam seruatoris sententiam Ioan 5. *Quæcunq; illè* (.s. Pater) *fecerit, hæc & filius similiter facit.*

Non

Nõ Scotistæ non penetrabunt:Scotistas vero ad gemitũ prouocandos noui, dum tam pretioso Ioan. Scoti in Ioan. Euangel. thesauro se fraudatos agnouerint.

Tandem ad iudicium Scoti trãsgredior. Fuit ingenio perspicacissimus, & in rerũ abditarum perscrutatione patientissimus, non contentus exteriore quadam superficie doctrinæ, sed ad veritatum profunditatem aspirans, sicut disceptationum eiusdem prolixitas, opinionum expensarum varietas, & argumétorum congestorum pluralitas commonstrant. Duabus in rebus excelluit; prima quidem, in famosis propositionibus valdè accuratis, & vniuersalibus eruẽdis, ad quas tanquam ad principia resoluit subtilissimè theoremata quæque; vnde fit, vt illis, ceu firmissimis munimentis, Scotistæ tum arguendo, tum rñdendo euadant robustissimi. Secunda, in rerum proprijs rationibus, vel essentijs; siue, vt Scotistæ loquuntur quidditatibus, & rationibus formalibus indagandis est incomparabilis; cum .n. à rerum essentijs accidentia siue communia, siue propria ea sint, pendere noscantur; præcipuus Doctorum scopus in entium, quod quid est noscendo consistit. Accedit natiua quædã Scoticæ subtilitatis longanimitas, quã & in propositionibus, & speculationibus constantem discernis; ob idque requirit lectorem valdè attentum, & laboriosum, alioqui fructu vacuum dimittit. XXI.

Ob eam docendi, ac disputãdi rationem Doctoris Subtilis titulum assecurus est ab vniuersitate Parisiẽsi. Quanquam potissimum obtinuerit præclarum epithetum propter subtilitatem ostensam probando, vel defendendo B. Virginem ab originalis sordis impuritate puram. Dicam cum Pelbarto in Stellario *lib. 4 part. 2. articul. 3.* & Ludouico de Pola in vita Scoti. *Ioannes Scotus, qui Parisiis proposita quæstione omnibus Doctoribus conclusit, & omnia eorum argumenta contraria, cum essent plusquam ducenta memoria mirabili* XXII.

recitauit, & soluit; & innumerabiles superaddidit rationes probantes, quod Virgo est concepta sine originali, vnde vniuersitas admirando, ipsum Doctorem Subtilem appellauit. Astipulatur Bernardinus de Bustis in officio Conceptionis, & epitaphiū sepulchro appēsū canit.

Concepta est Virgo primi sine labe parentis
Hic tulit; Hic haresi pralia dura dedit.
Inde genus meriti tantum sibi Papa refundens
Doctor Subtilis dicitur, inde dedit.

Nescio an Papæ nomine Patrē patrū, hoc est, Romanū Pontificem intelligat, nā quo æuo Scotus Parisijs floruit, Clemens V. Roma transtulit Auenionē in Gallias curiā; vnde in Gallijs existens, & de Conceptionis puritate disputationē indicens (*ex Bernardino de Bustis*) Subtilis encomiū potuit elargiri; an potius Papę nominę Parisiensem Episcopū significet, quū antiquitus oēs Episcopi vitæ splendore pollentes Papæ sint vocati: sic B. Hieron. in Epistolis ad Augustinum scribit, *Domino verè sancto beatissimo Papa Augustino*: & Augustinus ad Paulinum inquit, *libros beatissimi Papa Aurelij Episcopi.* Nūc vero solus Romanus Pontifex *Papa*, tanquam Pater patrum, & Pastor pastorum (Nicęna synodo titulum appropriante) nuncupatur. Quod adnotauit in libello de potestate Summi Pontificis Thomas Illyricus Minorita: Quæ deinde Ioanni nostro miracula cum Dominicano disputanti accidisse narrantur, vt quòd cęlestis vox Dunsium à strophiolo præcauere monuerit, Dęmoniacum deprehenderit, dęmon fugatus conuentus partem diruerit Lutetiæ, cum certa ratione probare, aut reprobare non possim, in ancipiti sunto: tantum obseruo, hæc licet vera essent, nullam prædicatoriæ familiæ vnius delictum notam irrogare, cum nec Apostolicum collegium sine Iuda extiterit. Copiosissima Prædicatorum multitudo in magisterio, ac tribunali fidei, in sanctitate, ac miraculis, in sapien-

tia

tia, & litteris, in prælatione, & gubernationibus, atq; in alijs plurimis diuinæ gratiæ fulgoribus corruscans, omnes vnius tenebras, quemadmodum, solis splendor supremus maculas in corpore suo nuper detectas, inuisibiles efficit. Redeo ad Scotum.

Elucubrationum suarum studium fuit eximiũ sacrarum scripturarũ arcana eruere, sanctorũ Patrum monimenta voluere, verbũ Dei sedulo euangelizare, rationes veritatibus catholicis intelligendis perscrutari dogmata scholasticorum, quæ minus uera censuerat, ad filũ redigere: præsertim vero Henrici Gãdauensis Doctoris Solemnis. Huius est Scotus Antagonista secundum Ioan. Rioch. in compendio temporum *lib.4.c.*80. quãuis Iacobus Gordonus Thomæ Antagonistã credat; oppugnauit Scotus Thomã mitius, ac rarius, at quia Thomas, & Scotus habuere sectatores, ideò cõtrouersię cũ Thomã notę, cũ Hẽrico, licet acriores, & freqũẽtiores, ignotę. Qui vero opinantur libros Raimũdi Lulli à Ioan. Scoto reiectos, legant prius Illũstriss. Bellarm. in *lib. de script ecclesiast.* voce, *Raimundus* inuenientq; auctoritate Apostolica, Raimundũ posse defendi; post hac testimoniũ grauissimum audiant à Perillustri Equite, Dom. Scipione Claramontio Cesenate viro doctrinæ cyclopædia clarissimo, morum grauitate, splendore magistratuũ, atq; libris editis, & sapientiæ fama notissimo. Is ad me scripsit: se Parisijs *Artem paruam* Raimundi Lulli à pluribus Parisiensibus Doctoribus approbatam vidisse, inter quos subscriptus est manu propria, Ioannes Duns Scotus. Verum vti Dunsio aliorum sententiæ sæpius reiectæ, sic & suæ alijs: habuit impugnatores Aureolum, Durandum, Bacconum, & quotquot vel Thomistarum, vel Nominalium sectæ nomina dederunt, sed præ omnibus ferocem Antagonistam Gulielmum Okam sustinuit. Quin & sequacibus suis non semper placuit. Gulielmus Vorilon *in*

XXIII.

4.*d.* 26. *q.* 1. tria Scoti dogmata deſerit, nimirum de loco Paradiſi terreſtris, de furis ſimolicis nece, de ſui ipſius venditione. Gadius in *Quodlib car.* 31. *col.* 3. *& car.* 42. *col.* 1. bis concedit Scotum dormitaſſe. Loquar audacius, quòd *in* 4. *d.* 16 *q.* 1 ſcripſerit contritionem, confeſsionem, ſatisfactionem nullo modo eſſe partes ſacramenti pœnitentiæ *in* 3.*d* 30. *q.* 1. non apparere ex auctoritate, vel ratione, cum poſſimus, teneri nos ad vitam proximi extrema in neceſſitate conſtituti tuendam non aſſentior. Et qui Beatam Virginem ab omni peccato immunem piè defendi, à Scoto ſentio, non ſic ſentio defendi, potuiſſe Deum hominem de potentia abſoluta peccare: facilius etenim Virginem Deiparam peccato ſubiectam, quàm Chriſtum peccato ſubijci potuiſſe crediderim; vt vel propter hanc cauſam è Scoti ſchola receſſerim.

Nullius addictus iurare in verba Magiſtri.

CAPVT SEPTIMVM.

XXIV. POſtremò Lutetia Coloniam Ioannem Duns tranſmiſſum noui, cauſam non noui; cur enim tantus Doctor ex Pariſienſi Vniuerſitate vniuerſitatum matre ad Vbios deſtinari crederem, apud quos vniuerſitas non eſſet, & loci, & officij dignitate imminutum, niſi ob iuſtiſsimam, & grauiſsimam cauſam; Toſsinian. aſſerit eum vniuerſitatis Colonienſis prima fundamenta ieciſſe, illiuſque rei gratia eò fuiſſe amandatum. Qua in re humanum quippiam paſſus eſt, nam vniuerſitas Colonienſis anno 1388. hoc eſt, 80. à Scoti obitu legatis ex Mendicantum ordinibus ab Agrippinatũ Senatu ad Vrbanũ VI. deſtinatis impetrata eſt *ex Ioanne Pitſeo in vita Ioan. Duns, & Iacobo Middendorp. de Academia Colonien. qui & diploma Pontificium citat.* Non ergo ſtudium publicum, ſed

neq;

neq; priuatum apud Franciſcanos Colonienſes inſtituit; ſiquidem in ea tabula, qua notantur fratres Coloniæ defuncti, plures lectores Colonienſes mortui ante Doctorem Subtilem deſignantur. Aliquos commemoro.

Frater Andreas quondam Lector Coloniæ.

Fr. Albertus de Mediolano quondam Lect. Coloniæ.

Fr. Hymicus Vol quondam Lector Coloniæ.

Fr. Gerardus de . . quondam Lector.

Reuer. P. Fr. Vuillelmus . . Lect. Colon. qui obijt anno Domini 1305. In eadem tabula poſt trigeſimum quintum. *Reuer. P. F. Ioannes Scotus Sacræ Theologiæ Profeſſor, Doctor Subtilis nominatus, quondam lector Coloniæ, qui obijt anno* 1308. 6. *Idus Nouembris.* Non igitur qui Academiam, vel Conuentualem, vel ciuilem erexit Coloniæ. Adm. Reu. P. M. Petrus Paulus de Nouaria Inſubriæ, vir eruditiſsimus, & in Gymnaſijs noſtri ſodalitij celeberrimis præclarè admodum Regentis munere functus, talē ſe in manu ſcriptis quibuſdam antiquioribus cauſam legiſſe teſtatur. Legebant in Conuentu Pariſienſi Franciſcano Regens primus, Reginaldus Prouincialis ſeu titulo, ſeu rè ſuper prouincia Prouintiæ: Regens ſecundus, Ioannes Duns. Cum iunior ſchola præclariſsimis, ac frequentiſsimis, qui eius doctrinam exoſcularentur viris, referta, in Sorbonæ cathedram conſcendiſſet (in qua *Reportata* pro illorum temporum conſuetudine dicitur compoſuiſſe) ſenior notam non tulit. Sed pręclaram nactus occaſionem, quod Scabini Colonienſes talem Coloniæ in Germania, qualis Lutetiæ in Gallia erat, Academiam erigere optarent. A Patre Generali Ioannem Scotum tanto operi præficiendū curauit. Receptas pro voto litteras Prouincialis impatiens ad Scotum, qui tū remittendi animi gratia extra Pariſios cum diſcipulis, alijſque honeſtiſsimis viris eſſet, tranſmiſit. Doctor Subtilis litteras

omni

omni cum reuerentia excepit, & ne Lutetiam quidem ingressus dixit. *Eamus, quò nos vocat obedientia.* Ac statim Coloniam concessit. Id ergo, siue quod mihi probabilius apparet exponam, lectoribus iudicium relicturus.

Euomuit infernus insolentem quandam hæreti-
XXV. corum turbam circa Vbios, qui Begardi, atque Begardæ appellabantur, se tamen ipsi Apostolos, superbiæ vento distenti nominabant: & effronti fronte à fidei catholicæ linea exilientes aduersus fidei catholicæ sators insurgebant, præsertim aduersus fratres Prædicatores, & Minores eo vsque, vt ijs conciones habentibus hæretici publicè obsisterent, ac petulanti disputatione congredi auderent. Erant Coloniæ plures ex Dominicana familia alumni Alberti Magni an. 1281. inde in cœlum assumpti. Minoritæ Lectore eorum defuncto anno 1305. hac de re Generalem Gonsaluum, vel soli, vel etiam cum Archiepiscopo Colon. fecere certiorem; Generalis pro zelo christianæ fidei, & Religionis Franciscanæ feruentissimus, illuc Ioannem Scotum nunquam disputando victum ad truces hæreticos reuincendos, ac radicitus euellendos direxit: nam etsi Begardi: atq; Beguinæ in Italia, Prouintia, & Alemania ebullierint, in Alemania tamen, quò Scotus missus est, originem habuere *teste Aluaro Pelagio lib. 2. de planctu Eccles. cap.* 51. Ex codice statutorum Coloniensium impresso Coloniæ *apud Ioãnem Quentel an.* 1554. *car.* 58. ita conijcio: nam in eo libro ad annũ 1306. editum est ab Hẽrico Archiepiscopo Colon. decretum contra Begardos, & Begardas, in cuius decreti cap. 2. sic legi. *Et quod amaricata mente ferimus, eorum aliqui laici, ac litteras nescientes Prædicatoribus, & Minoribus in sermonibus eorum, & prædicationibus publicis (quibus in agro Theologicæ sapientiæ continuè laborantibus prædicationis Verbum per sacrosanctam Ecclesiam est commis-*

sum,

ſum, & miniſteriorum Dei, & fidei ſecreta luceſcunt) non ſine vehementi ſuſpicione prauitatis hæraticæ publicè reſtiterunt in fidelium iniuriam . & ſanctæ Eccleſiæ ; errorem, & cæcitatis caliginem in veritatis lucem ſpargentes, temerè inſultarunt, Hæc è ſtatutis Henrici Archiepiſc. Colon. feria 2. poſt Dominicam *Inuocauit* an. 1306. Quare anno 1307. in Congregatione Generali Tholoſæ coacta factus eſt Ioannes Duns Regens Pariſijs quidem, ſed nuncio fortaſſe poſt id temporis ad Generalem perueniente, vt ſimul ſtudio Colonienſi lectorem inſignem præficeret, qui Albertiſtis correſponderet, & quod caput eſt, hæreticorum effrænatos rabie dentes potenter contereret, Doctorem Subtilem miſit. Hoc Balæus ſchiſmaticus oboluiſſe videtur, quando Ioannem Scotum tanquam Papicolarum Herculem, vt ibidem de vmbra Aſini diſſertaret, proceſsiſſe, Coloniam aſſeuerauit.

Porrò *Colonia Agrippina* (filij eius Iacobi Middendorpij hæ laudes, veræ tamen) *Vbiorum totius inferioris Germaniæ Metropolis Vrbs ampliſſima, pulcherrima, potentiſſimaq; atq; optimè morata eſt. quæ cæteras Germaniæ Ciuitates nobilitate, ſapientia, opibus, magnitudine, & quæ clariſſimæ matri ipſius Romæ imperium totius orbis pepererunt virtutibus. & concordia, veraq; Religione ſuperat, vt meritò de ea omnium conſenſu vulgo dicatur.* XXVI.

Gaude felix Agrippina, ſanctaq; Colonia
Sanctitatis tuæ bina gerens teſtimonia:
Poſtquam fidem Chriſti ſuſcepiſti, Ciuitas prænobilis,
Recidiua non fuiſti, ſed in fide ſtabilis.

Quanquam enim vndiq; per Germaniam Lutherana hęreſi populante, nutare Colonia tantisper ſit viſa, ſtetit tamen inconcuſſa vi prępotentis Dei, qui poteſt eum, qui ſtat, ſtatuere, vt perſeueranter ſtet, & eum qui cadit, reſtituere. Coloniam venienti Doctori Subtili occurrerunt primores & cleri, & ſenatus officij gratia, *vt aiunt Petrus Toſſin. Paulin. Bert.*

Gulielm.

Gulielm. Vorilon, Ioannes Pits. ac Henricus Vvillot; qꝫ magis indicat eundem & expectatum, & expetitum fuisse ob dictam causam. Legit ex Middendorpio in Cęnobio Minorum frequenti schola, disputauit sæpius cum oppugnatoribus immaculatæ Conceptionis, quod plures referunt; verùm & cum hęreticis atrociter profligatis, sicut innuit tabella inferius relata.

Concepta est Virgo primi sine labe parentis,
Hic tulit, hic hæresi prælia dura dedit.

Nam sic inueni fide oculari scriptum in tabella, non vt refert Tosin. & ab eo Vvillot.

Hoc tulit, hoc dicto prælia dura dedit.

XXVII. Nec si carmen claudicat, fides referentis claudicare debet in carminis relatione.

Plurimis ergo sacrarum actionum, concionum, disceptationum, & scriptionum ad fidem illustrandam, mores corrigendos, religionem amplificandã, posteros instruendos meritis, & virtutibus plenus, consummatus in breui, expleuit tempora multa, donec ei pro temporarijs laboribus Deus æternam requiem offerre, ac è terris raptum in cælum euehere dignatus est. Itaque anno à Christi natalibus 1308. die octaua Nouembris, quæ est octaua omnium Sanctorum, ad sanctorum omnium communionem euocatus est Ioannes Dunsius: ita quidem vt eodem die publicè disputarit, & siue in eadem disputatione, siue paulò post domum reuersus, forsan propter profundam in disceptando cogitationem, & ardentem pro veritatis zelo laborem, repentino morbo è viuis excesserit. Hanc disputationem Poeta de sepulchro pendens indicat.

Doctor Subtilis soluens sua lustra Ioannes
Scotus in obiectis vltima verba dedit.

Et alius antiquior.

Straminis in vico placidi certaminis ordo

Cespitat, heu belli desinit esse caput.

Summum Christi locum in Ecclesia militanti tenebat Clemens Quintus: imperium vacabat, nam eodem anno prima die Maij Albertus Imperator à Ioanne nepote ad Rhenum occisus est non longè à Schafhusen, & Remse Henricus Lutzemburg. electus fuit, Francfordie die 27. Nouembr. publicè acclamatus Imperator. *Chron. Hirsaug.* 1308. Scotiæ solium occupabat Rubertus Bruseus Scotorum Rex 97. Nec ob improuisam hanc mortem Dunsium perijsse arbitrer: cum vir sanctus olim subito fato abreptus quibusdam id egrè ferentibus (mirum dictu) digito illud indicaret. *Iustus quacunque morte praeoccupatus fuerit, in refrigerio erit;* scribunt Pelbart *in serm æstiuis Dom. 24. post Pent. serm. 3 F. Ex Roberto in sapientiā. Thomas Vandinus in serm funebribus serm.* 17. *nu.* 4. *Anton. Archiep. Flor, in sum mai. par.* 1. *tit.* 5. *cap.* 1. *§.* 5. quinimò Ioānem Duns breuiore cruciatu ad æternas delicias deductum in matris misericordiæ, & matris gratiæ vlnis, cuius deuotissimus extiterat, anima exhalata putauerim. Mortuum repéte fuisse indicat Epigrammatarius ad sepulchrum sæpè relatus.

Tempora post Christi propria dulcedine lethum
Venit atrox raptim carcere composito.

Apoplexi, vt arbitror, ob calorem disputationis ingruente, gloriosius pro cælesti patria ex certamine spiritali vitam profudit, quàm qui pro terrena ex corporali pugna moriuntur: O fortunata mors, quæ peccato debita, est gratiæ reddita: nec tàm iniuriæ Adami compensandæ, quàm gloriæ Christi comparandæ oblata. Neque, quia propera, est formidabilis: nisi citò cruciatus euadere, aut immensam consequi voluptatem, formidandum esse videatur.

CAPVT OCTAVVM.

MOeror fratrum, & luctus discipulorum, qui- XXVIII.
bus fidei atletha, norma veritatis, Theologiæ

fons, Religionis decus, ſpeculum probitatis ereptũ, à quo ſatis deſcribi poterit? Iuſta defuncto exhiberi ſolita non omiſſa, nec debita doctoribus Pariſienſibus ſolemnitas. Celebratis officijs, quæ de religionis, & Catholicæ, & Minoricæ more peraguntur, die 9. Nouembris, terræ corpus Dunſianum eſt redditum. Nullam Coloniæ habuere, vel habent vacuā tumbam fratribus omnibus præparatam, qui paupèrum more ſub terra defodiuntur: neq; peculiare ſepulchrum Scoto breui tempore poterat ædificari: ideo & ipſe terra contectus, ſuperiore Conuentus operta cadaueris facie, data corpori benedictione, ter ligone humum iniecit: veſpillones humo foueam repleuerunt in Eccleſia Sancti Franciſci Minorum Conuentualium Coloniæ, ad dexteram, ante introitum ſacriſtiæ, propè altare trium Regum *ex Chron. Hirſaug. ann.* 1308. Lapis poſtea ſuperpoſitus cum antiquiore epitaphio *in bibliotheca Colonienſi Franciſcana ad dexteram ingredientis inter litteras. G. & H. in 3. pluteo manu ſcripti codicis beneficio à me inuento*, quod tale eſt.

Epitaphium Scoti.

Clauditur hic riuus, fons Eccleſiæ, via, viuus,
Doctor iuſtitiæ, ſtudij flos, arca ſophiæ.
Ingenia ſcandens ſcripturæ abdita pandens.
In teneris annis fuit, ergo memento Ioannis:
Hunc Duns ornatum fac cælitus eſſe beatum.
Pro Patre tranſlato modulemur pectore grato.
Dux fuit hic cleri, clauſtri lux, & tuba veri.

Illic Doctor Subtilis diu in pace, & benedictione quieuit, Id Antonius Andræas auditor Scoti ad calcem *comment. in* 12, *Met.* quos nomine Scoti edidit, tradit. *Volo autem ſcire omnes litteram iſtam legentes, quòd tàm ſententiando, quàm notando ſecutus ſum doctrinam illius Subtiliſſimi, & excellentiſſimi Doctoris, cuius fama, & memoria in benedictione eſt: qui potè ſua ſacra, & profunda*

doctrina totum orbem adimpleuit, & fecit resonare .s.Mag. Ioannes Duns, qui fuit natione Scotus, Religione Minor. Demum iuxta laudabilem Conuentus Colon.consuetudinē nomen Doctoris Subtilis, & in librū nomina mortuorū pro quibus offerenda sacrificia sunt, in sacrario asseruatū: & in tabula mortuorū in prædicti Conuentus domo capitulari repositam, relatum est.

Præterea gliscēte fama Doctoris Subtilis, in diesq; clarius reboante, nobiliore loco digna iudicata sunt eius ossa: quapropter in mediū chorum Ecclesiæ Franciscanæ, sub campana de tecto pendente, in lapidea pila latiore coorperta lapide, sunt reposita: de hinc terra cōpleto loco lapis honoratior superpositus est, & ad epitaphiū præcedēs quatuor, qui sequūtur versus adiecti sunt ex eodem libro manu scripto, in quo post præcedens epitaphium immediatè sequitur. XXIX.

Additio ad Epitaphium Scoti.

Hic lector Scotus Subtilis sit benè notus,
Doctor humi stratus, hac subq; nola tumulatus;
Pro quo orate Christi veniam flagitate,
Dicentesque piè, tu summe Deus miserere.

Huius tumuli Chronicon Colon.editum 1499.testimonium perhibet sub an. 1308. fuit verò facta hæc translatio (si coniecturis sit locus) tempore Sixti 4. quo mysterium Immaculatę Conceptionis B.Mariæ Virginis illustratum est Pontificijs decretis, indulgentijs peccatorum, sacri Palatij festo, confraternitate; tunc enim decebat præcipuum tàm insignis priuilegij defensorem, præcellentius innotescere.

Tertio cum anno Dñi 1509. ardenter agitaretur immaculata Deiparæ Conceptio (*ait Andræas Teuet in lib. de vitis, & imaginib. virorum illustrium in Ioannē Scotum*) Ioannes Scotus è terra rursus eamdem sua præsentia defensurus egressus est, osibus erutis post altare summum Franciscanæ Ecclesiæ seruatis, donec editius monumentum auricalcho affabrè elabo- XXX.

rato tectum fabricaretur; Anno vero 1513. in eadem pila lapidea ad caput sepulchri sunt reposita. Hæc ex chirographo in arcula plumbea propè Scoti ossa inuento ab Adm. R. P. tùm Commiss Generali, Iosepho Pisculio Melphiensi, & in Archiuio conuentus collocato euincitur. Chirographum annecto.

Notum sit omnibus & pateat euidenter vniuersis, & singulis tam præsentibus, quàm futuris quòd anno Domini millesimo quingentesimo nono, penultima mensis Augusti, sub Pontificatu sanctiss. Patris, & Domini Iulij diuina prouidentia Papæ II. Archiepiscopatu Coloniensi Philippi Dieberstein, atq; Imperio Maximiliani Archiducis Austriæ electi, Ministeriatu Coloniensi Fr. Vvesseli Gosbrinch de Monasterio sacrosanctæ Theologiæ Magistri, Guardianatu huius insignis nostri Conuentus Colon. Fr. Ioannis Custer, lectoratu verò Fr. Vvillelmi Franck Theologicæ facultatis Magistri, pœnitentiariatu Fr. Gerhardi Pauli facultatis dictæ Baccalaurei formati, cursoratu Fr. Cornelij de Dauentria, studij magisterio Fr. Rutgerij de Rattinge. Apertum est sepulchrum Doctoris Subtilis Fr. Ioannis Scoti ob singularem affectionem Patrum, & Fratrum: & inuenta sunt eius ossa integra, & admodum redolentia, subrubra, & in iuncturis alba ad instar lactis vncta. Et ex tunc in altari summo retrorsum posita. Mox in hoc sarcophago ex aurichalco facto, vt apparet ex nunc, eleemosyna Guardiani prædicti collecta. Anno vero Domini millesimo quingentesimo decimo tertio, sextadecima Mensis Augusti, hæc eius cuncta ossa hoc in sarcophago posita, atque recondita Pontificatu Domini sanctiss. Leonis Decimi, Archiepiscopatu Domi. Philippi Dieberstheim, Ministeriatu R. P. F. Hermanni Haueilor Sac. Theologiæ Magistri, Custodiatu custodiæ Frisiæ R. P. F. Ioan. de Dursten, Guardianatu R P. F. Gerhardi Pauli supradictæ facultatis Magistri, lectoratu Fr. Cornelij de Dauentria Bacculaurei formati, senioratu F. Iacobi Rutgerij Procuratoris Conuentus, & Rugerij Rattingen sacristæ Conuentus, Cursoratu F. Iacobi de Mondorp,

studij

studij magisterio Fr. VVillelmi de Solingen; quo quidem anno in octaua Regum ex tumultu populi Coloniensis decollati sunt in foro fœni burgi magistri videlicet Ioannes de Reit, & Ioannes Oldendorp nobiscum in Capella S. Francisci sepultus, & reddituarius Ciuitatis Ioannes Bergum, alias Papegei, & alij plures ex ciuibus tres, quorum animæ in pace perpetua latentur.

Scriptum per me Fr. Liborium Rodolphi de Conuentu Paderbornensi maioris studij, huius insignis Conuentus decani. Anno Domini 1513. 16. die mensis Augusti.

Describam in præsentiarum situm sepulturæ Scoticæ ab his patribus extructæ. Descendenti à summo altari ad chori planitiem occurret vltimus gradus lapideus, in quo litteris exculptis hoc dicitur. *Obijt Fr. Ioannes Scotus sacræ Theologiæ Doctor Subtilis nominatus anno* 1308. Distat ab hoc gradu in chori planitie media Scoti sepulchrum pedis geometrici mensura, tribusque ferè geometricis palmis eminet à terra quadrangulum altera parte longius, lamina ex aurichalco, vel ære coopertum: occurret ad pedes tegumenti hoc exasticum incisum. XXXI.

Ante oculos saxum Doctorem deprimit ingens,
Cuius ad interitum sacra Minerua gemit.
Siste gradum lector, fuluo dabis oscula saxo:
Corpus Ioannis hæc tenet vrna Scoti.
Anno Milleno ter C C C. cumq; adderet octo,
Postremum clausit letho agitante diem.

In medio ænei tegumenti est imago Scoti librum tenentis scitè elaborata, ad eius pedes hinc inde strati iacent duo Leones, velut custodes: in extremitatibus longitudinem ad dexteram, & ad sinistram occupant insculpti præclarissimi quidam Religionis nostræ Doctores, non omnes tamen sunt Scoti discipuli, eos ascendens enumero. Ad dexteram, Guglielmus Okam. Vgo de nouo castro. Franciscus de Mayronis, Ricardus de Media villa, Alexander de

Ales. Ad leuam, Nicolaus de Lyra, Petrus Aureolus, RogeriusVarro, Alexander de Alexandria, Gulielmus Varro. In ſuperiori parte ſepulchri ad caput Scoti tres in medio exculpti ſunt Pontifices, quos Minorum familia enixa eſt, Alexander V. Nicolaus IV. Sixtus IV. cum eorũ ſtẽmatibus. In angulis latitudinem, & longitudinẽ implentes ſunt duo Cardinales, ſcilicet D. Bonauentura Doctor Eccleſiæ, & Bertandus cum inſignibus eorum. Tegumentum verò eſt egregium, & perpulchro artificis opificio intextum.

XXXI A ſepulchro ſtatim in pauimento Chori lapis quadratus inuenitur his literis deſuper ornatus. *Hic aperietur Sepulchrum Doctoris Subtilis dicti Ioannis Duns.*

XXXII Super hoc lapide de abaco pendebant duæ tabellæ duobus Epigrammatis ornatæ, vt Henricus Vvillot, ac Toſſinian. meminere. Sed ijs vetuſtate exeſis in vnam tabellam epigrammata tranſcripta ſunt: tabella poſtea ne furto auferretur, vt alia quædam, in bibliothecam tranſlata eſt.

Primum Epitaphium.

Pariſius plora, mœſtis incede lacernis
Hic perit in toto, quod volat orbe, decus.
O Sorbona tuis humiles compone cathedras
Cultus ab ingenijs fons ſacer artis abeſt.
Straminis in vico placidi certaminis ordo
Ceſpitat, heu belli deſinit eſſe caput.
Pondere ſupremi validos componite luctus
Doctiloqui, pulſet triſtia corda pauor.
Hunc poſito vult læto deflete togati,
Diſcipulis labor hic omnibus vnus erit.

Secundum Epigramma.

Doctor Subtilis ſoluens ſua luſtra Ioannes
Scotus in obi ectis vltima verba dedit.
Scoti mors  *Huic humilis caſto Franciſci cordula renes*
Strinxit, erat ſapiens, presbyter officio.
Feruebat ſtudio, nulli virtute ſecundus;

Quod

Quod didicit totum, mox alios docuit.
Concepta est Virgo primi sine labe parentis
Hic tulit: Hic hæresis prælia dira dedit.
Inde genus meriti tantum sibi Papa refundens
Doctor Subtilis dicitur, inde dedit.
Quatuor in scriptis, quæ sunt diuina probauit:
Hinc reliquis vates lumine plus viguit.
Quin & sancta mihi, quæ digna problemata liquit,
Ingenijs nostris fertiliora valent.
Artibus egit opem tuto, nunc ille modernos
Prosequitur pandens, quæ via sit veterum.
Tempora post Christi propria dulcedine lethum
Venit atrox raptim carcere composito.
Dogmata qui quondam retulit non infimus orbi,
Exiguus cunctis nunc silet exanimis:
Qui ratione stetit non victus semper Achilles
Cœno sordidior vincitur ille fimo,
Horrida iam sarcos trahitur sub lite voranda;
Hunc subeant vermes, pro noua præda venit.
Ante gradus medios Nola nunc vbi pendet ab alto
Hic chorus in terris ossa tenet tumulo.
Turba futura canet bona, quæ congessit in vnum
Singula, quæ docuit, scripta relicta manent.
Flebile, qui busti præsens epigramma tueris,
Hanc animam societ, posce Deum superis

CAPVT NONVM.

POstremo Reuerendiss. P. Generalis Min. Conu. Iacobus Bagnacaballensis coram Illustriss. D. D. Antonio Albergato Episcopo Vigiliarum, & Nuncio Apostolico per tractum Rhenanum cum potestate Legati de latere an. 1619. die 13. Ianuarij Scotica erui iussit ossa. Elato itaq; lapide ad caput sepulchri, effossis ad perpendiculum duobus pedibus geometricis humi, quadratus lapis alter subla- XXXIII

tus est: tùm in pila lapidea trium palmorum extentæ manus apparuit caluaria super maioribus ossibus corporis: sub his aliquãta terra minoribus quibusdã ossibus concreta. Ossibus in sacrario sub duplici claue repositis, die sequenti sepulchrum eruderatum, parietibus lateritijs, atq; strato quadrangulari opere ædificatum assere in medio librata. Item duplex arca parata, vna lignea, quæ humo sub Scoti ossibus existente repleta, in fundo sepulchri collocata est; altera plumbea quatuor palmorum exertis digitis emensorum longitudinis, duobus latitudinis, penè duobus altitudinis, & in hac rursus arca querna tegumento vitreo tecta, est adamussim inclusa; in ea pluribus collatis odoribus die 15. Ioannis Duns Scoti ossa sunt recondita, superq; mediam sepulchri asserem collocata. Cum Scoti ossibus in eadem arca repositum est chirographũ superius relatũ an. 1513. factum, & sequens adiectum in vasculo plumbeo.

In nomine sanctissimæ, & indiuiduæ Trinitatis. Amen. Anno post natiuitatem Domini nostri Iesu Christi 1619. Pontificatus Sanctiss. D.N. Papæ Pauli V. quartodecimo, Inuictissimi Imperatoris Matthiæ primi Austriaci semper Augusti septimo, Sereneß, ac Illustriß. Ferdinandi Ducis Bauariæ Archiepiscopi, & Electoris Coloniensis anno octauo: indictione 2. Cum prima die mensis Decembris in hanc Illustrissimam Ciuitatem Colon. paterno affectu, & zelo ductus Reuerendiss. in Christo P. Fr. Iacobus Bagnacabal. Ord. Min. Conu. Minister Generalis ad visitandum, & reformandum eiusd. Ord. Min. Conu. D. Francisci conuentum venisset, cumque multa pia, & salubria, & sancta in actibus visitationis instituisset: mandauit quoq; vt sepulchrum Fr. Ioan. Duns Scoti dicti Ord. Min. Conu. Doctoris Subtilis in medio chori sub campana situm, & ænea lamina (quæ ipsius Doct. Subt. effigie illustrata est) coopertum, aperiretur ad videndum vbi, & quomodo ossa omni veneratione digna, requiescerent. Die ergo 13. Mensis

Ianua-

Ianuarij præsentibus, & inspectantibus Illustriss. ac Reuerendiss. D. D. Antonio Albergati Bonon. Episcopo Vigiliarum ac Nuncio Apostolico pertractũ Rhenanum cũ potestate Legati à latere. Item Reuerendiss. D. D. Othone Gereon Episcopo Cyrenensi, & Suffraganeo Colon. eodemmet etiã Reuerendiss. Patre Iacobo Bagnacabal Generali: Admod. Reu. P. Ioanne Pelckingio Prouinciali ministro, & Guardiano Coloniæ, ac Visitatore Generali. Adm. R. P. Mattheo Veglensi Prouinciali S. Bonauenturæ. Adm quoq; R. P. Ludouico de Castro Prouinciali Leodiensi. R R. demum Patribus sacrosanctæ Theologiæ Doctoribus Gerhardo Romero & . . . . . supradictum sepulchrum apertum est per vespillones subleuando lapidem iacentem ad caput sepulchri cui inscriptum erat: Hic aperitur sepulchrum Ioan Duns Scoti Doctoris Subtilis. Effossa ergo aliquantulum terra, inuentus est sarcophagus ex lapide viuo coopertus alio lapide. Et in eodem reperta sunt pleraq; ossa supradicti Doctoris valde rubea. Sed quoniam hoc modo parum decenter condita, & seruata putabantur: eo quod ad caput ipsius sepulchri in lapide impolito requiescerent; Hinc præfatus Reuerendiss. Pater Generalis præcepit, vt euacuata ex sepulchro terra opus concameratum sub ipso lapide construeretur, vt supra memorata ossa honestius ac decentius pro tanti Doctoris dignitate collocari possent. Confecta est ergo arca plumbea, cui ossa arculæ ligneæ inclusa piè sunt imposita, ac postmodum in sepulchro concamerato reuerenter collocata. Sarcophagus quoque ligneus præparatus est, in quo terra recondita est, quæ in antedicto sarcophago lapideo ossibus intermixta iacuerat: idemq; in sepulchro apud ossa collocatus, assistente & adspectante cum supradictis Patribus Reuerendissimo P. Iacobo Bagnacabal. ministro Generali, admirabili cum affectu zelo, ac pietate pro decore ac illustratione, honore, ac gloria Doctoris Subtilissimi, atq; Religionis Seraphicæ. In quorum omnium fidem ergo Fr. Gerhardus Romerus sacræ Theologiæ Doctor Notarius ad hoc à Reuerendiss. P. Generali specialiter deputatus,

tatus,

tatus, præsens hoc instrumentum (salua semper copia vlterioris dilatationis) confeci; vocatis ad illud idem testibus Adm. R. P. Vberto Iunckmanno P. Prouinciæ, & R. R. Patribus P. Vvinando Stomellio, & P. Ioanne Molmanno Tremoniensi. Actum Coloniæ in Conuentu nostro D. Francisci M. DC. XIX. die mensis vt supra.

Fr. Iacobus Bagnacaballensis Minister General.

Ita est, Ego Fr Gerhardus Romerus sacrosanctæ Theologiæ humilis Doctor tanquam Notarius, vt supra attestor.

Ego Fr. Ioan. Felix de Brixia Ord. Min Conue. S. Francisci secundus Secretarius, fidem facio, & testor prædicta fuisse hæc scripta à Patre Magistro Gerhardo Romero de mandato Reuerendiss in veritatis testimonium. Die 15. Ianuarij 1619. in Conuentu S. Francisci.

Locus ✠ Sigilli.

XXXIV. Plumbeum arcæ operculum intrinsecus in membrana osse pellucido tecta hæc habet. *Hic iacent ossa Fr Ioannis Duns Scoti Doctoris Subtilis pijssimi cultoris, & defensoris Immaculatæ Conceptionis Deiparæ Virg. Mariæ: qui è terra effossus, & in hunc locum terra, qua plenus erat, eiecta, lapide stratum iussu Reuerendiss. P. Mag. F. Iacobi Bagnacaballensis Ord. Min Conu. Ministri Gener. positus est; Anno 1619. 18. Kal. Februarij.* Extrinsecus pagina inscripta hæc est. *Reuerendiss. P Fr. Iacobus Bagnacaballensis Artium, & sacræ Theologiæ Doctor, nec non vniuersi Ordinis Min Conuent. Minister Generalis anno 1619 dum hunc Conuentum visitat Fratris Ioannis Duns Scoti Doctoris Subtilis meritò nominati, intemeratæ Conceptionis Virginis Mariæ pijssimi cultoris, & acerrimi propugnatoris; Ossa, quæ terræ immixta in diem illum vsque iacuerant, effossa humo, in loculum concameratum; stratumque eiusdem Reuerendissimi iussu constructum, ac plumbea arca inclusa intulit 18. Kal. Februarij.* His exactis arca plumbea conclusa est, & à quatuor lateribus, ne posset aperiri sigillo religionis Minor. Conuentualium munita: duobus Prouincialibus

Mat-

Matthæo Veglense, & Ludouico à Castro ferentibus præsente Reuerendiss. Patre egregij facinoris auspice, toto Conuentu, & quàm plurimis, tùm doctrina, tùm nobilitate præstantibus viris, qui ad tanti Doctoris Reliquias videndas confluxerant, à sacrario in sepulturam delata, & super asserem in medio sepulchro posita est. Nec mirum, si defensor immaculatæ Conceptionis hoc tépore gloriosè exiliuit, quoniam paulò ante .s. anno 1617. 12. Septembris Paulus Quintus sanctæ recordationis decretum ediderat, quo sententia Scoti est illustrata, sententia verò opposita, ne in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & alijs actibus publicis assereretur, est pressa. Quin & modò, cum plurium Doctorum virorum laboribus Scoti vita, mores, doctrina tùm Apologijs, tùm historijs illustrantur, Scoticum quoque placitum coruscat; Nam Sanctiss. Dominus noster Gregorius XV. hoc anno 1622. die 24. Maij sanxit, ne opposita sententia, Diuam Virginem peccato pollutam asserens possit in sermonibus, aut scriptis priuatis affirmari; atque vt iuxta Scoticæ deuotionis nomenclaturam, omnes ecclesiastici, sæculares, aut regulares in officijs, sacrificijs, publicis, ac priuatis sub Conceptionis intemeratæ titulo Deum Opt. Max. & Dei parentem collaudet: nam simul, & singulare Doctoris Subtilis dogma, & Subtilis Doctor illustrantur. Ad hæc, ne inter pietatem curiositas deesset, ossium Scoti mensurā à me obseruatam adijcio, vt quisq; proportione adhibita staturæ Scoticæ proceritaté venari possit. Si igitur hanc lineam ——————————

octo vicibus accipias cruris longitudinem à pede ad genu habueris; Si verò sequentem totidem vicibus repertas, os fœmoris, quàm longum sit disces

—————————————— ——— Hinc habita statura, & ab Andræa Theuet effigie, poteris qui-

quilibet ſpeciem corporalem Doctoris Subtilis concipere, ſicuti ſpecioſitatem intellectus eius ex eius libris admiratur orbis vniuerſus.

CAPVT DECIMVM.

XXXV. MOdos quibus Ioannes Duns Doctor Subtilis ex vita migrauit tàm multos, tàm varios legi, & longè plures, ac varios audiui, vt ferè dubitem, an Scotus ſit mortuus. Ex incertis certum colligere, eſt perdifficilè. Vnum eſt, in quo conſenſus authorũ cernitur, hoc eſt Ioannem Dunſium repentina morte correptum. Duæ ſunt ſententiæ celebriores de modo mortis, quarum vna Germanis pleriſque omnibus, & quibuſdam Italis placuit. Altera verò Italis, paucis præterea. Prima Dunſium aſtruit apoplexi oppreſſum: In ea ſunt Hatmannus Schedel Nuremberg. in Chronico magno figurato, nam hoc eſt authoris nomen ex pagina 266. fac. 1. Philip. Bergom. in ſupplemento. Appendix ad Vincent. Beluacen. Io. Pitſeus in Doct. Subt. Guliel. Eiſengren. in catalogo teſtium. Petrus Opmeerus Steph. Broelmen. Colon. in Scoti vita. Iouius in Elogijs virorum doctrina illuſtrium, Bzouius, in Annal. eccl. ad an. 1294. & cum eo Mateneſius, Antonius Poſſeuinus in appar. ſacro. Andræas Theuet.

Secunda tenet Dunſium in contemplationem extra ſe raptum, ab eius rei neſcijs pro mortuo tumulatum: Patroni ſunt. *Paulin. Berti Lucenſ. Petr. Rodulph. Toſſinian. Franc. Gonzaga, qui Sabellicum ipſius etiam phraſibus in lib. 7. exemplo 4. imitantur. Ioan. Gualt. Belgæ in Chonico chronicorum eccleſiaſtico polit. de Archiepiſc. Colon. num. 580. Antiquiſſimus eſt S. Bernardinus in tom. 4. in ſerm. extraordinarijs ſer. 1. car. 5. col. 2. littera E. &* F. qui nec mentiri vellet, quia ſanctus, & noſtras: nec ignoraret, ſi vellet cognoſcere, quia & primo

ſæculo

sæculo à Scoti morte vixit, & authoritate pollens, rei, veritatem conquirere valuit. Nunc refero dicta Sabellici, & D. Bernardini. Breuia quippe sunt. Sabellicus. *Prædicari*, inquit, *audio Ioannem Scotum, quo nemo Subtilius diuinas tractauit litteras, animo linqui solitum, ac velut exanimem eodem quo deprehensus, loco per diem interdum, & amplius immobilem sedisse, mente, & sensibus sopitis, aut certè procul à corpore aberrantibus: atq; ita demum ab hominibus eius rei ignaris pro defuncto elatum*. Hunc imitatur Eborensis *tit. de contemplat. car.* 968. & Gerardus Mercator in Athlante de Scotia. S. Bernardinus de Senis. *Oportet*, inquit, *subleuare mentem ab istis sensualibus ad insensualia, sicut accidit Magistro Subtili s. Scoto, qui ita fuit extractus de sensualibus ad insensualia, & ita fuit eleuatus, quòd fratres qui ignorabant hunc eius solitum morem, credentes ipsum fore mortuum subterrauerunt eum viuum, & postea venientes eius discipuli, scientes id sibi sæpe accidere, quid foret de eius Magistro interrogantes, repererunt eum viuū subterratum fore, & suffocatum*. Assentitur Ludouicus de Manganellis à Pola. Petrus autem Cratepolius pro vt in suis manu scriptis, & impressis referat, modò in prima, modò in secunda, modò in neutra sententia fuit; vt ei hac in re nihil deferam. Deinde quoniam nec Sabellicus, nec S. Bernardinus negant Ioannem Duns terra opertum, imò secundus expressè nimis hoc dicit, omnes à Iouio; & Genebrardo circumstantiæ narratæ sunt fallæ, vtrauis recepta opinione, siue de apoplexia, siue de extasi.

Sed in Sabellico, & Bernardino communiter obseruo primo Ioannem Scotum tempore studiorum obijsse, hoc est octaua Nouembris, quo tempore non est verisimile discipulos abfuisse, quare Gerardus Mercator Dunsium à discipulis terræ traditum opinatur. Secundo si abfuissent à Conuentu, vel ante, vel post prandium, an tres horas non sustinuissent XXXVI.

sent

ſent fratres exequias demortui, vſquequo diſcipuli rediјſſent? Præterquam quod copioſiſsimi ſtudentes erant Coloniæ, vbi ducenti fratres, & amplius morarentur. Tertio ſi Scoti extaſis inſolita eſt, falsò aſſeritur ſolita: ſi ſolita eſt, in famoſiſsimo viro, famoſiſsima eſſet, quemadmodũ exceſſus Xenocratis, Platonis, Socratis fuere in profundiſsimis meditationibus. Nec .n. eſt in poteſtate illius, qui extra ſe diuagatur, abſcondi. Quarto ſi primùm deprehenſo raptu ſepultus fuit, raptus ſolitus non fuit. Si autem antea deprehenſo, ſed cęlato; Sanè quod potuit occultè eſſe factum, potuit occultè eſſe fictum. Profectò aperta diſcipulis, quæ laudem pręceptori parerent, cæteris occulta fuiſse non credemus. Quinto. Cur ſpeculatione abſtractus non ſenſit motum corporis, ablutionem, portationem, exequias, ac terræ oppreſsionem? tàm inſenſatum, verius mortuum, quàm ſpeculantem dixerim. Sextò, ſi fratres præſentes iudicarunt mortuum, abſentes aduenientes viuum dicant. Quà ratione probabitur mors extaſis, vel extaſis mors fuiſse? Cur abſenti potius, quàm præſenti creditur? Hæc ſint communia dicto Sabellici, & Beruardini.

XXXVII. Speciatim circa teſtimonium huius ſancti obſeruo primùm, opus videri ſuppoſititiũ, quia in Ethruriæ Caſtillione manuſcripta ſeruantur apud Franciſcanos Conuentuales opera S. Bernardini Senenſis: neque tamen inter ſermones eius Extraordinarij reperiuntur. Deinde ſtylus D. Bernardini ex 1.2.ac 3. tomo eſt clarus, ſed purus: At ſermones extraordinarij, & 4. tomus, tàm diſtat à ſtylo Bernardini, quã à cælo terra, eſt enim oratio eorum ipſorum ſermonum terra, barbara, incongrua, & cortice ruſtico ſcrabrior. Tertio in ſerm. 11. car. 65. colum. prima, linea vlt. citatur factum S. Bernardini, quod veriſimile non eſt à Bernardino citatum; & cart. 106. ac

307. apparet opus esse scriptum à Daniele Pergulio, atq; initio tom. 4. ad lectorē, constat, plura tùm addita, tùm detracta dictis eiusd. sancti, cuius conciones Daniel prædictus excipiebat, vt ait; & fortasse ēt hæc de Scoto narratio ex additis est. Quarto diligentiā historici huius ex alia historia vestigemus. In sermone 16. extraordinario narrat, quod Ioachim Abbas ante centum annos B. Franciscum Christi stigmatibus insignitum Venetijs in D. Marci ædibus effinxerit: Et ex hoc authore, vt censeo, idem asseruit author Chronici Franciscani par. 1. lib. 2. cap. 72. Vixit autem Ioachim anno Domini 1200. vt Sixtus Senensis in Bibliotheca, & Anton. Posseu. in apparatu eximia diligentia, vt solet, notant. Atq; ex epistola Abbatis ante suum librum concordiæ data 1200. reuincitur. At S. Franc. Religionem exorsus est 1206. à propria, vel 1208. à sociorum conuersione, quorum illud Memoriale ordinis, hoc autem Chronicum Franciscanum obseruat. Item ante vaticinia Ioachimi in eius vita Gabriel Barius inquit de Ioachimo. *Prædicatorum, ac Minorum ordinis initiatores mox futuros, quin etiam in ianuis Ecclesiæ prædixit. Et quidem cum hæc præsagiuit, ipsi in mundo erant, sed qui futuri essent ignoti Ordines autem initiarunt paucis post annis, quàm ille prædixerat, vt potè D. Dominicus tribus, D. Franciscus nouem. Quos vel Venetijs in D Marci delubro, quod Salomonis templi instar fieri curauit, effingi fecit.* Itaque S. Bernardinus septuaginta annorū errorem vel circiter, aut potius Daniel Pergulius subijt. In beato Francisco de capite error est, in Ioanne Scoto de membro Religionis multò minus noto: In illo de miraculo maximo salubrium vulnerum, in hoc de inopinato euentu: In priore de loco Venetiarum vigintiquinque millibus passuum Patauio distante, in posteriore de Colonia Agrippina multis milliarium centurijs dissita; ergo in clara

luce

luce palpat, quid igitur in tenebris videbit? Non ego splendorem D. Bernardini minuere velim, sed nolim alienis tenebris denigrari.

XXXVIII. Quinto, id ipsum, quod Alberto Magno sapientia & probitate clarissimo euenit Coloniæ, Scoto quoque ibidem euenisse puto; Legi in vita Alberti ab anonymo Dominicano scripta complures actus prauos, & conficta gesta ab alijs, vulgi errore, personam pro persona supponentis, Alberto attributa. Sic & Scoto accidit. Gero Archiepiscopus Coloniēsis fraude VValrami Diaconi ob ambitionem episcopatus properato funere sepultus est, cum in extasim, non mortem incidisset. Ita in Chronico Chronicorum ecclesiastico polyticorum, Io. Gualterus Belga pag. 1282. scribit. (Consentiunt Gaspar Bruschius in epitome de omnibus Archiepat. & Episc. Germaniæ car. 1281. & 1282. & Magnum Chronicon Belgicum Francofurti apud Claudium Marnium fol. 84 85. & 88.) *Vvarinus siue Vvalramus fuit Geronis religiosissimi præsulis Diaconus, ac planè infidus in Dominum suū. Cum enim Archiepiscopus vehementi capitis dolore, quem morbum extasim dicunt Medici, laboraret, & mortuo per aliquot horas non esset dissimilis, & cum ægritudine corriperetur, huius fraude (vt fertur) optimus oppressus est, & sepultus. Cum iam sublatus esset, Vvalramus Episcopatum ambijt, & obtinuit. Verùm demum ductus pœnitudine de scelere Romam profectus est: reatum suum summo Pontifici confessus, ac ea ratione absolutus, vt aut nouum institueret Monasterium, aut vetus aliquod in Diœcesi instauraret. Monasterium igitur D. Martini Coloniæ restaurauit, ac bonis multis pro religiosis ex Scotia, quòd S. Brigida, in cuius honorem Episcopus vicinam consecrauit Parœchiam, Virgo Scotica fuit, dotauit.* Vvalramus verò nouem annis præfuit anno 975 aut circiter mortuus. Quia igitur Scotis Monasterium illius viui sepulti causa erectum est, vanitas vulgi haud rectè distinguens,

Scotum dixit viuum sepultum. Sed quòd Gero sepeliretur viuus, crimen ambitus in causa fuit: quòd Ioannes Dunsius, nihil minus fuit. Hisce rationibus adducor in priorem opinionem, quam Germani authores de rebus in Germania gestis peritiores tuentur, & facti circunstantiæ firmiores.

CAPVT VNDECIMVM.

DVo sunt, quæ de Scoto post mortē memoranda manserunt, libri, atque discipuli: In his etenim Doctoris vita functi doctrina superstes viuit. Librorum alij sunt impressi, & extant. Alij referuntur ab historicis, sed à sapientibus desiderātur. XXXIX.

Primæ classis librorum, qui extant.

1. Quodlibetum Scoti. Quod incipit. *Cunctæ res difficiles.*

2. Scriptum super quatuor sententiarum libros, quod Oxoniense, vel Anglicum appellatur. *Circa Prologum huius primi* Dunsij partus est legitimus, cui Antonius de Fantis Scotista egregius in epistola ante Mare magnum, & quodlibetis palmam inter opera Scoti concedit. Scriptum Oxoniense impressum fuit à Thoma Penket Anglico ex Eremitana familia per Albertum de Stendael an. 1474. paulò post impressoriam inuentam à Io. Germano in ciuitate Metensi. s. anno 1458. *Io. Lesla lib. 8. in Iacobum II. car.* 308. vel 16. annis ante *Maguntiæ, Catalog. glor. mundi par. 11. consid. 39.* Nouissimè à Paulino Berti Lucense ordinis Eremitarum Venetijs recusum est 1617. hoc scriptum Oxoniense cum Quodlibet. Collationibus: vt plurimum teneantur Eremitanis Scotistæ propter Scoti impressionem, Placet commouere Scotistas. Nam scriptum Oxoniense, quod vocant, non potuit Oxonij esse scriptum, quia in secunda Prologi §. *De* 7. cognoscitur opus compositum, post 1300. & in 4.

sentent.d. 25.q.1. Doctor profitetur se legisse bullam Benedicti xi. anno 1302. prima Nouembris electi, 1303. nonis Iunij defuncti Tunc autem Ioannes Scotus sub Guardiano Parisiensi tanquam licentiandus erat iuxta litteras Generalis Gonsalui præcitatas.

3. Collationes Parisienses, vel disputationes lib. 1. *Verum tantum sit.*

4. De primo principo lib. 1. *Primum rerum principium.* Opus est Scoti, & ferè totum habetur in 1. d. 2. q. 1. & 2. Ioan. Rioche in compendio temporum addidit librũ De primo principio complexo, & incõplexo, qui liber vel non extat, vel est idem cum prædicto. Ioannes Pitseus tanquam duos citat librum De rerum principio, & librum De primo rerum principio. Henricus Vvillot hunc librũ ter numerat.

5. Theoremata liber vnus *Intellectus intelligibilis.* Mauritius Hibernicus curauit excudi hos duos libros cum suis annotationibus 1513. Parisijs per Ioannem Paruum: habetur opus in bibliotheca Patrum Capuccinorum Parisijs, & in bibliotheca Minorum Conuentualium Bononiæ.

6. Reportata Parisiensia libri quatuor. Opus potius est alicuius Scotistæ, quàm Scoti, nam quandoque in sententijs discrepat ob Oxoniensi. Stylo est omnino diuersum à præcitatis Scoti operibus. Scotum scripsisse Reportata ferè constat, sed à nobis haberi ea non constat; & quia commixtæ sunt quæstiones ex Reportatis cum Oxoniensi; quod non paruam generat confusionem; satius fuisset prænotare in principio loca ex Reportatis prompta.

7. Quæstionum in Metaphyca libri nouem; *Omnes homines* Opus est Scoti & citatur in 3. dist. 36. q. 1. articulo 2. K. & L. locus de 6. Met. q. 1. Quidam citant libros duodecim quæstionum Mauritij opera impressos, sed perperam.

8. Collectiones conclusionum Metaphysicarum libri

libri duodecim *Conclusiones Metaphysicæ Aristotelis.*

9. Quæstiones super libros de anima liber vnus, *Quæritur vtrum sensus.*

10. Commentarij super libros octo Physicorum, libri octo. Scripsit eos Scotus, qui tamen à Patre Aretino sunt nuper editi, Scotistis communiter non videntur Scotici fœtus.

11. In Vniuersalia Porphyrij lib. 1. *Circa logicalia.*

12. Quæstiones super Prædiamenta liber vnus, *Quæritur vtrum liber prædimentorum.* Pitseus, & Posseuius referunt librum vnum super cathegorias Aristotelis à libro super prædicamenta distinctum: Sed idem sunt prædicamenta, & cathegoriæ.

13. In libros Perihermias lib. 2. *Circa subiectum huius libri.*

14. In libros Priorum lib. 2. quæstionum, *Quæritur circa librum Priorum.*

15. Quæstiones super lib. Posteriorum, lib. 2. *Scire autem opinamur.* Pitseus citat in lib. Prioru, & Posteriorum lib. 2. manu scriptos Oxoniæ in publica, qui fortasse verius, quam impræssi Scoti sunt: saltem P. Fauentinus Faber iudicat lib. Priorum non esse Ioannis Dunsij, Theor. 6. cap. 3. cuius opinioni subscribo.

16. Quæstionum in lib. Elenchorum lib. 1 *Quæritur vtrum logica, &c.* Omnes autem libros ad logicā facultatem spectantes, Ioanni Scoto ascriptos, in vnum volumen coegit Illustrissimus Cardinalis Sarnanus, quod impressum est Venetijs anno 1587. apud Franciscum de Franciscis. Gulielmus Vorilon in primo dist. vltima, tradit logicam Scoti sic incipere. *O Deus, qui es terminus sine termino, da mihi benè loqui de termino.* Sed hanc logicam non habemus.

17. Grammatica speculatiua fertur sub nomine Scoti; quæ & Alberto de Saxonia tribuitur: & est idem liber qui De modis significandi à Bartholomæo Pisano, Ioan. Pitseo & alijs inscribitur. Adest

in bibliotheca Min. Conu. Bononiæ.

18. Appēdix ad libros impreſſos erūt manu ſcripti quidam à Ioanne Pitſeo Ioan Scoto aſcripti. De perfectione ſtatuum, lib. 1. *Status Prælatorum præſupponit.* M. ſcrip. eſt Cantabrigiæ in Collegio S. Benedicti.

19. In Ariſtotelis Meteora, liber vnus. M. ſcrip. Oxonij in Collegio Magdalen. Baliol. Orial.

20. De paupertate Chriſti liber vnus Citatur in Firmamentis trium ordinum. M. S. eſt Romæ in bibliotheca Vaticana.

Secunda claſſis librorum, qui deſiderantur.

XXXX. 1. Poſtillæ ſuper ſacram ſcripturam. Bartholomæus Piſanus conformit. 8. car. 61. vel 97. huius operis meminit.

2. Commentarij ſuper 4. Euangeliſtas. Bartholomæus Piſanus. Trithemius, Gulielmus Eiſengren. Sixtus Senenſis, & alij.

3. Commentarij in Apoſtolum. Fragmentum in epiſtolam ad Rom. cuius initium eſt. *Circa epiſtolam Pauli ad Romanos*, fatetur ſe legiſſe Lugduni Sixtus Senenſis. Recenſent hos Commentarios Piſan. Trithem. Eiſengren. Bellarm.

4. Lectura ſuper Geneſim ad litteram, lib. vnus ex Antonio Poſſeuino, Bellarm. Rioche, Pitſeo, Vvillot.

5. Sermones de tempore liber vnus. *Erunt ſigna. &c.* In hoc Euangelio.

6. Sermones de Sanctis liber vnus: ſermones referunt Trithem. Pitſeus, Poſſeuinus, Rioche.

7. De cognitione Dei liber vnus. *Quia ſumma nobis*, Trithem. Poſſenin. Bellarm. & alij.

8. Tetragrammata quædam. Poſſeuin. Bellarmin. Pitſeus. Vvillot.

9. Commentarij in 12. libros Metaph. quos citat Scotus in 4. d. 11. q. 3. §. *Ad rationes pro prima opinione*, ſub duplici Cc. Hoc opus propria Dunſij manu exaratū Dunfriſij ſeruabatur, ſed furore Knoxij omnes

biblio-

bibliothecas catholicas in Scotia cócremantis exustum est. *Thomas Dempster testatur loco citato*. Commentarij autem nomine Scoti nunc editi sunt Antonij Andreæ, vt ex fine operis colligere est.

10. Formalitates lucidissimas ab Scoto compositas renarrat Barthol, Pisan. car. 97.

Enumeratis operibus Doctoris Subtilis superest dicere, ea esse integræ fidei catholicæ, atque doctrinæ: De fide Posseu. inquit. *Cuius doctrinæ graue illud testimonium extat, quòd eius libri, absque vllo erroris næuo vsque in hanc diem trecentos circiter annos in Oecumenicis Côcilijs inuiolati permanserunt*. Conspirat Anton. de Fantis in epistola Mari magno Scotico præposita. De opinionibus nunquam ab vniuersitate Parisiensi notatis laudatores lectissimi sunt Vorilon in 1. d. vlt. Tossinian. Gonzaga, Rioche, Paulinus Berti. Quamobrem Bartoluccius in Apologia iure inuehitur in Iouium, qui Scotum, Scoticamq; methodum, quasi diuinis dogmatibus illuserit, sacrarum rerum fidem confuderit, figmentis veritates catholicas asperserit, captiosis proteruisq; syllogismis Christi placita obduxerit, ordinis Franciscani optima ingenia perdiderit, lites, & eas immortales seuerit, vitam criminum horrore infecerit, accusat, criminatur. At quàm veraciter scripserit Iouius attigere Bartholuccius loc. relato. Robertus Turnerius libel. de histor. cap. 6. Osorius de rebus Emanuelis lib. 6. Ioseph. Scaliger in vita Patris Iulij Cæsaris Scaligeri, Melchior Canus lib 11. cap. penult car. 656. de locis Theologicis argutè, sed verè, *Paulus Iouius*, (inquit) *est in quamlibet partem nimius odio & amore, gratia, et simultate. Et quoniam pecuniam amabat in historia quoque scribenda pecunia seruus fuit*. Atqui Scotistæ veraces pauperes, nec præ inopia potuissent, nec præ veritate voluissent pecunijs fallacem calamum redimere. Ad extremum, stylus Doctoris Subtilis in

XLI.

suis libris simplici latinitate decurrit, non comptus, non elegans: siue quod illud sæculum laudem elegantiæ neglexerit, siue quod scholasticæ subtilitates, & anfractus vix nitorem patiantur. Sicut in Apologia Pici Mirandulani præfatio legitur ornatissima, disceptatio scholastica nuda prorsus. Sic etiam Bessario lib. 3. in calum. c. 1. Laudatur tamen à Nicolao Andecto Carmelita Subtilis Doctor hoc disticho.

Longus, & hic breuis est, ieiunus, floridus, asper:
Sermone & minimo maxima sensa refert.

Cum styli simplicitate obscuritatem habet implexã tùm ob recondita, quæ in lucem promebat, tùm ob vitæ breuitatem, quæ limandis eius inuentis non suffecit. Ob hanc obscuritatem Sixtus Senensis perperam credidit Scoto datum fuisse titulum *Scotinos*: Nam aliud Scotus, aliud est Scotinos: Scotus græcè tenebra diceretur, Scotinos tenebricosus, qui titulus Heracliti cognomentum fuit, de quo Lucretius.

Heraclitus init, quorum dux prælia primus.
Clarus ob obscuram linguam.

Titulus autem Dunsij est, *Subtilis*, prout Petrus Aureolus, qui 1310. Lutetiæ regens erat, scribit in Prolog. q. 2. car. 24. colum. 2. in fine dicens. *Hæc positio Subtilis, & moderni Doctoris.* & in 4. d. 10. q. 2. car. 86. col. 2. *Doctor ille modernus & Subtilis.* Est igitur à subtilitate, non ab abscuritate celebris Doctor Subtilis: & Scotus à patria, non à tenebris dictus.

CAPVT DVODECIMVM.

XLII. Restat Subtilium discipulorum recordari. Sit primus Franciscus de Mayronis cognomento Doctor *Illuminatus* Ioannis Scoti auditor, & propè Scoticæ gloriæ æmulus, crebrò tamen grata animi recordatione Magistri reminiscitur. Secundus Antonius Andræas Aragonius præclaro titulo Scoti *Fi-*

delis dictus, & meritò, si calcem libri eius de tribus principijs, & 12. Metaphysicæ conspicias. Tertius Ioannes Bassolius Doctoris *Ordinatissimi* epitheto Ioannis Scoti discipulorum dilectissimus asseritur. Ioanne de Rada primo tomo, controuer. 4 & Orontio Fineo in dedicatione operum Bassolij, ac discipulorum princeps, quo præsente auditorium adesse, absente abesse profitebatur Scotus ex Anastasio Turriano in dedicatoria Bassolij. Antonius Posseuinus eum longè post Scotum facit .s. in annum 1466. Verùm in antiquis exemplaribus dum essem in Gallia, sic legi. *Explicit lectura Fratris Ioannis de Bassolius super 4. sent. lectum ab eodem Rhemis anno Dom.* 1313. Quartus Ioannes Canonicus refertur: quintus Gualterus Burleus, quorum ille celebratur in quæstionib. iste in commentarijs phiysicis; & quia Io. Canonicus frequenter citat Franciscum de Marchia tanquã Scotistam ex relatis fragmentis egregiè subtilem, Ideò Scoti discipulis libenter adderem Franciscum de Marchia, Scotiæ, an Italiæ non decerno: Ex discipulis Scoti expungerem Aluarum Pelagium, si quidem ex eius lib. de planctu Ecclesiæ an. 1305. in ord. Min. receptum 1306. Pisis fuisse constat; vnde Scotum in Gallijs florentem audire non poterat: nec ante Religionem audiuit, qui legibus Bononiæ discendis Doctore Archidiacono, & postea docendis operam dederit. Qui verò eum Scoti auditorẽ censet, legat lib. 2. cap. 33. & 52. & facile censurã deponet. Sexto auditor Scoti dicitur fuisse Landulphus Neapolitanus, sed Petrus Aureolus æmulus, non discipulus est. Gulielmus Okam deinde venerabilis nominalium incæptor, flos modernorum, Doctor plusquam Subtilis appellatus, ex discipulo Scoti Scoti antagonista acerrimus euasit. Incæptor nominalium appellatur, non quòd primus illius sectæ fundamenta posuerit, quam refutat Seraph. Doctor lon-

gè ante 1.d.41.q. vlt.nu,25 & in 3.d.24. q. 3. nu. 22. sed quò magnoperè eam illustrauerit,& robore doctrinæ acutissimæ amplificauerit. Refertur inter Dunsij auditores Ioannes Iandonus, vel de Ianduno, vir Philosophiæ gloria præcellens, Auerroistarum ferè maximus, plerunque à placitis magistri desciscens. Hi duo parum grati erga præceptorem priuatum, & in Ecclesiæ Doctorem vniuersalem insurgentes impiè contra Ioannem XXII. senserunt. Quanquam ambos tanti facinoris pęnituisse arbitrer; res de Okamo certior est, retractauit enim benè, quæ malè scripsit, & in Hibernia pro Sancto colitur teste Volaterr. lib. 3. cap. Britannia.

XLIII. Conuertamur denique ad sequaces. Ioannes Duns Scotus de patriæ nomine Scotistarum Academiam erexit, magnificè admodum, cum tantum authoritatis penè compararit apud Scotistas, quantum Pythagoras apud Pythagoreos, cum vtrobiq; plerunq; sufficiat asserere; *Ipse dixit.* Magna verò illa, & eximia Scoti laudatio neutiquam prætereunda: quòd Subtilis doctrina in publicis vniuersitatibus plurimis legatur, primum quidem in Principe vniuersitatum Parisiensi, dehinc in Patauina, ac Ticinensi lectores Theologiæ, atque Philosophiæ stipendijs publicis obtinet. Præclaram in Salmanticensi celeberrima Academia, & in Conymbricensi tenet, primam vero cathedram in Complutensi, alijsq; multis: Sed & in Vrbe lector Theologię Scoticus adest, Cæterū Franciscana religio totum per orbem diffusa, cum Scoto Scotiæ nomen quocunque peruenerit gloriæ splendoribus exornat, Si etenim Scotia vnum Ioannem Scotum religioni est elargita., religio Scotistas innumeros laudem grates immensas referentes generosè fœcunda progenerat. Quando verò Minoritæ Ioannem Scotum, ceu studiorum antesignanum delegerint, non comperi. Mauritius Hibernicus in

ob-

obseruationibus ad caput 4. libri de 1. principio, de Okamo Dunsium impugnante, *Fortè (inquit) etiam non in vituperium Doctoris, quem suum, & Religionis, & Subtilem plerunque nominat, scripsit: sed rigore Minorum, qui nemini parcunt synderesi, & conscientia sibi appropriatis moti:* Ergo statim à morte Dunsij Dunsius tanquam religionis Doctor haberi cœpit. In constitutionibus sub Alexandro VI. editis cap. 5. Regentes jubentur legere Doct. Subt. aut Alexandrum de Ales, D. Bonauenturam, Franciscum de Mayronis, aut Ricardum, eo quod non sint omnes apti ad acumina Scoti. Acumina sanè fœcundissima, quibus Philosophia, & Theologia magnum sumpsit incrementum. Dicam cum Paulino Berti Augustin. *Nam cum Ioannes Scotus inuestigandæ veritatis studio mentis aciem paulò altius, quàm alij, intenderet, nouas rationes, & argumenta inuenit, peculiares difficultates excogitauit, alias opiniones præter communem disertissimè tuetur, & aliorum dicta, atque rationes subinde carpit. Hæc ferè omnia disputationis gratia, vt inde veritatis amatores, & differendi periti haberent, in quo felicissimè exercerentur. Nam si à scholis auferas peculiares Scoti opiniones, reliquum est, vt ipse planè differendi vsus & occasio langueat.* Hac ingenij sublimitate nomenclaturam ingentem est assecutus, annotante Sabellico lib. 6. exemplorum c. 3. vt vel sola appellatione sint abundè noti Seraphici, Angelici, Subtilis, Irrefragabilis titulo præclarissimi viri Bonauentura, Thomas, Ioannes Duns, & Alexander Alensis, inter quos Scotus ipse splendidè promicat.

Scotica Academia plurimos produxit in lucem Commentatores, & auctores, ex quibus eorum indicem componam, qui ad meam notitiam peruenerunt. Princeps Commentatorum esto Franciscus Lichetus Brixiensis, qui doctissimè in primum, secundum, tertium sententiarum, & in Quodlibeta conscripsit;

scripsit. Deinde Petrus Tataretus in quatuor sentētiarum, & Quolibeta commentarios clarissimos excludens multam laudem comparauit. Philippus Faber Fauentinus in singulos libros plura compegit sapiētia plena, & nondum cōmentationibus finem fecit. Angelus Vulpes Scoti doctrinam in summā redigere primus sapienter inuenit cōmentariorū in primā partē tribus Tomis editis, in reliquas fœliciter laborat, floret. Iacobinus Bargius in 1. sentent. & ante ipsum Paulus Vigerius ambo Ianuensis prouinciæ alumni opus diduxere. Paulus scriptor itidem primum sententiarū declarans, Gratianum Brixiensem eadem methomo secundum sententiarum Scoti declarantem inuitauit. Petrus Aretinus tertium senten. commentarijs elucubratis exornauit. Guido Briansonus eruditè satis in quartum senten. opus anno 1488. exactum doctorum mentibus videndum emisit Io. Yribarne, & Yraboru duos tomos in 4. senten. nuper eduxit. Franciscus Herrera in secun. duos tomos, & alia quædam. Gadius Bonon. luculenter Quodlibeta exposuit.

Compendia è Scoti fontibus hausta scripsere plures. Gulielmus Gorris Aragon. Scotum pauperum colligauit. Nicolaus de Orbellis in quatuor sentēt. vtiliter valdè Scoti doctrinam contexuit. Petrus de Aquila cognomento Scotellus, & Melchior Flauius quatuor libr. ad summam redegere; sed Nicolaus de Nyse summam edidit Theologicam, non librorū seruato, sed rerum ordine admodum proficuam. Iosephus Angles ex secundo, & quarto sentent. Scoticos flores apis ad instar euxit. Magister Antonius de S. Leone Picenus tertium sententiarum egregiè concinnauit ex Reportatis, & Oxoniensi, eius autographum in mea manu est. Horum omnium coriphæus, vel fidelitatis iure, vel antiquitatis gratia saltem, constituatur Antonius Andræas in quatuor sentent.

In-

Indicum obseruatores in Scoto. Hieronymus de Ferrarijs Fantonus ordinis Prædicatum *Repertorium Scoti*. Antonius de Fantis Taruisinus *Mare magnum* accuratissimè conscripsere. Bartholuccius Assisias Syllabum generalem vltimus, Iacobus ab Æsculo (ni fallor) primus Indicem Scoti extruxit. Ioannes de Colonia, ne de me quæratur, Ordinem Alphabeticum ad Scoti quæstiones, & eum iurè optimum, ac magno vsui Scotistis concessit.

Authores ex officina Scotica nobilissimi prodiere. Primùm quidem discipuli penè omnes rē Theologicam præstantissimis auxere scriptis. Petrus de Candia, qui Ecclesiæ claues vniuersæ tenuit, calamum in libros sentent. præclarè distrinxit. Sixtus Quartus opus de sanguine Domini mirabile peregit, quod etiam nunc in bibliotheca Franciscana Coloniensi asseruatur in membranis.

Metaphysici ex Scotistis sunt, Antonius Andræas, qui cæteris palmam præripuit, dum comment. & quęstiones in 12. Metaphysicæ libros exarauit. Et Anton. Trombeta quæstiones itidem in 12. libros, ac etiam Quodlibetum Metaphysicum texuit. Alexander de Alexandria scripsisse fertur in 12. libros Metaphysicę, cuius opus adhuc latet. Tataretus sex Metaphysicorum percurrit summatim.

Physici. Ioannes de Magistris, qui totam penè Philosophiam naturalem prosecutus, comitem eiusdem laboris egregium, vel imitatorē habet Petrum Tartaretum. Nicolaus de Orbellis cursum philosophicum raptim calcauit. Franciscus Sansonius quęstiones in libros 8. physicorum, necnon & Io. Canonicus similiter disputauerunt. Franciscus Cornelius Biragus commentarios, & quæstiones in libros de ortu, & interitu recens cōpinxit solidè, ac eleganter.

Logici recensentur, in totam logicam Ioan. de Magistris, Petrus Tataretus, & Nicolaus de Orbellis.

lis. In Scoti vniuersalia Constantius Sarnanus, Ioannes Anglicus, & Mauritius Hibernicus Antonius Andræas in Prædicamenta, libellum de sex principijs, & libros de interpretatione tùm exponendo, tùm discutiendo scripsit. Circa Analitica tamen Scotistę, vel nihil, vel parum præstitere, quod præcipuè agendum foret.

Controuersiarum scriptores, Theologicarum quidem est Ioan. Aragonius à Rada, qui viuens 1. sentent. edidit, reliqui tres libri post eius mortem prælo dati sunt. Naturalium verò Philippus Faber Fauentinus in Theorematibus philosophiæ naturalis. His addo Paduanum de Grassis in Enchiridio scholastico, Scoti contradictiones apparentes exoluentem, quod ipsum Guidus Bartholuccius Assisias piæstitit, tres, & quadraginta supra ducentas contradictiones Scoti sedans: id opus apud Ioan. & Andræā Zenarium 1589. est excusum.

Formalistæ ex fonte Scoticæ doctrinæ promanarunt, distinctionem formalem inter distinctionem realem, & rationis mediam vestigantes. Tractatus pertinet ad lib. 10. diuinorum, in quo agitur de eodem, & diuerso. Hac in re plurimum, & plurimi Scotistę contulerunt. Antonius Syrectus communi consensu author formalitatum appellatur. Scripserunt item formalitates Franc. de Mayronis, Petrus Thomas, Nicolaus Bonettus, Stephan. Burlifer, Antonius Trombeta, Laurentius Brisiensis, Philippus Faber, Petrus Aretinus, Io. du Douet proficuè satis, & Ioan. Vallonus, qui cæteris fusius in eo tractatu dilabitur.

In moralibus pauca scripsere Stotistæ. Scripsit tamen Tataretus in sex libros Ethicorum, quam breuissimè: sed Quæstiones morales aliquanto spatiosius; Enim verò subtilitatibus metaphysicis, & logicis abstracti ægrè moralibus applicantur.

Post

Post hos placet duos preclaros doctrinæ Subtilis professores adiungere, sed viuos: Tum quia & eorum eximia id requirit sapientia, tum etiam quia id iure gratitudinis præceptoribus meis debeo. Alter est Illustriss. & Reuerendiss. D. D. Felix Centinus S. R. E. Card. Asculanus doctrina, & moribus vrbi,& & orbi notissimus, qui naturalium, & supernaturalium veritatum cognitione ditatus cum Scotica subtilitate tantam integritatem memoriæ, siue natura, siue indnstria comparauit, vt integras Scoti,& Scotistarum columnas, mirandum relatu, adamussim in disputationibus ex tempore proferret. Alter est Adm.R.P.M. Ioan. Ferretus Regiensis, Illustriss. Card. Estensis Theologus, qui nostro tempore in Scoto clarè auditoribus imprimendo, & exprimendo, parem, quantum credo non habet. In his,& quàplurimis Scotiæ militię ducibus perpetim viuit, ac viuet nunquam inter moritura Scoti,& Scotistarum gloria, virtutum, & sapientię luminibus ornata. Non igitur Scotus est mortuus, cuius pars melior in cęlis (piè credo) viuit. Nomen in ęternum viuet.

FINIS.

INDEX.

Epi-

Obe-

Indicis finis.

Imprim. Iacob. Terrag. Vic. Gen. Neap.
Franciscus de Claro Canon. deput.

APOLOGIAE
PRO
IOANNE DVNS SCOTO
DOCTORE SVBTILI.

LIBRI TRES.

In Ioannem Fridericum Mateneſium.
In Abrahamum Bzouium Polonum.
In Paulum Iouium Nouocomenſem.

AVTHORE

MATTHÆO FERCHIO VEGLENSE
Min. Conu. Sacræ Theolog. Doct. & in Prouincia S. Bonau. Miniſtro Prouinciali.





BONONIÆ 1620. & NEAPOL.
Apud Io. Dominicum Roncaliolum 1629.

SVPERIORVM PERMISSV.

APOLOGIAE
PRO
IOANNE DVNS SCOTO
DOCTORE SVBTILI.

LIBRI TRES.

In Ioannem Ptolemaeum Marcellum. (?)
In Abrahamum Bzouium Polonum.
In Paulum Iouium Nocerinum...

AVTHORE
MATTHAEO FERCHIO VEGLIENSE
Min. Conu. Sacrae Theolog. Doct. & in Bo-
nonia S. Bonau. Mirabil. Praefectum.





BONONIAE 1620. & NEAPOL.
Apud Io. Dominicum Roncaliolum 1629.

SVPERIORVM PERMISSV.

AD LECTOREM
LIBERVM.



NE mireris, si te liberum, lector, exoptem, atq; neutram in partem pro Scoto, aut contra Scotum vel opinione, vel affectu mãcipatum; talem etenim summus philosophorum Aristot. in 1. de cælo contex. 101. & in 3. Met. 1. contextu lectorem exquirit, qui sit arbiter, non aduersarius veritatis; talem & summus Theologorum August. in 3. de Trin. c. 1. liberum correctorem desiderat, qui nec amore ducatur scribentis, nec odio. Hac spe de te concepta fidenter exponam causam, de qua agitur, & cuius gratia; ac tandem rationem ordinis, & styli à me seruatam declarabo: Atque vt à primo proficiscatur oratio mea; quo tẽpore de B. Virgin. conceptione disceptatum est acerbiùs, fabula quædam de Ioannis Duns Scoti doctrina, & moribus, vita, & morte est exorta, grauis, & ignominiosa: cuius authores neque scio, neque si sciam facilè dixerim. Sed quoniam non statim oppressa fuit, in plurimas excreuit falsitates, vt olim Ouidius cecinit.

Fama loquax peruenit ad aures
Deianira tuas, quæ veris addere falsa
Gaudet, & è minimo sua per mendacia crescit.

Paulus Iouius illam vel nondum descriptam, vel descriptam malè, stylo verbis graui, at graui cum veritatis iactura scriptis dedit, auxit, ornauit; & pro ætatis nostræ conditione, quæ verborum calamistris magis, quã veritatis lætatur simplicitate, quod

eleganter expressum erat, alta mente lectoribus impressum remansit. Hanc ob causam Pauli Iouij elogium de Ioanne Scoto longè, lateque per animos catholicorum, atq; hæreticorum pertrasit, prout ex profugis Ioannes Balæus, & Ioan. Casus Oxoniensis, Angli: ex filijs Ecclesiæ, Abraham Bzouius Polonus, & Ioannes Fridericus Matenesius, alijq; eadem reculcantes commonstrant. Hæreticos autem in catholicum debacchantes contēptui habere par est: nam quo pacto ijs veritates de Scoto persuaseris, qui de Christo veritates abnegauerint? Laterem laues .s. Iouium nonnihil perstrinxere Petrus Rodulph. Tossin. in 3. lib. histor. seraph. relig. & Bartoleccius Assisias in Apologia Scoti syllabo præfixa: verum ij, neq; alijs accusandi, neq; nobis defendendi aditum præcluserunt: non alijs quidem, cum post ipsos Bzouius, & Matenesius Ioan. Scoti doctrinam, & mores notauerint; neque nobis ergo, quin nouis accusationibus nouas responsiones afferamus: vt falsa hæc opinio de pijssimo Doctore, integerrimo viro, sacerdote grauissimo, ac subtilissimo Theologo è Christianorum cordibus excindatur, quò Doctoris subtilis probatam doctrinam, mores integros in exemplum sumentes, ad authorem omnis boni Deum pede inoffenso decurrant.

Causam, quæ sit, audisti, nunc & finem mihi propositum audi: Is est Ecclesiæ Christianæ vtilitas, Franciscanæ Religionis honos, quibus adde, si placet, famam innocentis viri: Quis, quæso, Christianorum doctrinam amplecteretur, de Christo tractantem, quæ praua sit, & à prauo authore? Praua accusatur doctrina subtilis, quæ Christi dogmatibus illudat, figmentis obumbret, sacrarum rerum fidem cōfundat, captiosè, atq; proteruè procedat.

Prauus

Prauus dicitur Doctor subtilis, qui S. Thomæ insectator fuerit, dubitabundus de fide quæsierit, lites immortales inter fratres seuerit, crimen publicũ, aut occultum perpetrauerit, à Deo atq; hominib' in morte sit desert', & capite eliso damnãdus perierit. Verum quam præclarè Doct. subt. scholasticam Theologiam illustrauerit, quam piè vixerit, dicant alieni, vt Abbas Trithemius, Gulielmus Eysengrenius, Antonius Posseuinus. Ego silentio inuoluã, ne nostra laudare videar, quamuis laudem facilè superent. Iussit Apostolorum Princeps in 1. Epist. c. 3. Vt essemus parati omni poscenti reddere rationem de ea, quæ in nobis est fide, & spe; sed Doctor subtilis rationibus efficacissimis armauit Theologiam. Scripsit Paulus ad Titũ c. 1. Episcopum oportere esse potentem exhortari in doctrina sana, & eos, qui cõtradicunt arguere; atqui argumenta subtilia, & salubria documenta subministrabit Doctor subtilis, quem exacerbatus Ioãnes Balæus vocauit propterea, Papicolarum Herculē. Ne igitur S. R. E. tanta doctrina priuetur, tanto exemplo, quanta Scotus, & Scotistæ attulerunt; arbitratus sum esse è re Christiana Scoti defensionem suscipere. Iam verò & gloriam parentum, quã tueri oporteat, Romani docent, qui Valerio Max. lib. 2. testante in conuiuijs maiorum præclara gesta referebãt, ad excitandos filios, vt illa imitarentur.

Virtus occulta vni prodest, famigerata omnibus, prout Horatius canit

Paulùm sepultæ distat inertiæ
Celata virtus.

Qupropter S. Augustinus sedulam bonæ famæ curam commendauit, bonæ famæ neglectum reprehẽdit, in lib. de bono viduitatis, & habetur 11. q.

3. c.

3. C. *Non sunt audiendi siue viri sancti, siue fœminæ, qui, quando reprehenduntur in aliqua negligentia per quā fit, vt in malam veniant suspicionem, vnde vitam suam longè abesse sciunt, dicunt, coram Deo sufficere sibi cōscientiam: æstimationem hominum non solum impudenter, verum etiam crudeliter contemnentes: cùm occidant animas aliorum siue blasphemantium viam Dei, quibus secundum suspicionem quasi turpis, quæ casta est, displicet vita sanctorum: vel etiam cum accusatione imitantiū non quod videt, sed* ꝙ *putant. Proinde quisquis à criminibus flagitiorum, atq; facinorū vitam suam custodit, sibi benefacit: Quisquis autem etiam famam, & in alijs est misericors. Nobis enim necessaria est vita nostra, alijs fama nostra.* Diuinè igitur Deus admonet Eccl.41. *Curam habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi, & magni. Bonę vitæ numerus dierum, bonum autem nomen permanebit in æuum.* Quamobrem sæuius lædunt, qui famam, quam qui thesauros surripiunt, quia pretiosior est fama thesauris. Præterea qui mortuus est corpore, fama viuit, quare qui hominem occidit, crudelis, qui nomen interimit, crudelior esse videtur; quia ille mortalem, hic immortalem vitam destruit: ille luctatur cum homine, hic nec homini, nec nomini parcit. Cic. in orat. pro Caio Rabirio. *Neq; quisquam,* inquit, *nostrum in Reipublicæ periculis cum laude, ac virtute versatur, quin spe posteritatis, fructuq; ducatur. Itaq; cum multis alijs de causis virorum bonorum mentes diuinæ mihi, atq; æternæ videntur esse, tùm maximè quòd optimi, & sapientissimi cuiusq; animus ita præsentit in posterum, vt nihil nisi sempiternum spectare videatur. Quapropter equidem & C. Marij, & cæterorum virorum sapientissimorum, ac fortissimorū ciuium mentes, quæ mihi videntur ex hominū vita ad Deorum*

religio-

religionem, & sanctimoniam demigrasse, testor, me pro illorum fama, gloria, memoria non secus, ac pro patrijs fanis, atq; delubris propugnandum putare; ac si pro illorum laude mihi arma capienda essent, non minus strenuè caperem, quam illi pro communi salute ceperunt Etenim, Quirites, exiguum nobis vitæ curriculum natura circumscripsit, immensum gloriæ. Quare si eos, qui iam de vita discesserunt, ornabimus: iu iiorem nobis mortis cōditionem relinquemus. Hucusq; Cicero. Quibus nil elegantius, aut grauius dici potest, gentilitate dempta. Itaq; nobis illud in primis curandum est, ne si Scoto, & Scotistis pulcherrimum fuit, eximiam sapientiæ, ac probitatis gloriam nobis relinquere, turpissimum item nobis sit, quod accepimus tueri, & conseruare non velle. Si ergo, amice lector, tuam famam, ac tuorum, & ante mortem, & post mortem defendi velles, ne mihi succenseas, si Scoti famam defendere velim, id quod velle omnes debent.

Postremò rationem ordinis, atq; tractationis afferam. Cùm enim Reuerendiss. P. Generalis, me comite, Coloniam Agrippinam, vbi Scotus defunct⁹ iacet, Germaniæ vrbem inclytam visitatum profectus esset; oblatus est mihi liber historiarum Matenesij, in quo dum obseruarem maximam differentiam ab antiquitatum monumentis, quæ illic de Scoto conseruantur, non potui non vehementer demirari, Matenesiū plus fidei adhibuisse nouis annalibus Bzouij, quàm antiquitatum memorijs: nec enim in animum inducere possum, virum Coloniensem Coloniæ commorantem Doctoris subtilis sepulcrum nunquam inspexisse. Scripsi propterea primò in Matenesium; quoniam plus ille nobis, quàm quiuis alius obesset: deinde Bzouium

consului,

consului, & ne authoritate sua alium aliquem secum traheret fraternè ad ipsum scripsi. Tertiò, quia Bzouius citauit Iouium, qui neminem authorem citat, & à Petro Rodulphio, ac Bartoluccio author asseritur Scoticæ accusationis, quam apud nullum authorem reperi: in ipsum quoq; Iouium calamum direxi; & pro ratione temporis, quo libri conscripti sunt seiunctim, eos ordinatos in vnum voluminis corpus coniungo. Titulum Apologiæ, quo sancti Athanasius, & Hieronymus vsi sunt, assumpsi, qui significat responsionem, defensionem, excusationem, quas mihi propositas habeo. Inculpatam tutelam quis neget? Quare & apologeticum caracterem, qui igneus esse solet, aqueum reddidi, scilicet, vt stylum depellerem, non impellerem: & cæteros demissa oratione ad veritatem vocare, nec tamen aduersarios ad iracundiam prouocarem: monente Heraclito apud Diog. Laert. lib. 9. Iniuriam oportere extinguere magis, quàm incendium. Magni sunt nominis Iouius, Bzouius, Matenesius: fateor; at non quis dicat, sed quid dicat Socrates attendere iussit. Sanctius est amicis præponere veritatem. Eam puto me plerunque attigisse, tu iudex esto. Vale sospes, probus, beatus, mihique hæc vicissim comprecare.

APOLOGIAE PRO IOANNE DVNS SCOTO DOCTORE SVBTILI.

IN IOANNEM FRIDERICVM Matenesium Coloniensem.

AVCTORE

Matthæo Ferchio Veglesi, Præfatio.



QVÆ tria in omnibus, & in historiarum Scriptore pręsertim plurimum possunt, ea in te, Ioannes Friderice Matenesi, felici nexu concurrunt: viri authoritas, doctrinæ præstantia, facultasq; rei, de qua agitur, cognoscendæ. Nam in eo libro, quem hoc titulo prænotasti: *Historia Ecclesiastica ex Annalibus A. R. P. Abrahami Bzouij Poloni Sacræ Theologiæ Doctoris, aliorumq; virorum illustrium Ecclesiasticis, historicisque monumentis Tomus Tertius. Authore R. D. Ioanne Friderico Matenesio Sacræ Theologiæ Licen. Canon. & Pastor. Agrippinen. S. R. E. Proton. Histor. Græcæ linguæ professore ordinario*: cuncta vel ex inscriptione sola lucidè patent; Authoritas quidem, in Pastoris Agrippinensis, & S. R. E. Protonot. titulo; doctrina, in Sacræ Theologiæ, historiæ, atque Græcæ linguæ professione: facultas denique cognoscendi, quod ad rem attinet, acta & vi- I.

tæ, & mortis Ioannis Duns Scoti, ex inhabitatione præclarissimæ huius Agrippinensis Coloniæ, in qua Canon. Pastor, & Professor es; cuius vrbis monumenta tùm antiqua, tùm moderna probè nota, & perspecta habere valuisti. Quamobrem quæcunq; de Ioanne Scoto scripseris, ea siue in bonum, siue in malũ ingentem sibi fidem sunt comparatura: ob idque si malè sonent, præsentaneo remedio propulsanda.

II. Hanc ob causam autumo Patres nostros neglexisse Pauli Iouij aduersus Doctorem subtilem testimonium, quòd illum in Italia scribentem, regione ab Vbiorum Colonia dissitum, ducentis annis Ioanne Dunsio posteriorem, veritatem è latebris antiquitatis eruere potuisse non crediderint; nec eos fefellit iudicium, si quidem propterea Iouius eorum, quæ narrat, circunstantias loci, ac temporis ad historiæ fidem quàm maximè optatas, non protulerit. At quoniam Abraham Bzouius vulnus refricuit, vir etiam religione coniunctus Scoto; Dominicanus nimirum Franciscano, commenta Iouij aliquid fidei acquirere visa sunt. Sed & Bzouius, tametsi temporis documenta tradere conatus sit; adhuc ansam dubitandi reliquisse videbatur, mutilamq; historiæ fabulosæ narrationem dimisisse, quia loci distantia præpeditus, ne locum quidem apponere, vel agnoscere potuerat. Tandem tu dolorem dolori addis, & in scriptione de Scoto loci, atque temporis defectum imples: loci, quoniam Coloniæ viuis, vbi Scotus est mortuus: temporis, quia iunior prisca historicorum momumenta, tui operis principio proclamante, perscrutatus es. Occurrendum est malo, ne vltra serpat. Profectò si in me tres illæ, quæ in te collucent, dotes, vel mediocriter essent, non quererer. Verùm cũ ego neque Coloniæ morer, quamuis Coloniæ nunc scribam, neque magna sim authoritate, atq; ingenio, & eloquentia parum possum; impari sanè pugna cum

cum aduersario instructissimo contendam. Contendam tamen, nam etsi magnitudo periculi, ne causa cadam, timorem incutit: veritatis interim robore animus recreatur. Duæ verò causæ me in salebroso III.
hoc stadio vehementer corroborant, motrix, & finis; motrix est obedientia, neque enim meo motu cieor, sed Reuerendissimi Patris Generalis mei iussu, cui obtemperare teneor ex edicto B. P. Francisci. *Omnes fratres vnum de fratribus teneantur semper habere Generalem Ministrum, & seruus totius fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire.* S. Fräc. in Reg. cap. 8. Finis, quo allicior, publicum commodum est, non priuatum solius Ioannis Scoti: quod, si vel solum intuerer, quid tandem est in te, vt possis offendere, aut in Scoto, vt non possit defendi? Vir probus es? & Scotus. Christi fidelis es? & Scotus. Sacris addictus es? & Scotus. Theologiæ professor es? & Scotus. Hoc interest, quod tu viuus es, qui lædere possis, Scotus mortuus non potest; at si offendi ab alio potest, quidni possit etiam ab alio defendi? Certe pietati, ac æquitati magis consonum est subleuandis hominibus; præsertim impotentibus vacare, quàm accusandis, & opprimendis. Atqui ego pro meo instituto defendo multos viuos, multos mortuos, & eos clarissimos quidẽ, ac probatissimos; totum Scotistarum cœtum; nam in munimine capitis totius corporis præsidium est constitutum, & in gymnasiarchæ gloria, & honore totius gymnasij decus consistit, quibus turpe foret sequi doctorem, vel ante mortem in fide Catholica dubium, vel in morte ferum aduersus semetipsum: talem verò nobis (Matenesi) Scotum effingis. IV. Affulget interim illa cunctorum mortaliũ spes vnica, & seruorũ suorũ in procelloso sæculi præsentis pelago Stella ductrix, anchora fida, tranquillus portus, Mater, Virgo, Maria: ipsa nanq; pollicita est (quæ immensa est eius liberalitas) eos, qui se illustrassent, perennem felicitatem assecu-

turos, dicens. *Qui operantur in me, non peccabunt, qui elucidant me, vitam æternam habebunt.* Cùm igitur Ioannes Scotus gloriosè, atque robustè docendo, disputando, scribendo, & per se ipsum, & per suæ disciplinæ filios Dei parentis animationem immaculatam fuisse docuerit; ac proinde in eam operatus sit, ipsam elucidauerit (Solem videlicet candela) iustũ est, & vitam Scoti tantæ protectricis ope, à peccatis, vel seruatam, vel ereptam: & Scoti exanimationem pretiosa morte cohonestatam fuisse, credere: vt qui B. Virginis deuotus initia illustrauerit, finẽ assequatur illustrem. Tantæ Reginæ patrocinio confisus, Mariæ nomine inuocato, neque tuum robur Matenesi, neque meæ periculum imbecillitatis pertimesco. Age iam, & quæ de Scoto in tertio tomo tuæ historiæ sub anno 1294. conscripsisti, perlegamus.

Eccl. 25

MATENESIVS.

Iesu Christi annus 1294.
Cælestini V. an. 1. Adolphi Regis Rom. an. 3.

V. HOC anno volens nolens ex hac vita migrauit Ioannes Duncius Scotus, subtilis quidem Ordinis Fratrum Minorum Doctor: sed adeo tenebrosus, vt Scotinos passim diceretur. Et cum omnia in dubium vocaret, mors quoque eius in dubium vocata est. Apoplexia enim correptus exanimem putantes, nimis festinato funere ad sepulchrum in Choro sui Ordinis deferunt: qui dein morbi violentia cessante ad se reuersus pulsato frustra sepulchro, & miserabili mugitu edito, elisoq; tandem capite, periit. Coloniæ. Cui aliquis Poetarum, &c.

Quod nulli vnquam hominum accidit, Viator,
Hic Scotus iaceo semel sepultus,
Et bis mortuus: omnibus Sophistis
Argutius magis, atque captiosus.

Lato-

Latomus addidit aliud.

Quæcunq; humani fuerant, iurisq; sacrati
In dubium veniunt cuncta, vocante Scoto.
Quid? Quod & in dubium illius sit vita vocata
Morte illum simili ludificante Stropha.
Cum non ante virum vita iugularit adempta.
Quàm viuus tumulo conditus ille foret.

VEGLENSIS. VI.

Hactenus tua scripta, Matenesi, quibus Ioannis Scoti scripta nunquam satis laudata laceras, vitam nullo crimine notatam inficis, mortem atroci facinore vel Scoto, vel religiosis sui ordinis; immò (ne vllis tuo parceres calamo (vtrisque imposito maculas: nam Scotum sese occidisse, fretres viuum sepelisse non obscurè tradis. Profectò prudentis historici est, nihil falsum de re præsenti, nihil de transacta nõ probatum ponere, tum præcipuè, cum de excelsis viris probra, & eis indigna, & ex se vix credibilia proferuntur. Quæ igitur ex tuo libro lecta sunt, an vera, & probata sint, sedulò disquiramus, de veritate duntaxat dictorum, non de authoritate nostra solliciti.

CAP. I.

Quo anno, Pontifice, Imperatore Ioannes Duns vita functus, traditur.

PRimo quid ais, Matenesi? quo Christi anno Ioannes Scotus Doct. subtil. obijt? Anno Christi 1294. Quo Pontifice? Cælestino V. Quo Romanorum Rege? Adolpho. Tria quidem responsa sunt, sed prorsus falsa sunt; siquidem Antonius Posseuinus in Apparatu sacro Ioannem Duns anno 1308. mortuum tradit. VII.

Petrus Rodulph. Tossinian. in 3. Lib. histor. Seraph. anno 1308.
Franciscus Gonzaga in libr. de Origine Francisc. par. 1. anno 1308.
Sixtus Senensis in Bibliotheo. tomo 1. libro 4. anno 1308.
Guilem. Eysengrein in Catalogo testium. anno 1308.
Iacob. Gualter. in tab. Chronograph. in 13. sæculo anno 1308.
Ioan. Rioche in compend. temp. anno 1308.
Ioan. Trithem. Abbas in lib. de Scriptor. anno 1303.
Genebrard. lib. 4. Chronograph. anno 1308.
Girardus Mercator in Atlante, de Scotia, anno 1308.
Bellarminus in lib. de Scriptor. (correcto Codice) anno 1308.
Chronica Colonien. Germanieè impressa, anno 1308.
Denique quotquot ante Bzouium, & Matenesium legi, aut Scoticæ mortis tempus non afferunt, quemadmodum Iouius; aut incertum relinquunt, vti Volaterranus: aut in annum 1308. referunt: vt sæpenumero miratus sim duos hosce accuratos alioqui historicos in illam sententiam incidisse.

VIII. Secundo ex publicis monumentis reuincam, Ioannem Dunsium non 1264. morti cessisse, sed 1308. quorum spectatissimum est epitaphium æri incisum duobus vltimis carminibus concinens.

Anno Milleno ter CCC, cumq; adderet octo
Postremum clausit letho agitnnte diem.

Deinde à Sepulcro Scoti versus altare summum distat ferè pedem geometricum gradus lapideus, in quo literæ crassæ, antiquitate; ascensu, ac descensu partim attritæ, ac lectu adhuc faciles hæ sunt.

Obijt Fr. Ioannes Scotus Sacra Thaologia Doctor subtilis nominatus anno 1308.

Præterea. In altari sacrarij ferrea catena est alligatus liber membranaceus satis antiquus omnia nomina-

tùm religiosorum, tùm benefactorum sæcularium, pro quibus propitiatorium Missæ sacrificium offerendum est, continens, quo in libro sub die octaua Nouembris legitur.

Obijt Fr. Ioannes Scotus Sacræ Theologiæ Doctor eximius, Lector Coloniensis. Mox subditur.

Qui obijt anno Domini 1308. sexto idus Nouembris.

Vltimo. In capitulo claustri tres tabulas nomina fratrum defunctorum in hoc nostro Conuentu Colonien. continentes reperies; quarum prima, & antiquissima refert ista.

R. P. Fr. Ioannes Scotus Sacræ Theologiæ professor, Doctor subtilis nominatus, quondam lector Coloniæ, qui obijt anno 1308. sexto Idus Nuemb.

Iam in aperto est & libros, & lapides, & æra primũ dictum refellere; quæ sequuntur, etiam reliqua duo redarguent.

Nunc ostendam, Ioannem Scotum non obijsse sub Cælestino V. quoniam post Cælestinum Pontificatu se abdicantem, eodem anno 1294. die 24. Decembris Bonifacius Octauus Petri successor designatus est. Et Scotus in 4. Sentent. dist. 6. quæst. 8. Bonifacium Octauum nominat. Bonifacio suffectus est anno 1302 die prima Nouembris Benedictus XI. quem Scotus in 4. distin. 25. quæst. 1. commemorat. Post Benedictum anno 1304. Clemens Quintus electus fuit, sub quo Scotus fato cessit. Vnam de Imperatore periodum appono aliò migraturus. Adolphum interemptum vel cum Bzouio anno 1299. vel cum alijs 1298. sentis, quantum colligo ex tuo libro. Scotus autẽ exijt è vita anno 1308. qui annus Alberto vltimus, Henrico Lutzemburgensi primus fuit, ex Trithemio in Chron. Hirsaug. ad annum 1308. Conferamus dicta. Anno 1308. Ioannes Duns migrauit, tu 1294. migrasse doces. Clemente V. Pontifice moritur, secundum te Cælestino V. Alberto, vel Henrico regnanti- IX.

 bus,

bus, vt opinor ego, Adolpho Rege, te arbitro. Vter nostrum verius, candidi iudicabunt Lectores.

X. At respondentem audio: te illud tempus annalium Abrahami fide, non tua posuisse. Inanis fuga; multitudo peccantium non minuit crimen. Abraham, qui Coloniæ non erat, publica saltē testimonia scrutari non poterat; te autem quid impediuit? Sed aliud est collectoris officium, aliud authoris; Si nihil addidisses de tuo, iure eximereris. Collector superflua demit, necessaria summatim perstringit, aliorum affert sensa, non propria. Id an præstiteris, rimare. Tu addere, tu minuere, tu corrigere soles. Addidisti Bzouio Coloniam, Ecclesiā, Chorum. Quid si Bzouius putauit Scotum in Scotia, vel Gallia sepultum? An non potuit errare in loco, qui pro humana imbecillitate in tempore falsus? Demisti porrò Scoti magistrum Alexandrum Alensem, quò Scoti gloriā de tanto præceptore, tuo consilio, fraudares. Correxisti, quum ad annum 1298. Chronologos aduersari authori annaliū obseruas in Adolphi nece. Quæcunq; igitur de Scoto abs te scripta sunt, authoritate scriptoris, non libertate compilatoris agnosco scripta. Hucusq; tres assertiones cribrauimus, pergamus ad reliquas.

CAP. II.

Ioannis Scoti cognomen, vita probata, mors libera ostenduntur.

Matenesius. *Hoc anno volens nolens ex hac vita migrauit Io. Duacius Scotus.*

VEGLENSIS.

XI. Subsiste iam: nam hæc clausula de re nos, deque nomine fallis: de re, quia Scotum inuitum emigrasse dicis: de nomine, quia eundem Duacium appellas. Itaque singulis penè verbis premior, Do-

ctorem subtilem Ioannem Scotum cognomine *Duns*: siuè à patria. siuè à cognatione mutuato, decorari. omnium penè scriptorū concordat authoritas. Quinimmò & Abraham Bzouius cognomen Scoti, barbarè Duns, latinè Dunsium, scitè formauit: tu, quæ tua authoritas est, corrupto vocabulo *Duacium* nominasti. Satis de voce, nunc de re agitur.

Disputant Theologi, num hominis cogitatus, & voluntates snapte natura angelus cognoscere valeat; & quidem de potestate dissidium; de lege diuina, & facto secundum legem concordia viget; ne angelum quidem posse. Nunc effer te, Matenesi, & angelo maior effectus, secreta conscientiæ Scoti, liberos actus illius discerne, penetra, insinua: namquod angelo, & homini negatum, tibi concessum. Duo humanorum arcana cordium agnoscunt Deus, & homo: Deus omnium, homo vnus sui ipsius. Audi 1. Reg. 16. *Homo videat ea, quæ patent; Dominus autem intuetur cor.* & Ierem. 17. *Prauum est cor hominis, & inscrutabile, quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor, & probat renes.* De homine inquit Apost. 1. Corint. 3. *Quis enim scit hominum, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est?* Quapropter si Scoti voluntatem nosti, aut Deus es, aut Scotus; Scoti hosti es, non Scotus: Ergo Deus eris. At neque Deus, neque Scotus: sed ex alterutrius reuelatione occulta scis. si Dei reuelatione, edissere: nā diuinas reuelationes veneramur; Si Scoti, prode: an tibi Scoti anima apparuerit, an tu Scoti morti interfueris, an tādē qui aderāt dixerint, aut scripserint. Vbi tales probationes, testes, tabulas, nactus sis: produc tantū, & cedo, vnaq; tecū clamo; Voluit, noluit Scotus: facile fingere, difficile fictionem ne deprehendatur, adornare. An vulgum sequeris? non putabam, te vulgarem esse. sed vulgo fertur: Scotum disputasse cum Alberto magno victoriam reportasse, campanam Prædicatorum lucratum fuisse, ob id que

XII.

Scotum ſub campana ſepultum. Item ante illam diſputationem Deiparam Scoto victoriam promiſiſſe, mox diſputanti Scoto ſudorem abſterſiſſe, & alia multa, quæ figmenta eſſe vir cordatus iudicet.

XIII. Annecto & iſta. Omne peccatum in Scoto vel ex præcepto, vel ex voto violatis oriri potuit, quod mortale eſſet; cuius verò præcepti, cuius voti effregit Scotus iura, dum viueret? ne fingere quidem licet. Sed qui rectè viuit, mortem nō formidat. Intonat B. Gregorius Homil. 13. in Euangel. *Aperire iudici pulſanti non vult, qui exire de corpore trepidat: & videre eum quē contempſiſſe ſe meminit, iudicem formidat. Qui autem de ſua ſpe, & operatione ſecurus eſt, pulſanti confeſtim aperit, quia lætus iudicem ſuſtinet.* Verum ſi Doctor ſubtilis delictum admiſit, qualenam? apertumne, an occultū? Si apertum, cur à Bzouio & Mateneſio non narratū? cur non commemoratum ab alijs tot, qui de Scoto meminerunt, ſcriptoribus? Si occultum, quæro, qui ſcias? Nam vltimū illud, quo deſperabundus, dicitur ſcelus perpetraſſe, vix primū eſſe dederim. Ex virtute in virtutem ſcandit, ex abyſſo in abyſſum prolabitur humana mortalitas, ſed nunc vitæ noxas rimamur, publicas, occultas, veras, vel falſas non mortis. Qui

XIIII. peccatum occultum, & verum alterius detegit, peccat (vt Nauar. in Manual. cap. 18. nu. 26. & ſequentibus docet, neque vlla quantum capio, exceptio in Io. Dunſium locum habet) atque ad reſtitutionem tenetur diuino iure famā proximi ſartam tectam ſeruando. Si falſum crimen obijcit, amplius peccat, quia & famam lædit, & calumniam componit. Ego quomodo ſeſe Scotus mortis momento habuerit, ignoro: ſed ex vita irreprehenſa benè habuiſſe conijcio. Demus ergo benè habuiſſe, tunc & verum opinor, & ſine culpa; demus malè habuiſſe, fallor vtique, at ſine culpa; iuxta Scot. 4 Sentet. d. 15. q. 4 §. *De ſecundo* aſſeuerantem. *Quilibet tenendus eſt bonus, donec probetur contrariū:*

iuxta

iuxta illud extra scrutinio in ordine faciendo ca. vnico. Humana fragilitas illum, quem indiguum esse non nouit, dignum debeat æstimare. Meam verò de Ioanne Scoto opinionem triplici base niti docebo, educatione, doctrina, testibus: in quibus cum multa bona, nulla mala offènderim, planè temerarium mihi esset oppositū iudicare, iniuriosum asserere. De educatione quoad religionem, non quoad sæculum loquitur Bartolom. de Pisis in lib. conformitatum, conformitate 11. car. 112. facie 2. col. 2. in fine. *in hac*, inquit, *Anglia prouincia fratres semper fuerunt, & sunt ad diuinum officiū, missas, & alias ordinationes nostri ordinis specialiter ordinati: propter quæ Deus auxit eos numero, bonis temporalibus, & scientia, Habuit enim magnam copiam semper magistrorum, & proborum. De hac siquidem prouincia fuit magister Ioannes Scotus Doctor subtilis, cuius memoria, quo ad sufficientiam, erit perpetua, &c.* quo testimonio tum probitatem illorum, à quibus in religione eruditus est Scotus, tum eundem tanquam præmium probitatis eorum à Deo datum asseruit. XV.

Ex Scoti doctrina pauca ad proprios mores spectantia promam, nam vir modestissimus submissè de se loqui, ne humilitatem ostentaret: altè, ne superbiam ostenderet, noluit. aliqua tamen vtcunque eruuntur. In 3. distin. 20. quæst. 1. §. *Tunc ad quæstionem.* ait. *Tamen de facto sui gratia suam passionem ordinauit, & obtulit patri pro nobis, & ideò multum tenemur ei; ex quo enim aliter potuisset homo redimi, & tamen ex sua libera voluntate sic redemit, multū ei tenemur; & amplius quàm si sic necessariò, & non aliter potuissemus fuisse redempti. Ideò ad alliciendum nos ad amorem suum, vt credo, hoc præcipuè fecit.* Cognoscis arbitror agnitionem, & feruorē Doctoris subtilis erga Christum sese nulla necessitate, sed libera voluntate acerbissimis passionibus exponentem. XVI.

Circa diuinorum obseruantiam præceptorum, XVII.

quàm

quàm districti fuerit iudicij Scotus, in 4. distinctio. 50 q. 1. & 2. constat. Quo loco astruit non licere dãnato velle non esse ad pænam vitandam, propterea quod eligere proprium non esse est contra præceptum diuinum; pati pœnam sempiternam, secundum præceptum q. Annihilationem autem pati, non modò licere, immò & debere potius, quàm culpam agere, & creatorem offendere. Iam ne vides, quàm à prauitate peccati abhorreat Scotus, qui mallet tremendũ gehennæ dolorem; aut quod grauius multo est, mortalis suæ, atque immortalis substantiæ in nihilum vsque resolutionem sustinere, quàm teterrimum culpæ horrorem, aut fœditatem subire: nam & culpam censuit esse maximam pænam naturæ intellectualis in 3. dist. q. 1. Tam efferatè detestabatur malum, quàm constanter, ac suauiter ad bonum amplexandum hortatur omnes; sed ipsũ audiamus in 4. d. 22. q. 1. *Audiui de viro prius valde perfecto, & postea profundissimè lapso, cum propter facinora sua esset morti adiudicatus, misericordissimè visitato; perfectissima pœnitentia sibi subito inspirata est. Istud benè debet allicere quemlibet ad semper meritoriè agendum pro viribus, quia siue mansurus, siue lapsurus sit, non erunt ista in obliuione totaliter coram Deo.*

XVIII. Quod attinet ad vota obedientiæ, paupertatis, & castitatis, intentio Scoti ex Scoticis assertis nõ obscurè elicitur; quorum aliqua, vt tibi morem geram, non grauabor apponere. De obedientia in 4. d. 3. q. 4. art. 1. tradit diuinum præceptum, aut consilium contemnere non licere. *Secus est de humano, etiam loquendo de consilio, seu præcepto hominis superioris, siue Prælati; licet enim tàm præceptum, quàm consilium alicuius superioris contemnere, idest, irrationabile, & infructuosum iudicare: sed non licet dum est Prælatus, contemnere non obseruando. Quia dicitur Matt. 23. Super cathedram Moysi sederunt, &c. Istud de contemptu consilij, vel præcepti superioris probatur, quia non tenetur necessariò habere falsam opinionem de suo superiore;*

riore; sed monitio eius, vel præceptum potest in se esse irrationalbile, & instructuosum: & rationabiliter, & vtiliter tunc laborandum est ad eius reuocationem, vel amotionem talis Prælati fatuè præcipientis: ergo non tenetur subditus reputare præceptum eius tanquam rationabile, sed potest oppositum reputare sicut est, & sic contemnere non approbando. Hinc Scoti mens apparet candidissima, quæ neque in scientia errorem, neq; in opere inobedientiam admittit; concedit intellectui, ne approbet tanquam rationale, quod irrationale est: sed negat operatiuè virtuti non obsequi præcepto superioris, quamuis irrationali.

De paupertate ibidem: *Vnde videant mordentes paupertatem Euangelicam, ne (cum nolint obseruare, quia non est necessarium) contemnant, quia tales contemnentes, vel parui pendentes contemnunt Christum, qui hanc suasit obseruare tanquam meritoriam, & vtilem ad vitam æternam, vt habetur in lib. 6. de verb. significat.* XIX.

Idem in 4. d. 15. q. 2. *Propter defectum secundi non potest quis donare pecuniam Fratri Minori, quia non vult esse dominus.*

De castitate in 4. distinct. 42. q. 1. in calce. *Communitas Christianorum vtitur matrimonio, per cuius vsum multiplicatur populus Christianus; & ideo sic ordinari debet, vt in eius contractu, & vsu vitentur ea, quæ obuiant charitati siue in Deum siue in proximum: & seruanda sunt, quæ congruunt honestati: vt sic honestum matrimonium Christianorum congruè significet illam benedictam coniunctionem Christi, & Ecclesiæ, de qua dicit Apostolus: Sacramentum hoc magnum est, dico autem in Christo, & Ecclesia; quæ coniunctio nunc est per fidem, & aliqualem dilectionem: sed in patria erit per visionem, & perfectam fruitionem sponsæ non habentis maculam, neq; rugam ad sponsum speciosum præ filijs hominum, cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum, Amen.* Hæc ille. XX.

Quis hic insignis non cernit candorem castimoniæ? quis non aculeos amantis illum speciosum, non mortalia quæuis? Benedicta Anima Scoti, quæ perpetim anhelabat ad amorem Dei flagrantem: In quonam ad aures Dunsij beatitas nostra collocatur, nisi in Dei amore? Primas amori cedit, cuius cor amoris igneo potentissimo iaculo cæsus. Strenuus amoris miles, vexillifer charitatis, trophæum Diuinæ dilectionis Ioannes Scotus: & eum cogitaueris non fuisse dicturum: Cupio dissolui, & esse cum Christo?

XXI. Post educationem, atque doctrinam, testes in medium adducere operæ pretium est: Duos autem adducam alterum publicum, alterum priuatum. Publicum testimonium tabella, olim ad sepulchrum suspensa, nunc in Bibliotheca Franciscanorum conseruata, cuius Tossinian. in lib. 3. Histor. Seraph. relig. meminit, perhibet his versibus.

Huic humilis casto Francisci cordula renes
Strinxit, erat sapiens, presbyter officio.
Feruebat studio, nulli virtute secundus:
Quod didicit, totum mox alios docuit.

Ex his duo Scoti epitheta fulgent, quòd nedum fide Christianus esset, verum etiam instituto Franciscanus, & officio presbyter. Fuit autem regularis illo æuo, quo Minorum institutum deflectens, fuerat per D. Bonauenturam erectum; quo plurimum in Anglia, in Gallia, in Germania floreret religio: quo plurimi, & sanctissimi, & doctissimi viri ordinem illustrantes promicabant, inter quos facilis conspectu fuisset, si fuisset vlla in Scoto macula. Sacerdotium etiam quanta cum pietate, & deuotione exercuerit, non extortè deducitur ex 4. dist. 13. quæst. 2. tota, atq; d. 8. q. 1. dum ait. *Congruum est, Christum esse nobiscum in tali signo sensibili, vt magis excitetur quilibet ad reuerentiam, & deuotionem ad Christum; & hoc patet de facto,*

facto, quòd quasi omnis deuotio in Ecclesia est in ordine ad istud Sacramentum: propter hoc enim Clericus cum maiori diligentia persoluit Officium Diuinum in ordine ad Missam: propter hoc etiam populus deuotius audit Missam, quàm aliquod aliud officium Ecclesiasticum: propter hoc etiam singuli cum maiori diligentia confitentur, quando intendunt secundum ordinem Ecclesiæ saltem semel in anno communicare. Si verò percunteris, vnde nouerim hunc Christianum, regularem, Sacerdotem nullum tulisse næuum? Proferam testem omni exceptione maiorem Reuerendissimum Generalem Consaluum Io: Scoto æqualem, qui apud Tossinian. loc. cit. Guardianum Parisiensem affatur; *Dilectum in Christo Patrem Ioannem Scotum, de cuis vita laudabili, scientia excellenti, ingenioq; subtilissimo aliysq; conditionibus suis partim experientia longa, partim fama, quæ vbiq; diuulgata est, ibformatus sunt ad plenum*, &c.

XXII. Reuertor ad carmina prædicta. In ijs rutilat castitas corporis, cuius gratia renibus accinctus docetur; rutilat sapientia mentis, in quam studio feruentissimus incubuit: rutilat charitas affectus, quia sapientiam sine fictione didicit, & sine inuidia proximis verbo, & scripto liberalissimè communicauit: rutilat virtutum chorus, cum nulli secundus virtute per hyperbolem dicitur: rutilat omnium fundamentum virtutum humilitas, dum humilis Francisci imitator, vel humili corda einctus canitur. Qui autem se humiliat exaltabitur.

XXIII. Id quod luce clarius in Ioanne nostro cõspicitur. Quoniam eodem sæculo, quo Iouius calami mucrone, atramento re vera atro, Doctorem subtilem respersit, doctrinam Scoticam perstrinxit, corpus Dunsij vexauit, Deus iustus, & misericors, & doctrinam, & ossa Scoti mirabiliter eleuauit. Siquidem tum ortus est Franciscus Lychetus omnium, qui commentarios in Doctorem subtilem scripserint, præcellentissi-

lentiſſimus: ortus eſt Petrus Tartaretus clariſſimus tùm in Philoſophia, tùm in Theologia Scoti elucidator: Angelus Vulpes apulus magnæ Scoti ſummæ cōpilator,& cōmentator egregius: Philippus Faber Scoto addictiſſimus,& in theorematibus philoſophicis, & in cōmentarijs Theologicis: Iacobus Bargius & Paulus Vigerius libri primi Subtiliũ ſentẽtiarum declaratores: Ioãnes Rada controuerſiarũ agitator Scoticarũ, Ioſephus Angles florũ Dunſianorum collector, Melchior Flauius reſolutionũ Scoti ſcriptor: Antonius de Fantis Medicus, & Hieronymus de Ferrarijs Dominicanus Scotiſtæ tabularum Scoti textores. Petrus Rodulphius Toſſinian. & Bartolucius Aſſiſias vitæ, ac mortis Ioannis Dunſij defenſores: Conſtantius Sarnanus Cardinalis, & Albertus Pius Carpi Princeps, qui Scotiſtarum lucubrationes imprimi curarent.

XXIV Habuit item Scotus ex ſua Schola eodem ſæculo plurimos concionatores, innumeros diſputantes, plures Lectores, multos Epiſcopos, Cardinales quoque, è quorum numero eſt Illuſtriſſimus,& Reuerendiſſimus D. D. Felix Centinus Aſculanus S.R.E. fulgentiſſimum lumen, de Scotica doctrina optimè meritus, & omnigenea Philoſophiæ, ac Theologiæ cognitione inſtructiſſimus: Demum & D.N. Sixtus V. feliciſſimæ recordationis è Scotiſtarum Cathedra in Petri cathedram translatus eſt. Ad hæc, quæ priuatis viris religioſorum ſtudijs, vniuerſitatibus publicis recepta erat, etiam ab vniuerſali Eccleſia in Cōcilio Tridentino Scoti doctrina probata eſt; nam Iacobinus Bargius iuſſu Patrum Concilij vnam ad Scoti mentem compoſuit quæſtionem: quam in 1. d. 17. quæſt. 1. & 2. aſſerit à Sacroſancta Synodo approbatam, & iuxti Scoti placita definitam Spiritu ſancto, qui Scotum illuſtrauerat, illuſtrante vniuerſos Patres.

Oſſa præterea Scoti, quæ honorato lapide cōtecta iacuerant, ſed depreſſo, anno 1513. à Patribus Colonienſis Conuentus ſepulchrum æditius Mauſolæi (ſpectata noſtrę paupertatis opulentia) ad inſtar, ęre, ſiue auricalcho tectum, & artificioſo elaboratum opere, obtinuerunt. Adijciam illud. Reuerendiſſimus Pater Generalis Min. Conu. Magiſter Iacobus Bagnacaballenſis hoc anno 1619. die 15. Ianuarij, eruderato altiore ſepulchro, & in arce formam extructo, oſſa, quæ antea in lapidea pila concluſa erant, in arcam plumbeam incluſit, & in monumentum repoſuit, magno cum honore Doctoris ſubtilis. Itaq; factum eſt, vt quem vos in infernum defodere, Deus ſupra terram euehere decreuerit; Suſcitans de puluere egenum, & de ſtercore eleuans pauperē, vt ſedeat cum principibus, & ſolium gloriæ teneat.

Duo teſtimonia perhibet Guilhemus Vorilon, nobis penè ducentis annis antiquior: primum deuotionis, nam in 1, diſt. vltima in gratiarum actione obſeruat Scotum in operibus logicis obnixius obſecrantem: *O Deus, qui es terminus ſine termino, da mihi benè loqui de termino*. Et in libro de primo principio ſæpius ſuſpirantem: *O Domine Deus noſter, qui venerabilem Auguſtinum, &c.* quod in operibus diſputatorijs minus fecit Scotus ob diuerſam tractandi rationem. Non omiſit tamen, quum præter tres libros Sententiarum, quos in Dei gloriam concluſit; in quarto velut olor fato proximus ſuauius accinēs, omnes tractatus abſoluit obſecrans vel Deo, vel nobis gloriam. Sic in 4. diſt. 6. in fine. *Et hoc*, inquit, *à Deo in cuius nomine baptizamur, cui eſt gloria in ſæcula ſæculorum Amen.* In diſt. 7. coronidem addit. *Nam in executione ordinum, & præcipuè in conſecratione Euchariſtiæ clericus Deo ſuo religioſiſſimè famulatur: cui ſit gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.* In diſtin. 13. ad calcem tractationis de Euchariſtia ſcribit. *Non enim poteſt in* XXVI.

Ecclesia nimis digna persona, aut nimis dignus gradus inueniri ad consecrationem, vel dispensationem istius Sacramenti, iu quo veraciter, & realiter continetur ille, qui est Sanctus sanctorum, cui sit gloria in sacula saculorum. In dist. 25. q. vlt. de ordinis Sacramento sermonem concludit. *Et gradus determinatus ministrandi in Ecclesia confertur illi, qui pro tempore isto ex ore infantium,*
Psal.8. *& lactentium perficit laudem; cui sit laus in sacula saculorum. Amen.* Itidem de matrimonio superius legis nume 20. Ade in distin. 23. finem doctrinæ de extrema vnctione his imponi. *Vt omnibus remissis nihil remaneat retardans à perceptione beatitudinis, quam nobis concedat, &c.* similiter iu 4. dist. 46. q. vlt. & dist. vlt. sub finem. In his igitur Scoti dictis obscuris clarescit vehementer eius pietas, spes, charitas, scopus.

XXVII. Secundum Vorilonis dictum est in 2. dist. 44. q. 1. qui obedientiam superiori debitam Scoti exemplo probat, dicens: *Narratur de Doctore subtili, quod in prato clericorum visa Generalis Ministri obedientia, dum actu Regens esset in Scholis Parisien. aut pauca, aut nulla de rebus (forsan libellis, aut scriptis) habita dispositione, Parisii s exiuit secundum ministri sententiam.* O' singularem obedientiam. Lutetiam florentissimam Vniuersitatem, in qua Regens erat, relinquere; & Coloniam, vbi Vniuersitas non erat, proficisci, nec vale dicto fratribus. Discipulis quippe comitatus ad portam ciuitatis gressus direxit; & interrogatus, cur non rediret in Conuentum, Fratresq; salutaret, respondit dignam Ioanne Scoto sententiam. *Pater Generalis iubet ire Coloniam, non redire domum ad salu-*
Pro. 21. *tandos fratres.* Ita fecit, ita dixit, ita & docuit præstantissimus Doctor. Egregiè sapiens. *Vir obediens loquetur victoriam.* Quoniam ex hoc prontissimo obsequendi studio Doctor suotilis & publicum; & priuatum testimonium adeptus est, & à suo Generali coram Deo, & hominibus laudem nunquam intermoriturum.

Ve-

Veruntamen ex ijs non plenè probatur semper innocens Scotus; in multis offendimus omnes. Potest à lingua discordare manus. Potuit Ioannes Duus rectè scribere, & non rectè operari: potuit & rectè operari plerunque, at non necessario semper. Non ibo inficias, At eum, qui rectè scripserit, & inter probos vixerit, de cuius rectis actibus pluribus constat: præsumere in fine erraſſe, eſt re vera pręsumere. Ego à præsumptione irrationali abſim. Scotus vir Catholicus, & Apostolicus, quem Sedi Apostolicæ constantiſſimè subiectum infra demonstrabo: Vir religiosus, & Franciscanus, de cuius actis plura iusta, iniusta nulla referuntur: Vir sacer, & sacerdos, qui & se frequenter expiaret, & propitiatorium sacrificium immolaret Deo Patri, vt par est credere volens, & volans ad præmium conscendit, non autem nolens, vel inuitus. In quem sensum Reuerendiſs. P. Generalis Iacobus Bagnacaballensis pulcherrimo, sed extemporaneo erupit disticho. XXVIII

Scotus, vt ingenio volitat super æthera viuens,
Sic moriens Scotus cælica Regna petit.

CAP. III.

Scotum non Scotinum, sed subtilem passim appellatum.

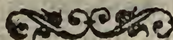
Matenesius. *Sed adeò tenebrosus, vt Scotinos passim diceretur.*

VEGLENSIS.

VT dem Ioannem Scotum esse tenebrosum, eum Scotinum appellatum non dedero. A' Sixto Seneuse, qui ducentis, & eò amplius annis fuit Scoto posterior, cępit hic titulus, quantũ coniicio; quamquam Posseuinus, qui diligenter Se- XXIX.

nensem, & sequaces legerat, id neglexerit refutare pro suæ breuitatis instituto: posuerit nihilominus veram opinionem, nempe à patria Scotum dici, non ab obscuritate. Non erat Scoti tempore illa Grecanicæ litereturę peritia, qua tu polles: non ergo ex Grecia, sed ex Scotia cognomen inditum. Deinde consuetudo religionis nostræ & fuit, & est; vt hi, qui literis operam nauant, de patria nomenclaturam accipiant. Vnde perrarò audies studentes vocari nomine Ioannis, vel Bonauenturæ, vel Augustini: sed Scoti Poloni, Viterbiensis. Ego quoque Veglensis nomine agnoscar à plurimis, Matthæi nomine vix ab aliquo; ita & Scotus à patria certo certius nuncupatus fuit. Tertiò, quando Generalis Gonsaluus Ioanni nostro facultatem Doctoratus fecit, eum Ioannem Scotum appellauit: nec damnauit obscuritatis dicta, vel scripta, quandoquidem ista nondum ediderat. itaque Scotus appellatur non à tenebris, sed à prouincia natiua. Quid quod & subtilis Doctoris discipuli, Antonius Andreas amantissimus, Ioannes Bassolius (si Radæ fidere libet) amatissimus à Ioanne Duns, eundem Scotum appellant; sic Franciscus Maironis, Ioannes Canonicus, & cæteri; hos autem obscuritatis palmam Scoto delaturos, quis non negauerit? Accedit antiquos de Ioanne Dunsio duplici sæculo sctiptores, nunquam vsos titulo Scotinos in Scoto indicando: ergo non passim Scotinos appellabatur. Subtilem verò vocitatum sparsim in hoc opere demonstraui, in libro ad Abrahamum Bzouium collectim demonstraturus,

Controuer. to. 1



CAP. IIII.

Dubitatio Scholastica non est ratio dubiæ mortis.

Matenesius. *Et cum omnia in dubium vocaret, mors quoq; eius in dubium vocata est,*

VEGLENSIS.

HIC tria perpendam; antecedens istud, *Omnia in dubium vocaret:* postea consequens, *Mors eius in dubium vocata est:* tertiò connexionem consequentis cum antecedente, quam facis scribens *cum in dubium omnia vocaret, eius quoq; mors, &c.* De antecedente, & consequente suo loco: nunc de consequentia, quæ breuiorem tractationem expostulat, vnde fit, vt ab ea exordiar. Primo nexum hunc à Bzouio non accepisti, quoniam ille nihil tale sua sponte asserit, sed ex Latomo refert, scilicet sub persona, & prætextu aliorum Scotum vellicat; an Latomum approbet, hæsito: vtar verò in hoc iudicio de sensu Bzouij regula Scoti in quolibet 7. §. *Sed quia nulli.* & 1.d.8. quest.vlt. §. *De intentione istorum Philosophorum Aristotelis, & Auicennæ nescio, sed nolo eis imponere absurdiora, quàm ipsi dicant, vel quàm ex dictis eorum necessario sequitur: & ex dictis eorum volo rationabiliorem intellectum accipere, quem possum.* Itaque misso Abrahamo in meliorem partem, Latomus, & Matenesius arbitrantur, istam assertionem esse veram nempe: Eius, qui omnia in dubium vocauerit, mortem in dubium vocatum iri. Sic enim thesis ex illa hypothesi colligitur. Atqui subiungo, Sanctus Thomas omnia (sanè plura, quàm Scotus) in dubium vocauit; nam in commentarijs ad quatuor libros Sentent. omnia ferè Thologiæ dogmata vocat in dubium, in summa Theologica vocat in du- XXX

bium, in Quodlibetis vocat in dubium, in Quæstionibus disputatis vocat in dubium. Itidem & S. Bonauentura snper quatuor Sentent. libros Theologica quæque vocat in dubium, consequens igitur est, Sanctorum Thomæ, & Bonauenturæ mortem in dubium vocatam esse, quod contradicit: ibi sub anno 1274. vbi vtriusq; sanctam, & certam narras mortē.

XXXI. Quid, quod illa Thesis auocat Scholasticos à studijs suis? Quis enim non horreat illud genus disputandi, ex quo mortem tam infaustam, & incertam impendere cognouerit? nonne & hæreticis fauet, Scholasticam differendi Methodum procacissimè damnantibus? De scholastica methodo legatur Melchior Canus lib. 12. de locis Theolo. cap. 7. cum Cōmentario 27. Pegnæ in 2. partem director. Inquisit. q. 2. & Andræas à Vega de Iustif. lib. 9. cap. 14. Petr. Trigos. in 1. part. D. Bonauen. q. 1. art. 1. dub. 2. Certè Scotus omnia, quæ in dubium vocauit, Scholastico more vocauit. Insuper Alexander Alensis Beatorum Thomæ, & Bonauenturæ præceptor, primus disputationum Theologicarum libros compegit iussu Innocentij IV. quos Alexander IV. diplomate, ac septuaginta procerum Ecclesiasticorū syngraphis approbauit; Posseuino de Alexandro Alense in Apparatu sacro, & Henrico VVillot Belga in Athenis Orthodoxorum sodalitij Franciscani testibus. Obijt autem Alexander anno Saluatoris 1245. duodecimo kalendas Septembris, nullaque ante, aut post de morte illius habita dubitatio. Itaque qui primus multa diuinorum dogmata in dubium vocauit, mortem indubiam feliciter obijt. Non igitur ea consequentia efficax: quod si efficax, iam ille disceptandi mos, quem summus Ecclesiæ vertex præcepit institui, & institutum probauit, infelicem funeris dubitationem esset pariturus. Apage has consequentias.

CAP. V.

Omnia supernaturalia vera nec re, nec modo in dubium fuisse à Scoto vocata.

Matenesius. *Et cum omnia in dubium vocaret.*

VEGLENSIS.

ANtecedens hoc ponderandum eſt. Ioannes Duns, immò Duacius, omnia in dubium vocauit. Ne quæſo omnia. Nullæ quippe de rebus arithmeticis, vel muſicis: aut de mineralibus, vel plantis; aut de rhetoricis, & poeticis quæſtiones à Scoto proditæ. Sed eſto, diſpeſcamus ueritates ſupernaturales à naturalibus; atque dubitationem in eam, quæ ſecundum rem, & ſecundum modum eſt; & quatuor euadent membra, nimirum Scotum de omnibus naturalibus, aut ſecundum rem, aut ſecundum modum dubitaſſe: atq; de ſupernaturalibus omnibus vel re ipſa hæſitaſſe, vel modum hæſitantis aſſumpſiſſe. Mirandum autem, illud antecedens in omni ſenſu eſſe falſum. Exordiamur à rebus diuinis. Si Doctorem ſubtilem re ipſa dubitare doceres de veritatibus creditis, grauiſſimum illi ſcelus hæreſis, aut infidelitatis imponeres: nam dubius in fide infidelis eſt. Si de modo dubitandi loquereris, concederem, Scotum in dubium vocaſſe multa, non omnia; verum hoc neque malum eſt, neq; reprehenſibile: licet & reprehendas, & reprehenſione dignum æſtimare videaris. Duo itaq; peragam: alterum eſt, oſtendere Scotum de credendis veritatibus non dubitaſſe; alterum, modum dubitandi non eſſe reprehenſibilem, vel dubiæ mortis rationem. XXXII

Quod ad primum attinet, ex ipſomet Scoto aliquot proferam loca, vt pateat, quàm conſtans, &

immotus in fide Catholica extiterit. Primò in 2. quæstione Prologi §. *De septimo, scilicet de Ecclesiæ stabilitate, patet, quo ad Caput per illud August. de vtilitate credendi quasi in fine. Dubitamus nos eius Ecclesiæ credere gremio. quæ vsq; ad cõsumationem generis humani ab Apostolica sede per successiones Episcoporum, frustra hæreticis circumlatrantibus, culmen authoritatis obtinuit?* Hæc non sunt verba dubitantis (Mateneſi) sed omne dubium propulsantis.

Ex primo Sententiarum.

XXXIII. In 1. dist. 2. q. 3. quæritur, An Deus sit tantum vnus. Respondet Scotus: *In ista quæstione conclusio est certa: sed dicunt aliqui, quod hæc conclusio non est demonstrabilis, &c.* & in eadem dist. 2. q. 4. secundæ partis describit, *Ad secundam quæstionem, cum quæritur de Trinitate personarum in diuinis. Respondeo, quòd sunt tantum tres personæ: quod probatur; &c.* Assertiore solutissima de Vnitate, & Trinitate personarum diuinarum dubia non est, nisi apud te certa sunt dubia.

In 1. dist. 5. q. 1. *Quantum* inquit, *ad primum articulum, in quo Abbas Ioachim dixit Magistrum Petrum esse hæreticum, contradicit sibi Papa. Nos autem sacro approbante Concilio, &c.* Scotus tanquam constantissimum habet, quod ex indefectibili fide Petri procedit. In eadem distinctione dubitant Theologi, an Filius generetur de substantia Patris, vt de materia, vel quasi materia. Quid tu, Scote, omnium dubitator respondes? *Tenendo cum Doctoribus antiquis, qui omnes à tempore Augustini vsq; ad istum non sunt ausi in diuinis vocare materiam, vel quasi materiam, cum tamen omnes concorditer dicant, quod Filius generatur de substantia Patris. Dico primo, quòd Filius non generatur de substantia Patris, sicut de materia, &c.*

Dist. 11. quæst. 1. quæritur, An Spiritus sanctus

pro-

procedat à Patre, & Filio. pijssimè Scotus in principio corporis quæsiti scribit, quæ Bessarion in Concilio Florentino vsurpauit ad conciliandos latinis Græcos: postea subdit, *Quicquid sit de de eis, ex quo Ecclesia Catholica declarauit, hoc esse tenendum, sicut de substantia fidei; sicut patet extra de summa Trinitat. & fide Cathol. c firmiter. Tenendum est, &c.* *Bessarion in orat. tom. 4. concil.*

Et dist. 12. q. 1. sciscitanti, Vtrum Pater, & Filius spirent Spiritum sanctum, in quantum omninò vnū principium, satisfacit. *In ista quæstione planum est, quod Pater, & Filius sunt vnum principium Spiritus sancti; hoc declaratum est in Concil. Lugdun. sub Greg X. sicut patet extra de summa Trinit. & fide Cathol. & est hodie in 6. lib. Decretalium.* Hæc rata, certa, solida ex Primo sententiarum sufficiant. delibemus aliqua ex secundo.

Ex secundo Sentent.

In 2. distin. 1. quæst. 2. disputatur, An Deus possit aliquid creare: satisfacit Scotus. *Quantum ad istū articulum dico, quòd de nihilo, idest, non de aliquo secundum esse existentiæ potest Deus creare. & per consequens de nihilo, idest non de aliquo secundum esse essentiæ.* XXXIV

Item dist. 17. quæst. 1. inquit. *Circa istam quæstionem fuit vnus error quòd anima esset de substātia Dei producta.* & infra. *Hic error est nullus, quia qui concipit substantiam Dei, concipit eam, vt indiuisibilem, & inalterabilem, &c.*

Amplius distin. 23. q. 1. *Dico igitur ad quæstionem, ꝙ non potest fieri talis natura, siue voluntas, quæ sit impeccabilis per naturam; quia authoritates sanctorum sunt expressæ de hoc, &c.*

Et in 2. distinct. 37. q. 1. dum inquiritur, An Deus possit peccare, Scotus ait. *Ad argumenta quartæ quæstionis dicitur, ꝙ etsi peccatum sit à voluntate creata non tamen est à Deo, quia Deus non primò deficit, sed quantū est ex parte sua omnino non deficit.*

Ex

Ex tertio Sententiarum.

XXXV, Deinceps ex tertio Sententiarum aliquot promam authoritates, ex quibus luce meridiana clarior appareat certitudo Scoti circa credibilia: cum in tertio d. 1. q. 1. eam satis aperuerit. Si enim interroges, An Verbo humanitas vniri possit, respondet, *Supponendo partem affirmatiuam, tanquam articulum fidei principalem inter illa, quæ respiciunt temporalia; ad intelligendam istam possibilitatem, &c.*

In 3. d. 4. q. 1. Vtrum Beatissima Virgo Maria fuerit verè mater Dei, & hominis, hisce docet. *In ista quæstione conclusio est certa, sicut patet per Damascenum capite* 58. *Dei genitricem, &c.* Ibidem dist. 17. q. 1. de duabus Christi voluntatibus inquit: *Istam quæstionem soluit Damascenus cap. 60. quòd sicut secundum fidem firmiter tenendum est in Christo esse duas naturas &c.*

Vlterius in dist. 6. q. 3. scribit. *Tertia opinio tempore Magistri non fuit hæretica, sed postea tempore Alexandri est condemnata; sicut patet extra de hæreticis, Cum Christus.* Igitur ex Papæ damnatione, vel non damnatione, hæreticum, vel non hæreticum Ioannes Scotus dijudicat. An ne hoc est dubium? Tibi fortassè, non Scoto, prout liquidò cernis.

Item in 3. d. 23. q. 1, ait: *Ad quæstionem tamen dico, quòd oportet ponere fidem infusam propter authoritatem scripturæ, & sanctorum.* Et in 3. dist. 38. q. 1. lego. *In ista quæstione tenetur communiter ab omnibus, quòd ipsum mendacium sit peccatum: quod persuadetur ratione August. lib. contra mendacium. Stultum est credere illi, cui licet mentiri; sed multis est credendum, alioquin totaliter periret conuictus humanus, & manifestatio conceptuum, & affectionum mentis: igitur illis, quibus est credendum, non licet mentiri.* Audiant historici, eos alloquitur Scotus, nam historiographis est omnis posteritas cre-

ditura, nisi oppositum probetur: neq; enim potest de maiorum gestis notio conquiri facilius, quàm ex rerum gestarum historijs. Non licet ergo historico falsum cautè, vel incautè scribere; non illud, ne sciens, & volens mentiatur: non istud, quoad fieri potest, ne alijs deceptionis occasionem præter spem relinquat, vnde neque culpa vacant, qui segnes fuerint in earum, quas scripturi sunt, rerum veritate inuestiganda.

Ex quarto Sententiarum.

XXXVI

In quarto Doctor subtilis vberior, clarior, limitatior est, & sine controuersia vtilior: ita vt liber quartus tribus prioribus antecellat vtilitate, ordine, copia; in quo, cum bona omnium venia dixerim, Scotus de sacramento sacramentorum Eucharistia docēs, Scholasticis quibusuis apparet tum robustior, tum opulentior. Verum & quartus aliquot nobis loca suppeditabit ad Scoti soliditatem demonstrandā. Et quidem dist. 6. quæst. 9. cum de caractere loquens, nullam ab alijs allatam authoritatem, vel rationem efficacem esse ostendisset ad caracterem probādum, in corpore quæsiti loquitur. *Breuiter sicut habetur extra de hæreticis, Ad abolendam sentiendum est de sacramentis Ecclesiæ sicut sentit S. Romana Ecclesia. Romana autem Ecclesia videtur sentire caracterem in anima imprimi in Baptismo, sicut dicit Innoc. III. extra de Baptismo, & eius effectu, Maiores, &c.*

Similiter 4. distin. 11. quæst. 3. §. *quantum ad istū, &c.* & dist. 10. quæst. 3. in corpore. *Conclusio est certa cuilibet fideli, scilicet, corpus Christi esse in cœlo, & in Eucharistia.*

In 4. dist. 43. quæst. 1. §. De secundo articulo. *Sed pro nunc manifesta est conclusio ex veritate fidei: hanc enim veritatem tanquam articulum fidei exprimit tàm*

Sym-

Symbolum Apostolorum, Carnis resurrectionẽ, quàm Symbolum Nicenum, Et expecto resurrectionem mortuorum, quàm Symbolum Athanasij, Omnes homines resurgere habent cum corporibus suis. Istud autem valdè expressè habetur in multis locis scripturæ, vtpote Ioan. c. 5. &c.

Denique ad vmbilicum adduco rationem allato Doctore subtili in 4. dist. 43. quæst. 2. in fine: *Ex his apparet, quantæ sint gratiæ referendæ misericordiæ creatoris, qui nos per fidem certissimos* (nota, lege relege) *reddidit in his, quæ pertinent ad finem nostrum, & ad perpetuitatem sempiternam: ad quæ ingeniosissimi, & eruditissimi quasi nihil poterant attingere; iuxta illud, quod adductum est de Augustino 13. de Trinit. 9. in fine, quod vix pauci magno ingenio præditi vacantes otio, &c. Ad indagandam solius animæ immortalitatem potuerunt peruenire. Sed si fides adsit, quæ est in eis, quibus dedit Iesus filios Dei fieri, nulla quæstio est, quia ipse suos credentes in hoc certissimos reddidit, &c.*

XXXVII. Sed iam sit modus, ne mihi Scoti codex sit transcribendus; constetq; nobis, Io. Duns non dubitasse de Christianis dogmatibus secundum rem. Non ambigit de reuelatis à Deo Scotus, sed de humanis inuentis. Consule primum dist. 41. quæst. 1. sub fine corporis. *De istis*, inquit, *opinionibus omnibus, quia Apostolus videtur disputans de ista materia ad Rom. in fine quæstionis totum imperscrutabile relinquere, O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ, Dei, &c. Ideò ne scrutando de profundo in profundum eatur. &c. Eligatur quæ magis placet.* Cunctatur Scotus, fateor, hæsitat in opinionibus hominum, sic in 2. dist. 1. q. 3. in primo d. 26. q. 1. in 3. dist. 14. q. 3. & sæpius fecit; nam quæ diuini iuris ab his, quæ humanæ excogitationis discreuit subtilissimè: hæc sub dubio reliquit; non illa. Quapropter aperta calumnia his Latomi versibus concluditur.

Qua-

Quæcunq; humani fuerant, iurisq; sacrati,
In dubium veniunt cuncta, vocante Scoto.

Quare id, quod Sco. in 4. dist. 21. q. 2. litera M. de quodam carmine censuit, nos quoq; de hisce carminibus censebimus. Sic autem Scotus. *Reprobandus est ille versus,*

Est hæresis crimen, quod nec confessio calat.

Non quin metrum sit bonum, sed sententia est falsa. Nequè iniuria Ioannes Duns in humanis nutat assertis: præsumptionis nanque est eadem certitudine humana, & diuina credi velle; Scotus & à præsumptione longè abest. & humanam temeritatem potenter retundet, quando talem poposcerit fidem, qualem non habet. Diuino decreto simpliciter assentit Scotus, humano non item; est quippe Deus verax, omnis autem homo mendax.

Porrò duas ob causas dubitare optimum est in humanis assertis, quando credendis adhærescunt: primò quia omnis opinio est cum formidine de opposito, secundò quia omnis opinio circa res fidei debet esse cũ plenissima præparatione ad assensum oppositi, si Deus oppositum per Sedem Apostolicam sanxerit. Nonnè & Doctor subtilis hoc solidissimè in 4. dist. 5. q. 1. ad vltimum referauit? sed præstat eius textum referre. *Alia sunt, quæ nec necessariò sunt explicitè credenda, nec ab istis, nec ab illis: quia non adhuc illorum veritas est declarata, & determinata per Ecclesiam: cuiusmodi sunt multæ conclusiones necessariò inclusæ in articulis creditis sed antequam sunt per Ecclesiam declaratæ, & explicatæ, non oportet, quemcunq; eas credere: oportet tamen circa eas sobriè opinari, vt scilicet homo sit paratus eas tenere pro tempore, pro quo veritas fuerit declarata. Hoc modo dico, quòd baptismum esse sacramentum nouæ legis necessarium ad salutem statim erat de veritate fidei Christianæ, quia expressè habitum est in Euangelijs:* XXXVIII

sed

sed quòd ab hæreticis poterat conferri, non sic statim expressum fuit, immò nec tempore Cypriani declaratum. Propter quod circa illam veritatem baptismi declarandam multum laborauit August. in libris suis, vt de vnico baptismo, & contra Donatistas. Vnde si Cyprianus ità sensit, scilicet, apud hæreticos non esse baptismum, quòd tamen promptus esset sentire animo circa hoc, quod Ecclesia determinauit, in nullo errauit, nisi fortè venialiter peccando, quia nimis asseruit illud, ad quod nec authoritatem, nec rationem cogentem habuit. Ratio enim sua nihil valet, scilicet, quod quis non habet, non potest dare, quia baptizans non dat gratiam, sed Sacramentum, & illud habet in virtute, quia habet ordinem. Et hoc modo fortè innuit August. eum peccasse venialiter, &c. Hanc ob causam Scotus dubitat, non asserit, ne in errorem, neve in veniale peccatum incurrat.

XXIX Atque in ijs ancipitem esse, Scoto vehementissimè profuit, siquidem in 3. dist. 3 disquirens an B. Virgo à labe originali præseruata fuerit, timidè loquens, & humilitatem in respondendo, & zelum, atque pietatem in sentiendo luculentissimè demonstrauit, medio quæstionis in hæc dicta concluso. *Quod autem horum trium, quæ ostensa sunt esse possibilia, factum sit, Deus nouit. Si autem Ecclesiæ, vel authoritati Sanctorum non repugnat, videtur probabile quòd excellentius est attribuere Mariæ.* Vtinam capitosi sectarij, aut etiam audaculi quidam Theologi tantam decernendo seruarent modestiam: Illi namque semper cum Ecclesia essent, isti semper cum virtute. Scotus dubitat vtique, vt væ illi si non dubitasset: cum ob dubiam locutionem ingentes in eum commotæ tempestates, & fabulosa hæc de ipsius doctrina, & moribus, vita, & morte nata historia, sint argumēto malorum, quæ passurus erat, si asseruisset, qui non asserendo tanta passus.

XL. Transgredior ad alterum dubitandi membrum, quo

quo Scholaſticus dubitat de ſupernis effatis. Nec oſtendam, à Scoto in dubium non omnia reuocata, ſi enim hinc ſummas Theologicas Alenſis, & Aquinatis, illinc Scoti ſententias expenderis, offendes quam plurimas quæſtiones ab illis diſcuſſas, ab hoc ne propoſitas quidem: vt de peccatis mortalibus, & eorum oppoſitis, de Cardinalibus vittutibus, earumq; partibus, de Purgatorio, de Indulgentijs, de Eccleſia, & capite ipſius. Moliar igitur oſtendere, modum ſcholaſticum malum non eſſe, nec malæ mortis ratio nem, id, quod penè incidit cum ſenſu connexionis pridem expenſæ numero *30*. Modus ſcholaſticus ergo, quo ſacra per modum dubitationis proponũtur, & in vtranque contradictionis partem ventilantur: mox veritas declaratur, confirmatur, defenditur, incredibile eſt, quantum conferat.

XLI. Eo probè credibilium terminos definiri, in veritates componi, vel diuidi, ac tertiò ex veritatibus conclusiones educi præclarè inſtruit S. Thom. prima part. q.*1*. Eo iuxta S. Bonauenturam propoſita veritate Catholica quæruntur media neceſſaria, vel probabilia ad fidem roborandam, reſponſiones, vel veſtigantur ad hæreticorum ſophiſmata eliminanda, rationes indagantur ad hæreſes conuellendas. Eo cæleſtia dicta à terrenis abiunguntur, ne inter credenda irrepat vel error, vel opinio: ſacrarum Literarum declarantur obſcura, dura molliuntur, aduerſantia ſpecietenus in concordiam rediguntur, ſecundum Scotum *3*. diſt.*24*. q.*1*. Cuius modi vtilitates Doctor Seraphicus quæſtio *3*. Prologi egregiè complectitur, nam infidelibus prodeſt, dum impedimenta fidei ſub mouet; fidelibus infirmioribus prodeſt dum propulſatis dubijs infirmam fidem confirmat: firmioribus prodeſt, quos credita intelligere facit, & ſolatio ſancto demulcet, dicente Bernardo; Nihil libentius intelligimus, quam quod fide credimus. Eo denique *Bern. l. 1. de cõ ſid. poſt iniiũ.*

modo

modo plurimis hæreticis,& hæresibus aditus præcluditur: quia Scholasticorum omnes præuidere, omnibus prouidere cauillationibus interest;quo fit,vt argumenta, quæ de nouo apud segreges emergunt, iam putida, & antiquata Scholis inueniãtur priusq; soluta, quàm inuoluta: vnde Scholastici inanem illam gloriolam, ad quam ardentissimè magistri sine magistro inhiant,eisdem excutiunt.

XLII. Seuerus iste disputandi modus,quo relictis verborum fucis fides illustratur, vel hoc nomine Catholicis omnibus laudandus, quod hæreticis est infaustus omninò,eoque vsum esse sectariorum arbitror profectò neminem. Neque id mirum: nam aut veris,aut verbis munienda scripta; in hæresi nulla veri firmitas: in methodo scholastica nulla verbi venustas. Actum est de hæresi proculdubio, si ad lapidem scholasticum examinetur; tum apparet lupus absq; ouis pelle,tum sathana figuram angeli lucentis exuit, venenum aspidum sine mellinio nemini gustabile inuenitur. Itaque hunc morem differendi non modo licitum,verum etiam valdè proficuũ, & necessarium, qui reprobet, catholicis infensus hæreticorum fautor deprehenditur.

XLIII Vnum tantum,& pergo. Dicere posses,Matenesi, te non posuisse Scotum dubitandum circa Diuina, sed creata: nec re, sed modo. Teneo; at subiectum & prædicatum tui antecedentis discutio; subiectum est *Omnia*, prædicatum, *Vocare in dubium*. sub omnibus veritates quoque catholicæ sunt, nisi eas, vel ab omnibus, vel à veritatibus eximas. Et certè de his intellexisti, quia dubium malum,tanquam malæ mortis radicem,in Scoto reprehendis: atqui de veritatibus creatis,quà tales,dubitare non est malum lethi demeritorium infelicis. De prædicato verò te breuissimè compellabo. Aut arbitraris, Scotum de credendis realiter dubitasse,aut modaliter;si primũ,

iam

iam viro fideli infidelis notam inussisti; si secundum, & hoc improbum census (quia quod malum non est, malæ mortis ratio esse non potest) tu ipse erras. Et quidem te secundo sensu intelligere vereor; nam de illo dubio loqueris, quo Scotus dubitat: Scotus non dubitat realiter, prout circa supernaturalia latè deduxi; sed modum dubitandi subit, dum scholasticè ambigit, non ambigens, impugnat non impugnans; ergo dubitandi modum scholasticum carpis, cumque VVitcleffitis in Concilio Constantiensi percelleris.

CAP. VI.

Omnia naturalia vera, neque re, neque modo à Scoto fuisse dubitata.

QVoniam Doctor Subtilis pauca ex alijs facultatibus, longè plurima ex Theologia in quæstionem exposuit: pro comperto habeo ex dictis eum non omnia in dubium reuocasse, quæ ad naturales pertinent veritates. Verùm vt omnem ambigendi occasionem tibi amputem, quàm breuissimè repandam Ioannem Dunsium re ipsa in incerto non habuisse omnia. Arcesse Scotum in 1.d.3.q.4. in qua, data opera, academicos exagitat, eo quod nos non posse naturaliter vllam veritatem certam, & sinceram tenere opinarentur. Oppositum de triplici cognoscibilium genere tuetur Scotus, nempe de principijs per se notis, & conclusionibus euidenter ex principijs emergentibus: de cognitis per experientiam, & de actibus nostris. De quibus nos naturaliter certitudinem infallibilem assequi posse protestatur iste omnium dubitator. Imò vix inueni vnam conclusionem naturalem, quam in æquilibrio, atq; vt aiunt, problematicam reliquerit. Ea est in quolib. 15. quum XLIV

indagat, sit ne agens intellectus principiũ actiuum actus intelligendi, nec ne, sed possibilis.

XLV. Ad hæc, Ioannes Scotus Peripateticus egregius Peripateticorum Principi addictissimus omnia, quæ Aristoteles rata habuit, vt rata complexus est. At quàm multa illa? Ergo in paucissimis naturalibus veris Scotus ambigit. Sed rem iusto clariorem vberius explicare non decet: postula tantum ab aduersarijs Scotistarum, an contra eos quippiam Scotus asseuerauerit; inde etenim efficacissimam refutationem tui antecedentis reportabis.

XLVI. Ad figuram dubitantis examinandam conuertor. Conuenit inter Scotistas, Ioannem Scotum in libros nouem metaphysicorum quæstiones reliquisse: in logicam permultas sub Scoti nomine circumferri, sed paucas tanquam legitimas agnosci. Concedamus tamen omnes illas, quæ Dunsio ascribuntur, disceptationes Dunsianas esse: num propterea de omnibus dissidia excitauit, dubia proposuit, lites commouit? De cælo, de generatione, meteoris, paruis naturalibus, geometricis, arithmeticis, de medicina, de iure nullas disputationes conscripsit. Inane est igitur dictu, omnia vera, quæ intra naturæ ambitum concluduntur à Scoto in dubium vocata.

XLVII Quæ omnia tametsi vocasset ad filum, non ob id promeritus esset tetram illam mortem. Nonnè Aristoteles dialecticam facultatem in hunc vsum tradidit, vt de quouis problemate in vtranque partem disputare valeremus? Lege primum Priorum cap. 1. & 1. Topicorum cap. 1. An id malum? audi Aristot. in cathegoria eorum, quæ sunt ad aliquid inclamantem: *Dubitasse de horum vnoquoq; non est inutile*. Audi in 1. de cælo contextu 101. probantem dubitationem, qua vtriusq; partis rationes percipiantur. *Demonstrationes*, inquit, *contrariorum dubitationes de contrarijs sunt. Insuper & dicenda magis creduntur, si sen-*

tentia.

tentiarum earum, quæ in controuerſiam veniunt, iura prius fuerint audita: abſentes enim condemnari minus vtiq; videbuntur; etenim eos, qui ſatis iudicauerint veritatem, non aduerſarios, ſed arbitros eſſe oportet. Audi etiam in 3. Metaph. tex. 1. doctiſſimè differentem. *Ad illam quæ quæritur, ſcientiam, neceſſe eſt in primis nos percurrere, de quibus primò dubitandum eſt. Hæc autem ſunt, & quæcunq; de eis aliter quidam exiſtimarunt, & ſi quid vltra hæc prætermiſſa ſunt. Eſt autem operæ pretium aliquid facultatis habere volentibus, benè dubitare: nam poſterior facultas ſolutio eorum eſt, quæ antè dubitata fuerunt. Soluere autem non eſt, cum nodus ignoretur. Sed intellectus hæſitatio manifeſtum hoc de re facit, quatenus enim dubitat, eatenus ſimile quiddam ligatis patitur; vtroq; nanq; modo impoſſibile eſt ad vlteriora procedere. Quare omnes primò difficultates ſpeculari par eſt, & horum gratia, & propterea quod illi, qui quærunt, niſi primò dubitent, ſimiles illis ſunt, qui quonam ire oporteat, ignorent. Et ad hæc neq; vtrum inuenerint, quod quæritur, an non, cognoſcere poſſunt: finis etenim ijs, quidem non eſt manifeſtus, illi autem, qui antea dubitauerit, pateſcet. Item melius ſe habere neceſſe eſt illum adiudicandum, qui tanquam aduerſarios omnes vtrinque rationes oppoſitas audiat.* Hæc Ariſtoteles, qui & impleuit librum tertium Tranſnaturalium dubijs, pro vtraque contradictionis parte. Hinc facilè prouocaueris logicos, phyſicos, ac metaphyſicos aduerſum te, ſi dubitationes perperam afferri concluſeris; contra quam Philoſophus ſenſerit. Abundè iam meo muneri ſatisfeci, atque Mateneſianum illud antecedens quouis in ſenſu veritate carere demonſtraui. De his hactenus.

CAP. VII.

Mors, funus, bustum Ioannis Dunsij considerantur.

Matenesius. *Mors quoq; eius in dubium vocata est : apoplexia enim correptus, exanimem putantes, nimis festinato funere ad sepulchrum in choro sui Ordinis deferunt.*

VEGLENSIS.

XLVIII. QVa ratione mors in dubium vocata, & à quo? Si enim à nullo dubitatum, neq; dubium quicquam est. An intelligis ita, vt qui prius certo sibi de Scoti morte persuaserant, posterius dubitauerint? Cur prius certos, posterius incertos arbitraris? Certos dices, quia apoplecticum viderunt, quia in chorum tulerunt, quia in sepulchrum intruserunt. Assentior. Incertos, quoniam audiere mugitum, pulsum exhorruere, caput elisum inuenere; non assentior. Num quem falsum reperi in tempore, falsum in Pontifice, falsum in Rege, falsum in Scoti voluntate, falsum in cognomento, falsum in antecedente, falsum in consequentia, veracem in consequente existimarim? absit. Mors Scoti certa, primum: funus dilatum, secundum: sepulchrum pristinum diuersum, esto tertium: de quibus nunc tecum. Reliqua de regressu, mugitu, pulsu, elisione non tàm contra te (tametsi & contra te) qui non es author, quàm contra Iouium agitanda. Te nunc, aliàs alios interpellabo.

XLIX. Ad primum reuertor. Scoti mors non dubia, sed certa fuit, non falsa, sed vera, non putata, sed realis; id ex Medicorum peritia, discipulorum præstantia, ex fratrum colligitur multitudine. Medicos iudiciũ ferre de apoplexia certum: alioquin temerè Scotum apoplexia correptum assereres. Eorum est de sanita-

te,

te, & ægritudine, vita, & morte censura.

Quod medicorum est
Promittunt medici, tractant fabrilia fabri.

Medicus iudicauit Scotum apoplexia mortuum, tu viuum; vtri credendum? At errant Medici: quandoque bonus dormitat Homerus. Vtique: nunquam igitur & nulli medico credendum. An censendum est, eos in pluribus non errare? Te itaque asserentem errasse medicos, medici errare conclamabunt. Conuincat erroris, qui prætendit errorem.

Accedit, Ioannē Duns plurimis fuisse discipulis tū ex religione, tum ex sæculo circumsæptum, prout par est de tanto viro credere; sanè de fratribus in medio est, quandoquidem nullus lector à religione destinatur sine auditoribus. Et Scotus habuit præcellentissimos, qui pro ingenij viuacitate, ac eruditionis affluentia non omninò iudicio caruissent in morte, ac sepultura Doctoris cognoscenda.

Tertiò in hoc ipso nostro Conuentu Coloniensi feruente populorum deuotione in Beatum Franciscum, fulgentibus doctrina, & operibus Franciscanis, ducenti, & vltra numerabantur Scoti tempore fratres. Omnes decepti tamen, tu verò indeceptibilis. Omnes medici, discipuli, fratres mortuum dicunt, Iouiani non dicunt; ergo Iouiani verum dicunt? Imò non dicunt. Potioris testimonij sunt præsentes, quàm absentes. Qui autem certi fuerant, non habuerunt causam dubitandi posterius, nam sepultura terrea (Scotus quippè in terra sepultus) terrorem omnem ambiguitatis depellit.

Secundum ostendo. Quæ fratres Minores alijs fratribus officia persoluere consueuere in exequijs, ea fratri Ioanni Duns persoluisse non est obscurum: quæ item alijs Doctoribus iusta soluebantur, ea Doctori subtili quoque reddita fuisse tanquam clarum suppono. Fratres igitur mortuum fratrem lauant, in L.

choro, vel capitulo noctu excubantes seruant, die sequenti missæ oblato sacrificio, & precibus Ecclesiæ funeralibus profusis sepulchro dedunt. Doctores verò, præsertim insigniores, in feretro libris circundatos seruant vsque ad vesperas, vt minimum: deinde processione, laudatione, & præcibus solemnioribus parentant, ac tandem in sepulturam recondunt. Nec fratres in fratrem iniquos, nec discipulos in talem, ac tantum præceptorem ingrati animi vitio laborantes autumem: quin hæc eadem in Ioannis Dunsij exequijs obseruauerint. Quo fit, vt prior pars de vera, reali, certaque Scoti extinctione, certior euadat: nam & calor ablutionis, & frigus noctis, & rumor multitudinis, & dilatio temporis aliquod in viro iuuene vitæ indicium, si vita infuisset, præstitissent. Nec mouet, quòd aliqui longiore tempore non mortui perdurarint: nisi velis omnia defunctorum cadauera octo, vel quindecim diebus exhumata, domi retineri. Nil singulare in Doctoris subtilis morte euenisse coniector, quoniam toto illo sæculo) quantum videre licuit) historici nihil de re ista scripserunt; expectabatur quippè Iouius, qui post ducentos, & amplius annos nullius authoritatem secutus, fabulam à maleuolis quibusdam confictam, vt sentio, & à scriptoribus neglectam astrueret. Tarde venit.

L I. Tertium dispungo. Scito, Matenesi, sepulchrum Ioanni Dunsio non fuisse constructum antequam moreretur, neque inscriptiones appositas de mortis tempore ante mortem: nec enim vaticinari poterant Franciscani, eum Coloniæ moriturum, qui neq; Oxonij lector, neque Parisijs Regens decesserat: sed primò sepultus fuit humatus, quemadmodum & cæteri fratres sepeliebantur in terra, postea lapis ei superpositus, deinde gliscente Subtilium gloria in medium chorum translatus. Duo verò sepulchri Sco-

tici loca mihi sunt satis perspecta, alterum est in medio chori Ecclesiæ Minorum sub campana, alterum ante introitum Sacristiæ circa altare trium Regum. Hæc autem patrocinio duplici fulciam, primum nactus sum in chronico Hirsaugiensi opere profectò eximio inter historica Trithemij, quod sub anno 1308. inquit. *Anno prænotato, sexto idus Nouembris obijt in Colonia Ioannes Scotus Doctor subtilis Ordin. Minorum, ibidem in suo Conuentu Ad introitum Sacristiæ sepultus; qui quanta scripserit, quàm subtilia, & profunda in Theologia receptiua, & omnes Theologi nouerunt, & nos in libro nostro de Ecclesiasticis scriptoribus annotauimus.* An autem Trithemius id ex propria cognitione tradat, qui sæpius Coloniæ fuit: an potius ex aliquo eorum, quos recenset in præfatione Hirsaugiensis chronici, hoc prompserit, & in primis ex Gotfrido Monacho Sancti Pantaleonis in historia Coloniensium, qui in manus meas non peruenit, nondum constitui. Hic prior tumulus; posterior verò, & honoratior in choro apparet ex chronicis Coloniensibus anno 1499. excusis Germanicè, quæ de Doctore subtili ad annum 1308. ita loquuntur. *Et sepultus est apud Minoritas in choro sub campana, prout declarat superscriptio apud suum sepulchrum.* Sed quo tempore in chorum primitus translatum Scoti corpus non compertum. Cæterùm quod opinor, exprimam: conijcio etenim ex amica æmulatione inter Dominicanos, & Franciscanos intercedente; cùm Albertus Magnus in medio chori Coloniæ apud Dominicanos, Ioannes Duns apud Franciscanos requiescant; Ioannem paulò ante, vel post Albertum translatum. Porrò Albertus translatus est Anno Domini 1483. tertio idus Ianuarij, vt in eius vita Coloniæ impressa ab innominato Dominicano scripta reperitur.

Adstipulatur secundo loco epitaphium Ioanni L I I.

Scoto appositum. Nam illud, quod nunc æneis renidet literis cultum sapit moderniorem, ex ipsa ratione carminis, & ex compositionis æuo; nimirum anno 1513. æneum tegumen Scoti tumulum honorauit. Ideò animum ad antiquioris epitaphij disquisitionem impellentem secutus, & penè spe inueniendi defectus, tandem in bibliotheca nostra Franciscana ad dexteram ingredientis inter literas G. & H. in tertio pluteo librum quendam inueni manu scriptum, in quo præter tempus Scotici obitus, etiam hæc erant adiecta.

Epitaphium Scoti.

Clauditur hic riuus, fons Ecclesiæ, via, viuus,
Doctor iustitiæ, studij flos, arca sophiæ.
Ingenio scandens, scripturæ abdita pandens.
In teneris annis fuit, ergo memento Ioannis,
Hunc Deus ornatum fac cælitus esse beatum.
Pro patre translato modulemur pectore grato,
Dux fuit hic cleri, claustri lux, & tuba veri.

Adiunctio Epithaphij sepulturæ eius.

Hic lector Scotus subtilis sit benè notus,
Doctor humi stratus, hac subq; nola tumulatus
Pro quo orate, Christi veniam flagitate,
Dicentesq; pie, tu summe Deus miserere.

Quo loco placet animaduertere, quartum & quintum metra huius cœnotaphij apud Tossinian. lib. 3. Histor. Seraph. & ex ipso apud Henricum VVillot in Athenis Orthodox. solidalit. Francisc. restituenda esse, nam apud hos rithmum in quinta, & sexta syllabis cum penultima, & vltima iuxta leonini versus dimensum non deprehendes, Illud verò constat, epigraphe primum nunc allatum longe magis cum Scoti temporibus congruere, quemadmodum ex cænotaphio Alexandri Alensis, Alberti Magni, atque plurimorum sapientiæ, ac virtutis procerum conspicitur. Præterea constat, Scotum prius fuisse

su-

tumulatum alibi, postea vero sub nola, seu campana, de qua mentio fit in adiectis quatuor versiculis, eo scilicet, quo Scoti ossa transportata sunt, tempore.

Congruit propterea cum prænotatis historijs relatum epitaphium, ex quo eruitur, tempore chronici Coloniensis, Dunsianas reliquias in medio choro quieuisse. Anno iterum 1509. erutæ post excelsius altare sunt seruatæ, dum sepulchrum, quod præsenti æuo superest, ædificatur, & auricalcho tegeretur, in quod anno 1513. die 16. Augusti denuò repositæ fuere. Cuius rei chirographum in Sarcophago arcula plumbea inclusum fuerat; sed ab admod. R. P. Commissario Magistro Iosepho Pisculllio Melphiensi (qui postea & Minister Generalis Ordin. Minor. Conu. & Episcopus Ecclesiæ Catanzariensis) educta, in archiuio Conuentus huiusce reseruata est cum instrumento à me lecto. Demum Reuerendiss. P. Generalis Mag. Iacobus Bagnacaballensis hoc anno 1619. die 13. Ianuarij Dunsiana effodit ossa præsentibus Illustrissimo, & Reuerendissimo D. D. Antonio Albergato Bonon. Episcopo Vigiliarum, & Nuncio Apostolico pertractum Rhenanum cum potestate Legati de latere: Reuerendissimo Domino D. Othone Gereon Episcopo Cyrenen. & Suffraganeo Colonien. Reuerendiss. P, Cosma Morelio Hispano Dominicani instituti, Coloniæ Inquisitore aduersus hæreticam prauitatem, atque alijs pluribus. Tum inuenta sunt, ossa in lapidea pila trium palmorum longitudinis, non quidem in sepulchro, sed ad caput sepulchri. Die sequenti tentatum sepulchrum, humoq; oppletum est deprehensum coram clarissimis Doctore Thoma Aubel Coloniæ Matemat. ordinario, & D. Theodoro Herl Iuliacensi iuris Licentiato, & eximio Dom. Rugero Hagens Colonien. testibus peculiariter accitis. Tunc eruderatum LIII.

tum

tum fuit monumentum, & in cameræ formam ædificatum: reliquiæ Doctoris subtilis in arca plumbea clausæ, & domum æternam introductæ iussu eiusdem Reuerendissimi Patris die decimaquinta eiusdem Mensis Ianuarij 1619. prout superius attigeram, fuerunt.

L I V. Ad hæc de genere mortis Dunsianæ probabilior mihi est sententia dicens, eum apoplexia sublatum è viuis: Sed nec ea est penitus certa. Mors est certa, incerta vbi, quomodo, quando: incerta hæc ante, non post fatum. Non sic in Scoto. De Scoti morte tempus est certum, nempe ann. 1308. die 8. Nouemb. Certus locus Colonia videlicet, & Franciscanorum Conuentus. Modus tamen, bone Deus, quam mirè euariat apud authores.

Volaterranus Scotum graphijs confossum à discipulis opinatur.

Sabellicus in contemplationem raptum pro mortuo tumulatum.

Nurembergensis in chronico apoplexia mortuum, & sepultum.

Iouius apoplexia correptum, non mortuum, sed eliso capite perditum.

Genebrardus lethargo obsessum, & manibus voratis mortuum repertum in sepulchri gradibus.

L V. Ego tertiam opinionem tolero, reliquas confictas censeo, tum ob nouitatem, tum ob distantiam, ob nouitatem, inquam, quoniam ferè tertio Scoti sæculo natæ sunt: ob distantiam, quoniam Germani scriptores, vt Abbas Tritemius, & author chronici Colonien, nihil tale prodiderunt: Nurembergensis, & Huillelmus Eysengreinius Spirens apoplexiam commemorarunt, reliqua neglexerunt, vt sequenti capite patebit. Nec mirum si Scotici morbi genus lateat, cum etiam plurimorum Principum, & in Regularibus plurimorum Generalium ægritudo prorsus ignoretur.

ignoretur. Quis mihi enarret modum, quo mortuus est Ioannes, seu Gu lielmus Vaaro Scoti præceptor? aut quò obijt Gonsaluus Scoti æuo Generalis? Quanquam & Scotici finis modus non omninò ignotus fuerit, cum in tabula ad sepulchrum antiquitus pendente dicatur, spontanea, nō coacta morte obijsse.

CAP. VIII.

Circunstantiæ Scoticæ mortis refelluntur.

Matenesius. *Qui de in morbi violentia cessante ad se reuersus, pulsato frustra sepulchro, & miserabili mugitu edito, elisoq; tandem capite perijt Coloniæ. Cui aliquis Poetarum, &c.*

Quod nulli vnquam hominum accidit, Viator, &c.

Latomus aliud addidit.

Quæcunq; humani fuerant, iurisq; sacrati, &c.

VEGLENSIS.

FAlsorum aliqua sunt aperta, aliqua occulta: sed eum, qui fallitur in apertis, quis credat in occultis de re eadem non falli? Epitaphium Scoticum est Coloniæ præsens & apertum: & in eo defecisti; Acta Scoti intra sepulchrum occulta, & præterita: & in eis non deficies? Si annum in Bzouio correxisses, locum appinxisses verum, falso remoto epitaphio genuinum subiunxisses: tunc demum, apud lectores, quam huic figmentum fidem optas, comparasses. Non permisit veritatis mater, non filius veritas, tam pulchris coloribus falsum exornari. LVI.

Falsum vero esse ostendam tum affirmando, tum negando id, quod narratur. Negando primùm: propterea quod historici de aliqua scribentes persona in primis notant, quæ illi contingere rara summa, LVII.

hor-

horrenda. Sed quam horribile bis mori? viuentem ſepeliri? reuiuiſcentem ſeſe interficere? ſepultum diù opem implorantem non adiuuari, idque à fratribus, quorum in chorum (tu enim in choro tumulatum aiebas) frequens acceſſus, diuturna mora? Nunc ergo produc in primo ſæculo Scoti, hoc eſt à nato Christo 14. aliquem tantæ, tamque atrocis calamitatis teſtem hiſtoricum: produc ex altero ſæculo ab anno ſupra milleſimum quadringenteſimo ad quingenteſimum aliquem aſſertorem. Aut ſumma ſcribentium de Ioanne Dunſio negligentia, aut Iouiana hæc narratio falſa. Scripſere verò de Scoto aliqua ipſius diſcipuli. Vnde efficaciſſimum erumpit argumentum: quòd Guglielmus Okam, acerrimus Doct. ſubt. inſectator, qui nullam doctrinæ Scoticæ partem labefactare non tentauit: nunquam tremendum iſtud funeris genus de Ioanne Scoto commemorarit, quod legerim; ſed qui manibus, & pedibus, velis, & remis, equis, atque quadrigis Scotum ſubuertere conatus eſt; potentiſſimum hoc tormentum, & robuſtiſſimum neutiquam fuiſſet omiſſurus. Hoc vnum me ſuper omnia à teterrimo hoc mortis genere abducit. Scripſere item Anto. Andreas, Bartholomæus Piſanus, Memoriale ordinis Minorum, Archiepiſcopus Florentinus, Chronicum Colonienſe, & alij plures, quorum nullus tàm truculentum mortis genus commemorat.

LVIII. Affirmando etiam, quod dixi, patefaciam. Primò atteſtatione publica tabellæ olim ad ſepulchrum poſitæ, cuius hi duo verſus conſiderentur.

Tempora post Christi propria dulcedine lethum
Venit atrox raptim carcere compoſito.

Raptim nunc, an lethum atrox propria dulcedine venerit in eum, qui grauiſſimas per anguſtias adactus ſit ad inferendam ſibimet violentam mortem.

tem, Mortuus sit Ioannes Dunsius raptim (forsan apoplexia peremptus) spontè ingruente morbo; non refractaria, & violenta occisus nece.

Adducam prætereà testes aliquot (etenim non sunt falsorum nubes tàm crassæ, vt omnibus omninò veritatis solem obstruant) veram de Scoti fine ponentes sententiam: oppositam verò negligentes: Ita Possevinus in apparatu sacro, qui scriptorem actis indagandis plurimum diligentiæ adhibuit, inquit. *Deniq; apoplexia correptus ex hac luce migrauit, die 8. Nouembris 1308. Coloniæ Agrippinæ sepultus in Cœnobio fratrum Minorum. Quamuis à plerisq; existimaretur viuus fuisse humatus. Ferunt enim diem totum, & amplius immobilem interdum sedere solitum sensibus sopitis, mente nimirum rapta in altissimarum rerum contemplatione, atq; ita demum ab hominibus eius rei nescijs festinato funere pro mortuo elatum.* Attende dicta, aliquid asseruit, aliquid respuit: apoplexia raptum docet, loco, & tempore verissimè designatis, resectis omnibus Iouij appendicibus; mox refert opinionem Sabellici, & relinquit.

Gulielmus Eysengrenius Spirensis in catologo testium veritatis, de Ioanne Dunsone scribit. *Moritur in Agrippinatum vrbe Colonia ex apoplexia anno 1308. ibidem apud Minores sepultus.*

Chronicum Nurembergensis ait de Ioanne Scoto breuissimè id, quod Bergomensis in supplemento, & Appendix speculi Histor. Vincentij Belluacen. lib. 31. cap. 26. ad verbum approbant. *Deniq; apoplecticus interijt, quamuis à plerisq; putetur, quòd viuus fuerit sepultus.* Hic planè cernis, alterum ab authore approbatum, alterum de viui sepultura relatum, sed relictum. Concurrentibus hisce viris in supremo Scoti morbo cum Iouio, suspicor, Iouium, vt fucum faceret veritati, hanc in-

infirmitatem Scoti recepiſſe, reliqua de ſuo confinxiſſe.

LIX. Nec ab re fore arbitror, ſi aliquot rationibus priorum hiſtorias corroborauero. Prima ratio ex narratis Iouij, Bzouij, & Mateneſij prompta eſt: ſiquidem communi opinione conſtricti, communi vulnere petendi, Narrant autem à Scoto ſepulchrum pulſatum, mugitum editum. Mugitus bouis, latratus canis: cur ille Scoto aſcribitur, niſi vt bos dicatur? Scommata iſthæc patimur, & ſuſtinemus. Sed pulſum, atq; gemitum cenſes ne auditos, an non? Non auditos? ergo falleris. Auditos? Igitur Scoto ab audientibus, & conſolatio, & auxilium allatum. Sanè Franciſc. C. Florentin. inuerſione ſuppliment. chronic. Italica ann. 1520. ait ſe legiſſe, quòd Scotus fuerit viuus è ſepulchro eductus .ſ. in fabulis quilibet ſymbolum dat, vt in cænis. At iſte ſodalis iucundior eſt, quam Iouius.

LX. Ad hæc aſtruunt Ioannem Scotum eliſo capite perijſſe: à quonam eliſo? nempe à ſeipſo; nam idem caſus agens eſt in tota conſtructione ſubintellectus: pulſato ſepulchro, videlicet ab ipſomet Scoto pulſante: miſerabili mugitu edito, hoc eſt ab ipſo edente: eliſo capite, nimirum à Scoto ſeipſum elidente, vt ſcilicet animam, & corpus Dunſij peſſundata crederemus. Imò & Ioannes Caſus Oxonienſis exlex homo in Summa Dialecticæ perorando, authores, è quibus opus concinnauerat, memorans ait. *Quibus velim addere duos, Scotum, & Burlæum, ſi elegantula huius ætatis aures non offenderem; ſed ferunt, Scotum in ſepulchro ſuum ipſius excuſſiſſe cerebrum, ſuæq; curioſitatis iuſtam luiſſe pœnam: quare illum vt ſpinam, & vrticam (quæ nuda ingenia pungunt) aut cautius tractandum, aut prorſus à catalogo veterum delendum eſſe ſuadeo.* Hæc eſt illa concluſio ſummopere à Scoti aduerſarijs expetita: *Deleatur Scotus à catalogo Scriptorum;*

ptorum; quam tamen nec assecuti sunt, nec vnquam se sperent assecuturos. Ex his elucet, Dunsium tanquam crudelissimum sui ipsius homicidam depingi. Profectò percussio casu facta vix, ac nè vix quidem in vrna & arcta, & breui hominem interemisset; sponte igitur iuxta tuam piam misericordiam Scotus sese eliso capite necauit. Ergo volens perijt, tu nolentem dicebas: non respondent vltima primis.

Nunc autem exploratum est, eius, qui sibi mortem consciuerit, & vniuersalius eius, qui cognoscatur in peccato mortali decessisse & corpus, & animam plecti: corpus quippe è sacris locis eijciendum, & si iniectum sit exhumandum, anima sine vlla Ecclesiæ precatione, aut propitiatorio Missæ sacrificio relinquenda. Si quis verò præsumpserit vel corpus in sacro retinere, vel pro anima sacrum offerre, is diuinæ maiestatis reus, & ecclesiastico mucroni subiectus fuerit. Iam verò pro Scoto sacrificijs annuatim litatum, agnumque immaculatum Sanctissimæ Trinitati oblatum fuisse non est ignotum ei, qui legit in sacrario nostro librum complectentem eos, pro quibus anniuersaria commemoratione precabantur, & precantur fratres. Corpus item Scoti non modò non expulsum è sacro loco à Patribus nostris, sed in medio choro repositum, ac editiori monumento cohonestatum intuemur. Quamobrem alterum pronuntiare te oportet, Matenesi, vel omnes quotquot fuerunt fratres conscij (ecquem insolens istud monstrum latuisset?) maximè superiores, prouinciales, & guardianos Dei, & Ecclesiæ scita abiecisse, inque illo scelerato facinore defunctos esse, vel neminem fratrum eius rei conscium extitisse. LXI.

Tertiam rationem subnecto. Scotus non in vrna, seu arca vacua primitus fuit sepultus; sed coopertus LXII.

terra, siue humo iniecta contenctus vsque ad sepulchri nobilioris ædificationem; nam ei arca nondum extructa fuerat, igitur expectandum saltem, donec fieret. Da hoc esse verum, tota ruit Iouij tabula: non vocare, non pulsare, non elidere, imò neq; ad se reuerti poterat. Tellus ipsa contectis animam rapere non restituere solet. Esse verò Scotum terra obrutum elucescet, tum ex consuetudine religionis nostræ, qua fratres obarctam paupertatem, & liberum mundi contemptum immediatè cooperiebantur terra illo tempore. Tum secundò ex more à mendicantibus recepto sepeliendi fratres sub terra, cuius instituti etiam in præsentiarum, & memoria, & consuetudo extat in prouincia Coloniæ. Sic autem sepeliuntur nostrates in Coloniensi prouincia; corpore in foueam posito, superior conuentus benedictionem impertit corpori, requiem ipsius animæ desiderat: mox tegitur vultus aut capuccio, aut velo, tum superior ligone ter inijcit humum, tumulant vespillones deinceps. Hoc modo iure puto vel maximè illo æuo, Ioannem Scotũ sepulturæ traditũ.

LVIII. Robustius euincitur, quia neque nostro tempore vllum fratribus condendis concameratum sepulchrum in capitulo, ecclesia, vel cæmeterio Coloniensi Franciscano inuenitur: vnde tot lectores, tot doctores, tot ministri in mortuorum tabulis annotati, ante, & post Scotum humati, sufficienter indicant, ipsum quoque fuisse humatum. Tamensi verò & Scoto, & alijs lapides honoris causa superpositi fuerint: nullius tamen sepulturæ vacuæ vestigium in Colon. cœnobio Minorum deprehendi. Imò quod non leuem adijcit fidem, neque hoc nobilius, atque excelsius bustum vacuum erat, in quod Scotus translatus fuit: sed in paruo vase lapideo ipsius ossa collecta, & partim consumpta seruabantur sub terra, vt numero 53. dixi. Cum itaque nec

se-

ſepulcrũ commune vacuum habuerit, nec peculiare, ſiue ſecũdũ in medio choro, ſiue primũ ante ſacriſtiæ introitum vacuum extiterit (quod etſi vacuum fingeretur, ſtructuræ tẽpus popoſciſſet) liquet, Scotum in pleno ſepultum, non in vacuo. Scrutare Scoticæ mortis quo ad locum, ac tempus circunſtantias, & opinionem de inani ſepulchro inanem iudicaueris.

Ego, Mateneſi, Coloniæ iſta pro tẽporis anguſtia, LXIV
& mearum virium tenuitate obſeruaui. Vltra non poſſum. Tu itaque vir eruditiſſimè ſcripta, chronica, monumenta ſæculi quartidecimi conſule in Archiuijs Archiepiſcopali, Senatorio, Academico, & priuatas quoque memorias excute. Ijs credam, alijs non item, nam qui citò credit, leuis eſt corde. Non poſſum inſtrumentum aliquod, illo tempore conceptum authoritate publica, demonſtrare: quo docearis Scotum non quo narras modo, extinctum: quinimò ſi tale chirographum nanciſceret, illud machinam eſſe aduerſus veritatem excogitatam exclamarem. De alijs mortuis inſtrumenta non fiunt. At quia nihil tale inuenio, tali ratione defunctum nego: ſed iuxta priſcam religionis normam ſepultum iudico abſque vllo poſt funera memorando euentu. Nec mea valde refert, ſi Scotus ita vixiſſe, ita è viuis exijſſe credatur; Scotiſta non ſum. Seraphici Collegij Romani D. Bonauent. Baccalaureus fui, ex eo Collegio Doctor prodij, Venetijs Regens S. Bonauenturam declaraui, prouinciæ S. Bonauenturæ miniſter ſum, & doctrinæ S. Bonauenturæ profeſſor; proque B. Bonauentura etiam contra Scotum publicè in Comitijs Generalibus Min. Con. anno 1617. Romæ coactis concluſiones vtcunque defendi. Scrutare itaque pro libito contra Scotum quæuis, me non affectu, ſed veritate ducendum profiteor. Rumor auditus in vulgo, ex facti veritate penſandus: nam ſi tunc præſentes, & videntes, Scotumque mortuum

credentes, vti asseris, decepti sunt: quidni & post sepultum Dunsium falli potuere ij, qui eum viuum quamuis post mortem crediderunt? Non isthæc abs te scripta quasi impossibilia respuo, fieri potuisse concedo, facta nego. Postremò ad Epitaphij examen transgredior.

CAP. IX.

Epitaphia Scotica expenduntur.

VEGLENSIS.

LXV. SEpulchrum Ioannis Duns Scoti Doctoris subtilis in chori medio Franciscanæ Ecclesiæ Coloniensis à terra eleuatum vnius palmi mensura, vel paulò amplius visitur; in cuius tegumento ex ære, vel aurichalcho affabrè insculpto cernitur Ioannis Scoti imago, sub cuius pedibus hexasticum sequens est incisũ.

Ante oculos saxum Doctorem deprimit ingens,
Cuius ad interitum sacra Minerua gemit.
Siste gradum, lector, fuluo dabis oscula saxo:
Corpus Ioannis hæc tenet vrna Scoti.
Anno milleno ter CCC. *cumq; adderet octo*
Postremum clausit letho agitante diem.

Istud est omnibus expositum epigraphe: alterum antiquius antea retuli ad num. *52.* Iam tua cænotaphia, imò Iouiana considerentur.

Primum Epitaphium.

Quod nulli vnquam hominum accidit, Viator,
Hic Scotus iaceo, semel sepultus.
Et bis mortuus: omnibus sophistis
Argutus magis, atq; captiosus.

Secundum Epitaphium.

Quæcunq; humani fuerant, iurisq; sacrati,
In dubium veniunt cuncta, vocante Scoto.
Quid? quod & in dubium illius sit vita vocata,
Morte illum simili ludificante stropha?

Quum

Quum non ante virum vita iugularit adempta, LXVI.
Quàm viuus tumulo conditus ille foret.

Confer, Matenesi, epitaphiũ epitaphio, & an verè ſcripſeris, intuere. Poetas falsũ cogitatò canere, clarum: cũ epigrãmata ſe ſupra Dunſij ſepulchrũ affixa cantẽt, cui nunquã affixa, neq; affigẽda luce clarius Ianus agnoſceret. Tu bone vir, ꝙ ad laudẽ publicè expoſitũ, taces; ꝙ ad vituperiũ occultè cõpoſitum, quaſi tuba clangis, mundoq; videndũ exponis. Ne excuſes te ea, quæ in Bzouio, exaraſſe: Si ea dũtaxat, nil mihi, & tibi. Cur vrbem, Eccleſiam, chorũ ſcripſiſti, quæ nõ ſcripſit Bzouius, cænotaphiũ nequaquã? An quia epitaphiũ verum lædit multa falſa. Conuicti ſunt erroris Bzouius, & Mateneſius ſola tumuli ſuperſcriptione relata. Loci veram circũſtantiã expreſſiſti, epigraphe ſuppreſſiſti; nimirũ ne falſitas detegeretur, ſuppreſſa inſcriptio: vt veritas opprimeretur, expreſſus locus. O grauem veritatis iniuriam, de veritate contra veritatem pugnare. Verumtamen veritas magna, & fortior præ omnib⁹. Veritas manet, & inualeſcit in æternũ, & viuit, & obtinet in ſæcula ſæculorũ. Benedictus Deus veritatis.

Carmina libro: quàm modeſta vera in laudando? Lxvij.
quàm procacia falſa in vituprãdo? Primum tuũ epitaphiũ canit (ferali bubonis vlulatu) Ioannem Scotum letho ſuper omnes homines infeliciſſimo corruiſſe, atq; in doctrina ſuper omnes ſophiſtas captioſum extitiſſe. Leue erat Doctori detrahere, ni & doctrinæ detraxiſſet; itaq; parentẽ, & prolem quatuor verſiculis iniquiſſimè transfixit Ianus. Latomus cãtat Scotũ omnia in dubiũ vertiſſe, ob idq; vitã eius in dubiũ vocatã; & in prima parte ipsũ hæreſeos notat, dum de ſacrato iure dubitantem explicat, in ſecunda mortuo illudit crudeliter; ne viuo fidem, mortuo famã relinquat B. Virgo Doctoris ſubtilis tutelaris viderit.

LXviij. Nostrum epitaphium sua puritate suæ veritatis candorem demonstrat, & ait: ad Doctoris subtilis interitum sacram sapientiam, hoc est, sapientes gemere; quid fastosum, aut turgens? Vin' hoc verum esse retegam? Breuibus. In nullo Concilio Generali, aut Prouinciali Scoti Theologicæ disputationes in fide damnatæ. Hoc solidissimum est doctrinæ tum sacræ, tum sanæ documentum. In Parisiensi vniuersitate nunquam erroris notata sunt Scoti Diuina, vel humana dogmata: id vero paucis concessum. Veraces igitur, ac defæcatæ sunt subtilis antesignani elucubrationes. Quis ergo tanti Doctoris fato arrepti, obitum non deploret? Deplorari autem à sapientibus, qui eundem in celeberrimis Vniuersitatibus, vt Romæ, Patauij Compluti, Papiæ, Parisijs, & alijs quoque interpretantur, est in confesso: vt interim de Minorum Religione taceam, Apertissimum pariter est, Scotistas tanto erga suum præceptorem amore accendi ob admirandas veritates erutas, vt nequeant se continere, quin Scoticum saxum osculentur, venerentur memoriam, & animæ illius in æternum optent collætari.

Collectio.

LXIX. HIsce, quæ scripsisti, Matenesi, pro temporis angustia, & virium imbecillitate perpensis: superest, vt quod feci, æqui, boniq; consulas. Verùm antequam calamum deponam, operæ pretium me facturum reor, si quæ pertractata sunt, vno quasi obtutu videnda obiecero; vt quale de tuis scriptis iudicium factum sit, tu, atque omnes agnoscant.

1 *Anno 1294. obijt Scotus* *falsum.*
2 *Cælestino V. Pontifice migrauit* *falsum.*
3 *Adolpho Rege Romanorum* *falsum.*

4	*Ioannis Scoti cognomen Duacius*	*falsum.*
5	*Inuitus, & nolens ex vita exijt*	*leuius iudicium.*
6	*Scotinos passim dictus*	*falsum.*
7	*Omnia in dubium vocat*	*falsum, & calumniosum.*
8	*Cum in dubium omnia vocet, eius quoque vita in dubium vocata*	*falsum, & suspectum in fide.*
9	*Vita Dunsij vocata in dubium*	*falsum.*
10	*Non exanimis putatu; exanimis*	*falsum.*
11	*Scoti funus nimis festinatum*	*falsum.*
12	*Ad sepulcrum Scotus in chorum delatus*	*falsum, aut incertum.*
13	*In sepulchro ad se reuersus*	*falsum.*
14	*Miserè mugijt sepultus,*	*falsum, & fabulosum.*
15	*Sepulchum pulsauit,*	*falsum, & fabulosum.*
16	*Eliso capite perijt*	*falsum, & fabulosum.*
17	*Epitaphia duo hæc apposita*	*falsum, & ipsa falsa.*

Meorum de tuis assertionibus iudiciorum probationes datæ superius: tu autem rem totam sine ratione, vel authoritate exposuisti, quod minus decet. In historico veracitas, in epitomatario fidelitas desiderantur: Et quoniam his te oblectari sentio, idcirco illas obieci. Dole te lapsum, non subleuatum. ne medicum oderis, qui medelam apponit; suauiorem mallet, at pro qualitate vulneris, & proficuam, & mitem. Memento te aspersisse Ioannem Scotum stygia hæresis caligine, dum eundem de rebus fidei dubium accusasti. Nulla viro Christiano atrocior iniuria, nulla minus toleranda. Ne quæso, per te ferat Scotus, quo minus gloria, quæ ipsum trecentos, & amplius annos exornauit, vsque ad mundi rogum prosequatur, & vltra. Prima veritas omnis LXX.

ſons veritatis nos veritates ceratas edoceat, ſeque ſummam veritatem nobis tandem reuelata facie ſpeculandam largiatur.

* *
*

F I N I S.



APO-

APOLOGIAE PRO IOANNE DVNS SCOTO DOCTORE SVBTILI.

LIBER SECVNDVS.

IN ABRAHAMVM BZOVIVM Polonum.

AVTHORE Matthæo Ferchio Veglensi.



NE transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt partes tui, diuina intonat voce Deus: meque ne limites transiliam, quos tu Abrahame charissime, transilijsti; aureo charitatis fræno compescit. Patres nostri, quorum vtinam dignæ simus proles fuere S. Dominicus, & S. Franciscus, duæ oliuæ, & duo candelabra lucentia ante Dominum, duæ oliuæ oleum superni amoris stillantes, duo candelabra lumine sacræ scientiæ micantiæ, quibus exornati diuinitus R. S. E. perpetim illustrarent. Hi præclariorum Parentes Religionum, nobis, quos in Christo genuerunt, vias atque semitas Domi- *Prou. 22. I.* *Apoc 11.*

ni demonſtrantes, pro ardentiſſima, qua in alterutrum dilectione flagrabant, fines, quos prætergredi fas non eſſet, præſcripſerunt, dilectionem, amorem, charitatem. Nam cum, Deipara Virgine reuelante, B. Dominicus ad reſtinguendum Dei, ac Domini Noſtri Ieſu Chriſti furorem feruentiſſimum, fuiſſe delectum ſibi conſortem B. Franciſcum agnouiſſet, eumque deinde Romæ in Baſilica Principis Apoſtolorum inueniſſet (præſtat S. Antonini verbis in 3. par. titul. 23. cap. 3. §. 1. diſſerere) *in oſcula ſancta ruens, & ſinceros amplexus dixit. Tu es ſocius meus, tu curres pariter mecum, ſtemus ſimul, & nullus aduerſarius præualebit. Viſionem etiam narrauit illi. Ex tunc ergo facti ſunt cor vnum, & anima vna in Domino. Quod etiam in poſteris* (obſerua Bzoui) *mandauerunt perpetuò obſeruari*. Quamobrem Franciſcanus Dominicanum, atque Dominicanus Franciſcanum omni officio ac pietate, omni ornamento ac laude, omni auxilio ac præſidio, fouere, proſequi, protegere debet, vno animo, & vno corde.

II. O vtinam id præſtitiſſes, vtinam obtemperaſſes: neque enim Dominicanus Ioannem Dunſium Scotum Franciſcanum: imò Franciſcanorum Doctorem in tuo Annalium opere ſub anno 1294. vexaſſes: quem mortuum, iam olim ſepultum excitaſti, quietem eius trecentenariam perturbaſti, gloriam eius longè lateque micantem obnubilare tentaſti. Non tibi hæc imputem, ſed ijs quos ſecutus es: & ſi tibi hoc, quòd alios in Franciſcanum Scotum, non te Dominicanum conuitia repetere voluiſſem: quæ ab alijs etiam ſcripta examinaſſes, & examinata reprobaſſes: vel ſi reprobare non poſſes, aut non velles, ſuppreſſiſſes, optaui.

Hoc Chriſtianum, hoc Religioſum, hoc Dominicanum, maximè erga Franciſcanum decet. Non hortor ad mendacium, abſit: aliud eſt falſum dicere,

re, aliud verum tacere. Sanè multa in Annalibus abs te non negabis prætermiſſa. Inter hæc, ſi & ea, quæ de Scoto ſcripſiſti, præterijſſes, eo quòd amico parceres: nemo iuſtè reprehenderet. Atqui aliter factum eſt vnde,& mihi aliter agendum,enitendũq; vt in viam redeas.

III. Duabus autem de cauſis potiſſimum emiſſo in lucem libro ampliſſimum fructum ſpero me conſecuturum: altera vt ne dum te,ſed etiam lectores tuos tàm præſentes, quàm futuros ad veriora, melioraq; Scoto ſentienda deducerem, quos ob loci,ac temporis anguſtias viua voce monere non eſt poſſibile: altera, vt Doctorem Doctorum Religionis Minoricæ libro publicè notatum, libro itidem publico emacularem,vel potius à qualibet nota immaculatũ oſtendere conarer. Prior cauſa Abrahamo optatam affert veritatem posterior Ioanni iuſtam defenſionem: hoc pietatis eſt,vt ignoſcas pro Scoto ſcribenti illud amoris,vt etiam redames veritatis allatorem. Tibi præclara de D.Thoma viro vſquequaque celeberrimo ad annum *1274.*peroranti gratulor,& quem laudas,collaudo: nam,quæ laus Doctoris Angelici meritis, & ſcientiæ poteſt æquari? Viciſſim expeto,vt me laudante Scotum, tu quoque collaudes, meamq; in ipſum reuerentiam,amorem,pietatem non impro bes.Certarunt illibata,& inextincta charitatis flam ma Paulus, & Barnabas, Hieronymus, & Auguſtinus, atque ita reor, Aquinas, & Scotus. Fuit is doctrinæ æmulator Angelicæ ad veritatem, non ad inuidiam.

Act.15 *tom. 2.* *Hieron.* *epiſt.89* *& 93.* *& 97.*

IV. Ne quæſo, qui Scotum ferire tibimet conceſſiſti ne ges mihi Scotum defendere.Te verò id libenter largiturum animi tui candor pollicetur, & tua fidere iubet gratitudo. Gratitudo vtique, nam in tuis ad Imperatricem orbis panegyricis eandem ab omni originariæ labis noxa immunem prædicas: cuius

pijſſimæ

pijssimæ opinionis in te lactea fluenta è Scoti limpi dissimo fonte promanarunt. Immaculatam Deiparæ Conceptionem sensit & pie, & verè Scotus, sentis tu quoque verax, & pius. In eiusdem conceptionis luce sub Reginæ bellatricis clypeo pro bellatore suo scribere exordior, quò te ad beneficium beneficio compensandum excitem, atque ad ea, quæ in Scotum scripsisti meliore stylo pro Scoto, elucubranda. Sed quæ in ipsum exarasti, recognosce: singula referam, mox eadem amicè excutiemus. Quod vt sanctius fiat nouo sancti amoris fœdere percusso, faustissima Iesu, & Mariæ nomina inuocemus.

Abrahami Bzouij Narratio in Annalium Ecclesiasticorum tomo 13.

Iesu Chri annus 1294.

Cælestini V. an. 1. Adulphi Regis Rom. an. 3.

V. Hoc anno volens nolens ex humanis abijt Ioannes Dunsius, natione Scotus ex Minorum familia, Alexandri Alensis Britanni quondam in gymnasio Lutetiæ auditor, vir admiranda subtilitate eruditionis, ob profundissimam dicendi, scribendique obscuritatem Scotinos, idest tenebricosus, quod olim obscurissimi Anaxagoræ cognomen fuit cognominatus: & ob nouam Scholasticæ Theologiæ sectam de nomine suo dictam, omnibus longè notissimus. Scripsit, præter logicas difficultates, commentarios in Euangelium, in Apostolum, & in Magistrum Sententiarum, quibus aliquis illud carmen, quod ex tractatu Ezechielis Prophetæ visioni cuidã diuus Hieronymus præposuerat, subscripsit:

Hic labor illa domus, & inextricabilis error.
Vt quondam Creta fertur labyrinthus in alta,
Parietibus textum cæcis iter, ancipitemq;
Mille vijs habuisse dolum, quo signa sequentum
Falleret indeprensus, & irremeabilis error.

Iure

Iure merito emblematis loco istud epigramma eius operibus præfixum, nam omnia, quæ scripsit, dixitq; adeò sunt densis tenebris damnata, vt vix in eius schola detritis appareant.

Paulus Iouius elogio adiuncto virum ornauit. Nemo, inquit, eorum, qui non insano Christianæ pietatis amore flagrantes vltro sese cœnobijs in seruitutem addixerint, Ioanne Scoto in grauissimis studijs aut acrior, aut subtilior fuit, quum admirandis commentationum voluminibus editis, nouam de nomine suo sectam conderet, & in Aquinatis scripta non dissimulanter inueheretur. Natus est in vltima Britannia ad Calydoniam Syluã, vt minus mirum sit, Anacharsim summæ sapientiæ philosophũ apud vecordissimos Scythas crasso, atq; ingenijs excolendis importuno cælo, patriam habuisse. Verùm hic proteruo, captiosoque differendi genere Christianis dogmatibus illusisse videtur, quum passim inducta quæstione dubitabundus sacrarum rerum fidẽ nequaquam tenui figmentorum caligine confudisset. Seuit enim ideò lites immortales, quando eius placita vel grauiter ab aduersæ sectæ professoribus oppugnata, ex aduerso ab eius discipulis acerrimè defendantur. Sed qui aliquot præclara eius ordinis ingenia ad optimam frugem nata, distorto scilicet ad veritatem itinere, suspendisse, perdidisseq; videtur, manifesti, aut certè occulti alicuius criminis, apoplexia, correptus, pœnas persoluit: ita quidem, vt nimis festinato funere pro mortuo tumulatus, quum redeunte vita serò morbi impetũ natura discuteret, frustra ad petẽdam opẽ miserabili mugitu edito, pulsatoq; sepulchri lapide, eliso tandem capite, perijt. Aliquis poetarum epitaphium illi panxit. VI.

Quod nulli vnquam hominum accidit, Viator,
Hic Scotus iaceo, semel sepultus,
Et bis mortuus: omnibus sophistis
Argutus magis, atq; captiosus.

Lato-

Latomus addidit aliud epitaphium.

Quaecunq; humani fuerant, iurisq; sacrati,
In dubium veniunt cuncta, vocante Scoto.
Quid? quod & in dubium illius sit vita vocata,
Morte illum simili lud ficante stropha?
Quum non ante virum vita iugularit adempta,
Quàm viuus tumulo conditus ille foret.

VII. Sed in eum alij hæc luserint: ego virum vel hoc nomine laude dignum duxerim, quod sensorũ subtili profunditate occasionem ingenijs obtusioribus protulerit, qui se attolerent ad arcana recondita tum acri oculo peruestiganda, tùm acri voce, & calamo ab aduersarijs fidei catholicæ defendenda; namque horum non modica seges, & si omnium sæculorum temporibus, vel hoc tamen præcipuè postquam Raimundus Lullius perditæ memoriæ homo scholam erroribus ante triginta, & oliquot annos aperuisset. Tenebris Cimmerijs damnanda sunt, quæ tenebricosus ille errorum magister inter mysteria proposuit: quibus eludendis, eludendisque post Aquinatem solem tum Ioannes Scotus, tum eius disciplinæ addicti Minoritæ, plurimum lanceati lūminis attulere.

Hæc tu Bzoui.

VIII. AGgrediamur iam susceptum opus, & quo iucundius sincerum tuum cor rapiam, dum corripio, rem tibi optatissimam, quam omnis terra, atque cælum inuocat, veritatem, offerre connitar. Trahit sua quemque voluptas, voluptas historici veritas. Hæc sol gemma, fons menti tuæ. Hunc solem, quasi Clitia sequeris: hunc magnetem, ceu ferrum deperis: hunc fontem, vt ceruus telo ictus inquiris. Hunc in Scotica historia pro posse referabo. Ac primum lego, sed non intelligo, qua ratione authori Annaliũ annum errare licuerit. Quilibet scriptor eniti debet opus titulo consentaneum excudere. Annorum ordinem digerere tuum erat, an digesseris, disquiramus.

rus. Ioannem Duns ex humanis abijsse asseueras anno Christi *1294*. Item Cælestini V. anno *1*. Adolphi Romanorum Regis anno *3*. Cum neque illo anno, neq; illo Pontifice, neq; illo Rege diem clauserit. Sed quia per partes ad totum venitur, veram annorum summam Scoto adeptam per partes ostendam.

Et primo quatuor annorum. Nam Bonifacius Octauus Cælestini V. successor anno 4. sui Pontificatus edidit librum sextum decretalium, prout ex fine eiusdem libri sexti constiterit. Annus verò Bonifacij Quartus, te ipso teste, in annum *1298*. incidit. Quòd si Scotum legisse prædictum librum ostendero, ante quatuor annos non fuisse mortuum demonstrauero Lege itaque Scotum in 4. sent. dist. 6. q. 8. scribentem. *Et Bonifacius VIII. in prooemio sexti libri mandat, quòd de constitutionibus editis à tempore Gregorij IX. vsq; ad tẽpus suum illæ solæ habeant robur, quæ ibi insertæ sũt*. Præterea in 4. dist. *25*. q. *1*. & d. *30*. q. *2*. necnon d. *42*. q. *1*. sæpiusq; aliàs librũ sextũ decretaliũ citat Scotus. Quare vel Dunsius post annũ *1298*. vixit, vel sextum decretalium legit, & 4. sentent. scripsit, postquam eliso capite mortuus occubuerat. Obseruauit istud ipsum Nicolaus de Orbellis Scotista, neque nouus, neq; vilis in 4. sentent. dist. *25*. q. 4. §. 4. dicens. *Bonauentura fuit ante sextum decretalium: Scotus verò post sextum, & ante septimum: vnde quandoq; allegat ipsum sextum in 4 sententiarum*.

Secundo alios duos adde ad summam annos ex Doctoris subt. testimonio, qui in *2*. prologi quæst. §. de septimo, inquit. *Si obijciatur de permanentia sectæ Machometi. Respondeo, illa capit plusquam sexcentis annis post Legem Christi, & in breui Deo cooperante finietur: quæ multum debilitata est anno Christi 1300. & eius cultores multi mortui, &c.* Si percõteris, de qua clade mentionem fecerit, quanquam id sit præter rem, tamen vt hunc Scoti locum illustrem, & efficacius IX.

cius

cius illo anno vixisse confirmem: recensebo, quæ collegi ex libro, cui titulus est, Compilatio Chronologica ab initio mundi vsque ad annum *1473.* ex Germanicarum rerum scriptoribus. In eo libro sub anno *1300* hæc legi. *Anno Domini 1300. dum Ciuitas Accon, & tota Terra sancta in potestate Gentilium steterit VIII. annis, Rex Tartarorum nomine Gazan potenter cum suis, Rege Armeniæ ipsum adiuuante, terram sanctam vsq; Damascum hostiliter acquisierunt, in duobus conflictibus LXX. millia hominum gentilium ad arma valentium occiderunt, præter reliquum populum, cuius numerus non poterat determinari. Idem Rex Tartarorum à Natiuitate Domini vsq; ad Maium permanens in Damasco potenter mittens suos solemnes Nuncios Summo Pontifici Bonifacio petens, & desiderans, vt omnes Christiani aduenirent terram sanctam accipiendo, &c.* Sed siue hoc, siue aliud prælium Dunsius innuat, se post mortem abs te illi assignatam, sextum annum vixisse demonstrat.

X. Tertio quinque insuper annos adiudicare Scoto debemus: si quidem ex Platina post Cælestinum V. accipientē, ac deponentē claues Petri an. *1294.* eod. anno, die *24.* Decēb. Bonifacius VIII. electus est, qui obijt an. *8.* mēs. *9.* die *17.* nēpe an. *1302.* Sufficitur ipso eod. an. *1302.* Kal. Nouēb. Bendictus XI. qui decessit anno *1303.* nonis Iunij. Mox inter pontificium sequutum est vsque ad nonas Iulij anni insequentis *1304.* tum verò Clemens V. assumptus, qui clauum liquit Ecclesiæ anno *8.* mense *10.* Nunc Ioannem Scotum consulamus in 4. dist. *25.* q. *1.* de quodam illegitimo differentem in hæc verba. *Vnde Benedictus XI. cum quodam tali sine dispensatione ordinato, & in ordinibus ministrante, postea faciliter dispensauit: sicut ipse vidi Bullam dispensationis.* Vixit ergo sub Benedicto XI. vixit anno *1303.* Sint Scoti opera, vt vis, inextricabilis error, tres extricant errores: primum de

de

de tempore, quia lucem non amisit anno 1294. secundum de Pontifice, quia Cælestino Bonifacius, Bonifacio Benedictus, Benedicto Clemens V. successit, sub quo Ioannes Dunsius defunctus est: tertium de Rege Adolpho, nam Scotus viuebat anno 1303. Adolphus peremptus est iuxta tuam sententiam anno 1299. id quod neque Matenesius in compendio tuorum Annalium probauit. Præterea Petrus Rodulphius in lib. 3. histo. seraph. Relig. renarrat epistolam Gondissalui à S. Francisco Franciscanorum Generalis ministri quintideci dantis facultatẽ recipiendi doctoratum Ioanni Scoto: dataque est ea epistola 1304. 14. Kalen. Decemb. Igitur Scotus anno sequenti 1305. doctor effectus, nam post adeptam lauream docto es Parisienses de quolibet in examine interrogato quæstiones de more scribebant: quales & Scotus tanta perfectione descripsit, vt Scoti flos, Qnodlibeta nuncupentur.

Quarto demùm auctio trium annorum facienda, scilicet à 1305. ad annum 1308. quo corpore terris relicto, Dunsij anima euolauit in cælum, quemadmodum testantur. XI.

Ioan. Trithem. Abb. in lib. de scriptor. Eccles. & in Chronic. Hirsaug.

Robert. Bellarmin. in lib. de scriptor. Ecclesiast.

Anton. Possevin. in Apparatu sacro de Ioanne Duns.

Chronic. Colonien. Germanicè impressum apud Franciscanos Coloniæ seruatum.

Francisc. Gonz. in lib. de orig. Francisc. part. 1.

Genebrardus lib. 4. Chronographiæ sub anno mũ 5391. cart. 667. editio. an. 1584.

Hartmannus Schedel Nurembergen. in Chronico.

Girard. Mercat. in Athlante de Scotia.

Gulielm. Eysengren. in catalo. testium veritatis.

Iacob.

Iacob. Gualter. in tabu. chronogra.. in 13. sæcu.
Ioan. Rioche in compendio temporum lib. 4.
Petr. Rodulph. Tossin. lib.3. histor. seraph.relig.
Denique Sixtus Senensis in Bibliot. Sancta tom.1. lib. 4. Scotum asserit mortuum ann. *1308.* quem tui ordinis authorem, si legisses, profectò non errasses, nisi volens. Referam Sixti verba, *Ioannes*, inquit, *Dunsius, natione Scotus, ex Minorum familia, Alexandri Alensis Britanni quondam in gymnasio Lutetiæ auditor; vir admirandæ eruditionis subtilitate præditus, ob profundissimam dicendi obscurtiatem, Scotinos, idest, tenebricosus, quod olim obscurissimi Anaxagoræ cognomen fuit, cognominatus, & ob nouam scholasticæ Theologiæ academiam de nomine suo dictam omnibus scholis notissimus.* In fine. *Claruit anno Domiui 1308.* Tu autem Bzoui scribis. *Ioannes Dunsius, natione Scotus, ex Minorum familia, Alexandri Alensis Britanni quondam in Gymnasio Lutetiæ auditor, vir admirandæ subtilitate eruditionis, ob profundissimam dicendi scribendiq; obscuritatem Scotinos, idest, tenebricosus, quod olim obscurissimi Anaxagoræ cognomen fuit, cognominatus; & ob nouam scholasticæ Theologiæ sectam de nomine suo dictam, omnibus longè notissimus, &c.* Quid si, & nos duos recitatores constitueremus, ex duobus codicibus, videlicet Bibliot. Sixti, & Annalibus Bzouij alterna de Scoto capita conferentes (vt in oratione pro A. Cluentio M. Brutum, & L. Crassum fecisse Cicero tradit) nonne audiremus vtrinque eadem verba resonare? Senensis, & Poloni contextus est idem. Cur principium suppresso Sixti nomine sumpseris, finem omni seris, nescio.

XII. Timorem tamen ingerit ordo abs te seruatus in *1294.* anni descriptione. Nam bonum commune totius Ecclesiæ, & Capitis priuato Scoti, & Scotistarũ præponendum: & in primis Annalium Ecclesiasticorum authori, cui nil actis Ecclesiasticis antiquius esse debet. At *1294.* Petrus Moronus ex eremo ad

Petri

Petri cathedram euehitur, incredibili populorum affluentia coronatur: summa humilitate summam dignitatem deponit, ingenti cum suspicione criminis Bonifacius VIII. suscipit: res tum dignitate, tum raritate maximæ. Sed Scoti actis postponuntur: forsan ne lector tantarum mole rerum fatigatus Scoticam vilitatem præteriret. Non sic inueni præpositas, vel semel Sanctorum Francisci, Bonauenturæ, Antonij, Ludouici, Claræ, aliorumque Franciscanorum Martyrum, Confessorum, Virginum laudes 13. sæculo gliscentes. Itaque primas obtinent Minoritarum tenebræ, secundas gesta Ecclesiæ, tertias Minoritarum claritas. Casu factum crederem, si de Minorum regula, vel religione castè, integreq; tractares.

XIII De regula Franciscana scribis, quum 1216. nu. 11. narras BB. Dominicum, & Franciscum, suarum religionum approbationem ab Innocentio III. flagitasse, ac ab eo dimissos fuisse ad vitæ formulam eligendam. Porrò regulam, S. Francisco rogante, ab Honorio III. anno Pontific. VIII. 3. Kal. Decemb. confirmatam doces in annum 1224. Cum ex aduerso B. Franciscus vel duas regulas confirmari obtinuerit, vel bis eandem: secundò prout rectè animaduertis, ab Honorio III. primùm ab Innocentio III. vt ex Franciscanis Chronicis, ex Firmamentis trium ordinum, Hugone in expos. reg. S. Franc. constat, & iuxta Eman. Roder. tom. 1.q.2. ar. 3. Confirmatio primæ regulæ ab Innocent. III. fit anno 1212. secundæ regulæ ab Honor. III. anno 1224. Verùm & à me tribus comprobabitur testibus, vestrate, nostrate, atque omnium communi doctore.

Primus testis erit B. Antoninus 3. par. tit. 24. c. 2. in principio ante primum §. *Quibus*, inquit, *Papa Innocentius 3. de confirmanda regula dans consensum, & si nondum solemniter confirmata, & de pœnitentia prædicanda mandatum, cum gaudio illos dimisit.* nimirum Franciscum, & socios.

Secundus S. Bonau. in legenda S. Franc. c. 3. de confirmatione per Innocentium 3. loquens ait, *Approbauit regulam, dedit de pœnitentia prædicanda mandatum, & laicis fratribus omnibus, qui seruum Dei fuerant comitati, fecit coronas paruulas fieri, vt verbum Dei liberè prædicarent.*

Tertius omni exceptione maior Honorius 3. testimonium perhibet in eo diplomate, quo regulam Minorum confirmauit, dicens. *Ordinis vestri regulam à bona memoria Innocentio Papa prædecessore nostro approbatam, annotatam præsentibus, authoritate vobis apostolica confirmamus.* Ne, quæso, dicas D. Franc. ad regulam, seu vitæ formulam eligendam dimissum: nam hoc, vt facile de Beato Dominico concesserim, ita facilius de B. Francisco negauerim.

XIV. De Religione Minorum iam rimemur. Prima mentio, quam de Francisci asseclis in tuo reperi libro, est ad annum 1213. num. 12. per os diaboli facta ad interrogationem S. Dominici. Anno verò 1215 num. 16. Franciscus per os tuum vndecim socijs stipatus describitur. Anno 1217, num. 9. te assertore, Deus Franciscum consolatur mærentem ob suorum fratrum in obseruantiam nu. 10. Carnalis quidam B. Franciscum subsannans refertur, Anno demum 1218 describis ingressum Bernardi Quintauallis primi socij S. Francisci, atque primi omnium Minorum fratrum in religionem, mox accessionem secundi Petri Catanei; tum tertij, quem num. 14. vocas B. Moricum: qua in re tria notabo. Primùm, quòd sub anno 1215. num. 16. Franciscum vndecim socios habuisse scribis, quibus comitibus anno 1216. ab Innocentio 3. religionem approbari postulasse, testaris: quum anno 1218. nullum adhuc habere, sed per id temporis primum, secundum, ac tertium acquirere religiosum, describas. Si solum 18. acquirit anno primum, qui sunt illi vndecim priores primo?

Secundum, quod B. Morico inter D. Franciſci ſocios locum tertium vendicas, cum ille neq; in duodecim ſociorum numero fuerit. Tertius ſanè non fuit. Bartholomæus de Piſis in Conformit. car. 46. col. 4. ſcribit. *Frater Ægidius ſanctæ memoriæ de Aſſiſio, qui fuit tertius frater, filius, & ſocius B. Franciſci.* Aſtipulatur S. Bonau. in legenda S. Franc. cap. 3. *Filiorum,* inquit, *Franciſci ſenarius numerus completus eſt, inter quos tertium ſortitus eſt locum S. Ægidius vir vtique Deo plenus.* Nec aliud in Chronicis Franciſcanis, aut in libro prænotato Firmamenta trium ordin. reperies.

Tertium, quòd futuram plurium Minoritarum reprobationem à diabolo prædictam narras, fratres inobſeruantes prædicas, petulantiam irridentis Franciſcum demonſtras, quum nullum haberet fratrem, ſi tibi credimus ad ann. 1218. vel ſaltem nullum tam perditum. Ergo prius Franciſcanos prauos fuiſſe, quam fuiſſe deſcribis.

Longè aliter de tuis diſſeris. Sed & nos tui ſumus X V.
Non improbo, ſi Beatum Dominicum, atque Dominicanam religionem glorioſam extollas, ſed ſimplicitatem eadem iterum, atq; iterum inculcantem miracula. Plura quidem, ſed librum quendam in ignem ter iniectum, ac ter illæſum, tu non ter, ſed quater commemoras: nempe anno.

1204.	num.	24.
1211.	num.	10.
1213.	num.	12.
1221.	num.	13.

Si hoc pacto paginas implere pergas breui totam vrbem libris tuis refertam videre ſpero, ſi Deo placuerit. Imple ſanè. Communis eſt claritas veſtra nobis, lætamur: communis obſcuritas noſtra vobis, triſtamur: communis lætitia, communis triſtitia, quia commune cor, communis anima. Timui ergo ne ſis animo, & corde diuiſus à nobis, & malui cũ

1.Mach.12. Machabæis reuocare fraternitatem, ac amicitiam, ne fortè alieni efficiamur à te, cum vno animo, & vno corde esse debeamus. Ad institutum reuertor. Scotus lucis vsuram non 1294. sed 14. annis post exoluit. Ad idem antiquitatis monimenta, quæ aduersus Matenesium contribulem tuum attuli, silentio inuoluam, cùm ea tibi ab Vrbe Colonia disiunctissimo nota esse minimè potuerint. Cænotaphio excepto, quod apud Petrum Tossin. abs te an. 1218 citatum, postremis carminibus Scoticæ mortis tempus indicat.

Anno milleno ter CCC. cumq; adderet octo, Postremum clausit letho agitante diem.

Igitur alio anno, alio Pontefice, alio Rege, ac dixerat Bzouius, Ioannes Dunsius defunctus est. Hactenus de tempore. De loco Scotici funeris, quia tu in historia præterijsti. ego quoque prætereo.

XVI. Prosequamur reliqua. *Hoc anno volens nolens ex humanis abijt Ioannes Dunsius*. Hæc Abrahamus. Volens, nolens duo contraria sunt, ambo falsa, aut alterum ad aures Aristot. in 1. c. eorum, quæ post prædicamenta. Logicè ea simul inesse Scoto, est impossibile, grammaticè, insuaue. Nonne si anni quarti, ac septuagesimi supra ducentesimum, & millemum acta scriberem ea syntaxi: *Hoc anno volens nolens ex humanis abijt Thomas Aquinas*, stomachareris? & iure, quoniam beatissimum virum ascendentem in cælum libentissimè, inuitum, atq; reluctantem raptari designarem. Ergo si tetram hanc phrasim in Scoti morte appositam ægrè feram, ne mireris. Naturalis horror mortis, ferendus: liber dissensus, minimè. Ille hominis, hic peccatoris est Dei conspectū fugientis, corporis fæces amantis. Antea duas corporeæ vitæ ætates Dunsio detraxeras, nunc spiritualis vitæ ætatem eripis sempiternam. Volens nolens moritur Dunsius? cur volens nolens? *Piger,*

ger, iuxta Salomonem, *vult, & non vult.* Scotus autem viuidus, solers, ardens, nedum Deo cognoscendo, sed etiam amando. Amando quidem, quoniam soli amori principatum concedit honestatis, delectationis, beatitudinis: beatus in via, in patria eatenus est homo, quatenus Deum amat. Omnia vincit amor, ad Scoti aures. Tantam amori dignitatem non concederet, qui Deum ardentissimè non amaret. Quàm amans, quàm amatus à Christo Dunsius? Ex Chronicis nostræ religionis perspicitur. Nocte scilicet, qua Saluator Euangelizatus, dilectus dilecto, Iesus Christus Ioanni Scoto sese infantis specie tractandum obtulit, futuræ pignus immortalitatis mortali concessit, ac inebriauit torrente cælestis voluptatis. Mira Christi dignatio, mira Scoti dignitas, Ille contracta regni maiestate suauissimum se corporeis obtutibus præbet infantem: iste in ergastulo carnis cælesti fruitur liberatore, ac libertate: atque in illo inexhausto deliciarum oceano inextinguibilem extinguendo accendit sitim diuinæ bonitatis. Ex hac *prægustata supernæ suauitatis dulcedine dicebat cum Psalmista. Quid mihi est in cælo? & à te quid volui super terram? Defecit caro mea & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Quàm ægrè tùm diuulsus à charis amplexibus? Quàm cupidus eisdem perpetuis restitui? Quàm attentus ad vocem clamantis? Ad motum pulsantis Quàm alacer, quàm velox pernicissimè volauit ad sponsum.

Prou. 13.

part. 2 lib. 7. c. 3.

S. Aug. ser. 44 de san.

Ps. 72.

XVII. Gulielmus Vorilon circa annum Domini 1440 in 2. dist. 44. q. 1. eximium Scoticæ obedientiæ specimen repræsentat. Nam obedientiæ litteris à P. Generali acceptis, quibus Lutetia Coloniam dirigebatur, Scotus continuò obtemperauit. Atque traditio est, cum discipulis percontantibus, cur ante

discessum fratres non salutaret, respondisse: Patrem Generalem præcipere, vt Coloniam iret, non in conuentum ad fratres salutandos. O mirabilem Doctoris subtilis obedientiam! O perfectam propriæ voluntatis abnegationem! Penitus iam insederat in
Matt. 13. Scoti corde illud crucifixi consilium: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Penitus inhæserat concrucifixi præceptum. *Recordentur fratres, quòd propter Deum abnegauerunt proprias voluntates: vnde firmiter præcipio eis, vt obediant suis ministris in omnibus, &c.* Tam obe-
S. Frãcisc. in reg. c. x. diens Dunsius, tam promptus, tam celer ad nutum hominis mittentis: igitur quam celerrimus ad imperium Dei vocantis properauit. Illic missus ad meritum, volens cucurrit, hic inuitatus ad præmium repente prosiliuit, volensq; ac volans in Domini sui gaudium perpetuò regnaturus intrauit. Ita pie sentio de pio viro, Christiano doctore, Franciscano sacerdote. Si fallor, in meliorem partem pietas inclinat: si non fallor, & veriùs sentio, & suauiùs lætor.

XVIII. Quid autem absterrere te potest, Abrahame dilectissime, ne pius cum sis, de pio doctore piè sentias, Christianè de Christiano, fraternè de fratre? Nihil opinor, nisi peccatum, cuius conscientia Dunsius perterritus, & exstimulatus Deum Iudicem fugere voluerit: sed fugere non potens ad horrendum ineuitabile tribunal volens nolens raptus sit. Verùm si respexeris, quàm seriò peccatorum turpitudinem suis insectetur scriptis, 4. dist. 50. q. 2. quàm grauiter poenitentiam in extremis taxet, 4. dist. 20. q. 1. illum à criminibus grauioribus vel Dei gratia, suoque nixu præseruatum, vel poenitentia opportunè subleuatum confitebere. Certè ipsius doctrina solida, & sana est: vitæ institutum sanctissimum, nempe Franciscanum: in quo præceptis Dei seruan-

naua-

dis, & votis Deo promiſſis obſeruandis ſtrenuam nauauit operam. Teſtimonium grauiſſimum, & authenticum tum in vita, tum poſt vitam Dunſius aſſecutus eſt ad ea ipſa confirmanda. In vita. Gondiſſaluus Generalis non modo dignitate, ſed etiam probitate ampliſſimus, de Scoto Guardianum Pariſienſem in Epiſtola 1304. data, prius citata, ſic affatur. *Dilecto in Christo patrem Ioannem Scotum, de cuius vita laudabili. ſcientia excellenti, ingenioq; ſubtiliſſimo, alijsq; conditionibus ſuis partim experientia longa, partim fama, quæ vbiq; diuulgata eſt, informatus ſum ad plenum.* Confer in rationis lance teſtimonium Gondiſſalui, ac teſtimonium Iouij, & vtrum præponderet, inſpice. Gondiſſaluus fuit Generalis minorũ vigilantiſſimus, & optimus, prout Aluarus Pelagius in lib. 2, de planctu Eccleſiæ cap. 67. teſtis eſt: Iouius cuius fidei fuerit, atque integritatis, dicat Iuſtus Lipſius vir noſtrorum temporum eruditiſſimus in notis ad librum polyticorum: cuius item probitatis extiterit, facilius tibi ſcitu, quàm mihi dictu. Ad Gondiſſaluum ſpectabat vigilare ſuper Scoto, tanquam ſuper oue ſibi credita, ad Iouium Scotus non attinet. Gondiſſaluus Dunſio æqualis, Iouius duplici ſæculo poſterior. Gondiſſaluus & experientia, & fama Dunſium nouerat, Iouius experientia non poterat, fama ſe noſſe non probat. Gondiſſaluus Scoticæ ſectę non oſor, Iouius Thomiſticæ aſſentator. Quatuor annis ab hoc teſtimonio Doctor ſubtilis diem clauſit: neque credere par eſt, eum, cuius ab ineunte ætate viuendi ratio laudabilis fuerat, in fine vitijs mancipari voluiſſe. Certè vel temporum felicitas, qua Scotus floruit, hoc ipſum conteſtatur: vixit enim in aureo illo naſcentis religionis ſæculo, & cum illo in an. 1308. expirãte expirauit Nam 1208 menſe Octob. die S Lucæ S. Franciſcus religionem inchoauit ex Chron.

Franc. par. 1. lib. 1. cap. 7.

XIX, Vetustissimum autem Leonino carmine Epitaphium luculenter docet Ioannem Dunsium non aliam de virtute à morte opinionem reliquisse, nisi eandem, quam vita in studiosis actibus traducta, adeptus est. Epitaphium leges hic, licet & inferius suo loco.

Clauditur hic riuus, fons Ecclesiæ, via, viuus,
Doctor iustitiæ, studij flos, arca sophiæ:
Ingenio scandens, scripturæ abdita pandens.
In teneris annis fuit, ergo memento Ioannis,
Hunc, Deus, ornatum fac cælitus esse beatum.
Pro patre translato modulemur pectore grato,
Dux fuit hic cleri, claustri lux, & tuba veri.

Cum igitur & ante, & post funus de singulari, ac eximia virtute Scoti publica testimonia non desint, vnde illi crimen obijcies? Certo authore, aut incerto rumore? Author certus refractarij obitus non est Iouius, qui ducentos post annos natus, scribit nullo authore certo. Rumor incertus nonnulla de Scoto falsa, non pauca de Alberto (eandem in vrbe, & eodem fermè tempore mortuis) quem magum, non magnum dictat, astruit, Nos ab Apostolo edoctos aniles fabulas deuitare operæ pretium est, atque opinari, Ioannem Dunsium immatura morte raptum, *ne malitia mutaret intellectum eius, aut*
Sap. 4. *ne fictio deciperet animam illius. Placita enim erat Deo anima illius, propterea properauit illum educere de medio iniquitatum.* Saluberrimo Dei consilio in portum Scotus appulit ex turbulentissimis, quæ religionem nostram agitarunt, procellis, ann. 1310. Alexandro de Alexandria Minorum communitatem defendente aduersus Vbertinum de Calali. Firm. 3. ord. par. 1. in memorial. ordin. Quæ deinde controuersiæ sub Ioanne XXII. sæuissimè tùm Christianum, tùm Franciscanum gregem diuexarunt,

runt, atrocissimo schismate dilaniarunt, atque perniciosissimis hæresibus discerpserunt. Sed agendi de morte Dunsij rursus nascetur occasio.

In duobus, quæ sequuntur assertis, partitione opus: alterum magnis fulcitur patronis Sixto Senensi, & Abbate Trithemio in lib. de script. Eccles. dum ais Ioannem Scotum audiuisse Alexandrum Alensem Lutetiæ: alterum tuum proprium, & breuiore indiget argumento, & ad primum reuincendum arma ministrabit: vt propterea etiam priorem sibi locum asciscat. X X.

Itaque anno Domini 1250. num, 11. affirmas Alexandrum Alensem sublatum ex viuis. Lege tamen Franciscum Gonzagam in lib. 1. de origine Seraph. Relig. pag. 121. referentem, quòd se Generali Obseruātum anno 1581. templum Franciscanorum Parisijs exustum est: sed idem author ab ignibus inter cæteras, Alexandri Alensis memoriam vindicat, sub cuius effigie ad sepulchrum insculpta tradit hæc extitisse. *Obijt autem anno Incarnationis Dominicæ* 1245. 12. *Kalen. Septembr.* Ioannes Rioche in suo Compendio temporum lib. 4. cap. 63. de Alexandro Alense, inquit *Obijt hic sanctus Doctor anno Domini* 1245. 12. *Kalen. Septemb. sepultus ante crucifixum Ecclesiæ Parisiensis.* Subscribunt eisdem Philippus de Sosa in Chronicis Francisc. par. 2. lib. 1. cap. 12. Author Firmamen. trium ordinum par. 1. in epitaph. Alexandri Alen. S. Antoninus 3. part. tit. 24. cap. 9. §. 4. conspirat, & alij passim. Quamobrem, quos Alexandro Alensi addidisti, quinque annos deme.

Secundò de Ioannis Scoti præceptore lis est, eum tu Alexandrum Alensem, Antonius Posseuinus Gulielmum Varronis fuisse notat, non Alexandrum. Afferam ego in eam rem aliquot coniecturas. Si nanque Arist. & Scotus comparentur, cum Stagirites XXI.

Io.Grā. tes 17. agens annum Socratem auditurus accesserit, Philop. demus Ioannem Scotum citiùs, hoc est, quindecim in vita annos natum Alexandrum adijsse: ab eoque artem, Arist. quam uis per triennium audiuisse. Tum ab obitu Alexandri an. 1245. vsque ad Dunsianum 1308. annos 63. enumeremus: Quibus collectis consequentur Scotum attigisse 81. annum cùm ex aduerso iuuenis obijsse tradatur, aut secundũ Andream Theuer Gallum in lib. de imaginibus & vitis virorum illustrium, quum esset annorum trium & quadraginta: aut iuxta carmina sepulchro appensa, & à Tossin. relata, post annum ætatis 33. nam tempora Christi triginta & tria communiter numerantur. En carmina.

Tempora post Christi propria dulcedine letum
Venit atrox raptim carcere composito.

XXII. Insuper Alexander Alensis (te quoque ad annum 1250. num. 11. assertore) duos discipulos habuit excellentissimos BB. Thomam & Bonauenturam, Bonauentura verò in 2. distin. 23. quæst. vltima indicat tùm, cùm ab se scriberetur, suum præceptorem fuisse defunctum. Atqui Dunsius in 1. dist. 26. quæst. 1. citât Sanctum Bonauenturam sub nomine Doctoris antiqui, integra periodo ex eius 1. senten. dist. 25. quæst. 1. num. 10. descripta: non ergo Scotus condiscipulus illius fuit, quem Doctorem antiquum appellauit. Quid? quòd SS. Thomas, & Bonauentura citò assecuti sunt Lutetiæ palmam doctoratus: Ioannes Scotus ob viuacitatem, vt dedimus quintodecimo ætatis anno auditor Alexandri, non obtinuit vsque ad 1305.

Ad hæc. Generalis Gonsaluus in literis iam citatis, facultatem capessendæ laureæ concedens Ioanni Scoto, & Alberto Metensi, hæc habet. *Si tamen constiterit vobis, quòd Dominus Cancellarius velit duos simul licentiare de nostris, volo, & placet mihi, quod*

frater Albertus Metensis, si ad conuentum redire poterit, cum præfatò fratre Ioanne debeat expediri. In quo casu mando, & ordino, quòd dictus frater Albertus antiquitatis merito prius incipere debeat dicto fratre Iòanne, sub eo postmodum incapturo. Ecce Albertus Metensis, quia maior natu, Ioanni Scoto præponitur; Ioannes interim iuxta priorem supputationem septuagesimũ septimum ànnum vixisset. Tam grandæuo alium præferri ob ætatem inuerisimile est, Prætereà, Alexander Alensis instituit Thomam Aquinatem, & Bonauenturam Fidantium: Aquinas Ægidium Columnium, Fidantius Ioannem de Pechano; Ioannes Scotus post Ægidium scribit cum in 4, dist. 11. quæst. 3. H. & quol. 10, F. ac alibi ex Theorematibus Ægidij de Eucharistia quædam decerpat. Quare ab Alexandro ad Scotum tres *doctorem* generationes transiere. Imò & Scotum id temporis duntaxat habuisse discipulos fama claros (omnes namque post 1300. celebres) parum probabile esse videtur. Quin potius coniector D. Bonau. anno 1274. abijsse, Ioannem Dunsinm 1275. in auram communem venisse, vt vna nostri ordinis lucerna sublata, nasceretur altera diuino munere B. Francisco impertita. Hæc pro negatiua persuadenda, ne Alexander subtilis Doctoris doctor credatur, satis.

Pro affirmatiua elaboranda plus operæ consumẽdum. Quoniam Scoti preceptorem alij Gulielmum alij Ioannem de Varra nominant, quorum vtrumvis præeligere non modici est laboris. XXIII.

Ioannes de Guarra, seu Varra vocatur à Bergomate in Supplement. ad an. 1276.

Ioanne Pico Mirandul. in apologia conclus. 3.

Bartholomæo de Pisis in libro Conformitatum Conformitate vndecima, par. secunda car. 112. & conform. 8. par. 2. car. 72. qui author septuaginta septem annis post Scoti obitum scripsit.

Gulielmus Varro nominatur, præter Anton. Posseu. in Appar. sacro, à Ioanne Rioche in Compendio temp. lib. 4. cap. 78. Gulielmo Vorilon in 4. sentent. dist. 11, Tossinian. lib. 3. in Gulielmum de Oona, seu Varronem. Henrico Vvillot in Athenis Orthodoxorum ad Gulielmum. Vnde in eam adducor sententiam, vt Scoti præceptorem vel binomium, vel potius Ioannem dictum, censeam ob authoritatem Pisani penè contemporanei Scoto. Verùm hoc pressiùs in historia Dunsiana excussum dabo. Interea & in Iouio hanc circunstantiarum loci, temporis, magistri, discipulorumque circa Scotum descriptionem optassem; sed ille serpentis astu, ne deprehenderetur, suppressit: tu Abrahame, simplicitate columbæ fretus expressisti; at serpentis prudentiam cum columbæ simplicitate coniungere oportere, Saluator edixit.

XXIV. Transgredior ad epitheta Dunsij, & verum à subtilitate promitur, falsum à tenebris. Duo pariter enucleanda sunt hoc loco, de Anaxagora, de Scoto. ambos quippe Scotinos cognomine appellatos autumas. Cum hic titulus Heracliti agnomen fuisse Franciscus Gonzaga, & Rodulph. Tossian. locis antea citatis obseruauerint, & Seneca episto. 12. Polyd, Vergil. de inuent. rer. lib. 1. c. 2. & Sanctus Hieron. lib. 1. in Iouin. sub init. Approbatur idem ex Diogene Laertio in lib. 2. de viris Philosophorum in Socrate, & lib. 9. in Heraclito: nam vtrobique obscuritatis notatur Heraclitus: id quod lib. 2. in Anaxagora minimè fuit animaduersum. Hæc pro Anaxagora.

XXV. Ioannis Dunsij cognomentum à subtilitate non ab obscuritate donatum est; donatum autem ab vniuersitate Parisiensi, prout Bernardinus de Bustis in officio Conceptionis B. V. scribit: & Parisiensis lector Gulielmus Vorilon in 4. dist. vltima procla-

Bust. in fest. lect. 4.

mat

mat S. Anton. in 3. par. tit. 24. cap. 8. §. 2. & cap. 9. §. 12, Doctorem subtilem dici, testatur. Chronicum Nurembergensis Theologum subtilissimum nuncupat. Chronicum Coloniense Germanicum ita latinè sonat. *Obijt Coloniæ magnus subtilis Doctor Ioannes Scotus.* Bartholom. de Pisi conform. 11. par. 2. & conform. 8. car. 71. subtilem appellat Astensis in summa edita 1317. subtilissimum dicit in 1. pag. Okam 1. d. 2. q. 6. *ista opinio*, inquit, *est, vt credo, opinio subtilis doctoris, qui alios in subtilitate iudicij excellebat.* Antiquioribus itaq; scriptoribus tum nostratibus, tum vestratibus, tum exteris semper Doctor subtilis, nũquam Scotinos Ioannes Dunsius vocatus est. Porrò Scotinos primitus Dunsio impositum fuit (quantũ cognoscere licuit) à Sixto Senense, quem habuisse imitatores Franciscum Gonzagam, & Petrum Rodulphium demiror haud mediocriter. Nonne Dunsium è Scotia ortum confiteris? cur ergo Scotum ex Græcia potius, quàm ex Scotia denominatum putes, maximè cum Scoti tempore vix Græcanicæ linguę esset memoria? Non à tenebris Ioannem nũcupauit Scotum, sed à patria Gondissaluus; ita Franciscus de Maironis, atque Antonius Andræas cum cæteris Scoti auditoribus, qui se discipulos tenebricosi minimè dicerent. Sed hæc de vocibus quæstio pluribus non videtur expendenda. De re, hoc est, de obscuritate iamiam tractabimus.

Quæ de codicibus Dunsianis postea subijcis, placet ipsilmet, quibus depinxisti, verbis referre. XXVI. *Quibus*, inquis, *aliquis illud carmen, quod ex tractatu Ezechielis Prophetæ visioni cuidam D. Hieronymus præposuerat, subscripsit.* *Aeue. 6* *Aen. 5*

Hic labor, illa domus, & inextricabilis error.
Vt quondam Creta fertur labyrinthus in alta
Parietibus textum cæcis iter, ancipitemq;
Mille vijs habuisse dolum, quo signa sequentum

Fal-

Falleret indeprensus, & irremeabilis error.

Iure meritò emblematis loco istud epigramma eius operibus præfixum. Nam omnia, quæ scripsit, dixitque, adeò sunt densis tenebris damnata, &c.

Experiamur an Scotus Dædalus, an eius libri labyrinthus, attributa hæc à poetica ad Logicam, à sua vi oratione ad veraeem transferentes: si forsan referre sit refellere.

Libri Scoti sunt error inextricabilis, indeprensus, irremeabilis. Libri Scoti habent dolum ancipitem mille vijs ad fallendos sequaces. Et ne pauca hæc videantur, quibus errores seuisse, imò dolosè etiam serere voluisse proditum: additur obscura cæcitas, nam Libri Scoti habent iter textũ cæcis parietibus, quò signa sequentum falleret error. Quæ quidem enunciatio cum Iouij conuenit enunciatione de itinere distorto ad ingenia nostri ordinis perdenda. Hæc epitheta iure ne an iniuria Scoti operibus imposita? Iure meritò, respondes, hoc epigramma, hoc emblema præfixum. Quid ita? Quoniam, inquis, omnia, quæ dixit, scripsitq; , sunt densis tenebris damnata. Sed enim omnia, quæ dixit Scotus, non audiuisse te, scio: omnia, quæ scripsit, legisse te, nescio. Nam si legisses non errores, sed filum ad errores euitandos à Dunsio allatum cognosceres. Ast ego triplici dilemmate breuiter compellabo.

XXVII. Si in Scoticum labyrinthum ingressus inde remeasti, error non est irremeabilis: si non ingressus, ne queraris. Nemo regreditur ex eo loco in quem non est ingressus. Præterea Scoticum errorem deprehendisti, an non? Si deprehendisti, error non est indeprehensus, si non deprehendisti, non credemus tibi. Sed audi, dicam cum mansuetudine, quod cum mansuetudiue suscipi velim. Quilibet peritus, aut imperitus in generali taxare potest opera Scoti, tanquam erroribus, fallacijs, dolis instructa: at in spe-

ſpeciali errores reuincere doloſue detegere, hoc opus, hic labor eſt, hoc periti proprium. Itaque tu, qui ſcientia refertiſſimus es, & in Theologia exercitatiſſimus, exere ingenij vires, artis opes, & vel vnicum argumẽtum in Scotiſtas intorque. Sic enim pro Scoto aſſeclæ, vt pro rege apes apud Poetam armantur.

Penniſq; corruſcant,
Spiculaq; exacuunt roſtris, aptantq; lacertos, Virg. 4. Geor.
Et circa Regem, atq; ipſa ad prætoria denſa
Miſcentur, magniſq; vocant clamoribus hoſtem,

Tertio Scoti argumenta ſoluere putes, vel ne? XXVIII
vbi nequeas, tuam non Scoti ſcientiam damna. Vbi queas, confitere Dunſianos errores non eſſe inextricabiles: è quibus, cum tu emergere, & extricare te poſſis, potuerunt & principes Thomiſtarum, Capreolus, Caietanus, Ferrarienſis.

Tandem tenebris ne damnes Scotum tribus iam ſæculis rutilantem: ego enim ſic intelligo; Doctorem ſubtilem, vel authentica damnatione, vel doctrinali feriendum. Primum iudicium ſummi Pontificis eſt, Secundum ſapientis Doctore ſubtili doctioris. Tu autem neque authoritate cum Petro, neque doctrina cum Dunſio concertare potes: quare nec Scotum, nec Scotiſtas, tenebris damnare, etſi damnaueris, dum fallacem ducem, falſos ſequaces hoc epigrammate indicas, & cantas.

Quæ ſigna ſequentum Falleret indeprenſus, &c.

Cæterùm cum his carminibus vel falſitatis, vel obſcuritatis argui Scotus valeat: de falſitate ſiue per incuriam exciderit, ſiue per fallaciam, ſatis. Ne fortaſſe dicas emblema præfixum propter obſcuritatem ſolam. Ego vlterius non ſcruptabor, ſed vbi reprehendas obſcuritatis duntaxat: caui, ne quis putet, falſitatis. Præterquam quod, quum epigramma fragmento imperfecto in epiſtolam ad Romanos

Henr. Vvill. i Athe. Orthod. Sixt. Senen. accusat.

nos præfixum ab aliquo (à quo? nec enim pandis) extenderis tu ipse ad omnia Scoti tum dicta, tum scripta : veritus sum, ne versus de obscuritate, ad falsitatem extenderes. Præfixi Ezechieli, præfixi Scoto ijdem versus: at in Ezechiele, obscuritas esse potest, non falsitas. In Scoto potentia est ad vtranque, & metra vtranque actu inesse decantant, vt propterea cautio adhibenda omnino videretur.

XXIX. Ergo de obscuritate dicamus. In Scoto si verba, & verborum structuram consideres, nihil planius. Non in Grammaticis, vel Rhetoricis flosculis lectorem occupat. sed in reconditis mysterijs, vt eum euehat ad altissimas lucem, ac tenebras Deo velando extentas : nam habitat lucem inacessibilem, qui posuit tenebras latibulum suum, Lacerna nigredinis, ob id Hæbreis dictus. Quid ergo in Scoto carperes, voces, an res? Voces? minimè, quia simplicissimæ sunt : paucas detrahe pro ratione auditorum prolatas barbarè, vt regraties, trufa, briga. Res verò non redarguere, sed mentem nostram debemus ad ea, quæ Scotus attigit, non attingentem. Olim Paulus audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui: aquila Ioannes Euangelista in solem solis aspexit, & quæ viderat, enarrauit. Num quia hos non intelligo, tenebris damnatos crediderim? Non tàm altè Scotus, altè tamen aquilinum erexit obtutum. B. Augustinus olim obscuritatis notatus. At Augustinus est scholasticorum dux : Ioannes Duns subtilium signifer, subtilis, arduus, difficilis. Propositiones, & conclusiones alijs ne cogitatas quidem, naturali, atque supernaturali lumine instructus effatus est: vnde & superat aliorũ cogitatus.

Regratiers. 4. d. 15. q. 2. V. Trufa, 4. d. 12. q. 1. H. Briga, 4 d. 30. q. 1. D.

XXX. Ponis ne cum Doctore Angelico difficultatem cognoscendi etiam in rebus, an cum subtili tantùm in mente, in qua, quia facultas est, & facultatis defectum inesse decet? Si rebus ascripseris, de rebus

con-

conqueritor, non de Scoto earum difficultatem ſtylo explanante facillimo. Si dederis intellectui, de noſtro queritor, non de Dunſiano, qui acutè penetrauit, & pro viribus explicauit nobis impenetrabilia. Cogita in naturalibus Ariſtotelem, in ſupernaturalibus Ioannem: ille obſcurus, itaut multa ipſius loca tot ſæculorum obſtinato labore nōdum ſuperata ſint: annè propterea tenebris damnandus? Nihil minus. Nec Scotus ergo in rebus ſacris. Oculo ſuperficies corporum cernitur, profunditas intellectu: ſuperficialem optent alij Theologiam, Scoto profunda placuit. Si non potes intelligere, noli reprehendere. Lac ab alijs quære, Scotus cibo paſcet ſolidiore. Si pauper eſſe velis, labore non eges: diuitiæ verò nec animi, nec corporis abſque ſudore parantur. Difficilia, quæ pulchra. Obſcurus Ioannes Dunſius, ſed illa obſcuritas non eſt inſuperabilis.

Simpli. in prædicam. q. 7.

XXXI. At enim D. Hieronymus vir ſanctiſſimus, atque doctiſſimus iſtud emblema Ezechieli appinxit, quod Abrahamus Ioanni præfixit. Conqueſtio non tam de Abrahamo, quam de Hieronymo eſt. Audio, agnoſco artificium: ſcilicet niſi reprehendatur Hieronymus Abraham reprehendi non poteſt. At ex aduerſo ſtropham ſtropha repellere oportuit. Si defendatur Exechiel, Scotus defenſionis particeps fiet. Quanquam quid intereſt defendi? Magnanima illa Phocionis ad Thudippum ſententia, An parum ducis cum Phocione mori? Generoſa item vox, An turpe ducis cum Ezechiele notari? Sollicitior eſſe debueras, Bzoui, ad Prophetam tuendum, quam ad Theologum taxandum. Hieronymi authoritatem apud nos plurimum valuiſſe, atq; valere oportere confiteor: veracitas tamen Ezechielis multo maxima eſt, in quam neque inuoluntarius error, quod eſt inſcij, neque voluntarius, quod eſt doloſi,

Pluta. in vita Phoci. & Æli. va. hiſ. lib. 13. c. 14.

Luc.1. irrepere potuit, *Locutus est enim Deus per os sanctorum, qui à sæculo sunt prophetarum eius.* Augustinus tomo 2. in Epistola 19. ad Hieroyn. sic ait. *Ego enim fateor charitati tuæ, solis eis scripturarum libris, qui iam canonici appellantur, didici hunc timorem, honoremque deferre, vt nullum eorum authorem scribendo aliquid errasse firmissimè credam, ac si aliquid in eis offendero literis, quod videatur contrarium veritati, nihil aliud quàm vel mēdosum esse codicem, vel interpretem non assecutum esse, quod dictum est, vel me minimè intellexisse non ambigam. Alios autem ita lego, vt quantalibet sanctitate, doctrinaque præpolleant, non ideò verum putem, quia ipsi ità senserunt, sed quia mihi vel per illos authores canonicos, vel probabili ratione. quod à vero non abhorreat persuadere potuerunt Nec te, mi frater, sentire aliquid aliter existimo, prorsus, inquam, non te arbitror, sic legi tuos libros velle tanquam prophetarum, vel apostolorum, de quorum scriptis, quod omni errore careant, dubitare nefarium est. Absit hoc à pia humilitate, & veraci de temetipso cogitatione.* Hæc Augustinus de Ezechiele sentiet.

XXXII Nunc Hieronymi libet prologum lib. 14. commentariorum, qui est in 45. Ezechielis, referre. Sic autem habet, *Quod in principio templi Ezechielis debui dicere, nunc præpostero ordine in fine dicturus sum; illius versiculi memor.*

Aene.6 *Hic labor, illa domus, & inextricabilis error. De quo & in alio loco idem poeta decantat.*

Vt quondam Creta fertur labyrinthus in alta
Aen.5. *Parietibus textum cæcis iter, ancipitemque,*
Mille vijs habuisse dolum, qua signa sequendi
Falleret indeprensus, & irremeabilis error.

Ita & ego istarum scripturarum ingressus oceanum, & mysteriorum Dei, vt sic loquar, labyrinthum, de quo Ps.17. *scriptum est, Posuit tenebras latibulum suum, & Nubes* Ps.96. *in circuitu eius, perfectam quidem scientiam veritatis*

mihi

mihi vendicare non audeo, sed nosse cupientibus aliqua doctrinæ indicia præbuisse, non meis viribus, sed Christi misericordia, qui errantibus nobis ipse dolos tecti, ambagesq́ resoluit, cæca regens spiritu sancto vestigia. Quem sequentes ad portum explanationum prophetæ Ezechielis peruenire poterimus: in quem extremus, idest, 14. liber est, &c.

Ex quibus patet, Ezechielem secundum Augustinum errorem non admittere; secundum Hieronymum errorem, atque dolum pati, dici videtur. Quid ergo dicendum? Hieronymum errasse, an Ezechielem? Ezechielem errasse est assertum impium: Hieronymum Ezechieli errorem tribuere, atque ideo ipsum Hieronymum errare, est parum pium. Sed cum in falsitate, aut in obscuritate, labyrinthi similitudo consistat: de obscuritate, non de falsitate, conqueritur Hieronymus. Idipsum de Scoto si Polonus sentiat, assentior non sine discrimine, quoniam Ezechiel in veritate solidior est, qui nec fallere, nec falli potest: Scotus in claritate facilior, qui nec enigmatibus, nec tropis disputat, sed propria, quoad sua tempora permisere, vocabula accersit.

Ad hæc: in profetia sunt mysterium Dei, & nubes inuoluens: spiritus viuificans; & litera occidens. Vtrumque agnouit Hieronymus in epist. ad Galatas, differens. *Non putemus in verbis scripturarum esse euangelium; sed in sensu: non in superficie, sed in medulla: non in sermonum folijs, sed in radice rationis.* Porrò causam, ob quam id fieri oporteat, in eo ipso libro. 14. super cap. 45. Ezechielis, idem Hieronymus reserauit scribens. *Vnde & multa dicuntur in parabolis, & enigmatibus, vt qui habet aures audiendi, audiat. Omnisq́ prophetia in obscuritate continet veritatem: vt discipuli intrinsecus audiant, vulgus ignobile, & foris positum nesciat, quid dicatur.* Quod si & Scotus XXXIII

Deum in obſcurè tradenda veritate imitari voluiſſet, ecquis tandem eſt, qui poſſet reprehendere? Veruntamen ſcriptura, & in medulla ſpiritus vitam habet, & in cortice literæ mortem non habet. Penſemus ſcripta myſteria ſignatis, In Euchariſtia inuolucro terreſtris, amicitur panis cæleſtis. In quo ſacramento, nec ſenſus decipitur in tegumenmentò ſenſibili, nec intellectus Dei ſpiritu, non proprio ductus in ſeruatore inuiſibili. Scriptura itidem ſpiritu ſancto inſpirante ſcripta, Spiritu ſancto inſpirante lecta, proderit. Non eſt in ea error, non dolus, non mors: aliud fit intentione fallendi, aliud ſtudio tegendi. Non dandum ſan-
Matt.7 ctum canibus, nec margaritæ proijciendæ porcis. Curioſus intellectus errores affert, non aufert ſacris literis; dum enim ſingulis clauſulis ſenſum imponit, excogitat, comminiſcitur: priorque clauſula poſteriorem, poſterior priorem, omnes ſimul omnes eius phantaſias eliminant: errabundus, inquietus, præſumens qui in ſe error eſt, in ſcripturam regerit, quando author ſanctus, qui vel ipſa litera errores reſpuit, nullum errorem intendat. Lapis angularis offenditur, non offendit. Ex Chriſti verbis ſcandalum accipitur, quod non datur. Hic eſt Hieronymi ſenſus, dum ſibi errantes greſſus, & cæca veſtigia, non Chriſti ductori, aut Spiritus ſancti filo vendicat. Denique ſi Hieronymus inſpicitur, hunc etiam ſenſum correctione extenuat, cùm ait, *vt ſic loquar*: Abraham aſſeueratione exaggerat, dicens: *Iure meritò hoc emblema præfixum.* Ergo nullus in Hieronymo lapſus, nonnullus in Abrahamo.

XXXIV Adijcis. *Paulus Iouius Elogio adiuncto virū ornauit Nemo,* inquit, *eorum, qui non inſano Chriſtianæ pietatis amore flagrantes. &c.* Iouiana iſthæc pudore ſuffuſus in tuo legi codice. Elogio illo Ioannem Dunſium ornatum exiſtimas? Talia ornamenta hoſtibus

Chri-

Christi, non Scoto seruo Christi, viro religioso, doctori catholico, Theologorum Gymnasiarchæ. Funesta profectò ornamenta, nimirum.

1 *Christianis dogmatibus illudere.*
2 *Fidem sacrarum rerum confundere.*
3 *Figmentorum caliginem diuinis veris opponere.*
4 *Lites immortales inter Religiosos serere.*
5 *Captiosè, ac proteruè disputasse.*
6 *Publicè, aut certè secretò peccasse.*
7 *Ac tandem sese truculenter, & sacrilegè interemptum pessundedisse.*

Quid in Hæreticũ scriberet Iouius, quod non in Scotum Catholicũ, & Catholicorũ propugnatorem scripserit? Hoc me tantũ consolatur, quòd multos Hæreticorũ errores in tuo Annaliũ opere retulisti, Scoti nullum, neq; Iouius, neq; Latomus, neq; Ianus, neq; Anonymus tuus: sed neque tu, nam & tu, heu, numerandus. Cum Cæsarem adorirentur mucronibus multi, in vnum ingemuit: & tu quoq; Brute fili? In Scotum calamis insurgunt multi, in alia licet causa, dolens ingeminabo: Et tu quoq; Abrahame frater? Tu cum alijs, imò præ alijs, qui aliorum dispersa dicta in vnũ coegisti, & omniũ calamis vno calamo pugnasti. Reclamabis: quia nihil in Scotum scripseris, sed rescripseris. Semper posteris licuisse ex priscorum scriptis historias nectere. Vtique; omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Vt Ephori de Clazomenijs, dicam ego de Iouianis. Liceat Iouianis indecorè dicere de Scoto: at fratrem de fratre dicere non expedit. Dixi num. 2. me optasse, ne horum esses relator: num. 56. dubitasse, ne esses assertor. Agitur de fide de sacris dogmatibus. an immaculatam Ecclesiam, quæ firmamentum, & columna veritatis est, censes illusorem Christianæ veritatis, fidei confusorem, conflatorem figmentorum, satorem discordiarum fallacem

1. Cor. 6
Ælian. lib. 2. c. 15.

disputatorem in Christi causis permissuram? An Christiani orbis perillustres vniuersitates Parisiensem, Patauinam, Papiensem, Complutensem, Romanam ipsam aliasque multas Scotum, si talis esset, publicè prælecturas arbitraris? An Religionem Franciscanam, quæ pro fide catholica multum iam sudorem sparsit, & sanguinem, profundere adhuc prompta, putas doctorem recepturam fidei catholicæ tam aduersum? Tam perditæ vitæ? Tam deploratæ mortis? Iam consideraui hoc Elogium suo loco, nunc breuibus attingam. Primum.

XXXV. Ad doctrinam. Illusio Christianorum dogmatum graue crimen est, quemadmodum prudentissima verba Iacobi ad Rebeccam matrem indicat. Gen. 27 *Ne putet me pater sibi voluisse illudere, & inducat super me maledictionem pro benedictione.* Si patris mortalis illusor maledictionis reus est, quanto magis illusor cælestis patris: dictorumq; ipsius aspernator? Confictor? Quæ vt Scotus fecerit: aut in conclusionibus, aut in rationibus respondendo, vel arguendo perpetrasse necessum est.

A conclusionibus ordior, quæ vel fide, vel opinione tenentur. Pugnant ne Thomistæ, & Scotistæ de veritatibus ab Ecclesia definitis? Absit. Fidem communiter tenemus, in placitis proprijs exercemur. Fides Catholica non est opinionibus alligata. Si ruat opinio Thomæ, vel opinio Scoti, non ruit fides. Præclarè Scotus in 1. d. 26. q. 1. *Articulum,* inquit, *fidei restringere ad intellectum specialem, qui tamen traditus est in generali, quasi non possit intellectus generalis esse verus, nisi specialis sit verus; hoc videtur articulum reducere ad incertitudinem: videtur enim incertum, quod non potest sine incerto teneri, &c.* Exemplum quoque affert accommodatissimum. Nam articulus de vnitate Dei erat in generali propositus Iudæis, sed in speciali de vnitate, vel Trinitate per-

sonarum nihil explicitè habebant. Neque erant in alterutram cogendi partem, præsertim cum propter vnitatem essentiæ vehementer commendatam in scripturis plures Iudæorum ad vnitatem personæ deflexerint. Fides itaque sine vtriusuis academiæ Angelicæ, vel Subtilis opinionibus constat inconcussa.

Alphonsus de Castro in primo lib. aduersus hæreses cap. 7. fusè in hanc rem eloquitur: *Fateor*, inquit, *me non posse cohibere iracundiam, quoties video aliquos ita addictos hominum aliquorum scriptis, vt impium autument, si vel in modica re, quis ab eorum sententia discedat, volunt enim hominum scripta, velut Diuorum oracula recipi, illumq; honorem illis exhiberi, qui solis sacris literis debetur. Non enim iurauimus in verba hominis, sed in verba Dei. Ego enim miserrimam hanc dicerem seruitutem, sic esse humanæ sententiæ addictum, vt non liceat vllo modo illi repugnare, qualem patiuntur hi, qui se tantum B. Thomæ, aut Scoti, aut Ochan dictis subijciunt, vt ab eorum placitis, in quos iurasse videntur, nomina sortiantur, quidam Thomistæ, alij Scotistæ, alij Ochanistæ appellati. Paulus quidem iussit captiuare intellectum nostrum, sed in obsequium Christi, non autem in obsequium hominis. Quo fit, vt hi, qui tam leuiter de hæresi pronuntiant, non expendentes de qua re loquantur, sæpè sua ipsorum feriantur sagitta, incidantq; in eam foueam, quam alijs parabant. Nam velle humanas scripturas in diuinarum ordinem connumerare, hoc verius dixerim hæresim: quod faciunt hi, qui humanis scriptis dissentire impium autumant, perinde ac diuinis. Quales ego vidi in tantam insaniam deuenisse, vt non sint veriti ad populum in publica concione effundere. Quisquis à B. Thoma sententia discesserit, suspectus de hæresi est censendus. O fortes verbi Dei, imò verius dixerim, verbi Thomæ prædicatores.* XXXVI

Erit ergo B. Bonauentura ſuſpectus de hæreſi putandus, quod in multis obuiet B. Thomæ? Erit ergo D. Anſelmus ſuſpectus de hæreſi dicendus, quòd contra D. Thomæ ſententiam, non putat amatorem Virginis, qui feſtum Conceptionis celebrare reſpuit? Nec tamen iſta ſit à me dicta velim, vt quiſpiam putet me his verbis omnes illius inſtituti, aut ordinis homines velle mordere. Noui enim ex eis plures doctos, & cordatos, ac verè pios, quibus, quum iſta aguntur, aut ab alijs, vt plurimùm indoctis, dicuntur, valde diſplicent, valde enim diſplicet etiam mihi, quòd & noſtrum ſodalitium in verba Scoti fere iuraſſe videatur. Hæc Alphonſus vir omni doctrina excultus, Iurauimus in Chriſti verba, non in verba Thomæ, vel Scoti: nec enim Chriſti veritates ab eorum opiniobus pendet.

xxxvij. Ego de D. Thoma tanquam de pijſſimo doctore cenſeo, nec arbitror eum tantum ſibi arrogaſſe, vt putarit non poſſe credi chriſtiana dogmata, niſi Thomiſtica crederentur: vel negatis Thomæ placitis, neceſſariò Chriſti placita eſſe neganda; quinimò reor, S. Thomam ſuppoſita fide opiniones probabiliter diſputaſſe. Quod & Dunſius præſtitit, qui ſaluo intellectu diuinarum veritatum ſententias humanas excuſſit, Et ſi nullam ob rem Scotus laude dignus videretur, propter hoc laudem dixerim incomparabilem demereri, quod multas veritates catholicas à pluribus opinionibus Thomiſticis diſtinxerit, illas amplectens, has reſpuens, Ne-
Sixt.4. in extrauag. Graue nimis Concil. Tridẽt. ſeſſ. 5. que id à D. Thomæ ſenſu diſſentit. Diſputatum enim fuit ardentiſſimè inter Scoticas, & Thomiſtas de B. Virginis Immaculata Conceptione. Olim à Sixto 4. nuper à ſacra Synodo Tridentina declaratum eſt, veritatem de peccato originali & credi, & defendi poſſe in generali, tametſi dicatur in ſpeciali Mater virgo abſque originaria fæce concepta. Nunc duas erigo contradictorias.

Non

Non potest seruari fides, & veritas de peccato originali in cōmuni, si in particulari B. Virgo à peccato originali immaculata dicatur.

Potest seruari fides, & veritas de peccato originali in communi; si B. Virgo in particulari à peccato originali immaculata dicatur. Primam propositionem D. Thomæ non ascribes, quin eius sententiam reprobatam concedas. Quamuis enim impossibile non sit sanctam Romanam Ecclesiam aliquid aduersus B. Thomæ opinionem definire, vt aduersus B. Cypriani placitum de baptismo hæreticorum decreuit (qua de re Scotus egregiè in 4. d. 5. q. 1. ad vltim.) humillimum tamen virum ab ea opinione longè abfuisse crediderim, vel ex eò quòd iunior in 1. d. 44. B. Virginem ab originali innoxiam, senior in 3. par. q. 27. obnoxiam putauerit Vnde ratus est, salua fide in communi de originis culpa, sibi integrum fore vtramuis in particulari sequi opinionem; alioqui aut priùs, aut posteriùs defecisse à fide.

Quapropter fides, ac eius obiectum ab opinionibus, atque opinatis scholasticorum secreta est. xxxviij
Si verò Scotica illa disceptandi ratio captiosa, & proterua non fuisset, non pauci fidem cum opinione, diuina cum humanis confudissent. Scotus non confudit, imò acutissime distinxit, nec paleas pro tritico venundari permisit. Quid hoc captiosum, atq; proteruum, & non potiùs subtile & constans? Non ergo confudit: sed neq; sacris dogmatibus illusit, cùm illusor alterum pro altero supponat, quemadmodum Iacob si Esau personam retulisset, se patri putabat illusurum. Scotus autem nec sua nec aliena placita pro Christi dogmatibus obtrudi passus est. Neque figmentis inspersit. Figmenta sunt in primis ea. quorum repugnant partes, vt in 2. Physic. tex. 83. Vitigena, Androprora, & in 3. de Anima con-

tex. 21. alia Empedoclis figmenta. In conclusionibus credendis terminum termino cohærere liquet: illæ igitur conclusiones non sunt figmenta; secreuit Dunsius ab his opiniones, in quibus pro humana imbecillitate falsum, vel impossibile latitare potest. Quare à figmentis dispescuit potius, quàm coniunxerit credita.

Xxxix Insuper quia scholastici munus est conclusionis creditæ rationem inquirere ad eam intelligendam, tùm argumenta excogitando veracia, tùm dolosa subruendo; in medijs probandi, & reprobandi plerumq; dissident scholastici. Refragantur sibi inuicem nonnunquàm Alexander, & Albertus Magni, Thomas, & Bonauentura Diui: sed cum aduersa concludant, non est dubium alterum ipsorum argumento niti captioso. An propterea fidei sacrarum rerum illudunt? Confingunt? Minime gentium. Syllogismo, aut responso conteentiosis, qui volens abuteretur, peccaret. At vel Scotum, vel alios volentes errasse, est facile dictu, sed inane.

Libet interea duo proferre loca, vnum pro fide, alterum pro opinione. Pro fide in 1. d. 9. q. 1. Dunsius theorema credendum proponit. Pater æternus generat filium sibi coæternum. Nunc an medius terminus inter extremitates iniectus figmentum sit, dispiciamus. Agens naturale, independens in agendo, quod per motum, aut mutationem non agat, potest habere productum sibi coæuum: Pater æternus in generatione filij (quam ex probatis dist. 2. primi præsupponit) est agens naturale, independens in agendo, atque agens non per motum, vel mutationem: igitur pater æternus potest habere productum sibi coæuum: quare & habet, nam in æternis esse, & posse idem est. Expende iam propositionis minoris subiectum, scilicet patrem æternum: & quia in figmentis est repugnantia, dicito, si audes,

totum

totum prædicatum, vel partes eius aut inter se, aut cum subiecto colluctari. Si autem conuenit cum subiecto medium, cum prædicato conclusionis conueniat, oportet. Itidem in reliquis creditis Scotica nitent argumenta.

Pro opinione. In tertia quæst. prolo. agitato quæsito. An Deus sub ratione Deitatis sit sacræ Theologiæ subiectum: scripsit subtilis Doctor modos considerandi eandem rem tam luculenter ac solidè, vt eos penè ad verbum authoris nomine ingenuè indicato, Caetanus in 1. part. q. 1. retulerit. Non igitur Caetanus tùm vel in conclusione repugnantiam, vel in medio figmentum exhorruit. Postremò vt Scotica doctrina clarissimè appareat intaminata. Adiungo, ad fidem. A Scoti temporibus ad nostrum vsque plura œcumenica concilia coacta sunt: quorum patres, si animaduertissent in Scoti codicibus figmenta fidei aduersa, eum ex albo Doctorum Catholicorum expungere non dubitassent: & in librorum prohibitorum, suspectorumque indicem referre. Aut patrum nimia negligentia, præsertim in scriptore, quem tot viri tanquam antesignanum venerantur: aut Iouij diligentia nimia. Ad opiniones. Reminiscere vniuersitatem Parisiensem scholasticorum parentem studiorum plurimis articulis, quorundam, qui plusquam oportet, sapere vellent, errores repressisse. In Scoto nullum errorem obseruatum, in auribus eiusdem vniuersitatis Gulielmus Voril. in 1. d. vlt. testatus est. Vtrum Parisienses calculos vestrates effugerint, tu videris, ego multum dubito. XL.

Seuit enim lites immortales, quando eius placita ab aduersæ sectæ professoribus oppugnata, &c. Quis lites, Abrahame, dicetur excitare, qui assertiones impugnandas proponit, aut qui oppugnat propositas? Si proponens, ergo Angelicus Doctor seuit lites, quum

quum assertiones, quas Doctor subtilis impugnat, proposuit. Si oppugnans, Thomistæ dicuntur à Iouio Scoti placita grauiter oppugnare. Itaque in vos dissidij causa recidit.

Sed qui aliquot præclara eius ordinis ingenia ad optimam frugem nata, distorio .s. ad veritatem itinere suspendisse, perdidisseq; videtur.

Præclara, & optima Minorum ingenia Scotus perdidit: & ea ipsa se perdita non aduerterunt: non igitur præclara, non optima. Sed à qua veritate sunt perdita, vel abducta? A Catholica? Falsum. Nemo quandiu Scoto adhæsit à Catholica est fide dilapsus, nam Scotus perpetim Sanctæ Romanæ Ecclesiæ subiectus stabilis fide Catholica perennat. Lege ipsum in 1. distinct. 5. distinc. 11. distin. 12. & sexcentis in locis. Imò qui à Scoti doctrina ad proprias sectas ex suorum discipulorum numero defecerunt Gulielmus Ocham, & Ioannes de Ianduno in peculiarem turgidi magistrum, in vniuersalem quoque magistrum magistrorum Summum Pontificem, Dei permissu, insurrexerunt. An potiùs auersa sunt à veritate Peripatetica? Tametsi hoc præter rem esse videatur, lege Scotum in 1. distin. 8. quæst. 5. & 2. distin. 2. quæst. 9. quantumque pro Aristotele Ioannes noster digladietur, docebere. At at intelligo. A veritate Thomistica depulsa sunt. Verùm si hac ratione Minoritarum ingenia credideris perdita, vereor, ne inuenta sint frequentius, ac volueris, in Scoti opiniones propugnandas.

XLI. Ad mores vertamur, Iouiumque legamus.

Manifest, aut certè occulti alicuius criminis apoplexia correptus, pœnas persoluit. Quia publicum facinus non potest in moribus Dunsij sub asseuerationis certitudine occultum impingit, *Aut certè occulti*. Ecclesia non iudicat de occultis, sed Deus. Itaq; noli (1. Cor. 4.)

ante

ante tempus iudicare, mi frater, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium: & tunc laus erit vnicuique à Deo. Spero & Scoto à Deo tunc laudem futuram: nunc laudes, & ab hominibus adeptus est. Laudat Antonius Posseuinus in Scoto eximiam modestiam, charitatem, animi integritatem. Gulielmus Eysengrenius Fidei Catholicæ professionem, exercitationem in Diuina Lege. Abbas Trithemius studiosam cælestium scripturarum eruditionem. Petrus Tataretus contemptum vitæ pro iustitiæ, & æquitate extollit. Paupertatis opulentiam Euangelicæ, Chronicum Franciscanum: obedientiæ magnam propensionem, Gulielmus Vorilon: Pisanus educationem in diuino cultu, & religiosis sanctionibus: cælibatus puritatem, epigrammatarius penes Tossinianum. Denique Gonsaluus scripsit Ioannem Scotum vita laudabilem. Philippus à Sosa morte venerabilem, Antonius Andræas memoria benedictum. Omnes agnoscunt eius in Deiparam pietatem. In Christum, & hunc Crucifixum, affectum ipse Doctor subtilis fermè ostendit in 1. distinct. 16. quæst. 1. *Quando volumus*, inquit, *colere Christum, & passionem eius compati, facilius eam contemplamur, si imaginem Crucifixi frequentius intuemur, & ex tali intuitione talis species, in phantasia generatur. Et hoc totum est modò propter ordinem naturalem potentiarum primarum in agendo.* Qui tamen Scoti humilitatem, charitatem, deuotionem agnoscere vollet, consideret soliloquium Doctore subtili dignum in libro toto de primo rerum principio. Hoc opus olim à Mauritio Hybernico excusum, à me manuscriptum inuentũ est in Bibliotheca Franciscana huius inclytæ Vrbis Camberiensis, ob primarium Sabaudiæ Senatum viris tum dignitate,

gnitate, tum doctrina præclarissimis, atque ob id etiam libris erudissimis instructæ.

XLII. Laus & vera, & probata etiam ore proprio, iusta vrgente causa, modestè referri potest. Hinc mores integri, quibus Dunsius conspicuus, aperti: occultis Deus, qui & videt in abscondito, in abscondito reddit. Vnde igitur coniectetur Iouius apertum, vel occultum crimen, Abrahame? Ex atrici funere, respondebis opinor, nec enim testes adducit. Atqui & B. Iordanus (ex Ioan. Michael in lib. de Vitis hominum illustrium Dominican. part. 1. inter Beatos car. 253. & part. 2. inter Generales car 9.) cum pluribus socijs sepultus, ante quàm mortuus: iste quidem in aqua submersus. Scotus verò (si ita placet) in terra defossus. Nihil refert obrui terra, vel aqua, sed obrui peccato. Qua ratione discernes trux funeris genus in Ioanne nostro iræ, in Iordano vestro gratiæ signum extitisse? Quid moror? Ecsiast. 9. *Nescit homo vtrum amore, vel odio dignus sit, sed cuncta in futurum seruantur incerta: eo quòd vniuersa æquè eueniunt iusto, & impio.* Miserè obruti casu domus filij Iob, sed innocentes: miserè casu turris Siloe Ierosolimitæ, sed nocentes. Porrò qui antea peccatum occultum, nunc incertum obiectat, an fortasse cum Dauide concinet, *Incerta, & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi?* Qui verò asserat, quod est incertum, & occultum, vix dignus est, cui fidem accommodemus in rebus apertis, & certis. Sed argumentabere. Scotus desperabundus eliso capite perijt, Iordanus non item. Desperatio isthæc non primum peccatum, sed prioris multa esse videtur: ergo aut publicum, aut certè occultum in Dunsio crimen. Lepidum argumentum. Nam sicut ex positione pœnæ, quæ fit culpa, culpam præcessisse colligis: sic ex negatione culpæ, vt sup. num. 16. patefeci, negatio pœnæ colligenda. Si autem suppli-

Apposi-tè Cice. Ora. 37 in L. Pison.

Iob 1.

Luc. 13.

Psa. 50.

cium sit, quod culpa non sit, etiam collectio nulla est.

Verum enim verò desperatio hæc à Scoto propulsanda: id in Iouium, & Matenesium elaborauimus, sed Pro Bzouio in præsentiarum repetere non pigebit, ne plus alienis, quàm fratri prodesse velle videamur. Delineat supplicium inmane Iouius hunc in modum. *Apoplexia correptus pœnas persoluit, ita quidem, vt nimis festinato funere pro mortuo tumulatus, quum redeunte vita serò morbi impetum natura discuteret: frustra ad petendam opem miserabili mugitu edito, pulsatoq; diu sepulchri lapide, eliso tandem capite perierit.* Genus hoc funeris esse fabulosum, post graue Auberti Miræi Antuerpiēsis in Chronico iudicium, conuincunt Narrationis Iouianæ circunstantiæ, aliorum scriptorum testimonia, Scoticæ inspectio sepulturæ: duo priora scrutari tuæ erat diligentiæ, tertium mei laboris erit in lucem eruere. XLIII

Primùm narratæ circunstantiæ fabulam, vel solæ denudant. Ioannes Scotus, quo nemo subtilius, aut acrius Diuina tractauit Mysteria: qui nouam condidit Philosophorum, Theologorumque sectam, qui pietate Christiana flagrans, Franciscanam professus est religionem, non est ignotus. Humilis quidē sibi, at pietate spectatus, doctrina spectatissimus. Quamobrem inuerisimile est huic medicos defuisse, & qui affuerint morbi periculum non fecisse, aut explorandæ apoplexiæ, an esset lethalis, præfinitum tempus non expectasse. Aliqua ergo intercedit mora. Quid fratres? Nonne religioso probatissimo solitas noctu excubias custodiunt? Nonne postridie sacras de more precationes, exequias, sacrificia persoluunt? En longior mora. Discipulos itidem, quibus tum ex claustro, tum ex sæculo stipatus supremas Doctori subtili laudationes declamasse, solemnioribus iustis grato, & mœrenti animo parentasse,

tasse, est longè clarissimũ, Magna satis mora, ne raptim tumulatus credatur, præsertim (quod à medicis postulato) si non tandiu cum natura apoplexia colluctetur.

XLIV. Sed esto, sit festinatum funus. Sepulcro inclusus, diu pulsauit, iugiter clamauit. Age iam hoc expendamus. Si nullus audiuit, fabula est. Sed quis audiuit? Qualem finges auditorem? Si primò barbarè ferum aliquem, qui tali, ac tanto viro miserabiliter imploranti, opem negauerit: fabula est. Si secundò timidum quempiam, atq; animo defectum figures, & is non vultu, voce, tremore non omnibus modis & sibi, & sepulto auxilium clamet: fabula est. Si tertio cordatum describas, qui audita re, adiumentum pollicitus sit, tum quòd Scotus desperauerit, quòd caput eliserit, quòd in sepulchro obierit, fabula est: nisi patientiam cum impatientia copules, vt Scotus absq; promissa spe patiens expectando, pulsando, clamando, spe promissa impatiens euadat ad sui euectionem vsque. Iam verò cum reserato sepulchro defuncti caput elisum apparuit, Franciscani, & in primis superiores cadauer impium sacro loco exturbare debuerant; sed non exturbarunt, quia nec inuenerunt: nec etiam quæsiuerunt, qui causam; cur quærerent, non habuerunt. Profectò arcta in vrna casu lapsus, vel offendens mortali non elidetur ictu, cum non modicam excussio mortalis violentiam, non leuem impetum requirat: ergo sui apparuisset interfector. Spero te non præsumpturum fratres suæ fuisse salutis immemores: pro damnato damnari voluisse, & animas proprias cælo extrudi, quàm sacrilegũ corpus templo extrudere maluisse. Itaque in Scoti obitu festinatum furus personæ dignitas diuturnũ clamorem auditoris conditio, capitis elisionem sacer locus refutat.

Scripto-

Scriptorum de Ioanne Scoto illi sunt maximæ authoritatis, qui eius morti aut loco, aut tempore propiores: nam ij res in ipsius obitu gestas facilius assequi potuerunt. Ioannes Scotus Franciscanus in Agrippinatum Colonia vrbe Germaniæ pręclarissima obijt: Germani scriptores propterea consulendi. Ioannes Scotus Franciscanus summo historicorũ consensu annum 1308. extremum aspexit: illius sæculi scriptores itaque accersendi. Sed hi nihil insolitum in Dunsiano funere nacti sunt, qui nihil scripserunt. Primo sæculo Antonius Andræas Ioannis Scoti auditor duodecim plus minus annis post præceptorem defunctus in commentarijs nomine Scoti editis ad calcem 12. Metaphysicæ scribit. *Tàm sententiando, quàm notando sequutus sum doctrinam illius subtilissimi, & excellentissimi Doctoris, cuius fama, & memoria in beneditione est: qui pote sua sacra, & profunda doctrina totum orbem adimpleuit, facit resonare, scilicet Magister Ioannes Duns, qui fuit nationes Scotus, Religione Minor.* Hæc ille. Bartholomeus Pisanus in conformitate vndecima, par. 2. car. 113. col. 1. *Prouincia*, inquit, *Coloniæ habet septem custodias. Custodia Coloniensis habet locum Coloniæ, in quo iacet Doctor Subtilis frater Ioannes Scotus, qui ibidem lector decessit.* Opus conformitatum editum est anno 1385. prout initio libri comprobatur. Ego, quod salua omnium dignitate dictum velim, pluris æstimo Pisani silentium, & Antonij Andreæ locutionem, quàm cuncta recentiorum inuenta. XLV.

Germanorum insuper nullus ante Bzouium hanc de funere Scoti sententiam asseruit: sed aut nihil de illius ægritudine dixit, vt A. Milmanus in Chronico Coloniensi, & Abb. Trithem. in Chron. Hirsaugie. qui secundo post Scotum sæculo claruerunt. Aut solam apoplexiam commemorauit, sicut Gulielm. Eysengren. Spirensis in catalogo testium XLVI.

G ve-

eſt,illud aut eidem fuit ſpeciale,aut commune cum cæteris fratribus.Commune antrum eſſe non potuit duas ob cauſas, primam, quia nulla eſt apud Franciſcanos Agrippinenſes vacua tumba, neque antea fuiſſe,aut eſt in mētibus hominum memoria,aut in Eccleſia, vel conuentu veſtigium. Secundam, quia Scoti oſſa non potuiſſent ab aliorum oſſibus ſecerni, quæ tamen hoc anno 1619. die decimatertia Ianuarij plurimis ampliſſimis viris inſpectantibus in pila lapidea bipedali, ſeorſim inuenta ſunt: ibidem & anno 1509. effoſſa, & reperta, vt nobilius eiſdem buſtum præpararetur ex auricalcho, quale nunc viſitur. Similiter antequam in medium chori transferentur, proprium habuere monumentum. Duas enim ſepulturas habuit Scotus, priorem accuratiſſimè notat Abbas Trithem.in Chro.Hirſaug. Vrbem, Eccleſiam, & tumulum indicans, nempe Coloniæ, in Eccleſia Franciſcanorum, ante introitum Sacriſtiæ. Poſteriorem notat Chronicum Colon.in medio choro Eccleſiæ Franciſcanorum; in quē locum honoris cauſa maiores noſtri Ioannem Scotum tranſtulerunt. Inueſtigaui ferè ſuperſtitioſius vtrunque locum, ſed in neutro inanis arcæ ſignum vllum inueni.

Hoc tantum anno 1619. iuſſu Reuerendiſſimi Patris Generalis Magiſtri Iacobi Bagnacaballenſis, XLViij
me præſente, die prædicta 13. Ianuarij Dunſianus loculus fuit eruderatus, & in cameræ formam extructus. in quem 15. eiuſdem menſis, magno Scoti decore, magna Patris Generalis pietate in ſtudiorum noſtrorum parentem, arca plumbea incluſa, Dunſij oſſa fuere denuò recondita. Peculiare igitur ſepulchrum Scotus obtinuit. Atqui eo caſu dato, ſi quis aſſerat feſtinatum fuiſſe ipſius funus, tardus eſt mente, quando velit vacuam vrnam illi etiam primitus ædificatam. Reſtat, vt vacua non

fuerit. Hæc religionis noſtræ antiqua ſepeliendi conſuetudo in Prouincia Colonienſi noſtra ſeruatur in hodiernum diem, Quæ cum ita ſint, patet iuſtè ab Auberto Miræo decretum fuiſſe, Iouium fabuloſo mortis genere vſum in Dunſiano elogio.

XLIX. Iam vides, frater chariſſime, te ſoliditate veritatis delectatum, a Iouio; ceu polypode ſcopulo hærente, cirris falſitatis implicitum. Nam & tu quoque is. *Hoc anno volens nolens ex humanis abiit Ioannes Dunſius.* Sed qui tàm altum Scotici cordis arcanum penetras, nonne & ardentiſſimam deuotionis flammam erga Beatiſſimam Dei Virginem genitricem mellifluis ignibus Dunſij viſcera depaſcentem, cogitatus, affectus, ſermones, actiones pleno iure ſibi vindicantem, Scotumque interius, & exterius exurentem vidiſti? Quid ad Scoti mentem excellentius, quàm Deiparentis excellentiæ? Quibus inueſtigandis pernici volatu, aquilino intuitu (ſine me tantiſper excurrere) eo vſque proceſſit, vt nouas, admirandas, penè incredibiles obſeruarit, obſeruatas protulerit, prolatas perſuaſerit. Quam multi ex omnibus Eccleſiaſticis ordinibus Pontifices, prælati, cleri, principes, populi, regulares, viri, mulieres in Immaculatæ Conceptionis Mariæ feſto Scoti, Scoti, inquam, emoti doctrinis conciones, diſputationes, declamationes, poemata, ſolemnitates, ieiunia, orationes, donaria, ſacra in Dei honorem, & Mariæ beatitudinem celebrandam conferunt? Igitur & per Scotum, atq; Scotiſtas Beatam eam dicunt omnes generationes. Priuilegia Reginæ vniuerſorum tum plurima, tum eximia alij pij, & docti viri prouexere. At Scotus quàm admiranda! Hieronymus Marianæ carnis virginitatem ab homine non violatam docuit, Ioannes Dunſius animæ virginitatem non contaminatã à diabolo. Auguſtinus corpus virgineum à putredine

Ælian. var. hiſto. lib. 1. c. 1.

Luc. 1.

ne præſeruatum aſſerit, Ioannes à culpa putredinis illice. Cyrillus Mariam Dei Matrem, Ioannes gratia Dei filiam ex Deo natam tutatur. Bernardus ab omni proprio immunem peccato, Ioannes etiam à protoplaſti culpa innoxiam fuiſſe tuetur. L.

1. Si Deiparam ad Deum conferas, Ioannes Scotus inter auguſtiſſimam Triadem, & intemeratum Triadis Sacrarium perpetuas amicitias agnoſcet.

2. Si ad Chriſtum redemptorem, Ioannes Scotus vnicam perfectam appellabit, in qua ſola perfectiſſimus redimendi modus præſeruatiuus eluxit.

3. Si ad Angelorum cæleſtes choros conuertaris, Ioannes Duns æmulam Angelicæ aſſeret innocentiæ, quæ ſola fuerit ex hominum genere innocens.

4. Si ad homines, exemptam ex hominibus dicet, non Adæ ſemine, ſed Chriſti ſanguine ſub arbore malo, vbi mater Eua corrupta fuerat, ſuſcitatam.

5. Si ad gratiã reſpicias, Doctor ſubtilis gratiam Mariæ coęuam tradet, quove momẽto anima creata, eodem concreatam eſſe charitatem exclamabit.

6. Si ad peccatum, vociferabitur Deiparam eſſe lucem perpetuam ad omne omni ex parte peccatum, originale, mortale, veniale depellendum.

7. Si ad legem Dei compares, Dei poteſtatem in virginum virgine non ſub lege, ſed ſupra legem aperuiſſe declarabit: ac legem non pro matre, ſed pro omnibus conſtitutam.

8. Si ad authorem tranſgreſsionis diabolum, Deiparam docebit Scotus eſſe ciuitatem Dei, nunquam hoſtili pede calcatam, ſed quæ pede caput antiqui hoſtis proculcarit, contriuerit.

9. Si mentis, & corporis vinculum perſcruteris, ſubtilium Princeps eam pacis aſylum affirmabit: in qua fomite ſemper extincto, nunquam caro aduerſus ſpiritum, nunquam ſpiritus aduerſus carnem concupierit.

10. Si mentem, & mentis vires inquiras, ab omni seruitute corporis; & phantasmatum exolutas fatebitur, & vel primo creationis momento circa creatorem operantes.

11. Si corporis labores admireris, Ioannes Mariæ seruus enūciabit meriti exercitia, nō supplicia fuisse labores: patienti Diuæ decorem, peccantibus nobis emolumentum satisfactionis afferentes.

12. Si conceptionem exordium vitæ, immaculatissimam: si partum vitæ medium, iucundissimū: si mortem, vitæ epilogum incorruptissimam prædicabit. Et vno verbo, quam Gabriel gratiam intensissimam nunciauit, Gabrielis imitator Scotus extensissimam concludet. Talibus duodecim stellis caput, hoc est, initium Reginę mundi Doctor subtilis coronatum, tali diademate redimitum promet.

LI. Qui ergo Diuam Virginem ab omni mortis tum animæ, tum corporis exoluit lege: is ab eadem Virgine in teterrima est morte desertus? Ea ne est Mariæ in suos pietas, fauor, auxilium? Hæc protectio? Nempe desertio. Nonne tot priuilegia promeretur à Virgine, quot laudando in ea priuilegia publicauit? Duo saltem considerem; Dunsius perpetuam Dei amicam dixerit illam, à qua relinquitur perpetuus inimicus? Nec in vltimo impetrauit momento protectricem, qui protectam etiam in primo defendit? Defendit Scotus apud homines, nonnunquam aduersos: Maria non apud Deum sempiternum amicum. Vita, & dulcedo seruorum suorum neutiquam in tam amara morte Scotum sibi addictissimum reliquisset. Iure Bernardus matrem gratiæ, matrem misericordiæ his affatus verbis: *Sicut à te despectus, & auersus necesse est, quòd pereat: sic ad te reuersus, & à te respectus, impossibile est quod pereat.* Hic sistam: tibique in beatam Virginem propensissimo decernendum demandabo, an deceat

deuo-

devotum tantæ Reginæ tam tetra morte fœdari. LII.

Habes, mi Bzoui; quid de Ioannis Scoti dormitione censeas, Habeo & ego quid scribam in ijs, quæ sequuntur exequias. Scilicet ab epicedijs ad epitaphia transgredior. Epitaphia refers Iani Vitalis, & Latomi, quibus cuncta Scoto diripiuntur, ne nomine quidem, nisi infami relicto. Vera epitaphia velut publica instrumenta penes Tossninanum accipere poteras. Illa hoc loco apponere non grauabor. Antiquum Ioannis Scoti cænotaphium accipe.

Clauditur hic riuus, fons Ecclesiæ, via viuus,
Doctor iustitiæ, studij flos, arca sophiæ:
Ingenio scandens, scripturæ abdita pandens.
In teneris annis fuit, ergo memento Ioannis,
Hunc Deus ornatum fac cælitus esse Beatum.
Pro patre transito modulemur pectore grato.
Dux fuit hic Cleri, Claustri lux, & Tuba veri.

Cui adiecti sunt quatuor versiculi paulò rudiores, quando ex prisco ante portam sacrarij sepulchro Dunsij ossa in medium chorum Ecclesiæ Franciscanæ Coloniensis sub campanam translata.

Hic lector Scotus Subtilis sit benè notus.
Doctor humi stratus, hac subq; nola tumulatus.
Pro quo orate, Christi veniam flagitate,
Dicentesq; piè, tu summe Deus miserere.

Forsan in tertio carmine legendum, *Pro quo rogate:* & in quarto, *Dicentesq; verè.* Sed criticam limam non amant hæc metra. Ipsa in antiquo manuscripto Bibliothecæ nostræ Coloniensis, qualia retuli, offendi.

Epitaphium modò subscriptum in æneo tegumento super Scoti sepulchro sequitur.

Ante oculos saxum Doctorem deprimit ingens.
Cuius ad interitum sacra Mineneruа gemit.
Siste gradum, lector, fuluo dabis oscula saxo,
Corpus Ioannis hæc tenet vrna Scoti.
Anno milleno ter CCC: cumq; adderet octo,
Postremum clausit letho agitante diem,

Recensuit & Henricus Vvillot Belga in Athenis Orthodoxorum eadem epigrammata: & Bzouius si amicè asperiora supprimere: si ambiguè scribere voluisset, aut vtraq; tum laudis, tum probri. aut neutra referre debuerat.

LIII. In Epitaphijs cribrandis non morabor. Ex Latomi Epigraphe duntaxat reijciam dubitationem illàm diuini, ac humani iuris Scoto impositam. Quæ dubitatio aut ex parte obiecti est, quasi ex se sit indeterminatum, ad instar contingentium: hoc autem pacto indeterminata esse nequeunt iura diuina: alterum namque contradictorium ab æterno in eis est determinatè verum. Aut ex parte subiecti dubitantis, quasi Scotus de iure diuino dubitauerit; sed & hoc falsissimum esse pro comperto habeo, atque in Matenesium conuici: cum quo & Bzouius conuictus, si tale quippiam de Scoto arbitretur. Verum hæc iniuria tàm est enormis, scilicet Scotum in fide dubitantem criminari: vt vix, ac ne vix quidem, eam in Bzouium cadere posse crediderim. Aut denique dubitatio est in actu, seu modo dubitandi, quo scholasticus per modum dubitantis catholicum dogma proponit, in vtranque partem problematis argumentatur, mox confutat falsam, confirmat veram pro viribus à natura, & authore naturæ largitis. Hunc dubitandi modum summam per vtilitatem vniuersa probat Ecclesia, quem qui reprobet, è catholicorum castris transfuga esse videtur. Si verò aliquem non

in dubitandi modo communiter sumpto, sed specialiter in modo à Scoto assumpto defectum sugillet Latomus, ob quem, tanquam ob facinus, vita Scoti in dubium sit vocata; oportebat expolito illo carmine cum accusatione, causam quoque accusationis innuere. Talis defectus nondum detectus est, neque detegetur, quum simili methodo Scotus vtatur disputando, qua cæteri scholastici summo cum fœnore vsi sunt. Sed quis in Doctoris subtilis modo næuus inerit? Ob quem modum Ioannes Picus Mirandulanus discussum quid, & vegetum in Scoto laudauit. Ob quem Scaliger Scotum limam veritatis nuncupauit. Ob quem, lancem opinionum æquissimam Dunsium appellauerim.

Andræas à Vega in lib. de Iustificat. quæst. 11. car. 841. assentitur, dum inquit. *Sed tanta est mihi pietas in Doctorem subtilem, tamq; piam habeo opinionem de illius felicissimo ingenio, & catholica, & omnino singulari, & præcellenti doctrina, vt neq; illis argumentis adduci possim. &c.* Ita moderandum censeo Iacobinum Barbium in principio commentariorum ad primum sententiarum Scoti, vt piè sentiat, quæ alioqui immoderatè sentiret. Sic enim scripsit. *Quoniam Deo duce pro vtilitate eorum, qui insequi volunt sanctam, profundam, & infallibilem doctrinam Doctoris subtilis Ioannis Scoti, sum declaraturus, & expositurus eiusdem irreprehensibilis doctoris primum librum super sententias.* LIV

Paulus Scriptor vir acutissimus in prologo commentariorum super primo sententiarum Scoti, de viris, qui abdita fidei mysteria intelligere, & elucidare possunt, loquens, *Inter quos*, inquit, *salua pace omnium, vnum alijs pluribus præstantiorem Ioannem Duns natione Scotum intueor, qui prædicta omnia, tàm clarè, tàm luculenter, tàm subtiliter enodauit*

dauit, vt meritò omnibus admirandus, omnibus venerandus, & omnibus sit studio, & charitate amplectendus, Cuius sententiæ sunt profundæ, & vt patebit, propositiones fœcundæ intantum, vt vnis propositionis fœcunditas frequenter decem, vel viginti, & aliquando quinquaginta alias subtiles, veras, & vtiles propositiones virtualiter includat, Hi Scotistæ sunt.

Alienorum interim de Scoticis disceptationibus testimonium non negligam. Sit primus Iacob. Breullius Benedictin. Anticuita. Parisien. lib. 2. car. 704 *Quidam,* inquit, *cognomento à patria sua sumpto, Scotus vocatus, & doctor subtilis, cuius memoria nunquam est peritura; præsertim inter scholasticæ sapientiæ professores ob eruditionem, quam scriptis suis inseruit, hæreticorum impietati retundendæ opportunam.*

2 Stanislaus Hosius Cardinalis in Confutatione prolegomenon Brentij lib. 2. de legitimis iudicibus rerum ecclesiastic. carr. 221. Vnius Scoti potissimùm authoritate ad Missæ valorem declarandum nititur aduersus rabidum illum hæreticũ. *Quamuis:* inquit, *multi sint, qui tractent quæstionem hanc, vtrum sacerdotis mali Missa tantundem valeat, quantum boni (tractant enim eam Thomas de Aquino, & præceptor eius Albertus, Bonaueneura, Ioannes Gerson, Gabriel Biel, & alij nonnulli) nos tamen, vel vnius Ioannis Scoti testimonio contenti erimus, & eius verba paucis ascribemus. Missa, inquit illc, non solum valet, &c.* Quam ex quolib, 20. authoritatem profundè, solidè. vbertim explicat, & ex ea totam catholicæ Ecclesiæ sententiã de Missæ efficacitate corroborat.

3 Ioannes de Ragusio Dominican. oratio. in concil. Basilien. habita de communione sub vtraque specie (& refertur à Canisio Antiquæ lectionis tom. 3 par2. car. 103.) ait. *Item Scotus: qui præ altitudine, & subtilitate doctrinæ antonomasticè nomen Doctoris subtilis in scholis obtinuit, in quarto sententiarum d. 8. in 1.*

quæst.

quæst. Vtrum Sacramentum à non ieiunis possit recipi, &c. Iam apparet, opinor, Scotica methodo sanctam fidem certam reddi, non dubiam. Hactenus ex Iouiano libro ponderata.

Reuertamur ad tua. Pergis in hæc dicta. *Sed in eum alij hæc luserint.* Luserint? Lusus in serijs? Loquere modò seriò, hæc in Scotum iniecta verè ne, an falsò lusus appellas? Si falsò, cur scribis? Si verè lusus æstimas, nego lusus esse, siue hęc in se, siue in Scoto libres, Singula compendio numeremus. L V.

1 Lusus est Christianis dogmatibus illudere.

2 Lusus captiosè, ac proteruè de fide disutare.

3 Lusus rerum sacrarū fidem caligine figmentorum confundere.

4 Lusus inter Christianos serere lites immortales, optima vnius religionis ingenia perdere, crimen occultum, aut publicum perpetrare, sæuissima morte perire, cuncta humana, diuina que iura à sua soliditate diuellere. Lusus hæc sunt, hæc in Scoto lusus. Mimum ex funestissima tragędia. Ironia tua tecum sit, si ironia sit. Si æquiuocatio, vt ludere pro illudere sumas, do manus. Sed illusio sine defectu, aut boni, aut veri esse vix potest.

Suspicio alia quędam incedit, quatior nouo timore, de ornamentis, de lusibus abs te commemoratis.. Sic etenim ais. *Sed in eum alij hæc luserint: ego virum, vel hoc nomine, laude dignum duxerim.* Itaque alij malè, tu benè de Scoto sentis: non sentis, quæ scribis. Aristoteles in 3. physic. acutè sanè, non concedit iacto telo fugere. Quid igitur de Dunsij doctrina, vita, morte nos doces? Quod alij dicunt, refero, quid sentiam, dicere supersedeo. Itane? Quid si & intus est equus Troianus? vtinam non sit: suspicionem tamen meam, quæ dicis, & quæ non dicis, confirmant. Quamobrem obsecro, ex tot de Scoto scriptoribus, vel egregiè laudantibus, vel L V I. *3. phi. tex. 51*

neutram in partem ſtatuentibus, vnum non ſcetu-liſti? Vbi Abbas Trithemius? Vbi Petrus Rodulphius? Vbi Antonius Poſſeuinus, Gulielmus Eyſengrenius, Robertus Bellarminus? Cum ergo laudantes, detrahentes, atque neutros deſcribere valeres, non proceſſiſti ad dexteram, non in æquilibrio conſtitiſti, ſed ſiniſtram in partem præceps datus es: cumque alis conſpiras quos & ſpiras. Ex ijs deinde, quæ dicis, pateſcet rurſus, te cęterorum luſorum eſſe colluſorem. Nonne Dunſium quaſi Dædalum finxiſti, eius opera labyrinthum errorũ cenſuiſti, libros tenebris denſis damnaſti, vitam acerbiſſima morte concluſiſti, annos ætatis permultos detraxiſti, animæ ſalutem abſtuliſti, & artificiosè conſarcinatam tum proſa, tum verſu amarulentiam reſcripſiſti? Formido etiam, atq; etiam, ne luſus aliorum tuus quoque luſus.

LVII. Non ſit tamen tuus, patiamur: tu quid iudicas? *Ego*, reſpondes, *virum, vel hoc nomine, laude dignum duxerim, quòd ſenſorum ſubtili profunditate, occaſionem ingenijs obtuſioribus protulerit, qui ſe attollerent ad arcana recondita, tum acri oculo peruestiganda, tum acri voce, & calamo ab aduerſarijs fidei Catholicæ defendendà; nanq; horum non modica ſeges, etſi omnium ſæculorum temporibus, vel hoc tamen, præcipuè poſtquam Raimundus Lullius, perditæ memoriæ homo ſcholam erroribus, ante triginta, & aliquot annos aperuiſſet. Tenebris Cimmerijs damnandæ ſunt, quæ tenebricoſus ille errorum magiſter inter myſteria propoſuit; quibus eludendis, elidendiſq; poſt Aquinatem ſolem, tum Ioannes Scotus, tum eius diſcipliuæ addicti Minoritæ, plurimum lanceati luminis attulere.*

Duo mihi videntur hac laudatione comprehenſa: occaſio ingenijs obtuſioribus prolata, & lumen lanceatum in Lulliſtas collatum. In aduerſatiua prępoſita, *Sed in eum alij hæc luſerint: ego virum,*

vel, hoc nomine, laude dignum duxerim. Aduersum quippiam alijs polliceri videbaris: at occasionem proferre obtusioribus, & ingenia optima perdere diuersa videntur, non aduersa: lanceatum tamen lumen afferre, & tenebris dānari aduersa sunt omninò
LVIII Vtcunque sese res habeat, propter prægustatas amaritudines istarum saporem laudum, vel non sentio, vel gustare non audeo. Caue Scotista, ne torque aurea torquearis. Caue, *ni fallor*, laudem vel falsam, vel inanem: caue occultam accusationem. Laudat Scotum, & Scotistas, eo quòd contra Raimundum Lullium depugnarint, in quem S. Thomas, vel Thomistæ ante triginta, & aliquot annos dimicarunt. Nonne prædixi laudem inanem? Machinas post bellum .s. Triginta consumpserunt annos in Lullistarum erroribus euertendis Thomistæ (num parum fortes?) Quid Scotistis restabat, nisi actum agere? Nonne falsum encomium præsensi? Legi non nihil Scotum, vel præsenti occasione defensionis: legi, sed minus asseclas eius: sed quamuis memoriam, librosque versem, reuersem, nunquam Raimundum Lullium citatum inuenio: neq; errores, ipsius suppresso nomine, referri arbitror ab ipsis. Scripserunt vtiq; tot, ac tanta pro veritate, vt fidei propugnandæ aduersus quemlibet hæresiarchā sufficere possint: at Scotistas aperto prælio, quasi per feciales indicto, classico inflato, Lullium adoriri non memini. Vereor, ne solita ironia dicatur fędus initum inter Lullium, & Dunsium. Sanè titulo æquantur, tenebricosus Dunsius, tenebricosus & Lullius. Professione iunguntur, magister errorum Lullius prosa, Dunsius versu canitur. Gymnasio assimilantur, nā scholā erroribus aperit Lullius, sectā, vt sequentes falleret, Dunsius. Conferuntur libris, scripta quidē Lullij Cimmerijs tenebris damnāda, Dunsij verò densis tenebris damnata. Nimis magna con-

conuenientia, vt vix è Scoti tenebris lumen ad elidendos, eludendos ve Lullij errores hauriri valeat.

LIX. Ad latentem accusationem transeamus Minores propriæ gloriæ minimè cupidi, maiorum gloriam, ne sint Scythis barbariores, qua decet pietate tueri satagent. Scotus ne, qui optima Minorum ingenia perdidit, proderit imbecillioribus? Ergo prorsus inutilis. Ioannes Scotus, & Aristoteles Stagyrita non frustra obscuri: parum profecerit hos legendo spiritus viuax, parum laboriosus: optimum ingenium, & improbum laborem afferat lector ad eorum penetralia vestiganda: obtusum, & segne ingenium non admittunt. Aliud est solidius. Priùs multa de Ioanne Dunsio infelicia lector videt congesta, deinde legit Minoritas illi addictos, quò ipsos ducem doctrina, & vita insigniter maculosum imitari conijciat: & sapientiam, probitatemque discipulorum iudicet de magistro: nam qualis magister, tales discipuli: qualis pater, tales filij: qualis princeps, tales subditi, Ecclesiastico asseuerante cap. 10. *Secundum iudicem populi, sic & ministri eius: & qualis rector est ciuitatis, tales & inhabitantes in ea.* Fruantur speciosa hac laude Scotistæ, si placet: ego B. Bonauenturam sequor, non Scotum, quem nec alij sequerentur, si talem scriptis, vel gestis crederent. Plurimis Minoritarum Scotus probatur, quod in cæterorum nostri sodalitij doctorum non cedit ignominiam, egregiè illi scripsere, sed in Scoti gloriam, qui inter optimos melior habeatur. Cur autem ego S. Bonauenturam imiter, explicare, non est præsentis negotij. Vnum interea ictum præuertam, oportet: ne fortè opponas melius me fuisse facturum, si pro D. Bonauentura Fidantio, quàm pro Ioanne Dunsio lucubrassem. Fateor, melius est iudicio, & electione mea, non melius iudicio, & imperio superiorum, quorum voluntatem ego

meæ

meæ voluntati præferendam censui.

Et quidem vel hoc nomine, quòd tibi confratri meo, lectoribusquè tuis aliquot veritates aperiam, LX.
aliquot falsas de proximo sententias detergam, ad scribendum poteram impelli. Igitur mei superioris iussus, Ioannis Scoti honor, Abrahami Bzouij fructus, tres fuere causæ præsentis operis. Ne igitur, in visceribus dilectę charitatis, contradicas *Eccl.4.*
verbo veritatis vllo modo: veritatem in primis affectaui. Non apud me sermonem expolitum, elaboratum stylum inuenies, sed veracem, vt inuenires, insudaui. Veritatem offero, & offero in spiritu lenitatis suauiores, quo possum, Nemo tibi obiecerit, quòd erraueris, nisi in errore perstiteris, Non puduit B. Augustinum, quæ dixerat retractare: non B. Thomam, quæ scripserat, obliterare. Maior me es, doctior es, eloquentior es: libentissimè, atq; promptissimè ore, & corde confiteor. At D. Ioannes Chrysost. mulierculæ corripienti obtemperare nō dubitauit. Moyses prophetarum facilè princeps, *Exo.18*
& legalium sacerdotum primus Ietro Madianitarum sacrifico morem gessit. Denique grauissimi illi, & ornatissimi præsbyteri Iudithæ increpatio- *Iudith.*
nem humiliter approbarunt. In meis hisce scriptis *8.*
homo sum, errare potui: si quidem errati est, vt eandem & tu correptionis rependas vicem, etiam atque etiam obsecro: quò eliminatis tenebris veritate illibata vtrinque perfruamur. Fraterna charitas mutua est. Inter nos non sit odij fomes correptio, sed dilectionis incendium. Accendat in nobis Dominus ignem sui amoris, & flammam æternæ charitatis. Amen.

IESVS, ET MARIÆ
gratias æternas.

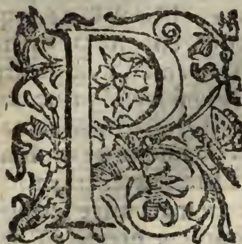
Apo-

APOLOGIAE PRO IOANNE DVNS SCOTO DOCTORE SVBTILI.

LIBER TERTIVS.

IN PAVLVM IOVIVM Nouocomenſem.

AVCTORE Matthæo Ferchio Veglenſe.

I. AVLVS Iouius Nouocomenſis vir in humanis literis apprimè eruditus, & hiſtorijs poſteritati ſcribendis plurimum deditus, in libro, quem inſcripſit, Elogia Doctorum Virorum, tertio elogio ſub laudis prætextu minus laudabiliter Ioannem Scotum Ordinis Min. Conu, Doctorem ſubtilem nuncupatum excipit, carpit, vellicat. Profectò ſi pro aduerſarijs eſt orandum, quemadmodum diuino iniungitur præcepto, noſtra vel maximè intererit requiem æternam Iouio inſtanter exorare; quod & facimus, eique, quam Scoto non eſt largitus, requiem deprecamur. Cæterum quoniam famæ neglectus crudelitas eſt, præſertim ſi non vnus aliquis, ſed vniuerſa communitas dignitate minuatur: diuinum legislatorem non offendet, qui cæleſte placitum ſequutus, curam de bono Seraphicæ reli-

Religionis nomine habuerit, atque communem ipsius Doctorem ab improbis accusationibus exemerit. Sed nec humanum lectorem verebitur, nam qui placidò potest vultu legere, quæ offendunt: eundem, quæ defendunt, placidiore legere oportet.

Agam igitur de Scoto aduersus Iouium; non tamen composito sermone, aut selectis phrasibus: tùm ne verborum strophis veritas elidatur, tùm ne aduersarij, hoc est, Iouij artificium æmulari videar, sic etenim ille dictionis nitore animos lectorũ demulcet, vt mellito laqueo capti, florido serpente puncti pro auro scoriã, pro vero falsum, pro iure iniuriam innocentis ebibant. Si Scotus viueret, se ipse defenderet; at mortuus coram viuentibus causam dicere non potest: quare pium erit, impotentem defendere, atque mortuum ab iniuria vindicare apud viuentes. Doleo vehementer ante Iouij obitum neminem hanc prouinciã suscepisse, neminem à viuo de mortui obtrectationibus rationem exegisse: sed siue id maiorum incuria, siue grauiore cura ommissum sit, operæ pretium me facturum puto, si pro Scoto scutum opposuero, & iuxta Reuerendissimi Patris Generalis nostræ militiæ ducis imperium decertauero. Illud obseruo, Iouium viuentem in Dunsium ante ducentos annos vita functum sæuijsse: itaque par pari referremus, si nos viuentes in Iouium iamdiu mortuum inueheremur acerbiùs. Sed religiosa, & Christiana simplicitas libentius defensioni, quàm offensioni aditum concedit. Ergò vt rem aggrediar, ipsa Pauli Iouij verba, ne quis me falli, vel fallere velle putet, subijcio. II.

Iouius elogio tertio.

Nemo eorum, qui non insano Christianæ pietatis amore flagrantes, vltrò sese cænobijs in seruitutem III.

addixerint, Ioanne Scoto in grauissimis studijs, aut acrior, aut subrilior fuit, quum admirandis Commentationum voluminibus editis nouam de nomine suo sectam conderet, & in Aquinatis scripta non dissimulanter inueheretur. Natus est in vltima Britannia, ad Calydoniam syluam, vt minus mirum sit, Anacharsin summæ sapiētiæ philosophum apud vecordissimos Scythas, crasso, atque ingenijs excolendis importuno cælo, patriam habuisse. Verùm hic proteruo, captiosoq; differendi genere Christianis dogmatibus illusisse videtur, cùm passim inducta quæstione dubitabundus, sacrarum rerum fidem nequaquam tenui figmentorum caligine confudisset. Seuit enim ideò lites immortales, quando eius placita, vel grauiter ab aduersæ sectæ professoribus oppugnata, ex aduerso ab eius discipulis acerrimè defendantur. Sed qui aliquot præclara eius ordinis ingenia, ad optimam frugem nata, distorto scilicet ad veritatem itinere, suspendisse, perdidisseque videtur: manifesti, aut certè occulti alicuius criminis apoplexia correptus, pœnas persoluit: ita quidem, vt nimis festinato funere, pro mortuo tumulatus, quum redeunte vita, serò morbi impetum natura discuteret frustra ad petēdam opem miserabili mugitu edito, pulsatoque diu sepulchri lapide, eliso tandem capite perierit. E de alio quoque Ioanne Scoto, quod ex Gallicis Annalibus Crinitus recitat, verum esse crediderim, eum à coniuratis discipulis, Diui Cassiani exemplo, graphijs confossum, inulta morte concidisse.

Iani Vitalis.

Quod nulli vnquam hominum accidit Viator,
Hic Scotus iaceo, semel sepultus,
Et bis mortuus: omnibus sophistis
Argutus magis, atq; captiosus.

Lato-

Latomi.

Quæcunq; humani fuerant, iuriſq; ſacrati
In dubium veniunt cuncta, vocante Scoto.
Quid? quod & in dubium illius ſit vita vocata,
Morte illum ſimili ludificante ſtropha?
Quum non ante virum vita iugularit adempta
Quàm viuus tumulo conditus ille foret.

Hactenus ex Iouio.

IV. Nemo æquus iudex inaudita parte decernit. Nemo igitur prudens lector Iouianis ſcriptis fidem adhibeat, antequàm noſtra perlegerit. Sed & ſi quam opinionem iam animo comprehendit, ſi eam ratio conuellet, authoritas labefactabit, ſi deniq; veritas extorquebit: ne repugnet, ſed eam animo, aut libenti, aut æquo remittat. Cũ aũt quæſtio ſit conſtituta de Iouij fide, ac veracitate, aliorum de ipſa iudicium tum vniuerſim in hiſtoria, tum ſpeciatim in elogio Scotico referre lubet, quo magis nos veritate, quam affectu niti demonſtremus, ſimulque & noſtram ſententiam aliorum ſententijs roborari doceamus. Itaque Iuſtus Lipſius vir noſtra tempeſtate grauiſſimus in Notis ad lib. 1. Polyticorum pag. 18. de Paulo Iouio in genere ita cenſuit.

Iuſti Lipſij generale iudicium.

Paulus Iouius multorum iudicia magis acerba, quàm libera experitur. Acriter valde in virum eunt. Ego de eo ſic cenſeo. Stylo bonum, grauemq; eſſe, & planè ad hiſtoriam: iudicio, ac fide ambiguum. Vbi affectus non diſtrahunt; rectum, vbi illi adſunt, obnoxium. Ad gratiam .ſ. ſe dat, & auram. Laudationum nec cauſam ſæpè habet, nec modum. Genti ſuæ, Vaſtio, Medicæis nimis ex profeſſo addictus. His quidem ita, vt Laurentium Medicem parricidij reum velut apud indices agat. Orationibus quoq; aut frigidus interdum, aut ineptus. Laudandus tamen, legenduſq; ob multiplicem, & variam rerũ ſeriem, quas redegit cõpoſitè, & dilucidè in vnũ hiſtoriæ corpus.

Imò nec in Persicis, aut Turcicis tàm vanus, quàm videri volunt: & fidem ei in plerisq; astruunt Turcici annales, qui nuper prodierunt. Hæc Lipsius.

Deinde Aubertus Miræus in præclaro suo opere, cui titulus, Chronica rerum toto orbe gestarum, sub anno *1308.* peculiare de hoc in Scotum elogio aduersus Iouium tulit iudicium.

Iudicium peculiare Auberti Miræi.

Ioannes Dunsius Scotus Doctor subtilis cognomento, Ordinis Franciscani, moritur Coloniæ octaua Nouembris. Fabulosum illi mortis genus Paulus Iouius in Elogijs virorum doctrina illustrium affinxit: vtpote cuius nulla sit Coloniæ memoria in monasterij archiuijs, aut epitaphijs varijs tumulo appensis. Hucusque Miræus.

Ex horum authoritate virorum præiudicium facito, candide lector, de Iouiana fide, iudicium facturus perlecta elogij discussione. Ambigua fide est, vbi affectus distrahunt, qui an adsint aduersus Scotum in elogio apparet clarissimè. Fabulosa fide est, & in funere, & in ijs, quæ præcedunt funus.

V. Principiò scrutare, cur duos nobis Ioannis Scoti nomine proponat Iouius, & alterius historiam ponderoso Criniti testimonio fulciat, alterius fabulam nullius authoritate describat? Nonne quia hæc fabula, illa historia est? vnde & historiam probare solidè potuit, fabulam neque valuit, neq; pro eo quisquam valebit. Accuratè distinxit hos duos Scotos, quorũ prior monachus fuit, Athenis græcè didicit, in Gallia apud Carolum Caluum legit, vbi à Floro agitatus extit ob errores in libro naturæ diuisione assertos: inde in Angliam ab Aelfredo Rege inuitatus, & Melduni, & Oxonij docuit (nam eo rege, ac isto prælectore vniuersitas Oxoniensis enata est) cumque seuerius discipulos increpasset, eorum stylis

lis confossus in Monasterio Malmesberiensi anno Domini 883. vt martyr honoratus est. Viuus malè audiuit apud Nicolaum Papam, eo quod librũ Dionysij de Cælesti Hierarchia non consulto Pontifice in latinum transtulisset: mortuus in Synodo Vercellensi sub Leone IX. notatus est, damnato ipsius libro de Eucharistia. De hoc Ioanne Scoto scribunt.

Nauclerus in Chronico Gener. 30. anno 870.

Iacob. Middendor de Academijs, in Oxoniensem.

Antonius 2. p. tit. 16. cap. 2. §. 3. ex Vincentio in spec. Histor.

Sixtus Senen. in Bibliot. tom. 1. lib. 4. lit. I.

Baronius tom. 10. anno Christi 878. nu. 62. & 883. num. 41.

Nurembergens. post Carolum Caluum.

Bergomas in supplement. ad ann. 879. & 1052.

Theodor. Zuinger. tom. 1. pag. 846 & 1029. tom. 2. pag. 1195. & volum. 13. lib. 1. pag. 1876.

Platina in Leone Quartũ, & in Ioannem Octauũ.

Trithemius in Catalogo de scriptoribus Ecclesiastic.

Ioann. Leslæus de origin. moribus, & rebus gestis Scotorũ lib. 5. Rege 74. Donaldo VI. & alij plures.

Alter verò Ioannes Scotus inter fratres Minores eluxit: qui primum Oxonij docuit, postea Parisijs titulo Doctoris subtilis decoratus: vnde Coloniam Vbiorum concedens morte abreptus supremũ diem clausit, anno salutis 1308. Iste nec viuens vlli Pontifici summo exosus, nec defunctus ab vlla Synodo reprehensus est. Huius meminerunt, qui sequuntur, authores. VI.

Antonius Posseuin. in Apparatu sacro lit. I.

G. Genebrard. lib. 4. Chronograph. sub anno mundi 1392.

Henric. VVillot. in lib. Athenæ Orthodox. sodalitij Francisc.

Petrus Rodulph. Toſſinian. in lib. 3. Hiſtoria ſeraph.relig.
Robertus Bellarm. in lib. de ſcript. Eccleſ. ab anno 1300.
Sixtus Senen.in Bibliot.tom.1.lib.4.litera I.
Gulielm. Eyſengren.in Cathal teſtium veritatis.
Ioan.Rioche in Compendio temporum.
Paulus Langius in Chronico Citizenſe ſub anno 1330.
Volaterran.lib.21.Anthropologiæ.
Sabellicus lib.7.cap.4.exemplorum.
Chronic.Colonien.Germanicè impreſſa.
Trithem. in lib. de ſcript.Eccleſ.& in Chronic.Hirſaug.ann.1308.
Nurembergenſe Chronicũ, cuius verba tranſcripſit Iacobus Philip. Bergom. in ſupplemen. ſub ann. 1302.& author Appendicis ad ſpecul. Hiſtorial. Vincentij Belluacenſ.
Io. Leslæus in lib. cit.lib.7.ſub Ruberto Bruſeo Rege Scotiæ 97.
Antonin. Archiep. Floren.3.p.tit.24. c.8.§.2.& c.9.§.12.& alij multi.

VII. Accuratè, inquam,diſtinxit Iouius;& callidè hos duos tantum ex eadem prouincia, & nomine indicatos retulit;voluit quippe à funeſto,ſed certo vniꝰ obitu alterius falſam necem confirmare; atq; ex illius maculata doctrina doctrinam huius facilius labefacere: quaſi neceſſario eos qui nomine,& patria coniuncti ſunt, criminum quoq; conſortes fuiſſe, ac pœnarum credere debeamus? Veruntamen inſuperabilis veritas, quibus impugnatur armis, expugnat. Iouius poſteriorem elogij partem confirmat, quò prior firmior appareat: cum ex aduerſo ſecundæ robur primæ imbecillitatem damnet.ſi oppoſita, altrinſecus poſita, clarius promicant: ſcilicet non neceſſaria probat, neceſſaria non probat. Opportebat

tebat ſanè dicta in Dunſium æque, aut etiam robuſtius confirmare, vel ex facti euidentia, quam Iouius longè poſterior obt nere non potuit: vel certè probatiſſimo teſte, cui res perſpecta fuerit. Neutrum præſtitit. Egregiè Ambroſius. *Morale*, inquit, *eſt omnibus, vt qui fidem exigunt, fidem aſtruant.* Si ergo c edulitatem non aſtruit Iouius, credulitatem ne poſcat. Quid? quod in criminibus vberior deſideratur probatio, quam in laudibus? Laudet ſecundum Iouius tanquam martyrem, etiam ſine probatione, ſi placet: at noſtratem non reprehendat niſi ratione, aut potenti authoritate nitatur. Ad hæc ſuſpicionem inducunt in accuſatione Iouiana loci, atque temporis ſuppreſſæ circunſtantiæ. Iuſtè Hugo Floriacenſis, Res geſtas, quæ nulla temporum, aut regum certitudine comemorantur, inter aniles potius fabulas, quàm inter hiſtorias deputandas, ſcribit. Nonne illuſtrant hiſtoriam, quaſi micantes oculi, locus, ac tempus? Cæcam igitur obijcit nobis hiſtoriam dicam, an fabulam? cui non cæcus lector aſſenſum luculenter neget. Inſuper elogium plerunque laudem ſignificat, ſed iſtud in Ioannem Duns contextum, ſub nomine laudis inſignem continet vituperationem: non ſecus ac liber quidam inſcriptus de Animæ immortalitate, quo toto animus eſſe mortalis tradebatur.

Porrò elogium Iouij duas habet partes, alteram laudibus, alteram prob is inſperſam: latet anguis in herba, latet ſub auro venenum. Oſtro cruorem, melle fel abſcondit, vt prioribus deliniti abſque ſuſcipione falſa exorbeamus, quæ ſequuntur. Cautio ſanè acuta laudes apponere, vt ſincerior in vituperio videaris. Ita Iouium dixiſſe ferunt; Multa ſe in hiſtorijs vera, multa falſa poſuiſſe, ſed poſt centum annos omnia tanquam vera credenda VIII.

fore: quo afferto, vel folo apud cordatos viros omnem fibi fidem detraheret. Id,quod miro apophtegmate Sabaudiæ Dux approbauit;cum enim ea prælia, quorum pars magna fuerat, in Iouiano legeret opere,Ioanne Botero in dictis memorabilibusteftante, repentè exclamauit,Hiftorias effe fabulas. Qui ergo in fui æui rebus fabulosè fcribit,nonne iftius fabulosè de Scoto narraffe à Miræo notatur, cum Iouium Dunfius duobus fæculis præcefferit?

Laudum verò Scoticarum ea eft in elogio pars. *Nemo eorum, qui non infano Chriftiana pietatis amore flagrantes, vltrò fefe cœnobijs in feruitutem addixerint, Ioanne Scoto in grauiffimis ftudijs, aut acrior, aut fubtilior fuit: cum commentationum voluminibus editis nouam de nomine fuo fectam conderet.* Quibus verbis,quantũ capio, commendat Scotum à Religione, quoniam Chriftiano amore flagrans fe cœnobio deuouit: à ftudijs,quibus ipfe grauiffimis defudauit:ab epitheto,nam fubtilis Doctor appellatus eft: à libris,& affeclis, quia fuis voluminibus fectam de nomine fuo nuncupatam condidit. At non de nomine fuo, fed patriæ. Dulce,& decorum eft pro patria mori: longe dulcius,ac decentius pro patria viuere, & ei gloriofis laboribus gloriam comparare. Profectò Scotus nofter id affecutus eft, cuius caufa Scotiftarum Academia, Scotiæ nomen non in poftremis illuftrauit.

IX. Laudationes iftas effe veras, alias demonftrandum: Nunc laudantis veracitatem exploremus; nam qui eft ad exprobrandum paratus, in commendando fufpectus cenfetur. Quid ergo? Præconia ifthæc veraci,an fallaci animo fcripta? Si veraci,& pofterioribus refragentur, igitur aut hæc priora, quæ plane vera funt; aut pofteriora, vt verè falfa funt;falfa iudicabuntur. Si fallaci mente,iam reum falfi conuinctum habebo. Quàm diuerfus Paulus

Apostolus à Paulo Iouio? Ille in 2. ad Corinth. 6. *Quæ participaticipatio*, inquit, *iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? quæ autem conuentio Christi ad Belial?* Iste immitia mitibns geminauit. iniquitatem æquitati, tenebras luci, Belial Christo coniunxit in Scoto. Incredibili etenim fœdere sociat pietatem Christianam impietati.

2 Charitatis amorem odio.

3 Seruitutem religiosam sceleroſæ libertati.

4 Grauissima studia figmentis inanibus.

5 Docto is virtutes vitijs.

6 Collectionem ingeniorum dispersioni, hominem denique notissimum ignotissimo, atque despectissimo. Beatus Iacobus cap. 3. apposité monet, *Ex ipso ore procedit benedictio, & maledictio. Non oportet fratres mei hæc ita fieri. Nunquid fons de eodem foramine emanat dulcem, & amaram aquam?* Sed nonne Christianam pietatem cum impietate reuinxit Iouius? X.
Vtique, cum prius Dunsium Christiana pietate præditum, posterius tradit impietate refertum; si tamen impietatis est, Christianis dogmatibus illudere, Diuinas Veritates figmentis temerare, sacrarũ rerum fidem confundere.

2 Nonne insanam discordiam cum non insano amore copulauit? Omninò, quia Dunsium non insano Dei amore flagrantem, immortalium satorem litium depingit.

3 Nonne religionem sceleribus amiciuit? libertatem seruitute? Etiam, nam cœnobij seruitus religio est, crimen apertũ, aut occultum scelerosa libertas, sed ambæ Scoto ascriptæ.

4 Nonne soliditatem leuitati coniugauit? Profectò si quidem Scotum grauissimis occupatũ studijs, futilibus, & inanibus figmentis lusisse, ac illusisse testatur.

5 Nonne Doctoris virtutes vitijs composuit? Ita sanè,

sanè, dum tamen concesserimus acrimoniam, & subtilitatem esse ornamenta sapientis, proteruias, & captiunculas vitia sophistæ; Scotus autem, quo nemo acrior, & subtilior, proteruo, & captioso disserendi genere armatur.

6 Nonne conditionem perditioni, collectionem ingeniorum dispersioni vniuit? Vniuit, nam quem sectam condendo præclara ingenia collige enarrauerat, eundem docendo perdidisse ingenia, suspendisseque refert. Demum hominem suis voluminibus mundo auditum, atq; notissimum, funeris tempore notum nemini: sepulchro inuolutum à nullo auditum, vel exauditum ostendit. Aduersantia isthæc in eodem simul fuisse nemo asseret: successiuè infuisse partim probatum est nunquam, partim neque probari poterit. Quamobrem si Iouius asserit ea Scoti præconia, & ea vera non sunt, verax non est; si vera sunt, reliqua ergo posterius descripta his aduersa, vera non sunt, & verax non est.

XI. Propero ad alteram partem, nempe ad accusationes; nam in primis obiecta diluere, atque (vt logici aiunt) per se depellere criminationes, per accidens laudes accersere mea interesse arbitror. Prima verò Iouij criminatio in Dunsium ea est. *Et in Aquinatis scripta non dissimulanter inueheretur.* At qui Ioannem Scotum legerat Posseuinus, longè aliter sentit, quàm Iouius. Audiamus, quæso, Posseuinum in Apparatu sacro de Ioanne Scoto disserentem: *Nunquam enim,* inquit, *suam sententiam profert in aliorum iniuriam, vel depressionem: quin quorum aut errores conuellit, aut opiniones excutit, tàm id modestè; & adeò plerunque suppresso nomine facit; vt Christiano pectori hæsisse à Domino sapientiam) certè integram mentem) conijci possit.* Non vrget Aquinatem petulanti inuectiua, si tàm modestè, atque tacitè

Aqui-

Aquinatis opiniones excutit.

Facillimè autem hanc Scoticam deprehendes modestiam Aquinatis respectu triplici ex fonte, hoc est ex generali opinionum discussione, speciali Scoti antagonista, nominum alienorum silentio. Atque vt à primo exordiar, Doctor subtilis nedum Thomæ Aquinatis, sed generatim Scholasticorum omnium discutit placita, vt potè Bonauenturæ, Alexandri, Henrici, Varronis, Præpositiui, Aegidij, Gotfredi, Heruæi. Cum igitur Scotus generaliter Scholasticos omnes, vbi eos à probabilitatis tramite arbitratur recessisse, postulet ad subsellia: nescio, quam ob causam speciatim Aquinati reluctari censeatur. Causa communis est, non eam Aquinati propriam Iouius affirmet.

Præterea Scoti antagonistæ speciales fuere duo: XII.
Scotus etenim se Henrici Gandauen. & Gulielmus Okam se Scoti constituit antagonistam. Euoluant, quibus per otium licet Dunsiana volumina, & re ipsa obseruabunt impugnari quidem Angelicum Doctorem à Subtili; sed hoc ferè præter intentum; at in Doctorem solemnem Henricum omnes neruos, diligentiam, acrimoniam, perspicacitatem, cogitationem intendit. Conflictatur cum Henrico Ioannes, ipsius placita refert, refellit, ponderat, impugnat, expugnat pro viribus. Hunc Scotus vel præcipuum inter Scholasticos iudicauit, quare & hunc sibi aduersarium indixit, quò paucis emaculatis disputatrix Theologia redderetur candidior. Ideoque siue omnes, siue vnum aliquem delectum Scoto concertatorem spectes, eum Aquinatem non esse deduces. Controuersia verò propterea inter Thomistas, & Scotistas nota, quòd & Scotus, & Aquinas sequaces habuerint. Quòd si pergant ij Patres, qui à Regia Beatæ Virginis seruitute, Seruitæ nuncupantur, Henricum, quem suum esse

cogno-

cognouerunt, & principem literarij exercitus delegerunt, sequi,& voluere : atq; in disputando,docendo,scribendo producere:non dubito,quin ex acutissimis, & solidissimis tanti viri fundamentis multum negotij tùm Scotistis,tùm Thomistis facessant.

XIII. Tertiò, cum tot, ac taleis viros Doctor subtilis lacessat, aut raro, aut nunquam eos de nomine vocat, vt opiniones non opinantes refellere voluisse cognoscatur. Improbum idcirco laborem Scotistis reliquit, eos inquirendi authores, quorum dicta labefactat. Hinc margines ad Scoticas sententias adiecti fallaces; hinc Scotici Commentatores decepti,vt exempli causa cum in *1.d.3.q.6* Henrico acceptum ferunt,quòd respectus vestigialis sit ratitudo, qua res rata est: dist *13* q.*1*.Aegidio,quòd generatio, & spiratio per terminos productos differant: dist.*26*. quæst.*1*. B.Bonauenturæ, ꝙ Personæ Diuinæ per absoluta constituantur,& distinguantur;cum nihil minus hi Doctores senserint. Hinc etiam Gulelmus Vorilon opus compinxit, quod *Vade mecum* appellat, in quo collegit positionum à Scoto impugnatarum authores, & loca librorum: Eum verò exactè assecutum,quòd assumpsit,non ausim asserere. Equidem ad hanc dispungendam Iouij accusationem non modicum operæ insumpsi, legendo, versando, in memoriam reuocando Scoti libros, vt locos, in quibus Thomam notat,colligerem: nec plures tribus inueni. Primus est in *2.* dist. *2.* quæst.*11.* secundus in *2*.d.q.*9.* tertius in *4*.d.*6*.q.*9*.lit.N.in quibus Thomam nominat. Item in *3*.d. *24*.q.*1*.nomine præterito Aquinatis secundam secundæ citat. En quàm parcat personis Scotus. Neque Iouium hoc præterijt, qui non est ausus dicere, Scotum in Thomam, sed in Thomæ scripta inuehi. Verumtamen Scotus apertè Aquinatem non insequitur, cum ne nominet quidem: nec peculiarem habeat colluctatorem,

In impressis à Philip. Bagnacaual. 1497.

torem,

torem, ſed communem cum cæteris: in cuius theſes tametſi quandoque inſurgat, dicta non acerbè, ſed liberè expungit, Doctorem tamen Angelicum, & reueretur, & honorat, ſicuti etiam eſt omni reuerētia, & honore digniſſimus.

Secunda in Dunſium obiectio à Patria ſumitur, quam importuno ingenijs excolendis cælo eſſe teſtatur Iouius. Vnde cum Anacharſis in Scythia, & Ioannes Duns in Scotia, præclaro ingenio viri, orti ſint: ex huius admirando euentu, illud minus mirum euadere prædicat. Scotia igitur magis inepta, quàm Scythia mentibus, ſiquidem minus mirum ſit præſtans ingenium ex Scythia exortum eſſe. Scotorum erit, hanc notam abſtergere, & ſe non minus calami, quàm enſis mucrone pugnaces docere. Quid verò Nouocomenſi Patriam obijcienti Dunſium reſponſurum putamus? forſitan, quod idē Anacharſis cuidam Athenienſi reſpondit. Mihi quidem patria dedecori eſt tu verò patriæ: nequaq; ſed Apoſtolica ſuperfuſum honeſtate: Vos nobiles, nos autem ignobiles; nos infirmi, vos autem fortes. XIV.

Primùm de Dunſij patria, deinde an fertilitate atque cultura ingeniorum polleat, mihi videtur eſſe dicendum. Diſputant, & magno ſe fulciunt teſtimonio (vt apud Toſſinian. lib. 3. Hiſtor. ſeraph. relig., & Bellarmin. de ſcriptoribus Eccleſiaſt. videre licet) Angli in Scotos, Ioannem Scotum Scotis volentes eripere:

Ea eſt illuſtrium virorum conditio, vt ne vnam quidem patriam viui, quæ eos amplexetur, inueniant, multas mortui; eo quod viuos inuidia perſequatur, auaritia deſerat: mortuos iſta cupiat ob gloriam, illa cum morientibus intereat. Ego Scotum Scotiæ negare non auſim, cuius rei potentiſſimum teſtimonium perhibet Antonius Andræas Scoti diſcipulus, & auditor in calce commentariorum

Cice. in orat. 26 pro Archia poeta, de Homeri patria ſcitè.

rum nomine Scoti editorum in 12. Metaphys. quo loci apertè testatur Ioannem Dunsium esse natione Scotum. Mauritius de Portu Hybernicus in prologo expositionis super vniuersalia Scoti. *Nomen*, inquit, *authoris spiritualis regenèratione est Ioannes, cuius numen, & omen non deseruit: dicitur verò Duns cognomento, vel potius à loco generationis sic dictus. Patria Scotus, sed vt reor de maiori. Artium Oxonij, & Theologiæ Parisius dignitate Doctor; Ordinis Seraphici Minorum Religione. Cuius laudes addidisse, aliquid decerpsisse est: Superuacuis enim laborat impendijs, qui solem facibus nititur iuuare.* Id ergo nobis cônuenit cum Iouio, Dunsium esse è Scotia.

XV. Quid ergo? tota ne Scotia, vel pars, in qua Dunsius natus asseritur mentibus importuna? Primum non concesserint Scoti tum armis, tum libris gloriosi. Hector Boëthus egregia ingeniorum Scotorum facinora non omisit. Ioannes Leslæus doctos è Scotia oriundos innumero numero commendat, inter quos Rabanus Diuinarum Literarum præclarissimus Doctor conscribitur. Posseuinus in Selecta Bibliotheca de Historicis lib. 16. sect. 7. cap. 5. Scotiæ tribuit Sedulium.

Alcuinum fundatorem Parisiensis scholæ.

Richardum de S. Victore.

Franciscum Maronium.

Marianum Scotum Historicum; Vnum tamen Dunsij præstantissimum ingenium pro decem millibus computetur. Ita Gerardus Mercator in suo Atlante, in prima tabula de Scotia, ex Doctoris subtilis viuacitate aliorum collegit viuacitatem Scotorum, siue, is amicus, siue inimicus sit author. *Ingenia*, inquit, *Scotorum viuida sunt, excitata, ignea, sapientiæ capessendæ maximè idonea. Nihil est, quod non superare potuisset ingenium Ioãnis Duns Scoti, si tempora modò cultum animi elegãtiorem ei non inuidissent.*

Nunc

Nunc in scholastico illo (curioso ne, an vtili?) de rebus sacris disputãdi genere, nihil eo acutius, nihil accuratius, nihil absolutius. Nec desunt Scotiæ Vniuersitates, altera S. Andreæ, altera Aberdoniæ: præter Anglicanas Scotis, vt potè finitimis, opportunas. Quæ si nobis Iouius in Scythia ostenderit, tum demum concedemus, minus mirum esse, si Anacharsis summus Philosophus apud Scythas ortum duxerit, quàm si Dunsius summus Theologus apud Scotos.

Sin' autem peculiarem locum Dunsio natalem Iouius incuset, tum credemus, cum indicarit. Repete, benigne lector, quæ de patria in elogio conscripta. *Natus est in vltima Britanniæ ad Calydoniam syluam, vt minus mirum sit, Anacharsin summæ sapientiæ philosophum apud vecordissimos Scythas, crasso, atque ingenijs excolendis importuno cælo, patrium habuisse.* Satis fuit Iouio ad Syluam Calydoniam ortum scribere, locum natalem siue vrbem, siue pagum prætermittere. Quid ita? Arte indiget artificiosi lector scriptoris; quem enim sylua, præsertim Calydonia præfert, nisi stipitem; incultum, horridum, barbarum, vno verbo, syuestrem? Omnibus lædit verbis, cui lædere in animo est. Cælum inamænum, terram syluestrem sortitus: an propterea obscurior? Quales quales lares obtinuerit Ioannes noster, (obscuros, aut claros? neutrum affirmo, qui neutrũ confirmare valeo) fulget gloriosior: si nobiles, ab eo nobiliores, sin' humiles, ab eo exaltatos dixerim. Demosthenes Græciæ, Cicero Latij lumina, splẽdorem attulerũt maioribus, quem nõ receperant. Quapropter etsi dederimus, Ioannem Dunsium polo infausto, solo aduerso animorũ ornamentis progenitum, gloriam eius magnoperè augemus. Nec enim magnum est inter bonos bonũ, aut inter doctos doctum esse: sed eximiæ laudi vertitur, inter hebetes, & stupidos viuacissimum, atque doctissimum extitisse. XVI.

Mystis

Mystis Aegyptiornm, symia inter asinos collocata, hoc est, sapiente inter ignaros, istud ipsum hieroglyphica nota demonstrantibus.

XVII. Porrò neq; isthæc à nobis data animi gratia, veritatis causa sunt. Nam verum non est, Dunsij solum patrium esse cultui bonarum artium infensum, hon enim dispungit Ioannes Lessæus in lib. de origine, mo bus, & rebus gestis Scotorum, ad initium Scotiam describens, & in ea prouinciam Marchiam. *Priores*, inquit, *partis prouincia prima est Marchia, quæ Tueda flumine Germanicum mare ad Forthæ æstuarium intrante, & Laudonia terminatur. Frugum hæc feracissima est, sicut, & ea, quæ ad mediterranea illi adiacet, Tisedalia, à Tiso amne Tuedam influente ita dicta: quarum vtraq; numeroso, eoq; strenuissimo milite abundat. Nam propter bellum inter Scotos, & Anglos frequens, incolæ harum partium, quæ nullo omnino aut flumine, aut monte non peruio distinguuntur, armorum, ac belli peritia, maiori valent, quàm reliqui. Hi nostro sæculo aduersus repentinas hostium excursiones extructis in turrium fastigijs, aut eminentibus, vt illic fit, locis indicibus flammis, quo significetur imminere ab hoste periculum, circiter decem millia equitum viginti quatuor horarum spatio facilè coegisse memorantur. Habent hi raras syluas, raraque alia ignis fomenta, quibus cæteræ omnes nostræ prouinciæ abundant. Vnde fit, vt stipulis, maximè Marchiani lignorum loco vtantur. Inter istos complures sunt viri nobiles, & vt pleriq; omnes, præcipuè tamen Marchiani, iustitiam colunt, & rebus politicis student; dissimiles admodum cæteris ferè omnium limitum incolis, qui nec pace, nec bello à prædis abigendis compesci possunt. Habet Marchia oppidum munitissimum, cui nomen Beruico, olim Ordoluciæ nomen erat, quod sæpè in nostra, sæpè vicissim in Anglorum (qui illud iam tenent) ditione esse solet. Vicos potissimum habet Dunseum, ex quo Doctor ille celeberrimus cognomine Subtilis, oriundus erat.* Hæc attexta

sunt

ſunt ad ſingularem laudem eius Prouinciæ, quæ Ioannem Dunſium mundo protulit, ſi quidem cæli, ac terræ felicitate fruitur, militari fortitudine cum pacificorum iuſtitia, ciuilique diſciplina connexa.

XVIII Tertio loco ſubijcitur non iam alienæ ignobilitatis, ſed proprij de decoris probrum indigniſſimũ, & quidem duplex, alterum probo viro, alterum pio Chriſtiano intolerandum. Sic namque Iouius, *Verum hic proteruo, captioſoq; differendi genere Christianis dogmatibus illuſiſſe videtur.* Qui veritatis illuſor, is non probus vir, q Chriſtianę veritatis illuſor; is reprobus Chriſtianus. Si autẽ Scotus illudit Chriſtianis dogmatibus, certè & veritati illudere eſt dicendus. Iam verò iuxta Philoſophum in 6. Ethic. Omnis electio recta, & omnis ratio recta ex recta ratione procedit; nullam itaque electionem, aut actionem ſtudioſam obibit, qui veritatem intellectu non tenet, ſed abijcit, dum illudit; non igitur probus, qui proteruus, captioſuſque in veritatem eat. Sed neque Chriſti fidelis, qui Chriſti aſſertis illudit: Quoniam ſi humanas veritates aſpernari ducamus improbum, diuinas irridere impium iure meritò cenſebimus. Grauiſſimorum reus delictorum agitur Scotus, dum ex hominum, & ex Chriſtianorum conſortio ab Iouio ſublatus eſt.

Quæ eſt hęc tàm admiranda rerum mutatio? Antea Scotum acrem, & ſubtilem, nunc proteruum, atque captioſum cernimus? Finitimi ſunt proteruus acri, captioſus ſubtili: ſed ita diſſident, vt prodigus à liberali, audax à forti, iniuſtus à iuſto. Vnde nam iſta deducit Iouius? Nonne ex libris Scoticis? At qui poteſt in eiſdem probus, & improbus deprehendi? Nam acer, & ſubtilis, probus; proteruus, & captioſus improbus. Logicam ergo, atque Theologicam Scoti doctrinam carpit, illam captioſam, atque proteruam, hanc illuſoriam dictitat.

Solidè Aristoteles in 8. Physic. 15. contex. docet. Non oportere aliquam sententiam irrationabilem ponere, sed eius demonstrationem, aut inductionem afferre.

XIX. Tametsi verò Iouius subtile disserendi genus captiosum, & proteruum esse non probet, nos tale non esse probabimus. Syllogismus demonstratiuus, & probabilis à captioso, seu deceptorio discriminantur fine: quod illi veram conclusionem, prior necessariam, posterior probabilem colligāt, captiosus verò falsam, sed apparentem. Nullus est sophista, quin ad aliquem errorem eorum, quos in 1. Elench. cap, 3. commemorat logicorum princeps collimet. Scotus autem vel colligit suo syllogismo Christianum dogma, vel opinionem humanam. Si Christianum dogma concludit, verum concludit, & captiosus non est, cuius enim finis non est deceptio, ille syllogismus non est deceptorius. Si opinionem humanam colligat, meminerit Iouius, eam non esse dogma Christi, neq; ob eam quisquam illusor erit Christianorum dogmatum, dùm eis opinionem repugnantem non doceat. A fine igitur constat, cum Doctor subtilis veras conclusiones Christianas persuadere nitatur, neque decipere quenquam, neque in eis credendis esse proteruum.

Præterea si non erret in Christiana veritate Scotus, quam vt conclusionem scholasticus Logico theologus intendit iuxta S. Bonauent. in prol. 1. sent. q. 2. inuestigemus, num in argumentis erret. In quibus ergo? In ijs, quæ contra conclusionem erigit, an in ijs quæ pro conclusione. Illa, quæ contra conclusionem creditam sunt, quis esse captiosa dubitat? Pro quibus si Scotum carpas, nonne D. Thomam, D. Bonauenturam denique scholasticos omnes redargues? Præterquam quòd id vitio vertes Dunsio, quod laudē demeretur maximam; quid

enim

enim optabilius Christiano, quam vt captiosissima quæq; argumenta & colligentur, & dissoluantur: quo omnis hæreticorum fraus, omne philosophorum supercilium, omnis Iudæorum durities, atque omnium omnino infidelium os obstruatur? In qua re mirandus est Scotus. Lege Iacobum Breullium Benedictin. Antiqu. Parisien. lib. 2. Sin'autem rationes pro credita positione sophisticæ esse dicantur, quæram, an Scotus volens eas fecerit, an nolens? Non volens vtique; si nanq; diuinam spirat gloriam, ergo vel maximè efficaces siue id verè, siuè falsò opinetur, proferet rationes: si propriam captat, ex efficacioribus argumentis eam se cōparaturum non dubitasset. Quid hic refractarius Iouianus obijciet?

Mihi verosimilius est Ioannem Dunsium cælesti zelo succensum, meliore, quo licuit, ac potuit disserendi genere sacra fulcire dogmata voluisse. Nūc & verbis Iouij vtar. *Nemo eorum; qui non insano Christianæ pietatis amore flagrantes, vltrò sese cœnobijs in seruitutem addixerint, Ioanne Scoto in grauissimis studijs, aut acrior, aut subtilior fuit.* Si perspicacissimus intellectu, si Dei amantissimus affectu, qui potuit tàm desipere, vt spontè falleret? Sin'tandem eum non consultò, sed præter spem captiosa construxisse putes argumenta, iam id humanæ imbecillitatis est error. Qui hominum nunquam errat, is errori Scotico non ignoscat si Scotus errauit, ex ignorantia, non ex malitia errauit. Tu tamen ne tam crebro id contigisse putes, quam Iouius vellet: nam Scotus acutissimo fuit ingenio, atque natiua quadam incredibili vigilantia, & constantia præditus; prout eius opera clamant. Logicen item, & præsertim sophisticarum locos argutiarum adamussum calluit, quem eius antagonista Okam magnum logicum, Scaliger Speciosiore titulo, limam veritatis appellauit. Neque exercitatio illi defuit, cum eo præser- XX.

tim tempore floruerit, quo ſcholaſtica Theologia perfectionem ſumpſit, quo diſputationes plurimũ valebant: Nonne & exercitij cauſa diſputationes, quas Collationes Scoti dicunt, peregit? Nonne ſemper victor, ſemper inuictus diſputando inuentus eſt? Tantæ huic acceſsioni naturæ, artis, exercitij errorem excidiſſe rarius crediderim, maximè cum perpetim in opere ſcotico Vegetum quiddam, atque diſcuſsum iuxta Ioannem Picum Mirandulanum reperiam. Liquidò, ni fallor, conſtat; Ioannem Scotum captioſo diſſerendi genere in Chriſtianis dogmatibus vel rarò, vel nunquam vſum.

XXI. Præterea, proteruus aſſeritur Scotus. Continuò veniunt in mentem Latomi carmina

Quæcunq; humani fuerant, iuriſq; ſacrati
In dubium veniunt cuncta, vocante Scoto.

Occurrunt & Iouij pro ſe dicentis, *Quum paſſim inducta diſputatione dubitabundus ſacrarum rerum fidem, &c.* Proteruus nimium aſſerit, Scotus ad aures Latomi, & Iouij dubitat, non igitur proteruus: aut ergo Iouius, aut Latomus fallitur. Imò falluntur ambo, dum Scotum circa diuina dogmata, vel dubium, vel proteruũ confingunt. Si res ab Eccleſia, & ipſius Paſtore decreta ſit, immutabilis eſt Scotus, In ea re, ſi pius es, conſtantiſsimum: ſin' ſecus, pertinaciſsimum Dunſium dixeris, monte quouis ſolidiorem. Si res infinita ſit à Chriſti Vicario, cunctatur Scotus, ambigit, nutat. Lege in 1. diſt. 3. q. 1. in 4. d. 3. q. 2. art. 3, &, d. 5. q, 1. ad vltimũ. At in prioribus veritatibus determinatis neq; dubius eſt ob quęſtionem, neq; ob certitudinẽ proteruus. In veris indefinitis hæſitare cordati eſt, in definitis cõſtare, fidelis; nam vt is, qui citò credit leuis eſt corde: ita dubius in fide infidelis eſt.

XXII. Duo hic mihi videbantur crimina obiecta, alterum illuſio veri, alterum illuſio Chriſtiani veri: nã

vbiq;

vbiq; sophista odiosus, in superna autem doctrinæ detestandus. Nunc in singulis gliscunt verbis apud Iouium accusationes, tres enim sunt proteruus, captiosus, illusor veritatis, sed Christianæ. Vnde illusor veritatis asseritur Scotus, cui nil magis cordi fuit, quàm veritates illustrare, quærere, inuenire, roborare, defendere? Cuius studium fuit, & perennis contemplatio, veritas? Qui nullam speciosiorem orationem agnouit, quam veraciorem? Ioannes Picus Mirandulanus in Epist.6, ad Hermol. Barbar. scitè, Lucretium venustè loquentem opponit Scoto veraciter disserenti, Scoto, inquam, inter tot præclarissimos, quos producere potuit Philosophos, atq; Theologos. Eius hæc sunt verba. *Alia specie quispiam inter philosophos, alia inter Poetas recipiendus. Scribat Lucretius de natura, de Deo, de prouidentia: scribat ex nostris quispiam, scribat Ioannes Scotus, & quidem carmine, vt sit ineptior Dicet Lucretius, rerum principia, athomos, & vacuum, Deum corporeum, rerum nostrarum inscium, temerè omnium fortuito occursu corpusculorum ferri: sed hæc latinè dicet, & eleganter. Dicet Ioannes, quæ natura constant sua materia, specieq; constitui, esse Deum separatam mentem, cognoscentem omnia, omnibusq; consulentem: nec propterea quod vniuersa etiam infirma videat, ac moderetur, è sua pace minimum dimoueri, sed quod dici solet cationta mi catiena. At dicet insulè, ruditer, non latinis verbis. Quæso, quis in dubium reuocet vter poeta melior, vter philosophus? Extra omnem est controuersiam, tàm rectius Scotum philosophari, quàm ille loquitur ornatius; sed vide quid differant. Huic os insipidum, illi mens desipiens: hic grammaticorum (ne poetarum dicam) decreta nescit, ille Dei, atq; naturæ: hic infantissimus dicendo sentit ea, quæ laudari dicendo satis non possunt, ille fando eloquentissimus eloquitur nefanda.* Talia vir sui temporis nullis secundus diceret

de Iouio, & Ioanne, illum ſcilicet fando eloquentiſſimum, hũc ſentiendo laudatiſſimum, imò ſupra omnem laudem. Ex his veritatibus à Scoto traditis, an illuſor veritatis ſit, perſpicuè diſcernitur.

XXIII. Verum aliud aliquid videtur eruendum: non enim ſcribit elogij author abſolutè Scotum ſacris arcanis illuſiſſe, verùm illuſiſſe hoc diſſerendi modo captioſo, atque proteruo. Sanè theſim, an hypotheſim expendam, dubito: nam ſi diſputatorium diſſerendi modum cæleſtium dogmatum illuſorem credit, planè fallitur, & ipſe Iouius Deo, ac diuinis reuelationibus illudit, qui ſcholaſticum diſceptandi morem in Concilio Conſtantienſi probatum reprobat. Si autem Scoti modum ſingularem ſugillat, ſugillat Vniuerſitatem & Pariſienſem, & Eccleſiaſticam: Pariſienſem, quæ Scotum Chriſtianorum illuſorem dogmatum ex albo Doctorum Pariſienſium non modò non ex punxit, ſed eximio, ac ſingulari ſubtilitatis encomio inaurauit. Eccleſiaſticam verò, quæ Chriſti, Chriſtianorum ve dogmatum illuſorem ex Catholicorum Doctorum numero non eiecit, ſed Scotiſtas aliquos in Chriſti ſede recepit. Profectò hinc Scoti probitas, & veracitas Chriſtiana cognoſcitur, quòd ſummus Paſtor, qui ſuper Chriſti gregem vigilans Catholicarum veritatum illuſores captioſos, proteruos, impugnatores dãnare nunquãm deſtitit, Ioannem Dunſium nondum damnauit.

XXIV. Quartam inflixit plagam Iouius ijs verbis. *Quum paſſim, inducta diſputatione, dubitabundus ſacrarum rerum fidem nequaquã tenui figmentorum caligine confudiſſet.* Vna eſt clauſula, accuſatio nè vna ſit, actoris efficit ſolertia, creber eſt in criminationibus. figmenta Scoto attribuit, confuſionem rerum ſacrarum impingit. Quin illum ancipitem, ac dubio plenum (ex Gellio cogitabundus, dubitabundus, & alia id

Gellio lib. 10. cap. 15.

gen us

genus, copiam, abundantiamve significant) non concesserim, scholasticus etenim de veritate credenda certissimus, in vtranque partem inclinare videtur, vt in vnam duntaxat reclinet. Ne mireris, pie lector, si verborum significata sumam ex prophanis, vt Gellio, idem in vocabulis figmenti, & confusionis agendum esset; cum tamen, quia sacrũ Doctorem in rebus sacris tuear, oppositum faciendum esse videatur. A sacris sacræ petendę voces, earumque connexus. Factus sum insipiens: Iouius compulit, qui loquendo paganismum potius, quàm Christianismum redolet; neque id longè petitum promam. Lege Iouij de viris doctrina illustribus primum elogium, in quo longæuitatem Alberti re, & nomine Magni, Christiani, religiosi, sancti, non Deo, sed (proh pudor) Dijs immortalibus acceptã refert. Ioannis Pici Mirandulani eximia Dei dona, Dijs superis ascribit. Sic pro Henrico VIII. Angliæ rege precatur, *Hunc Dij, Deæq; omnes seruent.* Et in Carolum Borbonium, tormenti globo interfectum, Deo iniuriam vlciscente, *Cum*, inquit, *Dijs tutelaribus telum in eum direxissent.* Deum vnum, ac Dominum confiteri Christiana veritate compellimur, Deos, vel Dominos dicere catholica religione prohibemur. Si talem habuit mentis assensum, qualem sensum verba resonant, Iouius gentilis eloquij ęmulator, gentilis fidei, imò perfidiæ imitator, idololatra fuisset. Qui castè olim locutus non est, digna modò castigatione percellitur. A tali viro infidelitatem crepante, Scotus ne laudari quidem vellet, tantum abest, vt reprehendi timeat.

XXV. Reuertamur ad ea, quæ obijciuntur, confusæ fidei, figmentorum excogitatorum: & ea diluere enitamur. Confudisse rerum sacrarum fidem insimulatur, qui obscuriori sermone, sed clarissimo intellectu sacras veritates clarificauit, qui accuratis-

ſimè quid naturale, quid ſupernaturale verum ſit, diſtinxit, vt in 1. prologi quæſt. in 3. diſt. 23. q. 1. in 4. diſt. 15. q. 4. & ſæpe alias. Item quidnam fidei obiectum, quid opinionis ſecreuit, vt in 1. diſt. 17. q. 2. d. 26. q. 1. & ſæpius. Tertiò & credendorum quædam naturæ ductu, nec de poſſibili, nec de facto sciri; vt Trinitas in quol. 14. & in 1. d. 2. q. 7. quædam de poſſibili, non de facto, vt Dei viſio in 4. d. 49. q. 8. quædam vtroque modo comparari poſſe, vt Dei vnitas in 1. d. 2. q. 3. & alia ſexcenta notauit, quibus credita à creditis, credita à ſcitis, vtraq; ab ambiguis, & probabilibus tàm frequenter, tàm ſolidè, tàm ſubtiliter ſegregauit, vt ſingularem quãdam claritatem intemeratæ fidei attulerit, quando pretioſiſſima illa reuelatorum dona à noſtræ notitiæ, vel opinionis fęcibus diſpeſcuit. Vnde igitur Scotus confudiſſe, & obſcuraſſe fidem dicitur? An propter incredibilem ipſius conſtantiam, & aliorum vilem ignaviam? Nam vir laborioſiſſimus ad pauca reſpicere non contentus, plurimas cribrare opiniones, perpendere argumenta, reſponſa examinare, nihil pro fidei illuſtratione intactum, aut intentatum indefeſſo ſtudio relinquere volens, delicatulis hiſce, quos iuxta Ariſt. 2. met. cap. vltimo, tædet certitudinis, delicatulis, inquam, laborare detrectantibus, quia neſciunt diſcernere, quid põderet, quid impugnet, quid colligat, cui occurrat, confuſus videtur. Sed ea confuſio in eorum mentibus eſt, non in Scoti animo. Ea eſt inolita hominũ conſuetudo, vt alios potius, quàm ſe reprehendant: & quo vitio ipſi tabeſcunt, illud alijs appingant, vt immunes ipſi videantur. Similes ſimilia appetunt: qui Scotum legere cum prouentu cupit, ingenium & vegetum, & patiens afferto, alioqui abeſto, nam oleum, & operam perdet.

XXVI. Craſſam deinceps figmentorum caliginem Iouius

uius Scoto obijcit, quò obumbret; ac sol Scoticus caligines depellet, dissipabitq; Quæ enim est ista caligo? crassities? figmentum? Fingere ea dicimur, quæ artificiosè excogitamus: sicut ergo naturam ars perficit, sic supernaturalem reuelationem artificiosa excogitatio decorat, & elucidat: elucidantibus autem vita promittitur sempiterna. Cæterum hic sensus laudantis est, Iouius non laudat. Quid itaque figmentum innuit? Chimæram? Hidram? aut horribilius aliquod monstrũ; ac truculentius? Profectò ita est. Fingere asseueramus eum, qui aliud exterius ostendat, ac interius sentiat: vnde & figmenta appellamus, quæ aliter, ac res se habeant compinguntur; siue ea non sint, siuè neque possibilia sint. Si quis hominem equum proferat, is figmentum, quod Centaurus vocatur, confingit, cuius partes connecti est omninò impossibile: sed infantem recens exortum ridere, figmentum est, non impossibile tamen. Colligo ex his Scotica scripta, vel falsa, vel impossibilia dici, à quibus obscuratur fides? cui falsum subesse nequit. Si hæc Iouij mens est, vt Scotus falsa, & impossibilia credendis miscuerit, iam ante reprobatus est, quando Scoti argumenta captiosa non esse patefecimus. Si aliud sẽtit Iouianus declaret. Dauus sum, non Oedippus. Monstrũ horrendum, ingens, falsum vero, impossibile necessario, figmentum fidei coniungere. Quod absq; probatione de Scoto dicitur, qua libertate asseritur, eadem negatur. Hinc rationem obseruo, propter quam Scotistæ Iouium refutare neglexerint; nam ij veritates contemplatores iuxta allegata, & probata iudicare assueti, eum qui probet, audiunt, qui non probet, negligunt. Ideo contemptui habitus Iouius, quòd futili elegantia falsum venustè dixerit, sed nulla est orationis turpitudo magis exotica, quàm falsitas. Nos nostram sequamur

con-

consuetudinem, vt ratione non probata, ratione reprobemus. Itaque Scotus falsa veris creditis non admiscuit, siquidem ex falso falsum per se, verum per accidens emergit; cur ergo ex falsis Scoticis non deducuntur falsa Dei verbo, vel tradito, vel scripto repugnantia? Scilicet, quia id fieri non potest. Nonne aduersariæ sectæ professores grauiter oppugnãt Dunsiana placita? Cur ergo non patenter, & potenter expugnant? Respondebis, opinor, Scotistas sacres, & proteruos resistere. Veruntamen neque Scotista, neque Thomista huic iudicio facile acquiescet. Non Scotista, quia nec satis probat argumentum, quod probabilem habet responsionem: non Thomista, nec enim in omnibus, nec omnis præcipitata sententia dicet Scoti placita esse figmenta: nam & peritiores Thomistæ sunt multò modestiores Iouio.

XXVII Quintò iaculatur Iouius in Subtilem Doctorem, arguitque quod lites, & eas immortales seuerit, & inter fratres seuerit, & in rebus sacris seuerit; nam & ista supplenda in eis verbis, quæ ita habent. *Seuit enim adeò lites immortales, quando eius placita vel grauiter ab aduersæ sectæ professoribus oppugnata, ex aduerso ab eius discipulis acerrimè defendantur.* Satis amplificabo crimen, si Christum satorem pacis dixero, Scotum satorem litis. Nęniæ tamen hæ de Scoto facillimo reuincuntur negotio. Duo nãque sunt propositionum genera, alterum humanum, alterum cæleste; in humanis placitis iudex est proprius intellectus, propria voluntas; & in his, si placet, discussio viuat immortalis. In cælesti disciplina iudex, atque decretor controuersiarum à veritate in veritate confirmatus est sanctus Petrus, & eius successor legitimus, Pontifex Romanus, cuius fides ne deficeret, rogauit Christus, de cuius ore

Isa.59 verbum Dei non auferetur in sempiternum. Vbi iu-

dex

dex vtriq; parti probatus adest, lis immortalis nec est, nec esse potest. Si iudex sit proprium caput: quot capita, tot sententiæ; sed Ecclesiæ Dei vnum est caput, vna sententia. Thomas, & Ioannes illi capiti, illi iudici omninò deferunt, & eorum sequaces, si tamen sequaces. Decernat iudex, & ecce lis mortua, dirempta controuersia.

Quàm autem Scotus reueritus sit Patrem Patrũ, XXViij
& Pastorem Pastorum Papam in 1. d. 5. q. 1. quęratur: sed hoc in Matenesium fusius explicui. Deinde ab effectu istud ipsum ostendam. Disputatum est ardentissimè, ac diutissimè de resumpto Christi sanguine in resurrectione, de Beatæ Dei parentis conceptione immaculata: acerbis quibusdam disputatoribus hæresis, & peccati iacula euibrantibus, ad iudicem itum, vtrique parti, ne ijs notis infamibus vterentur, indictum: dicto paruerunt. Ecce lis mortua. Sin autem ante iudicis decretum perconteris à mè, cur Scotistæ repugnent? Percontabor vicissim, cur Thomistæ oppugnent? Vtri standum Thomæ, an Ioanni, non decerno, iudicem habent. Illud negaturum arbitror neminem, quod in 2. Met. c. 1. & 2. Elench. vlt. Peripateticorum princeps animaduertit; nimirum posteriores, prioribus addidisse & lucem, & limam, multa correxisse, multa contulisse, vt ex omnium inuentis ars tandem esset perfecta. Quid impedit, ne id Scotus post Aquinatem sit assecutus? Iouij sagacitatem attendito lector, insigni nanque titulo Thomistas cum grauitate, Scotistas cum acrimonia disputantes inducit: ipse quoque acer, ne dicam, acerbus eo discrimine.

Denique vt omnis tollatur scrupulus, dicam, cui XXIX.
bono illud scholasticum inter Thomæ, atque Ioannis asseclis dissidium esse valeat: est enim maximo Reipublicæ Christianæ bono; si duo Scotistæ, aut

duo

duo Thomiſtæ diſputent, ficta pugna eſt; idem ſentiunt, diuerſa dicunt; ex ficto differendi actu habitus fictus progignitur impotens; at ſi Thomiſta digladietur cum Scotiſta, tùm omnes ingenij vires exerunt, tùm doctrina, & ſolertia cogitata & inexcogitata ſuggerunt: argumenta, reſponſiones, replicæ, refugia omnia, nullus non mouetur lapis. Potentior ad ſecandum verus, quam pictus in tela gladius. Verax actus diſceptandi veracem gignit habitum. Itaque ex colluctatione inter Catholicos, viuaciores in hæreticos inſurgunt, intorquent, ac retorquent tela: technas omnes, nodos etiam Gorgianos, Pellæo ingeniorum gladio in petra Chriſto exacuto, reſcinderent.

XXX. Vnum adhuc in quæſtione hac à me conſiderari arbitror oportere circa veritates naturales, atque opiniones de ipſis, quas carere iudice dixi, ac eſſe propterea litis interminatæ. Verum illud quidem eſt, vnde & nihil tam ratum vni ſectæ, ac philoſopho dederis, quod alius ſectæ Philoſophus non labefactare, ac demoliri tentet. Hinc Porphyrius in lib. de anima ad Birrythium ex Ambroſ. Lamocenſ. ait, Nullum eſſe in philoſophia locum indubitabilem. Sapienter tamen Vniuerſitates, præcipuè Pariſienſis, ad refrænanda quorundam petulca ingenia, & nouitatem noxiam profligandam, iudicij ſpeciem erexerunt, etiam in veritatibus creatis; ne quis contentioſo faſtu, à maioribus ſalubriter inuenta, & probata conuellat. Hinc Articuli Pariſienſes prodiere, quibus & authores, & placita corriguntur; non quod liberum non ſit cuiquam contra ſentire, maximè ſi non ſit eius Vniuerſitatis alumnus: ſed quia capitoſi ſuſpicionem inducit, qui proprium caput plurimorum, ac ſapientiſsimorum virorum cenſuræ præponat. Iam quia Doctores & Angelicus, & Subtilis Pariſienſis

ſunt

ſunt academiæ: ſectatores eorum, Vniuerſitatis illius cenſuram non aſpernabuntur, quam eorum duces ſuſpicerent: præſertim Scotus, quæ Pariſienſis Vniuerſitas decreuit, decreueritque ſemper ſeruauit, vt in quol.2. A. apertè conſtat, & in 2. diſt. 2. quæſt. 6. *Iſtud*, inquit, *videtur eſſe damnatum, ſicut quidam articulus damnatus ab Epiſcopo Pariſienſi, & excommunicatus, Quod ſi dicatur, quòd excommunicatio nõ tranſeat mare, vel diœceſim. Si tñ fuit articulus condẽnatus, ſicut articulus hæreticus, vbiq; eſt condemnatus, ſicut hæreticus, non authoritate diœceſani tantum, ſed etiam authoritate Papæ. extra de hæret. cap. ad abolendam. Vel ſaltem ſententia eſt ſuſpecta, quando in aliqua Vniuerſitate ſolemniter eſt damnata.* Præſtans eſt igitur Ioannis Scoti doctrina, quam nec iudices fidei, nec opinionum cenſores hucuſq; damnauerunt erroris; cumque & iudices in vtraque cauſa naturali, & ſupernaturali .ſ. ſedere valeant, falſum eſt inter Scotiſtas, & Thomiſtas vigere lites immortales.

Sexta quoque inuritur macula Dunſiano candori, quòd præclara ſui ordinis ingenia à veritate abduxerit. En aduerſarij textum. *Sed qui aliquot præclara eius ordinis ingenia ad optimam frugem naca, diſtorto ſcilicet ad veritatem itinere, ſuſpendiſſe, perdidiſſeq; videtur.* Aggrauant crimen criminis circunſtantiæ: ſi enim vnum perdidiſſet ingenium, nõ plura, vel ſi plura, ſed ea exoleta, ac deploratæ ſpei, non præclara, & ad optimam frugẽ nata: & itẽ ſi alienis non ſui ordinis mentibus detrimentum attuliſſet, facilius ferendum. Si etiam hoc præter ſpẽ eueniſſet, ipſo rectũ docente ad veritatẽ iter, tolerandũ videretur: at plura, præclara, optima, noſtratia perdidit ingenia conſultò, & cogitatò ſectæ fallacis author. Quàm multa? quàm grauia in vno crimine facinora? XXXI.

Verùm præſens accuſatio iiſdem, quibus nititur circonſtantijs, refutatur; ſiue ingenia præclara, ſiue

Mi-

Minorum ordinem consideres. Ingenia enim quò meliora, & fertilioris spei, eò facilius Scoticam fraudem deprehendissent, & se ab eo pro veritate falsitatem hausisse animaduertissent, iterque distortum relato pede vitassent. Oppositum euenit, nam qui solus erat, dux fortissimorum sapientiæ professorum delectus est. Mitto discipulos, alios considero, quorum non modica seges. Legerunt multos Alexandrum Irrefragabilem, Albertum Magnum, Thomam Angelicum, Bonauenturam Seraphicum, Richardum copiosissimum, Aegidium fundatissimum, Henricum solemnem, Gulielmum Venerabilem inceptorem Nominalium. Multos, inquam, legerunt, sed Ioannem Dunsium elegerunt. Talis Ioannes Canonicus, talis Petrus Tatare tus, talis Antonius de Fantis, talis Georgius Ratus, & alij, inter quos Ioannes Sauius Venegusęus, & alij, inter quos Ioannes Sauius Venetus admirabili planè genio, & ingenio Patauij, atque Venetijs, sub Academicæ Pertinaciæ titulo, octo diebus, vtrobiq; eas. quę sequuntur, theses supra omnem opinionem annum secundum, & visesimum agens defendit.

Quicquid dixit Scotus, benè dixit: Quicquid impugnauit iure impugnauit, & expugnauit. *In Commentarijs ad quattuor lib. sent.*

Quid si inter disputandum dicam? Nihil Scotus benè dixit *(demptis his, quæ sunt fidei)* nihil iure impugnauit *) demptis hæresibus*, nihil expugnauit.

Sed miracula hæc ingeniorum citò, vel hebescunt, vel tabescunt. nam & ipse paulo post vitam cum morte commutauit. Iouius igitur tot, atq; tantis afflictus ingenijs, & contra ipsum, & pro Scoto conclamantibus, planè victus, & conuictus obmutescat.

Ad aliud probationis caput conuertor. Inter
xxxij. omnes regularium phalanges, quibus Christi decoratur

ratur Ecclesia (sine ambitione dicam) nulla est copiosior Franciscana. Lege Emanuelem Rodericum in quæstio. Regul. tom.1. q.2.art.3. Quot ergo numero viri omnibus numeris absoluti Scoto operam dederint in hac Religione, difficile est explicatu: à quibus, si rogati sint, an se perditos ob Scoti doctrinam arbitrentur, quid responsum iri putamus, nisi se seruatos in veritatis via, & in optimo tùm ad eruendas veritates occultas, tùm ad roborandas debiles, tùm ad omnes defendendas doctorem versatos? Nec eo quòd sint domestici testes reprobandi; cum etenim in Minorum collegio plurimi doctores classici (quos, si numerare pergam, Hellas dinumerem) floruerint, ijs non neglectis, optimum tanquam communem magistrum susceperunt. Quanquam Minor.

Nullius addictus iurare in verba Magistri. Hūc sibi propositum habeat, si velit, sin'autem alium quemlibet sequatur. Et ego ex Minorum cætu sum, Seraphici sequax Doctoris, non Subtilis: quoniam ille ad sapienter amandum, hic ad cognoscendum aptior. Verum Scotistarum plurimi concionatores, disputantes, lectores Vniuersitatum, probatissimū habent testimonium præclare eruditionis. Multi ad Episcopatus, Cardinalatus, & ad Pontificatum quidam euecti: quibus dignitatibus consequendis, doctrinam, quam profitebantur, plurimum contulisse non ambigimus. Postremò Scotistæ Scoticam callent artem, si fallax est, spontè falluntur: multò magis reprehendendi, si aduersarij veritatis semitam ostendant. Quis tamen crediderit, tot viros falli velle, aut fallere? sed qui Scotum patienter legerit, lectum perceperit, dilucidè cognoscet, quàm veracia eius dicta, quamque tutus eius differendi modus sit ad veritatem comparandam.

Nondū finis. Pridem examinata doctrina septimo xxxiij.

loco

loco Scoti mores perstringuntur. Iouius quippe nulla in re Scoto pepercit. Accusatorem audiamus. *Manifesti, aut certè occulti alicuius criminis apoplexia correptus pœnas persoluit: ita quidem, vt nimis festinato funere pro mortuo tumulatus, quum redeunte vita serò morbi vim natura discuteret; frustra ad petendam opem miserabili mugitu edito, pulsatoq; diu sepulchri lapide, eliso tandem capite perierit.* Hoc loco tum pœnam, tum culpam pœnæ illicem Scoto imponit: & quoniam pæna est atrocissima, culpam nequaquam leuē conuenit suspicari. Eandem peccati, & supplicij seruabo distributionem, vt omnes intelligant, nihil me, nec subterfugere voluisse reticendo, nec obscurare dicendo. Atque in primis aliquod in Scoto peccatum confitendum mihi esse video: nam præter Dei filium, atque Deiparam peccati totius expertes; si omnes sanctos, & sanctas, cum hic viuerent, congregare possemus, & interrogare, vtrum essent sine peccato, quid fuisse responsuros putamus? Quantalibet fuerit in hoc corpore excellentia sanctitatis, si hoc interrogari potuissent, vna voce clamassent illud, quod ait Ioannes Apostolus: Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Venialia peccata, quæ iustitiam non corrumpunt, sed retardant, vix collectim euitari posse Doctor seraphicus testatur. Hæc peccata in Scoto non negauerim.

XXXIV. Dunsium ergo scripsisse absq; peccato probatur luculenter, item & peccatum omne fuisse detestatum grauissimè, comprobant apertè, quæ scripsit in 3.d.3.q.1. & in 2.d.33.q.1. in 4.d. 50.q.2. Quare & luculenter demonstrandum est, Ioannem Scotum factis verba negasse. Imperatoria illa vox & iustissima, si accusare sufficiat, quis erit innocens? An non & ego accusare Iouium possem tanquam ambi-

ambitiosum, adulatorem, vendibilem, detractorem, effaminatum? An non & grauioribus incessere maledictis? An hæc quia scripta, ideò vera: & non potius expectanda probatio, antequàm credantur? Quo igitur teste, argumento, indicio Iouius tantum assertum confirmabit? Plus valet vnus testis oculatus, quam auriti decem; Plautus cecinit, sale non stultè mirando: at Iouius ipse in Dunsii actis oculatus testis esse non potest: sed à quibus audiuit? Apud quē legit? Ipse, ipse est author, ipse criminis Scotici primus excusor. Quàm diuersus Marcus Vlissiponens. in Chronicis Francisc. lib. 7. cap. 3. partis 2. Narrat hic author, Dunsium pauperem spiritu, & corpore, nudis pedibus, veste lacera, omnia reputasse quisquilias, vt Christum lucrifaceret: Christi amplexu inuisibili perpetim fructum, sed & visibili fuisse donatum. Narrat scientia fuisse præstantem, sed probitate longè præstantiorem. Oppone assertum asserto, lector, authoritatem authoritati, & si pius es, de pio Doctore piè præsumito.

XXXV Præterquam quòd versutissimum accusandi genus, fidem accusatori detrahit. Ait enim *Manifesti, aut certè occulti alicuius criminis.* Certè? certè? cur obsecro, certitudinem de occulto peccato, non de manifesto ingerit? Quoniam apertum scelus imponere, extremæ fuisset impudentiæ, cum à nullo proditum legamus; vir callidus occultum affirmauit crimen. Si tamen peccatum est occultum, nonne & Iouio, post ducentos annos, viuenti occultum erat? Incredibile est, nos occulta certò scire, qui maiorum nostrorum aperta crimina nesciamus.

Ad hæc, manifestum crimen accusare erat historici officium, vt exemplo pœnæ culpam sequentis, prodesset lectoribus, reo non detraheret. Quia tamen figmentum publicum non inuenit, occultum

nobis obtrudere sategit. Occulta verò Dei, aut diaboli reuelatione cognouit; Dei autem reuelationē Iouio factam non crediderim, sed potius diabolicam suggestionem: quando crimen occultum in proximo nec liceat temerè iudicare, nec si certò esse sciatur, indicare, nisi vel ad peccatoris animum corrigendum, vel ad alterius damnum præuertendum.

xxxvj. Fortasse ex pœna culpam, ex fumo ignem, ex effectu causam probare Iouius voluit. Teterrimum etenim funeris genus, maximæ pœnæ esse videtur, neque Deus est vltor, nisi prius homo fuerit peccator, ergo peccator est Scotus, qui Deo pœnas persoluit iustissimas. Grauiter Horatius.

Rarò antecedentem scelestum
Deseruit pede pœna clando.

Lib. 3. carmin. Ode. 2. Et sacer Vates. *Veruntamen oculis tuis considerabis, & retributionem peccatorum videbis.* Psalm. 90. Si Iouius Dunsium legisset, se falla-ciam consequentis committere cognouisset, dum ex truci funere graue argutatur crimen. Scotus in 2. d. 33. aliter hominis, aliter leonis mortem iudicandam, docet, hanc naturæ defectum, illam esse pœnam, quia culpa originaria præcesserat. Quam culpam in Scoto non negamus fuisse. Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesset: à truculenta morte abest aliquando culpa, ergo non probat culpam. Si Iouius de filijs Iobi, aut Iobo iudicet, istum tot malis tortum, illos miserè enectos, sceleribus plenos vociferaretur. Ex varia complexione, ex varijs violentijs, ex varijs euentibus, variæ lethi

Luc. 16 species oriuntur, lenes, asperæ. Grauissimo afflicta-
Comest. tus est morbo Lazarus ex natura; Isaias crudelissi-
in lib. mè sectus ex violentia, Iordanus in mari submersus
reg. Io. est ex fortuita Dei dispositione; hos nihilominus
Micha. beatos censemus. Si magno cum tormento Ioannes
de viris Dunsius obijsset, vel ex morbi qualitate, vel ob

exercitium virtutis, à Deo dolorem inflictum dicere poteras, & non continuò scelus inferre. Sapientissimè Salomon Ecclesiastis 9. *Nescit homo vtrum amore, vel odio dignus sit, sed omnia in futurum seruantur incerta, eo quòd vniuersa aquè eueniam iusto, & impio bono, & malo, mundo, & immundo, immolanti victimas, & sacrificia contemnenti. Sicut bonus, sic & peccator: vt periurus, ita & ille qui verum deierat. Hoc est pessimum inter omnia, quæ sub Sole fiunt, quia eadem cunctis eueniunt, vnde & corda filiorum hominum implentur malitia, & contemptu in vita sua: & post hæc ad inferos deducentur.* Cùm ergo valeat finis tragicus, vel iusto, vel iniusto euenire; quamobrem à propositione, quæ duas veritatis causas habere valet, ad vnam illarum argumentaris? Hæc propositio, animal est, vera erit, alterutra istarum data; scilicet, homo est, leo est: captiosè autē colliges, quia est animal, igitur est homo, nam leo esse potest. Memini Iouium captiosè disputationis Dunsium damnasse, at ipse captiosè modò cauillatur. *illust. Dominic.*

Turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsum.

Mors sæua vel iustum exercendum, vel iniustum vlciscendum appetit, & vtrouis istorum dato, sequitur, aut sequi potest aspera mors, prout sententia Salomonis constat: & exemplo Sauli Regis, & Sauli Apostoli, quorū ille malus, hic bonus, vterq; tamen violenta morte peremptus.

Dissoluimus argumentū à negatione consequentiæ, dissoluamus iterum à negatione antecedentis. xxxvij Neque enim quæ Iouius narrat, vera sunt. Ioannes Scotus nec sepultus reuixit, nec pulsauit, nec mugit (miserabilem hominis gemitum bouis appellat mugitum, non sine amarulentia) nec tandem eliso capite petijt. Non ego primus, sed me prior Aubertus Miræus magnæ authoritatis vir in Chronico suo in annum 1308. fabulosum hoc mortis ge-

nus deprehendit. Petrus Toſſiniam. 3 lib hiſtor. *in Scoto*, vt iniquum reprehendit. Idipſum & ego indicabo de Scoti morte ab opinionum varietate, atque earum iudicio: à ſepulchri Scotici conditione: ab hiſtoricorum antiquorum ſilentio.

Primùm in Ioannis Dunſii obitu conſtant locus, ac tempus: locus eſt Agrippina Colonia, Germaniæ vrbs celebris: annus eſt 1308. die octaua Nouembris. Morbus, vt veriſimilius apparet, eſt apoplexia ſola. In hunc multi veraces, & multi fallaces conſpirant: ſed huic narrationi fabula eſt addita, quòd Scotus viuus fuerit ſepultus, quam rem graues authores referunt, & retuliſſe contenti relinquunt: quidam leuiores varijs coloribus depingunt. Apoplexiam recenſent Nurembergenſis in Chronico, Hulielmus Eyſengrenius, Bergomas in ſupplemento, Poſſeuinus in Apparatu, G. de Dreau, Gallus author in lib. de ſtatu, & ſucceſſu Eccleſiæ.

Secunda Iouij opinio putat, Scotum apoplecticum fuiſſe, viuũ ſepultũ, deſertuũq;, caput eliſiſſe.

Tertia Sabellico audita, Dunſium in extaſim raptum, ab eius rei neſcijs pro mortuo tumulatum.

Quarta Volaterrani, Scotum à diſcipulis fuiſſe Pariſiis graphijs confoſſum.

Quinta Genebrardi, Ioannem Scotum lethargo oppreſſum pro mortuo ſepultum, ſed poſtmodum in gradibus ſepulchri corroſis manibus repertum.

Secundam ſententiam, & quintam inter fabulas meritò computat doctiſſimus, & eruditiſſimus vir, atque in perſcrutandis antiquitatum Colonienſium monimentis ſolertiſſimus D. Stephanus Broelmen, iuris vtriuſque Doctor, & in patria Vniuerſitate Agrippinenſi publicus Canonum profeſſor. In horum tamen authorum varietate ſatis patet, rumorem vulgi multiiugum ex capitum multitudine proficiſci: neq; in re magni momenti vulgi fabulas,

quæ

quæ ſingulis ſæculis, ne dicam ætatibus mutantur, ſequendas. Cuius, cordate lector, ſequeris opinionem? relationem? rumorem? Vnica Scoti mors, quā ob cauſam euaſit tam varia? quia hominum vel maleuolentia, vel temeritate conficta, non ratione conquiſita eſt. Tolarandum tamen Scotiſtis quia Scoto id commune eſt cum Pythagora, & Empedocle grauiſsimis philoſophis, quorum mors vna, multipliciter fingitur, iuxta Diogen. Laert. in eorum vitis.

Iam hos omnes fidem ſibi vendicare non poſſe à xxxviij
tempore, à loco, à perſonis oſtendo. Non poſſuut, qui à Scoto centum, vel ducentis annis poſteriores ſunt, veram Scoti mortem agnoſcere, quapropter ad contemporaneos recurrendum, quorũ nullus tot figmenta. Non poſſunt qui loco diſsiti vel maximè ſunt, ea noſſe, quæ alicubi fiunt, niſi per illic exiſtentes, quando res fiunt. Omnes verò præcitati loco diſiunctiſsimi erant ab Vbiorum Colonia: Iouius, Sabellicus, Volaterranus, Itali: Genebrardns Gallus: Germanis potius eſt accommodauda fides de rebus Germanicis, tales autem erant Nurembergenſis, & Eyſengrenius. Non poſſunt perſonæ æqualis ferè authoritatis, cum ſibimet refragantur, ſibi authoritatem conciliare, ſed altera alteri authoritatem adimit.

Sint magni nominis Iouius, Sabellicus, Volaterranus, Genebrardus: cur alter alteri præponitur? Cur vni, non alteri creditur? Aut omnibus, autnulli credendum. Nullus probat niſi rumore vulgi. *Prædicari audio,* ait Sabellicus: *Dicitur,* inquit Volaterranus: *Ferunt,* ſcribit Genebrardus: Neq; ſolidiore ratione Iouius aſſerere poteſt. Quare prudenter, ac ingenuè Volaterranus faſſus eſt ſcribens. *Nec ſatis de illius fine veritas comperta.* Si veritas vna eſt, quomodo tot relationes veræ?

Omnes igitur falsæ præter primam, quam nec probo, nec improbo, licet probabiliorem arbitrer: ipsam & Iouius, quo stola veri falsum adornaret, asciuit, laudem ea in parte consecuturus, si reliqua non addidisset.

XXXIX. Nunc ad secundum propero. Sepultura Ioannis Dunsij non fuit vrna vacua, sed fossa, quæ illius suscepto corpore terra est oppleta. Primitus quidem ante introitum Sacristiæ Franciscanæ Coloniensis quieuit, ex Trithem. Abb. in Chronic. Hirsaug. sed illic circa introitum Sacristiæ, neque ego, neque multi mecum vllum cauernosæ tumbæ vestigium inuenimus. Inter id temporis, quo Trithemius Coloniæ fuerat, & quo A. Milmanus Chronicum Coloniense edidit, Scotus translatus est in Chorum Ecclesiæ Minorum, quo in loco deinceps quieuit. Sed neque tunc, neque cum tegumentum, sublato marmoreo, æreum obtinuit, sepulchrum habebat concameratum. Anno duntaxat 16•9. mense Ianuario tumulus effosus fuit, & in arcæ quadratæ formam extructus: ossa Scotica in arca plumbea conclusa, & in eundem locum reposita die 15. Ianuarij præsentibus multis, tum ex religione, tum ex sæculo honestissimis viris, maxima pietate erga Scotum, erga Scotistas merito, erga religionem cohortatione ad bonas literas capessendas: quibus & viuus, & mortuus Doctor Subtilis tantum honoris adeptus est, quantum pluribus thiaris, ac diadematibus non tribuitur. Quæ autem coniectura est Scotum viliore in loco concameratum habuisse sepulchrum, in honestiore non habuisse? Quid? quod cæteri Regulares etiam nunc humantur Coloniæ, Minores præsertim, quibus nullum sepulchrum inane præsto est, aut fuisse olim memoria est? Si itaque Scoto vacuum patuit sepulchrum, aut Scoto ante mortem, aut post paratum est: antea paratum sepulchrū

inane est credere, tum ex repentina morte, tum ex ætate, tum etiam quia non poterant vatinari fratres, eum, qui Oxonij lector, & Parisijs Regens vixerat, Coloniæ moriturum. Postea speluncam ei constructam arbitrari promptum est, sed nimis multum temporis exegisset opus; quo tempore vera, ac falsa mors nullo negotio deprehensa fuisset. Sed omissis argumentis, res ita habet, in terra humatus est. Quare nec pulsare, nec vocare, nec elidere caput, imò nec reuiuiscere potuisset. Fabulæ hinc detectæ sunt ex euidentia loci clarissima.

Postremò scriptores in historia, vel maxime suspicienda, vel horrenda, & omnino insolita referunt. Quare igitur toto sæculo priore post Scotum, & penè toto secundo id à scriptoribus prætermissum? Minutissimè, quod ad locum attinet, vrbem, ecclesiam, Ecclesiæ particulam significarunt: minutissimè quoque annum, mensem, diem. Magna profectò incuria fuisset ista narrare particulatim, & reticete mortem tererrimam. Nihil descriptũ, quia nihil mirandi describendum, reperere. Abbas Trithemius in Chronico Hirsaug. & A. Milmãnus in Chron. Colon. qui Coloniæ antiquitates, dum essent Coloniæ, nosse poterant, nil eiusmodi scribunt, Germani tamen sunt. Gulielmus Eysengrenius, & Nurembergens. nil tale asserunt, & Germani sunt. Denique vt omnis illa macula, quæ iam penitus insedit, atque inueterauit in quorundam mentibus deleatur: duos Ioannis Scoti discipulos fidum, & infidum propono; fidelis Scoti nũcupatus est Antonius Andræas eius auditor, qui ad calcem Commentariorum 12. Met. præclarè docet Scoti memoriam in benedictione esse. Infidus euasit Scoto Gulielmus Okam, qui nihil non tentauit ad Scoti doctrinam, scholam, nomen euertenda: & is nihilominus valentissimum hoc medium homini- XL.

bus à Scoto abducendis nunquam propoſui, aut obiecit. Fallax igitur Iouius ſpecios ſermonis cortice, ſed amaris medullis in Scotum atrociter inuaſit, Quot criminn? Quot probra? Quot infamiæ? Ignoſce, amabo, lector ſuauiſſime, ſi erumpentes indignationis flammas non cohibeam: ſi exclamé, parce iuſto dolori. Quid omiſit, imò quid non cógeſſit,& expuit in Scotum, quò illius acta, dicta, mores, vitam, & mortem craſſiſſimis tenebris obuolueret? O ſeuerum virum.

Non pepercit patriæ Ioannis Scoti, quam importunam ingeniis excolendis aſſeruit.

Non religioni Scoti, cuius optima ingenia perdita proclamauit.

Non perſonæ Scoti, quem diro mortis genere defunctum edixit.

Non doctrinæ Scoti, quam confuſionem, & illuſionem eſſe fidei criminatus eſt.

Non moribus Scoti, dum ipſum aperti, aut occulti criminis conſcientia diuexat.

Non corpori Scoti, nam &.apoplexia correptũ: & capite eliſum truculenter deſcribit.

Non animæ Scoti, quam licet non aſſerat damnatã, in ſuſpicionem damnationis rapit, dum ſui ipſius peremptorem inducit.

Non denique requiei, & gloriæ Scoti, quũ tertio Scoti ſæculo illam intercipere, hanc ſit conatus denigrare. Quin & ipſam miſeriam, cuius miſereri oportebat, inſultabundus irriſit, dum miſerabilem fingit fletum, & bouis appellat mugitum. Nonne ſeptem diſcuſſis accuſationũ capitibus ſepticipitẽ hydram virulentos euomentem ignes repræſentauit? Sed iam Dunſiũ aduerſus Iouium apud Deum iudicem cauſam dixiſſe arbitror: ego apud homines Dixi.

Epigrammatum Iouianorum expensio.

Iouius non contentus oratione soluta perstringere Scotum, suos Poëtas, vt in eum numerosis carminibus canerent, acciuit. Duobus autem siue epigrammatibus, siue epitaphijs, altero de Iani Vitalis, altero de Latomi haustu, desiderium sedatum est. Ridiculum videri possit, poëtarum dicta, vel dicteria veritatis norma examinare; cum Aristoteles 1 Metaph. in prol. scribat. *Secundum prouerbium, multa mentiuntur poetæ:* vndè & lepidè Poetis Poeta cecinit. XLI.

Nam miranda canunt, sed non credenda poetæ.

Quæ tamen laudibus, aut probris deditæ Pegasides, historicam potius soliditatem, quàm leuitatem poeticam seruare solent; non igitur ineptum erit veritatem, ac falsitatem epitaphiorum expendere, mensuras autem, deliciasue carminum alijs libandas, & librādas dimittere.

Principiò. Si hæc epitaphia sint, quemadmodum Bzouius agnouit, & versus ipsi sonant, falsus titulus erit, nam epitaphia sepulchro solent apponi, hæc autem nunquam apposita sunt, vel erunt. Sed qualia sint carmina scrutemur. Prodeat ergo primus Ianus Vitalis. XLII.

Quod nulli vnquam hominum accidit, Viator,
Hic Scotus iaceo, semel sepultus
Et bis mortuus: omnibus sophistis
Argutus magis, atque captiosus.

Tam vera sunt ista carmina, quàm verum est Scotum ipsa recitare. In ijs quàm mirè vixerit, quàm mirè obierit describitur. Miranda mors, qua Scotus fuit sepultus semel, & bis mortuus, primùm putata, secundò veraci morte. Ast primum carmen falsum videtur, dum nullum hominum, ait, prius esse sepultum, quàm moreretur. Num solus Scotus deli-

deliquium passus? lethargiam apoplexiam? Num in Scoto solo decepti sunt medici, & vespillones? Referam ex Hieronymo Montuo Mirebelli Domino, & Medico Christianissimi Regis in Anasceue morborum tomo 1. in epistola nuncupatoria, quæ sequuntur. *Aesculapius* in quit, *Apollinis filius archiatros, medicorumq; Deus appellatus, non solum morbos persanauit, verum etiam mortuos ad vitam (vt veteres prehibent) reuocauit Hippolytum, Glaucum, & Androgeon: Id verum esse testis etiam est Samonicus, cuius versus subnectam.*

Tuq; potens artis reduces, qui tradere vitas
Nosti, atq; in cælum manes reuocare sepultos;
Qui colis Aegea, qui Pergama, quiq; Epidaurum
Huc ades.

Empedocles vero Philosophus, & Medicus celeberrimus maximam ex eo gloriam consecutus est, quòd mulierem defunctam, viuam dimiserit, vt testis est Diogenes Laertius. Asclepiades quoq; inter medicos famigerabilis hominem exanimatum elatum, comportatumq; ab rogo domi viuum reduxit, vti refertur apud Plinium, & Apuleium in lib. floridor. Hæc ille. Quæ sic intelligo, non vt artis medicæ beneficio anima in corpus derelictum sit rursus reducta, sed vt in corpore prorsus sepulta, & mox exitura, retenta sit, vitaq; in demortuo non mortuo sit ad actum reuocata, atque seruata. Andræas Eborensis de miraculis refert duplex exemplum eorum, qui reuixerit, & plura id genus passim occurrunt, Verum parui refert, si Scotus solus, aut non solus fuerit pro mortuo tumulatus. Illud planè falsum est: quod in Scoto asseritur. eum bis mortuum, & semel sepultum; semel etenim mortuus est, & sepultus pluries, scilicet quando translatus fuit, & quidem ter: primùm ex primo sepulchro in chorum Ecclesiæ Franciscanæ, secundò dum fuit extractus. vt nobilius

lius ei sepulchrum ædificaretur, tertiò cum sepulchrum eruderatum est. Ad refellendum autem dictum de duplici morte apparente scilicet, ac reali sufficiant, quæ in Iouium, Bzouium, Matenesium scripta.

Ad secundam epitaphij partem, quæ Scotus docuit, sugillantem transgredior, in qua Scotus dicitur, Omnibus sophistis argutus magis, atq; captiosus; vt in prima parte persona violetur. in secunda doctrina. Siuè per hyperbolem, siue per proprietatem loquatur Ianus, non moror. Dunsium verò super sophistas omnes argutum esse concesserim, quoniam omnes arguit sophistas, & in arguendo à nullo superatus, superauit omnes. Captiosum verò fuisse pernego in his, quæ probare voluit; is enim deceprorius est syllogismus, cuius finis deceptio, sic & vir deceptor à fine nomenclaturam assumit; at Scotus argumentis à se factis catholicas veritates conclusit, in quibus credendis, qui se arbitratur decipi, re vera se decipit. Et si non nunquam opiniones comprobauit proprias, tanquam opiniones posuit, & in hoc neminem decepit; qui enim proponit certa pro certis, incerta pro incertis, nullatenus decipit: sic Scotus quæ opinione tenenda sunt, cùm incerta sint, vt incerta proposuit; quę fide credenda sunt, tanquam certa, quia & certa sunt, in lucem eduxit. Non ergo captiosus, qui captiũculas nulli struxit. XLIII.

Prodeat secundus epigrammatarius, & ab endecasyllabis ad elegiacos nos transferat versus. XLIV.

Quæcunque humani fuerant, iurisque sacrati
In dubium veniunt cuncta, votante Scoto.
Quid? quod & in dubium illius sit vita vocata
Morte illum simili ludificante stropha?
Quum non ante virum vita ingulari adempta,
Quàm viuus tumulo conditus ille foret.

Si

Si primum distichum rigorosius examines, egregiam continet falsitatem: nam ius humanum positiuum in canonicum & ciuile distingui solet. Callentissimus iuris canonici erat Scotus, prout qnartus liber Sentent. demonstrat abundè, at illius per paucas agitauit quæstiones. De iure ciuili nũquam disputat Scotus, nisi memoria sim penitus destitutus. An per iura sacra, & humana indicantur supernaturales, atque naturales veritates, cum vtrasque Doctor subtilis in dubium reuocet? Intelligat ita, si placet, Latomus; sed Scotus de musicis, arithmeticis, medicis veritatibus penè nihil dixit; non ergo omnes veritates naturales in dubium vocanit; sed neque supernaturales, vt à Matenesio, historico rigore, expostulatum est nu.44. & sequentibus.

XLV. In reliquis venusta comparatio interseritur, eaque in tribus principio, medio, fine; simile principium operandi est in Scoto, & in morte, stropha, hoc est artificium: simile medium, dubitatio: similis exitus, ludificatio: Scotus iuribus illusit, mors Scoto. Mors autem ab effectu in dubium vocare dicitur; quemadmodum enim dubitans in vtramque in neutram partem declinat, sed electione alteram in partem tandem inclinat. Ad eundem modum vita adempta, & corpus tumbæ rraditum prius videntur: postea vita non adempta, & corpus tumulo egredi putatur: hic mors anceps pependit; demum elisione vitam ademit. Sed infelix est comparatio; nam exitus est dissimilis. Dunsius in dubium reuocat iura, at pro iure definit: mors reuocat vitam, sed contra vitam decernit. Fallitur ergo Latomus, quoniam artifex noster meliorem elegit partem, artifex suus deteriorem: artifex noster nec decepit, nec ludificauit iura, sed mors verè decepisset, ac ludificasset, si ita sese vt scribitur, gessisset. De morte vera Scoti, & eius funere iam

in Iouium num.37. actum. De dubitatione est aliquid addendum. Si etenim Scotus dubitauit, re, aut modo ipsum dubitasse confitebor: eadem quoque dubitatio de morte realis, aut apparens fuit. si Scotus re dubitasse dicitur, iam hæreticus dicitur, quod est purum putum mendacium. Constat ergo similitudo in modo, sicut enim Scotus modum dubitantis, nó rem circa sacra iura sumpsit ita: & mors reuera non fuit dubia in Scoto, sed hominibus eã in dubium reuocantibus, induit modum dubitantis, scilicet ex effectu in mentibus errantium, non in re ipsa. Si aliquem alium nobis sensum gignat Latomus, quia Scotus modo duntaxat dubitauit, mors, & re, & modo: præterquam quod comparatio claudicat in medio, in exitu clarè ruit, nam scholasticus dubitans supernis dogmatibus non illudit, mors autem egregiè Dunsium ludificasset.

Interea tacita quędam occurrit cogitatio: Si Latomus arbitretur, scholasticum dubitãdi modum (nam Scotus alio modo non est vsus) esse medium ad illusionem sacrorum iurium quid inde? Malum, & quidem magnum inde. Lege Concilium Constantiense in sententia contra Hieronymum de Praga. Beatus Thomas, Beatus Bonauentura Scholastici Ecclesiæ Doctores: Alexander, & Albertus magni Theologi, totusque scholasticorum chorus damnatur à Latomo. Caueant scholastici, nam scholastica methodo illudunt sacris, ergo & à morte ludificabuntur. Cùm Bibliothecam quandam perscrutarer, incidi in Chronicum Citizense Pauli Langij ad ann. 1330. de Ioanne Scoto cuncta probante, hoc pręter, quòd Theologiam philosophicè tractauerit; quam rem cum pluribus argumentis insectaretur, tum ego obmurmurare, quid Sanctus Thomas? Quid Sanctus Bonauentura? Quid alij Scholastici? Et suspicio incussa de authore. Cæpi XLVI.

de

de Alberto, de Thoma quærere quid sentiret: Acerrimè in Albertum, cautius in Thomam scribit, sed tamen scribit. Suspicio maior. Deprehendi tandem authorem Chronici coæuum fuisse Martino Luthero, & ei vehementer addictnm, nam & Lutherum pluribus in locis, sed clarè sub anno 1342. & 1513. magnopere dilaudat, Leonem Decimum, ac Romanos ferociter diuexat. Quia ergo disputatrix Theologia est hæresum detectrix, ideo VViclef, Luther, Caluinus, alijque hæresiarchæ illam ad insaniam detestantur. Quid ad rem? Aliquid mali propter vicinum malum. Vereor scilicet, ne & iste Latomus, qui Luthero æqualis, aliquid oleat. Profectò me omni formidine liberasset, si rectius hanc dubitationem noxiam decantasset. Facilè qui aliũ reprehendit, præsertim in rebus fidei, reprehensioni se ipsum exponit. Ergo vt concludam, Scotus rectè sentit de rebus fidei, rectum dubitandi morem assumpsit, & semper in veritate à Sancta Romana Ecclesia definita stetit. Si tàm certa eius mors, quàm fides, liberrimè erumpam, neque fidei à Scoto, neque Scoto à morte fuisse vnquam illusum.

F I N I S.



Pri-

PRIMVS INDEX SENTENTIARVM,

quæ in Apologia Scoti sunt sparsæ.

Ex libro primo.

te

& inualescit in æternum ibid.

Operæ pretium me facturum reor, si quæ pertractata sunt, vno quasi obtutu videnda obiecero. num. 69.

In historico veracitas, in Epitomatario fidelitas desiderantur. num 70.

Dole te lapsum, non subleuatum. num. 70.

De rebus fidei dubium accusasti: nulla viro Christiano atrocior iniuria, nulla minus toleranda. num. 70.

Ex libro secundo.

NE transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui. num. 1.

Non hortor ad mendacium; absit; aliud est falsum dicere, aliud verum tacere. num. 2.

Si & ea, quæ scripsisti, præterijsses eo quòd amico parceres, nemo iustè reprehēderet. num. 2.

Certarunt illibata, & inextincta charitatis flamma Paulus, & Barnabas; Hieronymus, & Augustinus: atque ita reor, Aquinas, & Scotus. num. 3.

Trahit sua quemq; voluptas.

Voluptas historici veritas num. 8.

Quilibet scriptor eniti debet opus titulo consentaneum excudere. num. 8.

Nam bonum commune totius Ecclesiæ, & capitis eius, priuato Scoti, & Scotistarum præponenendum: & inprimis Annalium Ecclesiasticorum authori, cui nil actis Ecclesiasticis esse debet antiquius.

Communis lætitia, communis tristitia, quia commune cor, communis anima. nu. 12.

Naturalis horror mortis ferendus, liber dissensus minimè. Ille hominis peccatoris est Dei conspectum fugientis, corporis fæces amantis num. 16.

Beatus in via, beatus in patria eatenus est homo, quatenus Deum amat. Omnia vincit amor. num. 16.

In meliorem partem pietas inclinat. num. 17.

Neq; credere par est eū, cuius ab ineūte ætate viuēdi ratio

contradictorium ab aeterno in eis est determinatè verũ. num.54.
Qualis magister, tales discipuli; qualis pater, tales filij; qualis Princeps, tales subditi, num.59.
Nemo tibi obiecerit, quod erraueris, nisi in errore perstiteris. num.60.

Ex Libro tertio.

FAma neglectus crudelitas est, praesertim si non vnus aliquis, sed vniuersa communitas dignitate minuatur, num.1.
Diuinum legislatorem non offendet, qui caeleste placitum sequutus, curam de bono seraphicae religionis nomine habuerit. ibid.
Qui placido potest vultu laedere, quae offendunt: eundem, quae defendunt placidiore legere oportet nu.1.
At mortuus corã viuentibus causam dicere non potest n.2
Pium erit impotentem defendere, atque mortuum ab iniuria vindicare apud viuentes. num.2.
Religiosa, & Christiana simplicitas libentius defensioni, quam offensioni aditum concedit. nu.2.
Nemo aequus iudex inaudita parte decernit. num. 4.
Nonne quia haec historia, illa fabula est? vnde & historiam probare solidè potuit, fabulam neque valuit, neque pro eo quisquam valebit. num 5.
Veruntamen insuperabilis veritas, quibus impugnatur armis expugnat. num. 7.
Opposita altrinsecus posita, clarius promicant. ibidem.
Morale est omnibus, vt qui fidẽ exigunt, fidẽ astruãt. ibid.
Si ergo credulitatem non astruit Iouius, credulitatem ne poscat. num. 7.
In criminibus vberior desideratur probatio, quàm in laudibus. ibid.
Res gestae quae nulla temporum, aut regum certitudine commemorantur, inter aniles potius fabulas, quàm

mortui;

mortui; eo quod viuos inuidia persequatur, auaritia deserat: mortuos ista cupiat ob gloriam, illa cum morientibus intereat num. 14.

Arte indiget artificiosi lector scriptoris. num. 16

Omnibus lædit verbis, cui lædere in anima est. ibidem.

Neutrum affirmo, qui neutrum confirmare valeo. ibid.

Demosthenes Græciæ, Cicero Latij lumina splendorem attulerunt maioribus, quem non receperant nu. 16.

Nec enim magnum est inter bonos bonum, aut inter doctos doctum esse: ibid.

Limitum incolæ nec pace, nec bello à prædis abigendis compesci possunt. num. 17.

Qui veritatis illusor, is non probus vir; qui Christianæ veritatis illusor, is reprobus Christianus num. 18.

Non igitur probus, qui proteruus, captiosusq́; in veritatem eat. num. 18.

Si humanas veritates aspernari ducamus improbum, diuinas irridere impium iure meritò censebimus ibid.

Non oportere aliquam sententiam irrationabilem ponere, sed eius demonstrationem, aut inductionẽ afferre. ibid.

Syllogismus verax à captioso discriminantur fine, quòd ille veram conclusionem colligat, hic falsam, sed apparentem. num. 19.

Cuius finis non est deceptio, ille syllogismus non est deceptorius. ibid.

Quid enim optabilius Christiano, quam vt captiosissima quoq́; argumenta & colligentur, & dissoluantur, vt omnium omninò infidelium os obruatur. nu. 19.

Qui hominũ nũq̃ errat, is errori Scotico nõ ignoscat n. 20

In veris ab Ecclesia indefinitis hæsitare cordati est; indefinitis constare fidelis: nam vt qui citò credit, leuis est corde, ita dubius in fide infidelis est. num. 21.

Nam vbique sophista odiosus, in superna autem doctrina detestandus. num. 22.

Qui nullam speciosiorem orationem agnouit; quàm veraciorem, num. 22.

Si

Index Sententiarum explicit.

SECVNDVS INDEX

PVNTA DISCVSSA

De Ioanne Duns Scoto in Apologia.

16 Om-

Index Secundus explicit.

TERTIVS INDEX
Rerum notabilium.

Alber-

De

Baptismus

B

C

Cale-

De-

Disci-

Ælfre-

Di-

Vni-

Nomi-

Papa

Pau-

Quod-

Q

R

S

S.S. au-

Titulus

Volun-

